

**72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(s. 160-320)**

İbrahim CANPOLAT

**Yüksek Lisans Tezi
Tarih Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR
2013
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

İbrahim CANPOLAT

**72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s. 160-320)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR**

ERZURUM – 2013

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

13/11/2013

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s. 160-320)” adlı eser-metin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, eser-metin kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ ☐ Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

13/11/2013

İbrahim CANPOLAT

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR danışmanlığında, İbrahim CANPOLAT tarafından hazırlanan bu çalışma 13/11/2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYDIN

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT	II
KISALTMALAR DİZİNİ	III
ÖNSÖZ.....	IV
GİRİŞ	1
I. GENEL OLARAK DİVÂN-I HÜMÂYÛN	1
A. DİVAN-I HÜMÂYÛN KALEMLERİ.....	4
II. MÜHİMME DEFTERLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	7

BİRİNCİ BÖLÜM

III. MURAD (1574–1595) DÖNEMİ

1.1. III. MURAD DEVRİ SİYASİ OLAYLARI	13
1.1.1. Osmanlı-Safevî İlişkileri	13
1.1.2. Osmanlı'nın Afrika Hâkimiyeti	17
1.1.3. Osmanlı-Avusturya İlişkileri	19
1.1.4. Osmanlı-İngiltere İlişkileri	21
1.1.5. Osmanlı-Lehistan İlişkileri.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ DURUMU	24
2.2. DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ	25
2.3. DİL ÖZELLİKLERİ	29
2.4. TARİHLER	30
2.5. METNİN TRANSKRİPSİYONUNDA TAKİP EDİLEN YOL.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

3.1. EŞKİYALIK OLAYLARI	33
3.2. VAKIFLARLA İLGİLİ HUSULAR	35

3.3. İSTANBUL'UN İHTİYAÇLARI.....	35
3.4. SERHAD KALELERİNİN TA‘MÎR, TAHKİM VE MUHÂFAZASI	36
3.5. DİĞER MESELELER.....	38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERLERİN ÖZETİ VE TRANSKRİPSİYONU

4.1. HÜKÜMLERİN ÖZETİ.....	39
4.2. 72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU	73
4.3. HÜKÜMLERİN GÖNDERİLDİĞİ MAKAMLAR.....	269
4.4. ÜZERİ ÇİZİLMİŞ İPTAL EDİLMİŞ HÜKÜMLER.....	270

SONUÇ.....	271

KAYNAKÇA	273

EKLER.....	276

EK 1. NEŞREDİLEN VE TEZ OLARAK HAZIRLANAN MÜHİMME

DEFTERLERİ.....	276

EK 2. 72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNDEN ÖRNEKLER	284

İNDEKS	292

ÖZGEÇMİŞ.....	299

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU VE
DEĞERLENDİRİLMESİ (s. 160-320)****İbrahim CANPOLAT****Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR****2013, 299 sayfa****Jüri: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR
Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ
Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYDIN**

Mühimme defterleri, Divân-ı Hümâyûn'da görüşülen siyasî, iktisadî ve sosyal olayları içeren karar defterleridir. Mühimme Defterleri, Divân-ı Hümâyûn'a ait fermân sûretlerinin bir araya getirilmesiyle oluşmuştur. Bu defterler Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki idarî ve askerî kurumlarının karşılıklı ilişkileri, çalışma tarzları ve işlevleri hakkında önemli bir kaynaktır. Bu incelemeye konu olan 72 Numaralı Mühimme Defteri, III. Murad dönemi sosyal, siyasî ve ekonomik olaylarını ihtiva etmektedir. Defterde ağırlıklı olarak; eşkıyalık olayları, İstanbul'a lâzım olan erzağın tedarîği meselesi ve Osmanlı-Safevi sınır ihlalleri yer almaktadır. Bu çalışmada III. Murad dönemi siyasî olayları, Divân-ı Hümâyûn'un işleyişi, mühimme defterlerinin özellikleri, 72 Numaralı Mühimme Defteri'nin muhtevası, defterin özeti ve transkripsiyonuna yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mühimme Defterleri, Divân-ı Hümâyûn, III. Murad,

ABSTRACT**MASTER THESIS****THE TRANSCRIPTION and EVALUATION of MÜHİMME
REGISTER NO 72 (Page: 160-320)****İbrahim CANPOLAT****Advisor: Assist. Prof. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR****2013, 299 pages****Adisor: Assist. Prof. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR****Assist. Prof. Dr. Ahmet AYDIN****Assist. Prof. Dr. Ümit KILIÇ**

Mühimme registers are the books of decision that include important political, economic and social events discussed in the Divân-ı Hümâyûn. Mühimme Registers compile the copies of the orders of the Ottoman Divân. The Mühimme Registers are important source about Ottoman State's administrative and military institutions' mutual relations, working styles and functions in its central and province organizations. The Mühimme register of Number 72, which is transcribed, analyzed and evaluated in this study, includes is one of the social political and economic events of the reign of Murad III. The events of banditry, the issue of the preparing of Istanbul's provision and Ottoman-Safavid border violations take part extensively in the register. In the section before the transcription part, political events of the period, the operation of the Divân-ı Hümâyûn and characteristics of mühimme registers are mentioned. Then the content of the related book is evaluated and it is followed by the transcription section. In the conclusion, there are the index and the original text.

Keywords: Muhimme Words, Imperial Council, Murad III,

KISALTMALAR DİZİNİ

B	: Receb
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C	: Cemâziye'l-âhir
Ca.	: Cemâziye'l-evvel
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
DAGM.	: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan
İA	: İslam Ansiklopedisi
İÜEF	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
L	: Şevval
M	: Muharrem
N	: Ramazan
R	: Rebiü'l-âhir
Ra.	: Rebiü'l-evvel
S	: Safer
Sad.	: Sadeleştiren
S	: Şa'ban
TED	: Tarih Enstitüsü Dergisi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Z	: Zi'l-hicce
Za.	: Zi'l-ka'de

ÖNSÖZ

Mühimme defterleri, Osmanlı Devleti'nin siyasî, askeri, îktisadî ve sosyal hayatına ışık tutmaktadır. Bu defterlerde, Osmanlı merkez ve taşra teşkîlatının işleyişi, bürokrasi, askerin sevk ve idaresi, donanma ve deniz seferleri, ticaret, vakıflar, uluslararası ilişkiler, gayrimüslimler, Osmanlı sosyal, kültür, sanat ve fikir hayatına dair bilgiler yer almaktadır.

Bu çalışmada 72 Numaralı Mühimme Defteri'nin 160-321 sayfaları arası transkribe edilmiştir. İncelemenin giriş bölümünde Divân-ı Hümâyûn işleyişi ve mühimme defterlerinin özellikleri anlatılmıştır. Birinci bölümde III. Murad döneminden kısaca bahsedilmiştir. İkinci bölümde defterin fiziki ve teknik özellikleri değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde defterin muhtevası, dördüncü bölümde defterin transkripsiyonu ve hüküm özetleri, son bölümde ise bibliyografya, sonuç ve ekler kısmı yer almaktadır.

72 Numaralı Mühimme Defteri'nin transkripsiyonu sözü edilen dönemle ilgili araştırma yapanlara kolaylık sağlayacaktır. Bu çalışmanın hazırlanmasında ve tamamlanmasında yardımını esirgemeyen, işindeki titizliğini ve ciddiyetini dâimâ örnek aldığım değerli hocam Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR'a, katkılarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ, Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYDIN ve. Doç. Dr. Esin GÜRSOY'a tez aşamasının her anında maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Yasin TOPALOĞLU ve Dr. Mevlüt YÜKSEL'e teşekkür ederim.

GİRİŞ

I. GENEL OLARAK DİVÂN-I HÜMÂYÛN

Müslüman Devletlerde, resmî işlerin görüşülüp karara bağlandığı meclis “divân” olarak isimlendirilir. Divân kelimesi, İslam fütuhâtının ilk yıllarında Arapça'ya ve İslam kültürüne dâhil diğer dillere geçmiş. Muhtelif manalarda kullanılan bu sözcük aslen Farsça olup topluluk manasına gelir.¹ Divân kelimesi Türkçe'ye, Arapça ve Farsça yoluyla geçmiştir. Kelimenin menşei itibariyle “Aramice” den geldiği ve Farsça'ya bu dilden geçip yerleştiği kabul edilir. Divân eski Safevî Devleti'nde mali kayıtların yazıldığı defterlere ve bu defterleri tutan resmi dairelere verilen isimdi. Divânın Farsça'da ilk, Arapçada ikinci anlamı “kurul” veya “toplantı”dır. Osmanlılarda ise Divân kelimesi Farsça anlamından da ileri derece de “toplantı, kurul, kurul- organ” karşılığında kullanıldı.²

İslam tarihinde ilk Divân teşkilâtının Hz. Ömer döneminde oluşturulduğu bilinmektedir. Doğu'da kurulan ilk Türk- İslam Devletleri, özellikle Samanoğulları (874-999) ve Gazneliler (963-1187) eski geleneklerinin de etkisiyle Abbasi Divân sistemini aynen benimsediler. Divân-ı Hümâyûn'a benzeyen ilk Türk- İslam divânını Büyük Selçuklular kurmuşlardı. Divân-ı A'lâ adlı bu divân ile Divân-ı Hümâyûn'a geçiş süreci başladı. Bu gelenek Anadolu Selçukluları'nda da devam etti. Daha sonra bu devletin parçalanmasıyla oluşan beyliklerde de Divân geleneği sürdü.³

Büyük Selçuklularda Divân, devletin iç ve dış yazışmalarının yapıldığı, fermân ve emirlere sultanın tuğrasının çekildiği ve devletin mali işlerinin kayıtlarının tutulduğu bir kuruldu. Ayrıca ordu ile ilgili maaş, birliklerin teçhizat işlerine de bakar, kayıt ve kontrollerini yapardı.⁴ Divân, Emevilerde Divân-ül Haraç, önemli gelişmeler kaydettiği Abbasilerde her kurumun bir Divânının yanında asıl idare merkezinin adı Divân-ül Dar'ül Kebir, Selçuklularda Divân-i Alî, Memlûklularda Divân-i Sultanî, İlhanlılarda Divân-ı Kebir ve Osmanlı devletindeki ismi ise Divân-ı Hümâyûn'dur.⁵

¹ Mecdud Mansuroğlu, “Dîvân”, *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1978, III, 595.

² Ahmet Mumcu, “Dîvân-ı Hümâyûn”, *DİA*, İstanbul 1994, IX, 430.

³ Ahmet Mumcu, *Divân-ı Hümâyûn*, Birey ve Toplum Yay., Ankara 1986, s.11-14.

⁴ Aydın Taneri, “Divân”, *DİA*, İstanbul 1994, IX, 383.

⁵ Mumcu, *Divân-ı Hümâyûn*, s.11-14.

Osmanlı Devleti'nde Osman Bey zamanında, İbn-i Kemal, divândan “taht-ı nişin üzerine Divânın... olan beyler” diye bahsetmektedir. Fakat bu Divân Anadolu Beyliklerinde görülen ilkel bir şekildeydi. Osmanlı Devleti'nde Orhan Gazi'den itibaren divânın var olduğu ve divâna katılan beylerin burma dülbnet giymelerinin emredilgi görülür.⁶ Osmanlı Beyliği'nin ilk zamanlarda bi'z-zât padişahın katılımıyla gerçekleştirilen Divân-ı Hümâyûn toplantılarına 1454'ten itibaren vezîriâzam lar başkanlık etmeye başlamıştır. Bu durum vezîriâzamin devlet adamları üzerindeki gücünü artırmıştır. Padişah ise Divân-ı Hümâyûn toplantılarını kafes arkasından izlemek suretiyle onları devamlı kontrol altına alma imkânı bulmuştur.⁷ XV. Yüzyılın ilk yarısına kadar her gün toplanan Divân-ı Hümâyûn, 1454'ten itibaren haftada 4 güne indirilmiştir. XVII yüzyıldan sonra da Divân-ı Hümâyûn toplantıları haftada iki güne indirilmiştir. XVII yüzyılın sonlarına doğru işlevini kaybetmeye başlamış olan Divân-ı Hümâyûn sadrazamın konağı olan Paşa Kapısı'nda toplanmaya başlamıştır. Divân-ı Hümâyûn'da bitirilemeyen devlet işleri sadrazamın konağındaki İkinci Divânı'nda görüşülürdü. Bu divân toplantılarından başka, Kapıkulu Ocaklarına maaş verilmesi ve elçi kabulü münasebetiyle meydana gelen işleri yürütmek üzere Galebe Divânı, bir de olağanüstü zamanlarda alelacele görüşülen toplantıların yürütüldüğü divân bulunmaktaydı ki buna da Ayak Divânı denilirdi.⁸

Divân toplantıları Kanuni dönemine kadar Kubbealtı denilen binanın bulunduğu yerin arkasındaki Divânihâne'de yapılmaktaydı. Kanuni döneminde vezîriâzam Dâmet İbrahim Paşa bugünkü binayı yaptırarak, divân toplantıları burada yapılmaya başlanmıştır.

Osmanlı Devleti'nde Divân-ı Hümâyûn, bugünkü anlamda Bakanlar Kurulu, Danıştay, Yargıtay, Anayasa Mahkemesi gibi devlet kurumlarının görevlerini yerine getirmekte idi. Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararlar Osmanlı hukuk sistemi gereği kanun sayılır, bu kararların kanun hükmüne gelebilmesi için gerekli şartları taşıyıp taşımadığına bakılır, gerektiğinde Şeyhülislam'a sorulur ve fetva alınırdı. Divân, bu yönüyle Osmanlı Devleti'nde en önemli yasama ve yürütme organı sayılmıştır.⁹ Divân-ı

⁶ Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2007, s. 8.

⁷ Halaçoğlu, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Devlet Teşkilatı*, s. 9.

⁸ Recep Ahışalı, “Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı”, *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 1988, IV, 24.

⁹ Yusuf Halaçoğlu, “Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilâtı”, *Türkler*, Ankara 2002, IX, 797.

Hümâyûn, devletin tüm birimlerinin şeflerinin katıldığı ve başkanının padişah olduğu, en üst yönetim ve karar organıdır. Divân-ı Hümâyûn, gerek şer‘ i hukuk, gerekse örfihukuk alanındaki en önemli işten en basitine kadar devletin her türlü işlerine bakmaya yetkilidir. Divân-ı Hümâyûn; padişah divânı olması nedeniyle, padişahın sahip olduğu yetkileri, padişah adına kullanır. Hatta bir noktada Divân-ı Hümâyûn yetkilerinin padişahın yetkilerini aştığını söyleyebiliriz. Şöyle ki, padişahın, şer‘ i hukuk alanında yargı yetkisi bulunmadığı halde Divân-ı Hümâyûn, üyesi olan kazâskerlerden dolayı bu yetkiye de sahiptir.¹⁰

Divân içtimalarının devam ettiği zamanlarda ve fevkalade ahvalde müzâkerelerin bazen ve ender olarak terk edildiği görülmektedir. Mesela Yavuz Sultan Selim vezirlerine hiddetlenince ya Divân-ı Hümâyûn'u akdettirmez veya akdettirirse de vezirlerini arza kabul eylemezdi. Kanuni Sultan Süleyman zamanında vezîriâzam İbrahim Paşa, Mısır'a gidip avdet edinceye kadar pâdişâh, Divân-ı Hümâyûn'u toplamamış ve hiç kimseye memuriyet vermemiştir.¹¹

Divân-ı Hümâyûn'da idarî, malî, askerî, örfî, şer‘ î, hususların yanında; savaş ilan, her türlü tayin, terfi, azl etmek gibi devlet ve toplumla ilgili meseleler müzakere edilip karara bağlanırdı.¹² Divân-ı Hümâyûn aynı zamanda kazâ mahkemelerinde görülen hükme bağlanmış davalara itiraz edebilmek için en üst temyiz kurulu olarak davaların yeniden görüşülüp karara bağlandığı bir kurumdu. Divânda verilen kararlar kesinlikle icra edilmiştir.¹³

Divân-ı Hümâyûn'un temyiz mercii olarak yüklendiği görevler kazâskerlerce yürütülürdü. Kazâskerler, şikâyet dinleme ve davaya bakma işlemini kendi dairelerinde görürlerdi. Divân-ı Hümâyûn bunlardan başka eyâletleri teftiş için bir yüksek rütbeli kadıyı müfettiş olarak tayin ederdi. Müracaatçılar her toplantı günü şikâyetlerini bi'z-zât Divân-ı Hümâyûn'a yani padişaha arz ederlerdi. Esasen hukuki davalar Cuma günü *Murafaa Divânı* veya *Cuma Divânı* denen Divân'da kazâskerlerce halledilirdi. Divân'ın bu konuda kararı kesindir. Divân-ı Hümâyûn yolsuzluk ve zulümleri önlemek için

¹⁰ İbrahim Durhan, "Divân-ı Hümâyûn'un Yargı Yetkisi", *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, Erzincan 2000, IV(1), 60.

¹¹ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 6.

¹² Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 1-14.

¹³ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, (8. Baskı), Fakülte Kitabevi Yay., Isparta 2010, s.52.

şikâyetçi dinlenilmesi halinde *Mazlama Divânı* adını alırdı. Tekâlif-i Örfiye ve Avârız gibi vergilerde yine Divân-ı Hümâyûn'da kararlaştırılıp salınırdı.¹⁴

Divân'da görüşülen idarî ve örfî işler vezîriâzam, arazi işleri nişâncı, şer'î ve hukuki işler kazâskerler, mali işler ise defterdar tarafından icra edilmekte olup burada alınan kararlar mühimme, ahkâm, tahvîl, rûûs, nâme ve ahidnâme gibi defterlere kaydedildikten sonra vezîriâzamanın mührü ile mühürlenerek defterhanede muhâfaza altına alınırdı.¹⁵

Klasik dönemde Divân-ı Hümâyûn'un başlıca üyeleri; vezîriâzam, sayıları üçle yedi arasında değişen kubbealtı vezîrleri, Rumeli ve Anadolu Kazâskerleri, nişâncı, Rumeli ve Anadolu Defterdarlarından teşekkül etmekteydi. Ayrıca İstanbul'da bulunduğu sırada Rumeli Beğlerbeği de Divân'a katılabilirdi. Vezîrlük rütbesine yükseldikten sonra yeniçeri ağası ile kaptan-ı derya da Divân-ı Hümâyûn toplantılarına girebilirlerdi. Üye olmamakla birlikte toplantıları yönlendiren reisülküttâb, tezkireciler, çavuşlar ve daha alt düzeyde çalışan görevliler de vardı. Herhangi bir iş için İstanbul'da bulunan vezîr rütbesindeki yöneticiler ve ma'zul beğlerbeğiler şayet davet edilirlerse Divân'a katılabilen diğer kişilerdendi.¹⁶

A. DİVAN-I HÜMÂYÛN KALEMLERİ

Osmanlı Devleti bu takip ve kontrolü sağlayabilmek için sağlam bir divan bürokrasisi oluşturmuş ve divandan çıkan kararları konularına göre farklı defterlerde kayıt altına almıştır. Kayıt altına alınan bu defterler; Mühimme Defterleri, Name Defterleri, Ahkâm Defterleri, Ruznamçe Defterleri, Mevacib Defterleri ve Yoklama Defterleri olarak adlandırılmıştır.¹⁷

Osmanlı Devleti'nde; idarî, siyasî, adlî, askerî ve malî hususların görüşülerek karar altına alındığı Divân toplantılarında alınan kararların hazırlanması, kaleme alınması ve bunların kayda geçirilmesiyle ilgili belirli metotlar bulunmaktadır. Toplantılarda alınan kararlar doğrultusunda kayıt altına alınan fermânlar, berâtlar,

¹⁴ İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, (2. Baskı), Cedit Neşriyat, Ankara 2008, s. 212.

¹⁵ Halaçoğlu, *Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s.10

¹⁶ Murat Alanoğlu, *86 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü), Erzurum 2010, s. 2

¹⁷ M. Tayyib Gökbilgin, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*, Enderun Kitapevi, İstanbul 1992, s.104.

suretler, emirler, mukaveleler, hükümler ve Hattı-ı Hümayûnların suretleri saklanırdı. Divân-ı Hümayûn'daki yazı işleri reisü'l-küttâb ve ona bağlı bulunan beylikçi kaleminin nezaretinde yürütülürdü. Beylikçi kalemine bağlı çeşitli kalemler vardı ki bunlara kısaca Divân kalemleri denilirdi. Osmanlı devlet teşkilatında kalemler iki ana kola ayrılırdı. Bunlar; Bâb-ı Âsafîve Bâb-ı Defterî olarak sınıflandırılırdı. İnceleme konusu olan kalemler ve bu kalemlerde tutulan defterler Bâb-ı Âsafî ile ilgili olan kısımlardı. Bunlar sadâret mektûbu, sadâret kethüdâsı, beylik(Divân), Tahvîl(nişâncı), rûûs, âmedi ve teşrifat kalemleriydi.¹⁸

Bilindiği gibi divan kâtiplerinin başlıca görevlerini divanda alınan kararları, hükümleri, tezkireleri, tevcih ve tayin beratlarını kaleme almak, eski kayıtları çıkarmak ve muameleye hazır hale getirmek teşkil ediyordu. Devletin genişleme ve gelişmesine paralel olarak bürokrasinin inkişafı, muamelelerin yoğunluk kazanması, çeşitli büroların teşekkülü ve ihtisaslaşmasına, dolayısıyla kâtip sayılarının artmasına yol açmıştı. Bilhâssa Kanuni Sultan Süleyman (1520–1566) devrinden itibaren bürokrasinin gelişmesiyle sayıları daha da artan kâtiplerin zaman zaman tarihi kaynaklara da akseden suiistimallerinin önlenmesinin ve kayıtları kimlerin tuttuğunun belli olması maksadıyla, hazırlanan hüküm ve beratların suretlerinin kaydedildiği defterlerde ilgili hükümlerin yanlarına ayırt edici özelliklerine işaret eden rumuzlar koyma usulünün tatbikine başlandığı söylenebilir. Bu aynı zamanda kâtiplerin kendi içlerinde bir oto kontrol mekanizmasının kurulmasını da temin etmişti.¹⁹

Beylikçi (Divân) Kalemi: Divân-ı Hümayûn toplantılarında ele alınan ve karara bağlanan evrakı gereken yerlere gönderen kalemdir. Bu kalemin reisi olan Beylikçi Efendi, Divân-ı Hümayûn kalemlerine nezaret eder, yabancı devletlerle yapılan antlaşmaları saklar, uygulanmasını sağlar, her çeşit şikâyetlere dair hüküm verir, toprak ve çeşitli konularda anlaşmazlıkları çözümler, fermân ve berâtların arkasını yazdırarak belgelerin arkasına kendi alametini koyardı.²⁰ Bu kalemde Divân'da müzakere edilen hususların kayıtları tutulur, bunlar defterlere geçirilirdi. Bu defterlere mühimme defterleri, defteri yazanlara da mühimmenüvis denilirdi. Bu kalemin en önemli defterleri, mühimme, mühimme zeyli, atfık, şikâyet, mukavelenâme, mühimme-i

¹⁸ Fatih Çiçek, *69 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü), Erzurum 2011, s. 2

¹⁹ Feridun Emecen, “Ali'nin Ayn'ı: XVII. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Bürokrasisinde Kâtip Rumuzları”, *Osmanlı Klasik Çağında Hanedan, Devlet ve Toplum*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011, s.133–135

²⁰ Halaçoğlu, *Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 21

mektûm, mühimme-i Mısır, nefiy ve kısas, imtiyaz, muktezâ, kalebend, kilise ve şehbender idi.²¹

Tahvîl Kalemi: Nişân veya kîse kalemi de denilen bu kalemin görevi vezir, kaptan-ı derya, Beğlerbeği, sancakbeyi, vali, kazâsker, tîmâr ve zeamet sahiplerinin tayin, tevcih ve nakil kayıtlarını tutmaktır. Bir kimseye verilen zeamet ve tîmârlar derkenar olarak işlendikten sonra tahvîl kalemine gönderilirdi. Burada yazılan belgeler beylik ve Tahvîl kâtiplerince kaleme alındıktan sonra amedci tarafından kontrol edilip ilgili yere gönderilirdi. Bu kalemin baş amiri Tahvîl Kîse-darı olarak isimlendirilirdi.²²

Amedî Kalemi: Reisü'l-küttâbın özel kalemi olup sadrazam tarafından padişaha yazılacak olan takrîr ve telhisler, yabancı devlet başkanlarına gönderilen mektup müsveddeleri, barış antlaşmaları ve çeşitli ahidnâme metinleri, protokoller, yabancı elçi, konsolos ve yabancı tüccara ait her çeşit yazışma ve evrak, konuşma mazbataları bu kaleme yazılır ve muhafaza edilirdi. Bu kalem devletin gizli işleri ile ilgili olduğundan burada çalışan kimselerin iyi ahlaklı ve sır tutabilen kişiler olmasına dikkat edilirdi.²³ Amedî kaleminin reisine Amedî, Amedci veya Amedî-i Divân-ı Hümâyûn denilmektedir.²⁴

Rûûs Kalemi: Yüksek dereceli devlet görevlileri hariç, devlet hizmetinde çalışan bütün görevlilerin tayin ve terfîişlemleriyle uğraşan kalemdir. Ayrıca dairelerin reis ve mümeyyizleri, kapıcı başılar, kale ağaları, dizdârlar, kethüdâlar, müderris, vaiz, devirhan, imam-hatip ve mütevellilerle, hazine ve evkâftan maaş ve tahsisat alanların mali işlerine bu kalem bakar ve bütün muameleler buradan sorulurdu.²⁵

Teşrifatçılık Kalemi: Kanuni Sultan Süleyman zamanında ihdas edilen bu kalem; saray merasimleri, padişah cülusu, mısır hazinesinin teslîmi, bayramlarda ve sarayda yapılan törenler, hilat giydirilmesi, gibi merasim, protokol ve tören işlerinebakarlardı. Kalemin başkanı olan teşrifatçı bütün bu merasimi elindeki teşrifat

²¹ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 40-43

²² Halaçoğlu, *Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 21.

²³ Halaçoğlu, *Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s. 22

²⁴ *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, Editör: Tufan Gürbüz, (2. Baskı), Grafiker Yayınları, Ankara 2013, s. 46.

²⁵ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 45-47

defterine göre icra ederdi. Teşrifatçının dairesinde yevmi, mufassal ve müteferrik mütââddit defterler vardır.²⁶

II. MÜHİMME DEFTERLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Mühimme defterleri, Osmanlı bürokrasisi tarafından oluşturulmuş defterlerden en önemlileridir. Bu defterler, Osmanlı devletinin karar organı olan Divân-ı Hümâyûn'da çıkan karar suretlerinin toplanmasıyla oluşturulmuştur. Ayrıca bu defterler, Osmanlı padişahlarının ülkenin her yerindeki idarecilere gönderdikleri fermân, berât vb. hükümleri içerdiklerinden dolayı Osmanlı idari yapısına ilişkin zengin bilgi kaynakları açısından önem taşırlar.

Osmanlı merkez karar organı olan Divân-ı Hümâyûn'da dâhilî ve haricî meselelere ait birçok konunun görüşülüp karara bağlanması nedeniyle hemen her konuya ait hükümler bulmak mümkündür. Konuların veya hükümlerin hangi kıstasa göre mühim sayılıp deftere kaydedilme gereği duyulduğu konusu tam aydınlatılamamıştır. Divân kalemlerinin şefi olan reisülküttâb'ın "*ehemm-i umur*"dan saydığı konuların yazımı ile Mühimme defterleri oluşmuştur. Bu gün bize hiç de önemli gelmeyen bazı konuların o günün şartları içerisinde önemli sayıldığını görmek mümkündür.²⁷

Mühimme defterleri, Osmanlı merkez teşkilatının en önemli kuruluşu olan Divân-ı Hümâyûm'da kararlaştırılan hususlar üzerine padişahın onayı alındıktan sonra düzenlenen fermân suretlerinin kaydedildiği defterlerdir. Söz konusu adlandırmanın bu defterler için kullanılıp genelleştirilmesi XVII. yüzyılın sonlarından itibaren olmuştur. Daha önce divân kayıtlarının yer aldığı defterlere *mîrî ahkâm defterleri* ya da *ahkâm-ı mîrî* denmekteydi.²⁸

Mühimme defterlerinin hangi tarihten itibaren tutuldukları kesin olarak bilinmemekle birlikte en eski mühimmeler XVI. yüzyılın ilk yarısına aittir. Osmanlıların XV. yüzyılın ilk yarısında arazi tahrir defterleri tuttuklarına göre Divân

²⁶ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 58-64.

²⁷ Fatih Akarsu, *213 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs 2006, s. 12.

²⁸ Osman Karataş, *3 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi/ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2010, s. VI.

müzakeresine ait defterlerin de herhalde Fatih devrinden itibaren tutulmuş oldukları kuvvetli ihtimal dâhilindedir.²⁹

Bilinen en eski tarihli Mühimme Defteri, Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde E. 12321 numarada kayıtlı ve 951/1544 tarihli defterdir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki defterlerin en eskisi ise 961/1553, en sonuncusu ise 1323/1905 tarihli. Ancak 1 ve 2 numaralı Mühimme Defterleri Ruûs Defterleri olduğundan Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki ilk Mühimme Defterinin 3 nolu 966–968/1558–60 tarihli defter olduğu anlaşılmıştır.³⁰

Bugün Başbakanlık Arşivi'nde “Mühimme Defterleri” adıyla kayıtlı defter serisi, buranın ilk tasnif edilen belgeleri olma özelliğine sahiptir. Bu başlık altında kayıtlı tasnife açık olan defter sayısı, son yıllarda bulunanlarla birlikte toplam 267 adettir (961–1323 /1553–1905 yılları arası). Son tespit edilen 267 numaralı defter XVIII. yüzyıl ikinci yarısına aittir. Ayrıca XVII. yüzyıl başlarına ait bir defterin henüz restorasyon servisinde olduğu ve tasnife dahil edilmediği bildirilmektedir. Tahvîl ve ruûs ahkâmını içeren defterler çıkarıldığında klasik mühimme defterleri sayısı 255'e inmektedir. Bunlar içinde de bir kısım defterler şikâyet ve maliye ahkâmını içermektedir. Yine restore edilecek belgeler arasında sonradan bulunan *mühimme defteri* parçaları da vardır. Bu tip defter sayısının 13 kadar olduğu tespit edilmiştir. 20 numaralı defter mevcut değildir. Tipik mühimme formundaki defter sayısı bu durumda 255 olarak gösterilirse de defterlerin bazılarının *maliye ahkâmı* ve *şikâyet defteri* oldukları da görülmektedir. Örneğin, 42 numaralı defter muhtemelen ciltlenme dolayısıyla ruûs ve mâliye kayıtlarını da ağırlıklı olarak ihtiva ederken, 92 numaralı defterin başlığında bunun şikâyet ahkâmını kapsadığı belirtilir. Bu bakımdan defterlerin teker teker yeni baştan incelenerek daha sağlıklı bir tasnîf bilgisine ihtiyaç bulunmaktadır.³¹

²⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, TTK Yay., Ankara 1988, s. 79.

³⁰ Mehmet Ali Ünal, *44 Numaralı Mühimme Defteri*, Akademi Yayınları, İzmir 1995, s. V.

³¹ Feridun Emecen, “Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”, *Osmanlı Klasik Çağında Hanedan, Devlet ve Toplum*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011, s. 112.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde 989 Numaralı Divan-ı Hümâyûn Defterleri Kataloğu'nda 1-266 sıra numaralarında kayıtlı 961-1323/1553-1905 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 266 adet Divan-ı Hümâyûn Mühimme Defteri mevcuttur.³²

Defterlerdeki kayıtlar, asıl fermânların suretleri niteliğindedir. Bu suretlerin diğer kayıtlarını veya asıllarını ilgili devlet, beylerbeylik ve şer'î sicil arşivlerinde bulmak mümkündür. Divân toplantılarında alınan kararlar, padişahın onayından geçtikten sonra defterlere kaydedilirdi. Defterlerdeki bir kaydın iptali veya tashih edilmesi, ancak padişahın iznine bağlıdır. Divân'da verilen bir karar fermân şeklinde hazırlanmadan evvel tashîh edilen müsveddesi ilgili defterlere kaydolunmamışsa bir hüküm ifade etmezdi. Nişâncının, yani ilk dönemlerdeki Divân kalemleri şefinin defterler üzerinde tashîh yapabilmesi, padişahın "Kendi kalemiyle düzeltme yapabilir" müsâdesini taşıyan fermânıyla mümkündür.³³ Mühimme veya diğer ahkâm defterlerindeki bir hüküm kaydının geçersizliği, yani "terkîn" edilmesi veya kaydedilen bir fermânın kaydedilmeden önce "şakk", yani iptal edilerek yırtılması, emri âlî yahut hatt-ı Hümâyûn ısdârı ile yerine getirilirdi.³⁴ Zamanla idarî ve adlî konular ayrı defter serilerinde toplanmış, Şikâyetler sonucu alınan kararlara dair hükümler için 1649'dan itibaren "Şikâyet defterleri" tutulmaya başlamış, devlet işleriyle ilgili olanlar ise mühimmelerde kalmıştır. Şikâyet kayıtlarının zaman zaman müsveddelerde karışma olarak Şikâyet'e girmesi gereken bir hükmün mühimmeye yazıldığı, fakat sonra fark edilip "*sehven kayd olunmakla şikâyete nakl olunmuştur*" şeklinde şerh verilerek iptal olduğu görülmektedir.³⁵

Mühimme Defterleri, hükümlerin sâdır oldukları divânlar bakımından dört ayrı grupta değerlendirebilir:

1- Padişahın pâ-y-i tahtta bulunduğu sırada, vezîriâzam başkanlığındaki divântoplantısından çıkan emirlerin kaydolunduğu defterler.

³² *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, DAGM. Yay., (Yayına Haz.: Yusuf İhsan Genç ve Diğerleri), İstanbul 2000, s. 9.

³³ Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Neş. Yay., İstanbul 1994, s.99-105.

³⁴ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, s. 8.

³⁵ Mübahat S. Kütükoğlu, "Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine", *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri*, 30 Nisan-2 Mayıs 1986, *Bildiriler*, İstanbul 1988, s. 95-96.

2- *Rikâb Mühimmesi*: Vezîriâzâmın sefer veya başka bir sebeple payitahttan ayrılırkenyerine vekil olarak bıraktığı Rikâb Kaymakamı veya Sadâret Kaymakamı denilengörevli başkanlığında toplanan divânda alınan kararların yazıldığı defterler.

3- *Ordu Mühimmesi*: Savaş zamanında lâzım olan defterler serdâr-ı ekremle birlikte sefere götürüldüğünden, ordu ile birlikte sefere çıkan vezîriâzâmın sefer sırasındaakdettiği divân toplantılarında alınan kararların yazıldığı defterlerdir.

4- *Kaymakamlık Mühimmesi*: Padişah ve vezîriâzâmın aynı anda Der-sââdet'ten ayrıldığında, devlet işlerini tedvîr etmek üzere tayin edilen Sadaret Kaymakamı'nınmüstakil olarak akdettiği divânlarda alınan önemli kararların yazıldığı defterlerdir.³⁶

XVII. yüzyıldan sonra Divân-ı Hümâyûn eski önemini yavaş yavaş yitirmeye başlamış, fonksiyonlarını Vezîriâzam Divân'ına bırakmıştır. Daha sonraları Bâb-ı Âli adını alacak olan Paşa Kapısı'nın kurulmasıyla devlet işleri tamamen burada görülmeye başlanmıştır. XIX. yüzyıla gelindiğinde ise Divân-ı Hümâyûn artık önemini tamamen yitirmiş, sadece elçilerin ağırlandığı, ulufe dağıtımı ve yeni tayin edilen devlet ricâlinin, eskiden beri süregelen bir adet olarak padişah tarafından arzlarda kabul merasiminden ibaret olmasının yanı sıra, evrakların muhâfaza edildiği bir kurum haline gelmiştir.³⁷

³⁶ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 82

³⁷ Tefvik Temelkuran, "Divân-ı Hümâyûn Mühimme Kalemi", *TED*, İstanbul 1975, S. VI, s. 131

BİRİNCİ BÖLÜM

III. MURAD (1574–1595) DÖNEMİ

III. Murat, on ikinci Osmanlı padişahı ve dördüncü Osmanlı halifesidir. II. Selim ve Nur-Banu Sultan'ın (Cecilia Baffo) oğulları olup, babasının Saruhan Sancakbeyliği sırasında 5 cemaziyel evvel 953(4 Temmuz 1546) Pazar günü Mâni‘ sa'nın Bozdağ yaylasında dünyaya gelmiş. Sünnet düğünü 1557 nisanı içinde Mâni‘ sa'da yapılmıştır. Sultan Selim'in 966 yılında Karaman Sancakbeğliğe nakli üzerine şehzade Murad'a da Akşehir Sancakbeğliği tevcih edilmiş ve Konya ovasında babası ile amcası arasında vuku bulan muharebe esnasında Konya kalesi muhâfazasında bulunmuştur. Büyük Babası Sultan Süleyman'ın kendisini görmek arzusu üzerine bir ara İstanbul'a gelen şehzade Murad babasının Kütahya valiliğine getirilmesi üzerine 1562 Mart'ında Mâni‘ sa Sancakbeğliğine tayin edilmiş ve padişah oluncaya kadar bu vazifede kalmıştır.³⁸

Babasının ölüm haberini Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa'dan alır almaz İstanbul'a geldi. 22 Aralık 1574'de tahta cülus etti. III. Murad 4 yıl kadar büyükbabası Kanunî Devri'nde, daha sonra da II. Selim Devri'nde Mâni‘ sa'da idarecilik yaptığı için tecrübeli idi. Sultan II. Selim'in vefatı üzerine vezîriâzam Sokullu Mehmed Paşa ve annesi Nurbanu Sultan tarafından kendisine haber gönderildi ve büyük oğul sıfatında tahta davet edildi. III. Murad Mâni‘ sa'dan hareket ederek Mudanya İskeleyi'ne geldi. Burada kendisini almak üzere gönderilen kadırgaya rastlamadığından fırtınaya rağmen Feridun Bey'in gemisine binerek İstanbul'a hareket etti. Saray Burnu'nda Sokullu Mehmed Paşa ile buluşarak gece yarısı saraya girdi.³⁹ Ertesi gün 22 Aralık 1574'te II. Selim'in ölümü ve III. Murad'ın tahta cülûsu resmen ilan edildi. Akabinde Fatih kanunnamesine göre beş şehzade ortadan kaldırılmıştır.⁴⁰

Cülustan sonra Fatih Kanunnâmesi'nde öngörülen nizam-ı âlem için kardeş kâtlı uygulanarak beş şehzâde ortadan kaldırılmıştır. Saltanat sistemi gereği boğdurulan beş şehzade ile II. Selim'in cenaze merasimleri aynı gün yapıldı. Venedik, Lehistan, Ragusa, Eflak, Boğdan ve daha sonra Avusturya elçileri hükümetler inin tebrik ve

³⁸ Bekir Kütükoğlu, "Murad III", *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yay., İstanbul 1979, VIII, 615.

³⁹ Kütükoğlu, "Murad III", s.615.

⁴⁰ Selanik-i Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-i*, (Haz. Mehmet İpşirli), TTK. Yay. Ankara 1999, II, 98-100.

hediyelerini sundular. Bütün bunlardan daha geç gelmesine rağmen, kafilesinin kalabalıklığı ve getirdiği hediyelerin göz alıcılığı ile dikkati çeken Safevî sefaret heyeti, Osmanlı başşehrinde emsâlinden daha çok alaka ve itibar gördü.⁴¹

12 yıl süren sancakbeyliği sırasında III. Murad kendisine önce lala olarak Ferruh Bey, arkasından da Cafer Bey tayin edildi. Oğlu III. Mehmed'in annesi olan Arnavut asıllı Safiye Sultan ile burada iken tanıştırdı. Mânî' sa'daki şehzadeligi döneminde özellikle hocası Hoca Sadeddin Efendi, defterdârı Kara Üveys Çelebi ve haremî idare eden Raziye Kalfa'nın etkisi altında kaldı. Raziye Kalfa, III. Murad'ın padişahlığı sırasında da nüfûzunu sürdürdü. Vezirlerin ilk görevi, haremden gelen emirleri yerine getirmektir. Koca Sinan Paşa, kadınlara danışarak bir devletin yönetilemeyeceğini alenen açıklamasına rağmen, devlet çarkını elinde tutabilmek veya tekrar geri kazânmak için birden fazla kez Hasekinin yardımına başvurmak zorunda kalmıştır.⁴² Sadrazamın düştüğü bu durum haremî devlet yönetimi üzerinde ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

III. Murad'ın 21 yıl süren saltanatı süresince Kavkasya, Safevî, Avrupa, Kırım cephelerinde çok büyük savaşlar ve mücadeleler yaşanmıştır. Neticede Safevî ve Kavkasya cephesinde yapılan fütuhât hareketleri başarıya ulaşmıştır.

Sadâret makamında, Kanunî ve II. Selim zamanında da aynı makamı işgal etmiş olan 72 yaşındaki Sokollu Mehmed Paşa bulunmaktaydı. Pâdişâh, aynı zamanda kendi eniştesi olan bu zattan hoşlanmamakla birlikte, Vâlîde Nûr-Bânû Sultan ile kızı (Sokollu'nun eşi) Esmâ Han Sultanın nüfûzundan dolayı onu azledemedi. Sokollu'ya karşı devlet erkânı ile ulemeden da büyük bir muhalefet vardı. Onun için, “Vezire itimad buyurman; ilerü çektiği, ya kendü müte'alli katudur, ya rüşvetin almış. Elbet de bir garaz-ı fâsidi vardır!” denilmekteydi. Pâdişâh, Sokollu'yu azletmemekle birlikte, onun adamlarını ve yakınlarını bulundukları makamlardan birer birer atarak, günden güne zayıflatıyordu. Sokollu'nun da birtakım harem entrikalarıyla, fitne ve kargaşalığa sebep olduğu muhakkaktır.⁴³

⁴¹ Bekir Kütükoğlu, “Şah Tahmasb'ın III. Murad'a Cülûs Tebriki”, *Tarih Dergisi*, İÜEFB, İstanbul 1960, XI(15), 1-2

⁴² Nicoloe Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2009, III, 159

⁴³ Yunus Zeyrek, *Târîh-i Osman Paşa*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2011, s. 5

Sultan, 1574 yılında tahtı teslîm almak için İstanbul'a geldiği esnada Ahırkapı önlerinde sadrazam Sokullu Mehmet Paşa'yı görünce büyük bir heyecan yaşamış ve teşekkür babında eğilip Sokullu'nun elini öpmek istemiş fakat deneyimli sadrazam buna mâni' olup kendisi eğilerek padişahın eteğini öpmüştür.⁴⁴ Bu olay daha sonraki zamanda padişaha büyük bir elem vesilesi olmuştur. Gerek bu olayın gerekse de Sokullu Mehmed Paşa'ya karşı olan grubun etkisiyle III. Murad, sadrazam aleyhinde hareket etmiştir. Sokullu'nun valide Nurbanu Sultan ile arası iyiydi. Ancak idarede kadın nüfuzu ağırlık kazânmaya başlamıştı. Padişahın karısı ve Şehzade Mehmed'in annesi Venedik asıllı Safiye Sultan'da nüfuzunu kullanmaya başlamıştı. Safiye Sultan ile padişahın validesi Nurbanu Sultan arasında cülûstan itibaren ciddi bir geçimsizlik başlamıştı. İki kadın arasındaki rekabet devlet işlerini etkiliyordu. Bu yüzden Sokullu gün geçtikçe artan bu rekabetten rahatsızdı. Bazı saray mensuplarıyla musahipler de taraf tutarak işleri daha karışık bir hale getirmişlerdi. Sokullu Mehmet Paşa'nın vefatıyla padişahın devlet üzerindeki etkisi kısmen artmıştır.

Osmanlı Devleti'ni geniş sınırlara ulaştıran Osmanlı sultanları, dâimâ ordularının başında sefere çıkmışlardır. Ancak Sultan III. Murad sefere çıkmayıp saray hayatına bağlı kalarak saltanatı sürdürmüştür. Sultan III. Murad'ın padişahlığı süresince doğuda ve batıda birçok problemle uğraşmak zorunda kaldı. Batıda Avusturya ile mücadele eden Osmanlı Devleti doğuda Safevîler ile uzun zaman alacak bir mücadelenin içüne girmiştir.

1.1. III. MURAD DEVRİ SİYASİ OLAYLARI

1.1.1. Osmanlı-Safevî İlişkileri

Yaklaşık yirmi bir yıllık saltanat süresinin büyük bir kısmını Safevî Devleti ile mücadele ederek geçiren III. Murad tahta geçtiği tarihlerde Osmanlılarla Safevîler arasında 1555 yılında imzalanan Amasya Antlaşması yürürlükteydi. Safevî yöneticileri, Anadolu halkına yönelik uyguladıkları tahrik siyasetinden vazgeçmiş gibi gözükmekteydiler. Özellikle 1576 yılında III. Murad'ın cülûsunu tebrik etmek için İstanbul'a gelen Tokmak Han başkanlığındaki 250 kişilik elçilik heyeti hem getirdiği hediyeler hem de Osmanlıdan görmüş olduğu itibar nedeniyle anlatılmaya değerdi.

⁴⁴ Mustafa Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2011, III, 1287.

Safevî elçilik heyetinin İstanbul'da kaldığı iki haftalık sürede cereyan eden olumlu gelişmeler Osmanlı- Safevî barışının tesis edildiği kanısını uyandırmaktaydı.⁴⁵

Tahmasb Han 54 sene saltanat sürmüş ve çok yaşlanmıştı. Bi'z-zât işlere bakamıyordu; bundân dolayı son zamanında devlet işleri birbirine rakip olan Türkmen, Gürcü, Çerkeş ve Kürd beylerinin elinde bulunuyordu.⁴⁶ Safevî elçisi tokmak Han'ın İstanbul'da bulunduğu sırada Şah Tahmasb'ın zevcelerinden, Haydar Mirza'nın annesi olan kadın tarafından hamamda zehirlenerek öldürülmüştü.⁴⁷

Şah Tahmasb'ın bu şekilde öldürülmesi Safevî sarayında da bir takım entrikaların olduğunu açık bir şekilde göstermektedir. Şah Tahmasb'ın on iki oğlu vardı. Şah Tahmasb saltanatı oğlu Haydar'a bırakmak taraftarıydı. Şah'ın ölümünden sonra Haydar saltanatını ilan etmiş fakat kısa bir süre sonra öldürülmüştü. 22 Ağustos 1576 yılında Şah Tahmasb'ın yaş sırasına göre ikinci oğlu İsmail, Safevî tahtına oturdu. Kırk bir yaşında devlet yönetimini eline geçiren II. Şah İsmail zalimliği ve afyona olan düşkünlüğü ile nâm salmış. II. Şah İsmail, tahta geçtikten sonra sekiz erkek kardeşini kâtl ederek sadece gözleri görmeyen Mehmed Hüdabende ve onun üç oğlunu sağ bırakmıştır.⁴⁸ Osmanlı Devleti Safevî hadiselerini büyük bir dikkâtle takip etmekle beraber barışın korunmasına özen gösteriyordu. Buna mukabil Gilan'dan dönmekte olan bir Türk kervanı Zengan'da basılarak, tacirlerin bir kısmı kâtl edilmiştir. Bir kısmı da esir alınmıştır. Durumu incelemek için Erzurum'dan gönderilen çavuşlara makul bir cevap verilmediği gibi çavuşlar tutuklanmıştır. Çavuşların akıbetini öğrenmek için Van'dan gönderilen adamlar da hapis edilmiştir. Bu olayın etkisi geçmeden Osmanlı sınır emniyetini ihlal eden olaylar meydana gelmiştir. Safevî Şahı II. İsmail'in ölümü ile karışan Safevî Ülkesinin durumundan istifade etmek düşüncesiyle Sokullu'nun karşı çıkmasına rağmen Safevî Devleti üzerine sefere karar verilmişti.⁴⁹ Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa; mevacib artar, teb'a azalır, sefer masraflarına karşı varidat yetiştirmez, Safevî ülkesi geniştir halkı itaat altında tutulamaz. Sultan Süleyman Safevî seferlerinden

⁴⁵ Geniş bilgi için bakınız Bekir Kütükoğlu, "Şah Tahmasb'ın III. Murad'ı Cülûs Tebriki", *Tarih Dergisi, İÜEF*, İstanbul 1960, XI(15), 1-24.

⁴⁶ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1998, c.III, s.69.

⁴⁷ Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, III, 1314.

⁴⁸ Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, III. 1315.

⁴⁹ Peçevî İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, (Haz: Bekir Sıtkı Baykal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1982, II, 32.

çok çekmiştir, barışın tesisine kadar çok üzülmüştür gibi bir takım nedenlerle Safevî seferine karşı çıkmıştır.

Ba'de, Pâdişâh-ı 'Âlem, Şehinşâh-ı A'zam, Mevlâ-yi Mülûku'l-Arab ve'l-'Acem, Es-Sultan Murad Han Bin Selîm Han Hazretleri dilediler ki, "Diyâr-ı 'Acem' e ve Vilâyet-i Şîrvân'a ve Gürcistân'a sefer olsun." deyü emr idüb. Ve Vüzerâ-i i'zâmlarından, fahrü'lenâm Mustafâ Paşa Hazretlerin ihtiyâr idüb. Ve sefer-i nusret-âsâra me'mûr olan 'askere, anları Ser'asker idüb. Mustafâ Paşa dahi sefer-i nusret-âsâr için, tedbîr ü tedârük idüb, sefere lâzım olan umûrın cemî' hâzır ve müheyyâ görüp. Sene 986 Muharreminin Evâyilinde otakları Üsküdar'a geçüp. Ve Tekye kurbünde bir 'âli ve vâsî' yerde dutulup. Kendüler dâhi sefere lâzım olan umûrî, bazı ihtiyâr ve umûr-dîde kimesneler ile danışık ve meşveret idüb. Sefer-i Hümâyûn'a müte'allik olan mesâlihleri, pâdişâh-ı 'âlem hazretleri, kendülere bi'z-zât ısmarlayup: "Ser'asker olup, Diyâr-ı Şark'a teveccüh etdikden sonra, alduğun ve verdüğün menâsıb, cemî' makbûlümdür." deyü, tamâm sipâriş olundukdan sonra; Mustafâ Paşa, Sene 986 Muharreminde kendüler dâhi Üsküdar'a geçüp. Ve me'mûr olan 'asker, âheste âheste mahall-i me'mûra cem' olup hâzır oldular.⁵⁰ Bu bilgiler, Safevî üzerine yapılacak seferin 5 Nisan 1578 yılında başladığı ve seraskerlik görevinin ise Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'ya verildiğini göstermektedir.

Osmanlı açısından seferin nedenleri sadece sınır ihlalleri ya da Safevî'nin içinde bulunduğu iç karışıklıklar değil esas hedefin Gürcistan, Şirvan ve Dağıstan gibi Kavkas topraklarının fethidir. Bu memleketler fetih olunursa hem Rusya'nın Volga boyundan, Hazar Denizi sahiline çıkması engellenecek hem de Kırım arazisi ile irtibat sağlanacak hem de Safevî kuzeyden çevrilmiş olacak ki buda Safevî Devletinin kontrol altında tutulması anlamını taşımaktadır.

Üsküdar'dan 5 Nisan'da hareket eden Lala Mustafa Paşa 3 Temmuz'da Erzurum'a vardı. Ordu Erzurum ovasındayken Lala Mustafa Paşa, Özdemiroğlu Osman Paşa'nın Gürcistan seferine iştiraki için padişah'tan emir çıkartmakla, kıymetli bir şahsiyetten istifade etmiş oldu.⁵¹

⁵⁰ Zeyrek, *Tarih-i Osman Paşa*, s.16; *Tarih-i Selaniki*, I, 117.

⁵¹ Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, III, 1319.

Safevî seferi 985 H./1577 M. den 997 H./1589 M. senesine kadar 12 sene devam etmiştir. Ardahan'dan Gürcistan'a giren Lala Mustafa Paşa ile buna karşı çıkan Safevî serdârı Tokmak Han arasındaki ilk muharebe 986 H./1578 M. de Çıldır'da yapılmıştır. Bu muharebe Gürcistan'a, giren Osmanlı ordusunu gerisinden vurmak isteyen Tokmak Han'ın otuz bin kişilik kuvveti arasında vukua gelmiş ve Osmanlıların galebesi üzerine Gürcistan'ın kolayca istilâsı başlamıştır; evvelâ aşağı Gürcistan beylerinden Minuçehr müslüman olup Mustafa adını alarak Osmanlıların hâkimiyetini tanıdı ve kardeşi Greguvar'a da Oltu sancağı verildi. Daha sonra Tiflis işgal edildi ve diğer Gürcü prensleri Miret beyi Açıkbaş Han Şirvan ile Revan arasındaki Kartli Beyi Levend oğlu Aleksandr Han itaat ettiler. Bundân sonra Şirvan taraflarına girildi. Buranın merkezi olan Semah'ı işgal edilerek Demirkapı yahut Derbend, Şirvan eyâletine merkez yapıp muhâfazası vezirlikle ve münâsib miktar asker ile Diyarbekir Beylerbeğisi Özdemiroğlu Osman Paşa'ya bırakıldı ve serdâr Lala Mustafa Paşa da kış bastırmadan avdet etti.⁵² Lala Mustafa Paşa'nın kışlamak üzere Erzurum'a döndüğü sırada Sokullu Mehmed Paşa'nın bir suikast sonucu öldüğü haberi geldi. Yerine vezîriâzam olarak Semiz Ahmed Paşa getirildi. Kazandığı başarıların kendisine sadrazamlık yolunu açacağını düşünen Lala Mustafa Paşa azledilerek İstanbul'a çağırıldı.(Şubat 1580) Yerine Koca Sinan Paşa gönderildi. Ahmed Paşa'nın ölümüyle vezîriâzamlık makamına Sinan Paşa getirildi.(1580)⁵³

Rakibi olan Lala Paşa'nın hizmetini kıskanıp daha iyisini yaparım diyen Sinan Paşa aynı zamanda uhdesinde vezîriâzamlık da bulunmasına rağmen bir başarı elde edemedi; bundân başka Şah sulh istiyor diye padişaha yalan söylemesi üzerine derhal azlolundu.(990 Zi'l-hicce/1582 Aralık)⁵⁴ Siyavuş Paşa'nın sadrazam olmasından sonra Safevî Seferi serdârlığına da Ferhad Paşa'yı tayin etti. Bu sırada Safevî cephesinde Osmanlı kuvvetlerinin durumu sarsılmış Şirvan'da muhâfazada bulunan Özdemiroğlu Osman Paşa Demirkapı'ya çekilmişti. Açılan yeni seferle Şirvan'ın kesin olarak elde tutulmasına çalıştırıldı. Özdemiroğlu Osman Paşa, Baştepe mevkiinde Safevî kuvvetlerini yenip Şirvan'daki Osmanlı hâkimiyetini kesinleştirdi.⁵⁵

⁵² Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III, 72.

⁵³ *Tarih-i Selaniki*, II, 144-146.

⁵⁴ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III, 72.

⁵⁵ Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, III, 1345 – 1346.

Kırım Han'ı Mehmet Giray'ı tedibden sonra İstanbul'a varan Osman Paşa, padişahın iltifatlarına mazhar olmuş ve arkasından da Siyavuş Paşa'nın yerine vezîriâzamlığa getirilerek taltif edilmiştir.⁵⁶ Yeni vezîriâzam Osman Paşa 9 Nisan 1585'te Tebriz'in zaptı ve muhâfazasıyla görevlendirildi. Tebriz ele geçirildi ve 27 Eylül'de padişah adına hutbe okundu. Şehirde kontrol zor sağlandı. Bu sırada Osman Paşa vefat etti. Safevî kuvvetleri Tebriz'i kuşattı. On bir ay süren kuşatmadan sonra Ferhad Paşa'nın yaklaşmakta olduğunu öğrenen Safevî kuvvetleri geri çekildi. Ferhad Paşa'nın 1588'de Gence'ye yönelik harekâtı ve 1 Eylül'de şehre girişi bu arada Safevî tahtına çıkan Şah Abbas'ın zor durumda bulunuşubarışı yeniden gündeme getirdi. Şah Abbas, Haydar Mirza'yı kalabalık bir elçilik heyetiyle İstanbul'a gönderdi (18 Ocak 1590). Fethedilen ülkelerin Osmanlı'da kalması şartıyla anlaşma yapıldı. Bu antlaşmaya her iki tarafta saygı göstereceklerine dair and içerler ve bunun sonucunda uzun ve kanlı savaşlara son veren barış sağlanır.⁵⁷ Böylece 1578'de başlayan bu uzun ve yıpratıcı savaşa İstanbul antlaşmasıyla son verilmiş oldu. Osmanlı sınırı Şirvan ve Dağıstan kıyılarından ilk defa Hazar Denizi'ne dayanmış oldu.⁵⁸

1.1.2. Osmanlı'nın Afrika Hâkimiyeti

XVI. yüzyılın ikinci yarısında Fas'ta Şü-refây-ı Sâdiye denilen bir aile hükümdarlık ediyordu. Hazret-i Peygamberin torunu Hasan bin Ali evlâdından olduklarını söyleyen bu aileden ilk defa hükümdarlık eden Ebu Abdullah Mehmed Kaim Biemrillâh idi. Osmanlılar, Trablus, Tunus ve Cezayir'e yerleştikleri sırada bu havalıyı nüfuz ve idaresi altına almak isteyen Şariken ve daha sonra onun oğlu II. Filip ile uzun yıllar mücadele etmişlerdir.⁵⁹

III. Murad Devri'nde Fas'ta İspanyolların himayesini benimsemiş bulunan Sadiye şerîflerinden Mevlay Abdullah, 1574'te ölünce halefleri İspanyol idaresine yüz çevirdiler. Akabinde Osmanlı Devleti'nin himayesine girdiler. Osmanlı taraftarı Abdülmelik'in hükümdarlığı gerçekleşti. Ancak başta Papalık olmak üzere Fransa ve İspanya Fas ile ilgilenmeye başladılar. Aralarında bir ittifak yapıp kuvvetlerini

⁵⁶ Mustafa Karanfil, *Harîmi'nin Zafernâme ve Gonca'sına Göre Özdemiroğlu Osman Paşa*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998, s. 10.

⁵⁷ Dimitri Kantemir, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi*, (çev. Özdemir Çobanoğlu) Cumhuriyet Kitap Kulübü, İstanbul 1998, I, 272.

⁵⁸ Kütükoğlu, "Murad III", s. 620–621.

⁵⁹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III, 60.

birleştirdiler. Bir müddet sonra Portekiz ittifaka dâhil oldu. Müttefikler Portekiz Kralı Don Sebastian'ın kumandasında Tanca yakınlarında Afrika sahillerine çıktılar.

Burada Abdülmelik'in tahtta rakibi Mevlay Muhammed Mütevekkil'in kuvvetlerini de alan Don Sebastian, Vadi's-Sebil (Kasrû'l-Kebir, Alkazâr) mevkiinde büyük bir hezimete uğradı (1578). Don Sebastian Abdülmelik'in elinden kaçarken Mütevekkil ile birlikte nehirde boğuldular. Portekiz kuvvetlerinden pek azı sahile ulaşabildi. Bu savaşta Osmanlı kuvvetleri Abdülmelik'e yardım etmişlerdi. Genç Portekiz Kralı Don Sebastian vâris bırakmadan öldüğü için İspanya Kralı II. Philip Portekiz Krallığı'na da getirildi. Bir müddet sonra Abdülmelik ölünce oğlu Ahmed el Mansur'un hükümdarlığı Osmanlı Devleti tarafından tanındı. Yeni hükümdar İstanbul'a bir elçilik heyeti göndererek tabiliğini bildirdi.⁶⁰

III. Murad zamanında Afrika ile ilgilenen Osmanlının ilişki kurduğu nokta Afrika'nın hemen hemen ortasında bulunan müslüman Bornu sultanlığı ile olan münasebetedir. Bu münasebette Trablusgarp eyâleti, özellikle bu eyâlete batısında bulunan Fizan sancağı önemli rol oynamıştır. Gerçekten de Fizan sancağı, merkezi Murzuk ile Afrika'ya en yakın Osmanlı toprağıdır.⁶¹

Bornu Devleti'nin en zengin devri İdris Alavma'nın (1570-1602) hükümdarlığı zamanıdır. 1551'de Sinan Paşa ve Turgut Reis tarafından fethedilen Trablusgarp, bir Osmanlı eyâleti olarak düzenlendikten sonra Osmanlı-Bornu ticari ilişkileri arttı. Bornu Sultanı İdris Alavma hacca gittiği zaman, burada Türklerin elindeki ateşli silâhları görüp kendi ordusunu da böyle silâhlarla teçhiz etmeyi plânladı. Bornu hükümdarı Osmanlı Devleti'nden silâh ile birlikte uzman da getirtti. Bornu sultanları Trablusgarp'a yerleşmiş bulunan Türklerle iyi geçindiler. Türk belgelerinde Bornu sultanları “Bornu Hâkimi”, halkı da “Karalar tâ'ifesi” olarak anılmaktadır.⁶²

III. Murad zamanında eyâletlerde vukû bulan bazı isyan ve ihtilal olayları dikkat çeker. Lübnan'da durzi reislerinin fesâdı İbrahim Paşa tarafından teskin edildiği gibi

⁶⁰ Mücteba İlgürel, “Zirveden Dönüş II. Selim'den III. Mehmed'e”, *Genel Türk Tarihi*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, VI, 55.

⁶¹ Cengiz Orhonlu, “Osmanlı-Bornu Münasebetlerine Ait Belgeler”, *Tarih Dergisi*, İstanbul 1969, Sayı: 23, s.111-112.

⁶² İlgürel, “Zirveden Dönüş II. Selim'den III. Mehmed'e”, s. 55.

Yemen‘ de de devlet hâkimiyetini tanımayan Zeydi imamlarına karşı mücadele edildi. Trablusgarp'ta mehdilik iddiası ile isyan çıkaranların tedibi temin olundu.⁶³

1.1.3. Osmanlı-Avusturya İlişkileri

Osmanlı İmparatorluğunun batıda en fazla temasta bulunduğu devlet Avusturya idi. İki devlet arasında barış antlaşması olduğu dönemlerde bile sık sık sınır hadiseleri olmakta; bu sorunları çözümlmek için elçilerin sürekli gidiş-gelişlerine şahit olunmakta idi. Osmanlı ile Avusturya arasında barışı tesis eden antlaşma 17 Şubat 1568 yılında imzalanmıştı.⁶⁴ Kanuni Sultan Süleyman zamanında sekiz yıllığına imzalan bu anlaşmanın süresi sona ermiştir. III. Murad tahta geçince bu anlaşmayı yeniden onaylamıştı.⁶⁵

1575 senesi Osmanlı-Avusturya hududunda sınır ihlallerinin bolca cerayan ettiği bir yıl oldu. Sınır ihlallerinden dolayı iki devlete ait sınır birlikleri 22 Eylül tarihinde karşı karşıya gelmiştir. Meydana gelen çarpışmada Avusturyalılar mağlup ve perişan olmuştur. 1576 yılında Avusturya imparatoru Maksimilyen'in ölümü ile II. Rodolf imparator olmuştu. II. Rodolf 1577 yılında Osmanlı-Avusturya barışını onaylamıştır. Yeni imparator İstanbul'a gönderdiği elçilik heyeti ile Kuban, Gran, Füleke, Siget, Novigrad sancak beylerinin huduttaki durumlarından şikâyet ediyordu.⁶⁶

1579 yılında Budin Valiliğine getirilen Kara Üveys Paşa maliyeden geldiği için göreve başladıktan sonra Budin'de vergi tahriri yaptırdı. Kendisi asker olmadığı için sulhseverliğini haklı olarak ve cesaretle ilan edebilirdi. Nitekim Viyana'ya gönderdiği bütün mektuplarında, kendisinin, sulhün en kuvvetli bir istinatgâhı olduğunu bildirdi, onlara dostluk elini uzattı ve her zaman hizmete hazır olduğunu göstermek istedi.⁶⁷ 7 Nisan 1580 yılında Avusturyalıların Hatvan tecâvüzü sonucunda Osmanlı askerleri bir hayli zarar görmesi üzerine, bu olayda Kara Üveys Paşa'nın ihmâline meyledilmiş ve Paşa azledilerek yerine Kalaylıkoz Ali Paşa Budin Beğlerbeyliğine getirilmiştir.

⁶³ Kütükoğlu, "Murad III", s. 622–623.

⁶⁴ Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, III, 1378.

⁶⁵ İlgürel, "Zirveden Dönüş II. Selim'den III. Mehmed'e", s. 56.

⁶⁶ Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, III, 1382.

⁶⁷ M. Tayyib Gökbilgin, "Kara Üveys Paşa'nın Budin Beylerbeyliği(1578-1580)", *Tarih Dergisi*, İstanbul 1952,II(3-4), 17-34.

III. Murad zamanında 1574 yılında onaylanan Osmanlı-Avusturya barışı 1584 ve 1590 yılında sekiz yıl süresi boyunca uzatılmıştır. Osmanlı Hükümeti Avusturya'yı, hudut ihtilaflarına ve hasmâne vaziyetine rağmen 1568'den beri ödemekte olduğu 30.000 düka senelik vergi sebebi ile haracgüzar bir memleket olarak telakkî etmiş ve arada zûhur eden bazı hadiseleri dolayısı ile ödenmesi geciken verginin gönderilmesini Budin Beğlerbeği mârifeti ile te'mine çalışmıştır.⁶⁸

II. Rodolf'un Habsburg imparatoru oluşuyla doğu siyasetinde önemli değişikliklerin yaşanacağı aşıkardı. Zira onun başlıca hedefiAvrupa'daki dini ihtilafa son vermek ve Batı'yı Türk tehdidinden kurtarmaktı.⁶⁹

Bosna ve Macaristan sınırında yaşayan Uskok denilen haydutların taarruzlarından hudut boylarında oturan Türk halkı mağdur olmakta idi. Osmanlı hudut kuvvetleri de zaman zaman bunları tedip maksadıyla sınırı geçmekte idi. Bunlardan Bosna Beğlerbeği Telli Hasan Paşa Avusturya'nın Hırvatistan topraklarına akınlar yapmış Hrastoviçe, Gora ve Bihke'yi zapt ederek Petrina bölgesinde bir de kale inşa etmiştir. Hatta Avusturyalı kumandan Nadasdy'yi mağlup ederek aldığı esir ve ganimetleri İstanbul'a göndermişti. Diğer taraftan Avusturya elçisi, Telli Hasan Paşa'nın azli veya başka bir yere nakli için padişahı tazyik etmekteydi. Avusturya bir taraftan da sefer hazırlığı yapmakta idi. Bunun üzerine Sadrazam Siyavuş Paşa Rumeli Beğlerbeği Kirli Hasan Paşa'yı Telli Hasan Paşa'ya yardıma memur etti. Kirli Hasan Paşa da yardım haberi üzerine askeri önemi bulunan Siska (Sisek)'yı muhasara etti. Fakat bu sırada sadarete yapılan değişiklik ve Koca Sinan Paşa'nın yardımını iptal etmesi üzerine Telli Hasan Paşa mağlup ve perişan bir halde geri çekildi. Askerin önemli bir kısmı ile kendisi de hayatını kaybetti.⁷⁰

Hükümet merkezinde büyük bir teessüre sebep olan bu hezimet üzerine Sadrazam Koca Sinan Paşa'nın ısrarı ile Avusturya'ya karşı savaş ilan edildi. Sinan Paşa'nın savaş ilanında ısrar etmesinin bazı sebepleri vardı. Safevî cephesini müsbet bir neticeye bağlamış bulunan Ferhad Paşa'yı kıskanıyor ve kendisi de böyle bir sonuca ulaşmak istiyordu. Hâlbuki Sinan Paşa Erdel, Eflak

⁶⁸ Kütükoğlu, “Murad III”, s. 622–623.

⁶⁹ Feridun Emecen, “*Haçova Savaşı*”, Osmanlı Klasik Çağında Savaş, (2. Baskı), Timaş Yayınları, İstanbul 2011, s. 225-236

⁷⁰ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III, 70.

ve Bağdan beylerinin İmparator II. Rudolf ile gizlice anlaştıklarını bilmiyordu. Ordu Belgrad'a ulaştığı zaman Avusturya saldırılarında üs olarak kullanılan Pespirim ve Palota kaleleri fethedildi. Ancak bundan sonra sipahi ve yeniçeriler kışın yaklaşmasını bahane ederek Sinan Paşa'yı Belgrad'a çekilmeğe mecbur edip anlaşma talebinde bulundular. Böylece kapıkulu askeri arasında disiplinsizlik başlamıştı.⁷¹

Avusturya harbi, şimâldeki tâbî beyliklerin 1594'te Türkler aleyhinde teşekkül eden mukaddes ittifaka girerek, Avusturya safında yer almalarına zemin hazırladı.⁷²

1.1.4. Osmanlı-İngiltere İlişkileri

Türkler ile İngilizler ilk zamanlarda coğrafyanın verdiği uzaklığın etkisi ile birbirleriyle fazla ilgilenmemişler ve daha çok ikincil kaynaklar ile birbirlerini tanımışlardır.⁷³ Osmanlı Devleti ile İngiltere arasındaki siyasi ilişkileri geç tarihlerde başlamıştır. 16. yüzyılın ikinci yarısında bazı İngiliz gemileri ticaret için Akdeniz'deki Osmanlı limanlarında dolaşmışlardır.⁷⁴ 1579 yılına kadar şark malları İngiltere'ye Venedik ve Fransız gemileri ile nakledilirken İngilizler 897 Muharrem'inde(Mart 1579'da) üç İngiliz tâciri için, bir ticaret imtiyazı te'minine muvaffak oldu. Bu suretle Londra'da Osmanlı Devleti ile ticaret yapmak hevesi uyandı. Kraliçe I. Elizabeth, Sultan Murad'a gönderdiği mektûbunda üç İngiliz'e verilen imtiyazın diğer İngiliz tüccarlarına da verilmesini istiyordu. Buna karşılık Türk tüccarlarının da İngiltere'de ticaret yapabileceği bildiriliyordu. 1580 Mayısında bu imtiyaz, bütün İngiliz tacirlerine Türk sularında serbestçe ticaret yapma hakkını tanıyan bir ahid-nâme haline getirildi.⁷⁵

Böylece İngiliz tüccarlarına serbestçe ticaret yapmak hak ve imtiyazını vermesiyle İngilizler için Türk pazarları açılmış oldu. Bunun üzerine Londralı tüccarlar, "LevantCompany" adıyla ve inhisar esaslarına dayanan bir şirket kurdular. Şirketin statüsü Kraliçe Elizabet tarafından 11 Eylül 1581 tarihinde tasdik edildi. Bu şekilde

⁷¹ *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Çağ Yayınları, İstanbul 1989, X, 400.

⁷² Kütükoğlu, "Murad III", s. 623.

⁷³ Selim Hilmi Özkan, "II. Viyana Kuşatması Sonrası Türk-İngiliz İlişkileri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ağustos 2007, Sayı: 18.

⁷⁴ Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, III, 1372.

⁷⁵ Akdes Nimet Kurat, *Türk İngiliz Münasebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi (1553-1610)*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara 1953, s. 182-186.

Levant Company kuruluşundan 1825 yılında tasfiyesine kadar 244 yıl içinde Türk-İngiliz ekonomik ilişkilerinin esasını teşkil etmiştir.⁷⁶

İngiltere, Osmanlıları İspanyollar aleyhinde harbe sürüklemeye gayret etmişler ise de muvaffak olamamışlardır.⁷⁷

1.1.5. Osmanlı-Lehistan İlişkileri

II. Selim zamanında Almanya'nın mâni' olmak istemesine rağmen Osmanlı Devleti, Fransa veliahdı olan Prens Henri'yi Lehistan kralı olarak seçmiş ve tayin etmiştir. Bu suretle Hristiyan tarihinin en büyük hanedanı sayılan Capet Hanedanı, Hristiyan tarihinin ikinci büyük hanedanı sayılan Alman Habsburg Hanedanına Türkler sayesinde büyük bir prestij darbesi indirmiş bulunuyordu.⁷⁸

Lehistan Kralı Henri, 26 Ocak 1574 yılında Lehistan'a ulaşmıştır. Fransız sefirinin İstanbul'daki uğraşmaları Fransız nâmzedi Henri de Valois'in Osmanlılarca uygun görülmesini sağladı. Henri de Valios, Leh kralı oldu. Osmanlıların istediği bir kimsenin Leh krallığına getirilmesiyle, İmparatorluğun kuzey sınırı emniyete alınmış, hem de Lehistan, Osmanlı – Fransız siyasetine bağlı bir devlet haline gelmişti.⁷⁹

Henri, 4 ay 23 gün Lehistan'da kalmış, ağabeyi IX. Charles'in öldüğünü öğrenince 18 Haziran 1574 günü güneş battıktan sonra krallığına seçildiği millete haber vermeksizin Kravoki Sarayı'nı terk etmiştir. 15 Şubat 1575 yılında Paris'te III. Henri unvanıyla ağabeyinin yerine Fransa Kralı ilan edilmiştir. Bu sırada Sultan II. Selim vefat etmiş Osmanlı tahtına III. Murad Han oturmuştur.⁸⁰

III. Murad, Osmanlı siyasetine en uygun nâmzedin Lehistan kralı olmasını istiyordu. 1571'de Erdel kralı olan Bathory İstvan 1575'te Lehistan kralı olarak Leh tahtına oturdu. Osmanlı Devleti'nin çabalarıyla Bathory'nin Leh kralı olması, Avusturya ve Rusya'nın çabalarını boşa çıkardı. Lehistan'da Osmanlı nüfuzu arttı.⁸¹ Bathory, mahmû bir kral olarak, Osmanlı hükümetinin meyil ve arzusuna uygun bir hareket tarzı takip etmiştir. Bathory'nin ölümü üzerine, Erdel voyvodası Zgismond Bathory ile

⁷⁶ Özkan, "Türk-İngiliz İlişkileri", s. 125

⁷⁷ Kütükoğlu, "Murad III", s. 621.

⁷⁸ Yılmaz Öztuna, *Büyük Türkiye Tarihi*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1983, IV, 381.

⁷⁹ Cezar, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, III, 1376.

⁸⁰ Cezar, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, III, 1304-1305.

⁸¹ Cezar, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, III, 1304-1305.

Floransa dükası, Leh kralı tayin edilmeleri için Osmanlı hükümeti nezdinde teşebbüste bulundular ise de, İsveç kralının oğlu Zigismund'un kral olması kabul edildi. Bu, Türkler tarafından seçilen, desteklenen ve tayin edilen üçüncü ve sonuncu Leh kralıdır. Rudolf'un kardeşi hakkındaki dileği reddedilmişti. Kuvvet zoru ile Leh tahtını ele geçirmeye çalışan arşidük Maximilian Zigismund tarafından mağlup ve esir edilince iddiasından vazgeçti.⁸²

⁸² Kütükoğlu, “Murad III”, s. 621.

İKİNCİ BÖLÜM

72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ DURUMU

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde A.DVN.MHM. d.072 koduyla kayıtlı olan defter 236 varak 471 sayfadan ibarettir. 466 sayfa yazılı 5 boş sayfadan oluşmaktadır. Defterinde tamamı numaralı 909 hükmü bulunmaktadır. Tezimize konu olacak bölüm defterin 80 varaklık kısmıdır. Bu kısım, 160-321 numaralı sayfalar arası olup toplamda 330 hüküm olup bunlardan 3 tanesi *hüküm sureti*⁸³, 4 dört tanesi *nâme-i Hümayûn*⁸⁴ dur.

72 numaralı mühimme defterinde Divâni kırma yazı çeşidi kullanılmıştır. Defterde kullanılan yazının bazı sayfalarda okunması oldukça güç olup bazı hükümlerin üzeri çizilmiştir.⁸⁵ Üzeri çizilmiş hükümlerin sayısı sekiz adettir.⁸⁶ Bazı hükümlerin kenarlarına yazı yazılması ve mürekkebin dağılmış olması hükümlerin okunmasını zorlaştırmaktadır. Defterin hüküm ve sayfa numaraları daha sonradan eklenmiştir ve orijinal değildir. Deftere sayfa ve hüküm numaraları verilirken baştan sona doğru değil sondan başa doğru verilmiştir.

Defterin; tasnif ve ciltlenmesindeki muhtemel hatalardan dolayı defterdeki tarihi kronoloji ile hüküm numaraları arasında belirgin bir uyumsuzluk göze çarpmaktadır. Özellikle erken tarihli hükümlerin defterin son sayfalarına doğru fazla olması bunun en belirgin göstergesidir.

Defterin birçok yerinde kâtiplerin dikkatsizliği ya da özensizliğinden kaynaklanan hatalar mevcuttur.⁸⁷ Bu hatalar kimi zaman çizilip üzerine doğrusu yazılarak⁸⁸, kimi zaman yanlış satırlar iptal edilip, yanlış yerden sayfa sonuna bir çizgi çekilmek suretiyle

⁸³ Hüküm 525, 616, 629.

⁸⁴ Hüküm 459, 497 ve 615.

⁸⁵ Hüküm 399.

⁸⁶ Ayrıltılı bilgi için bkz. Tablo-1, s. 285.

⁸⁷ Hüküm 310, 319.

⁸⁸ Hüküm 332, 333.

oradan devam edilmiştir.⁸⁹ 72 Numaralı Mühimme Defteri'nde yarım bırakılmış hükümlerde vardır.⁹⁰

Defterin ilk hükmü *Fî 3 saferü'l muazzam sene 1003* iken son hükmü *Fî Gurre-i Receb isneyn ve elf* dir. Tezime konu olan bölümdeki ilk hüküm Şah'a gönderilen *fî7 N isneyn*⁹¹ tarihli iken son hüküm ise Bosna Beğlerbeğisine gönderilen *29 Ramazan isneyn ve elf* tarihlidir.⁹² Sayfa numaraları verilirken 6 ve 7 numaralar atlanmış hükümlere 11 numara iki kez verilmiş 10 numara atlanmıştır. Ayrıca 447 ve 471 numaralı hükümler iki defa yazılmış tekrar yazılan bu ikinci hükümlerin başına mükerrer ibaresi konulmuştur. 321 iki farklı hüküm için kullanılmıştır.⁹³ Hükümleri sayfalara göre dağılımında bir istikrâr olmayıp bazı sayfalarda bir hüküm⁹⁴ bazı sayfalarda iki hüküm⁹⁵ bazı sayfalarda ise 4 hüküm yer almaktadır.⁹⁶ Bazı sayfalar hükümler alışılmışın dışında yatay değil çapraz ve dik şekilde yazılmıştır.⁹⁷ Hükümlerin bazıları ise tamamlanmamıştır.⁹⁸

72 numaralı mühimme defterinde en uzun hüküm Selanik Kadısına gönderilen 596 numaralı hüküm⁹⁹ olup defterdeki en kısa hüküm Şah'a gönderilen 309 numaralı hükümdür.¹⁰⁰

Defterde yer alan ilk hüküm,¹⁰¹ Çirmen Beyine ve liva-i mezburda olan kadılara gönderilen hüküm olup, son hüküm ise Batum Beğlerbeğisine gönderilen hükümdür.¹⁰²

2.2. DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ

Mühimme defterleri Divân-ı Hümâyûnda alınan karaların suretleri olduğu için bir fermânda bulunması gereken rükûnlardan tarih ve mahall-i tahrir bulunmaz. Osmanlı diplomatik usulüne göre padişah tuğrasını taşıyan fermân, emir, berât, nâme, mülknâme,

⁸⁹ Hüküm 433, 445.

⁹⁰ Hüküm 514.

⁹¹ Hüküm 307.

⁹² Hüküm 636.

⁹³ Hüküm 321.

⁹⁴ Sayfa 303, 304 ve 305.

⁹⁵ Sayfa 302.

⁹⁶ Sayfa 160.

⁹⁷ Hüküm 304.

⁹⁸ Hüküm 320.

⁹⁹ Sayfa 303,304 ve 305.

¹⁰⁰ Sayfa 162.

¹⁰¹ Hüküm 1.

¹⁰² Hüküm 909.

sınırnâme, ahidnâme, gibi belgelerde bulunması gereken rükün ve şartlar şunlardır:¹⁰³

- 1- Davet
- 2- Tuğra
- 3- Elkab
- 4- Dua
- 5- Nakil-İbلاغ
- 6- Emir-Hüküm
- 7- Te'kid-Tehdid
- 8- Tarih
- 9- Mahal-i Tahrir

Belgelerde bulunan davet kısmı sadece fermânlarda değil diğer bütün belgelerinbaşında da bulunurdu. Bu kısım fermânlarda “*hüve* veya *hu*” biçiminde Allah'ın adınınzikredilmesi şeklinde idi. Daha sonraları yabancı memleketlere gönderilen fermânlardaağırlıklı ve ağdalı bir dil kullanılmıştır.¹⁰⁴

72 numaralı Mühimme Defterinde hükümlerin üzerinde genellikle sayfanın sağ tarafında hükmün kontrol edildiğini gösteren “ // “ işareti,¹⁰⁵ bunun hemen altında kâtibin rumuzu,¹⁰⁶ sayfanın orta kısmında “*görüldü-görölmüşdür*” ifadesi¹⁰⁷ ve sol tarafında ise hükmün aslını yazanın adı veya rumuzunu gösteren “*bâ-hatt*” veya “*bâ takrîr*”¹⁰⁸ifadesi yer almıştır.¹⁰⁹ Bazı hükümlerin üst kısmında tam hükmün ortasında *Müşârün-ileyh in kethüdâsı Mehmed çavuşa verilmiştir,*¹¹⁰*Kapudan Paşa hazretlerine tâbi kâtib (...) verilmiştir,*¹¹¹*Dergâh-ı Ali çavuşlarından Rıdvan çavuşa verilmiştir*¹¹²şeklinde hükmün gideceği yere ulaştırılmak üzere kime verildiğini gösteren başlık ve bunun hemen altında ise tarih yazılmıştır. Kimi hükümler aynı

¹⁰³ Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s. 99-124.

¹⁰⁴ Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s. 100.

¹⁰⁵ Hüküm 432.

¹⁰⁶ Hüküm 441.

¹⁰⁷ Hüküm 437.

¹⁰⁸ Hüküm 356, 355.

¹⁰⁹ Hüküm 472.

¹¹⁰ Hüküm 331.

¹¹¹ Hüküm 365.

¹¹² Hüküm 396.

kişiye verilmişse “*Bu dâhî verilmişdir*”¹¹³ ve “*kendüye ve iki âdemine dahi verildi*”¹¹⁴ ifadesi yer almıştır. Bazı hükümlerde ise “*mahaline gönderile*”¹¹⁵ ibaresi yer almaktadır. Bazı hükümlerde tarih kısmının altında yazıldığı yer olan Kostantiniyye¹¹⁶ ismi yer almaktadır.

Bu başlıkların ardından bir hitap kısmıyla hükme başlanmaktadır. Bu kısımda hükmün gönderildiği kişi göreviyle birlikte “*Sonluk kādısına hüküm ki*”¹¹⁷, “*Rodos Sancağbeğine hüküm ki*”¹¹⁸ şeklinde, bazı hükümlerde ise görev ve ismiyle birlikte “*Çıldır Beğlerbeğisi Hızır Paşa’ya mektûb-u şerîfe*”¹¹⁹ ve “*Bağdad eyâletine mutasarrıf olan vezir Hızır Paşa’ya hüküm ki*”¹²⁰ şeklinde yazılmıştır. Bazende bir hüküm birden fazla kişiye gönderilmiştir. “*İzmir kādısına ve Kocakal’alı dizdârına hüküm ki*”¹²¹, “*Batum Beğlerbeğisi ve Giresun ve Keşan kādısına hüküm ki*”¹²² gibi.

Elkab bölümünde hükmün muhatabı olan kişinin elkabı yer alırdı. “*Dergâh-ı mu‘allâm kapucularından kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Hasan bölükbaşı*”¹²³. Hükümlerdeki hitapların bazısında yer isimleri verilerek “*Tatarhana varup gelince yol üzerinde olan beğlere ve kâdıllara ve iskele eminine hüküm ki*”¹²⁴ ve “*Südde-i sa‘âdetimden Erdel’e varınca yol üzerinde olan sancakbeğlerine ve kâdıllara ve Ruscuk Ayanına hüküm ki*”¹²⁵ ve “*Halepten südde-i sa‘âdetime gelince yol üzerinde vakı olan kâdıllara hüküm ki*”¹²⁶ gibi. Eski göreve yönelik hitaplarda ise “*Sâbıkân Akşehir Sancağbeği olan*”¹²⁷, şeklinde yazılmıştır.

Elkabdan sonra muhatabın rütbe, mevkii ve sınıfına göre dua ve hayır ibaresi kullanılır. 72 Numaralı defterdeki hükümlerde vezîriâzam için “*edâme’llahu Te‘âlâ iclâlehû*”¹²⁸, beylerbeyleri için “*dâme ikbâlehû*”¹²⁹, sancakbeyi için “*dâme*

¹¹³ Hüküm 471.

¹¹⁴ Hüküm 321.

¹¹⁵ Hüküm 367.

¹¹⁶ Hüküm 358, 361.

¹¹⁷ Hüküm 304.

¹¹⁸ Hüküm 307.

¹¹⁹ Hüküm 311.

¹²⁰ Hüküm 369.

¹²¹ Hüküm 388.

¹²² Hüküm 338.

¹²³ Hüküm 337.

¹²⁴ Hüküm 337.

¹²⁵ Hüküm 348.

¹²⁶ Hüküm 354.

¹²⁷ Hüküm 362.

¹²⁸ Hüküm 402, 417.

izzûhu”,¹³⁰ kadılar için “*dâme fazluhû*”¹³¹, defterdarlar, Dârü’s-sa’âdet ağaları ve yeniçeri ağası için “*dâme ulüvvuhu*”¹³² gibi dua nitelikli kelimeler kullanılır.

Buraya kadar olan bölüm belgenin girişi ilgili olan kısımlarıdır. Bundân sonra hükümlerin yazılmasına sebep olan olayların bahsedildiği nakil ve iblağrûknü gelmektedir. Hükümlerin bu kısmı genelde *bundân akdem*¹³³, *mektûb gönderüb*¹³⁴, *âdem gönderüb*¹³⁵, *arz-ı hâl sunub*¹³⁶, *muhzırlar gönderüb*¹³⁷ şeklinde geçiş yapılmaktadır.

Hükümün yazılmasına sebep olan mesele özetlendikten sonra bu konuda verilen emrin anlatıldığı, *buyurdum ki* ifadesiyle başlayan emir-hüküm bölümüdür. Bu kısımda ne yapılması ve nasıl hareket edilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir. *Buyurdum ki* ibaresinden sonra “*vardukta ve Vusûl buldukta*” gibi ibareler emir kısmının başlangıcı olan ifadelerdir. Emir kısmında muhatabın ne yapması gerektiği “*Vusûl buldukta bu bâbda ihzarı lâzım olanları ele getirüp tedib ederler ise şer’le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp dahi*”¹³⁸ şeklinde belirtilmiştir.

Emri kısmından sonra te’kid ve tehdid kısmına geçilir. Bı kısımda hükme mutap olan kişinin görevini hemen ve kati olarak yerine getirmesi istedir. Emir-hüküm kısmı; “*Ol bâbda sizden olunacak özrüñ makbul olmayub muateb olursuz. Ana göre mukayyed olub sizin be-herhal inşallahü te’âlâ ele getürmek kasdınca olasın. Her ne tarikle olursa olsun ele getürmek arzusunda olasın.*”¹³⁹ ve “*Husus-u mezbûr ehemmi umurdandır ihmâl ve müsahele ve avk u te’hîrden zîyâde hazer eyleyesin.*”¹⁴⁰ şeklinde sona ermektedir.

Son kısımda ise tarih ve hükümün yazıldığı yer belirtilmektedir. Fakat Mühimme Defterlerinde son kısımda bu görülmez. Mühimmelerde daha zîyâde tarihler başlık olarak hükümün başına konulmuştur.

¹²⁹ Hüküm 420.

¹³⁰ Hüküm 398, 407.

¹³¹ Hüküm 352.

¹³² Hüküm 358.

¹³³ Hüküm 358.

¹³⁴ Hüküm 369.

¹³⁵ Hüküm 305.

¹³⁶ Hüküm 454.

¹³⁷ Hüküm 536.

¹³⁸ Hüküm 458.

¹³⁹ Hüküm 510.

¹⁴⁰ Hüküm 583.

Mühimme defterlerinin çoğunda olduğu gibi bu defterdede yazılan hükümlerin nerelere yazılması gerektiğini gösteren suret kayıtları vardır. “*Niğbolu ve Selanik kâdılarına yazıla*”¹⁴¹, “*Halep Beğlerbeğisine*”¹⁴² şeklinde yazılarak hükmün nerelere yazılması gerektiği belirtilmiştir. Bazı hükümlerde ise sureti çok sayıda ayrı ayrı makamlara gönderilmiştir.¹⁴³ Bazı hükümlerde ise suret yazısı olmakla beraber suretin kime ve nereye yazılacağı belli değildir. Bu durum hükmün yazılacağı kişi ve yerlerin sonradan belirlenerek yazılmasından kaynaklanan birdurumdur. Hükümlerin çoğunda “*Bu dahi*” ibaresi görülür.¹⁴⁴ Bu ibare Divân'dan çıkış tarihleri ve içeriği aynı olan hükümler için kullanılır.

2.3. DİL ÖZELLİKLERİ

Defterin yazısı Osmanlı idari teşkilatında özellikle resmi yazışmalarda kullanılan Divânî yazının bir çeşidi olan ve genellikle Mühimme Defterlerinde kullanılan Divânî Kırmısı'dır.¹⁴⁵ Defterde bulunan hükümler farklı kâtiplerin elinden çıktığı için farklılık arz etmektedir.¹⁴⁶ Metinlerde kullanılan bazı Arapça ve Farsça kelimelerin sözlük yardımı ile bile anlaşılmasının zor olduğu görülmektedir. Bunun yanında metinlerde kullanılan dilin çok ağıdalı olduğu ve anlaşılır bir Türkçe olmakla birlikte, günümüzde pek kullanılmayan kelimelere de rastlanılmaktadır. Numaralı sayfalarda yer alan bu hükümlerin yazısı okunaklı olmasına mukabil ağır bir dil kullanılmıştır. “...*Alemül-ulemail-mütebâhhirin efdalü'l fudelâi'l vel-müteverrin ale'l-ahir hevâcem Sa'âdettin âdemallahu eeala fazilihu*”¹⁴⁷ ve “*kıdvetü'l-havâs ve'l-müverri'in*”¹⁴⁸ şeklinde kişilere hitap edilmektedir.

Defterde kullanılan kelimeler arasında da bir takım farklılıklar göze çarpmaktadır. Özellikle “*dâhî-dahî, alıvirdikden-alıverdüken, itmek-etmek, gönderüb-gönderib, için-içün, irişmek-erişmek vs.*” gibi bir takım kelimeler farklı şekillerde kullanılmıştır.

¹⁴¹ Hüküm 510.

¹⁴² Hüküm 342.

¹⁴³ Hüküm 363, 365.

¹⁴⁴ Hüküm 471.

¹⁴⁵ Ali Alparslan, “Divânî”, *DİA*, İstanbul 1994, IX, 445.

¹⁴⁶ Hüküm 309, 528, 600.

¹⁴⁷ Hüküm 396.

¹⁴⁸ Hüküm 619.

Ayrıca defterde kullanılan kelimler günümüzdekinden farklı kullanılmıştır. “*Olgelen-Olagelen, vermek-vermek, itmek-etmek, için-içün, anın-onun*” gibi.

72 Numaralı Mühimme Defteri’nde geçen bazı deyim ve tabirler:

Sicil û hüccet olunmak

Yarar ve mu’temed ‘aleyh

Yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde

Mu’tâd-ı kadîm

Bi-eyyi vech-i kân

‘Âciz ve fûrûmânde olmak

Yekdil ve yekcihet olmak

Câdde-i hakktan

‘Adûl ve ihtirâf göstermeyüb

Rencide ve remide ettirmek

Perakende ve perişan olmak

Müretteb ve mükemmel

Dernek ve cemiyet mevcut olmak

Takayyüd ve ihtimâm eylemek

‘Avk û tehîr

Mesûl ve mu‘âteb

Tetetbuh ve tecessüs

Zarar ve gezend erişmek vs. gibidir.

2.4. TARİHLER

Defterdeki ilk tarih ilk sayfada yer alan *yevmü’l isneyn Fî 3 Saferü’l-muzafferin 1003*¹⁴⁹ ibaresi ile başlamaktadır. Son hüküm ise *yevmü’l hâmse Fî gurre-i Recebü’l mürecceb isneyn ve elf*¹⁵⁰ ibaresi ile yazılmıştır. Defterdeki hükümlerin çoğunda tarih yoktur. Defterde tarihlerin yazımında ortak bir yol izlenmemiş günler sayı ile bazende ayın ilk günü için *gurre*¹⁵¹ ve ayın son günü için *selh*¹⁵² ibaresi kullanılmıştır. Ayın ilk

¹⁴⁹ Hüküm 2.

¹⁵⁰ Hüküm 908.

¹⁵¹ Hüküm 339.

¹⁵² Hüküm 389.

on günü için *evail*, ikinci on günü için *evasıt*¹⁵³ ve ayın son on günü için ise *evahir*¹⁵⁴ ifadeleri kullanılmıştır. Gün isimleri ise *yevmü'l hâmse*¹⁵⁵, *yevmü'l isneyn*¹⁵⁶ yıl ise bazen rakam 1003¹⁵⁷ bazen de *isneyn ve elf*¹⁵⁸ şeklinde yazıyla gösterilmiştir. Ayların gösterilmesinde ise bazen ay ismi *Şabanü'l Muazzam*¹⁵⁹ şeklinde tamlamasıyla yazılmışken bazende ayın rumuzu *Fîl3 S sene isneyn*¹⁶⁰ şeklinde yazılmıştır.

Tarihler kronolojik olarak verilmemiştir. Örneğin; 497 numaralı hüküm 3 Zi'l-hicce iken 498 numaralı hüküm Şaban ayına ait 500 numaralı hüküm ise 9 Cemaziyelevvel tarihiyle yazılmıştır. Gerek bu aksaklık gerekse gurre, evâsıt ve evâhir ibarelerinin kullanılması hükümlerin Divân'ın toplandığı gün değil sonraki günlerde yazıldığını gösterir.

Hükümlerin aylara göre dağılımı:

Muharrem	M	1002	308.
Safer	S	Sene İsneyn	333, 466.
Rebiülevvel	R	Sene İsneyn	375, 378, 379, 405,432.
Rebî'ü'l-âhir	Ra	İsneyn ve elf	361, 426, 430, 543, 553.
Cemaziyelevvel	C	İsneyn ve elf	331, 334, 340, 358, 396, 500.
Cemaziyelahir	Ca	İsneyn ve elf	339, 363, 389, 391, 401.
Receb	B	İsneyn	343, 414.
Şaban	Ş	İsneyn ve elf	365, 369, 370, 441, 444, 446, 448, 457, 498.
Ramazan	N	1002	309, 321, 536, 573, 576, 604, 610, 617.
		1003	412.
Şevval	L	Sene İsneyn	470, 474, 476, 477, 514, 557.
Zi'l-ka'de	Z	Sene İsneyn	497, 548.
Zi'l-hicce	Za		528, 529.

¹⁵³ Hüküm 430.

¹⁵⁴ Hüküm 426.

¹⁵⁵ Hüküm 441.

¹⁵⁶ Hüküm 457.

¹⁵⁷ Hüküm 2.

¹⁵⁸ Hüküm 908.

¹⁵⁹ Hüküm 457.

¹⁶⁰ Hüküm 466.

İncelediğim bölümde 1003 yılına ait tek hükmün 412 numaralı hüküm olduğu görülür. Ayrıca safalardaki hükümlerin numaralandırılması ile hükümlerin tarihleri arasında uyumsuzluğun olduğu dikkat çekmektedir. Araştırma yaptığım kısımdaki hükümlerin en fazla Şaban ve Ramazan aylarına ait olduğu görülmektedir. En az hüküm ise Muharrem ayında aittir.

2.5. METNİN TRANSKRİPSİYONUNDA TAKİP EDİLEN YOL

Defterin transkripsiyonu yapılırken, okunâmayan yerler (...), defterde yazılı olmayan ve defterde yazılması gerekirken yazılmadığı düşünülen yerler [], mürekkep dağılması veya ciltleme hatası nedeniyle okunâmayan yerler [silik] simgeleriyle gösterilmiş, doğruluğu konusunda emin olunmayan, şüphe duyulan kelimelerin sonuna ise (?) konulmuştur.

Ayrıca kelime ortasında ya da sonlarında yer alan ayın harfleri “ ‘ ” simgesi ile hemzeler “ ’ ” simgesiyle gösterilmiştir. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun sesliler ise, â, û, î olarak gösterilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

3.1. EŞKİYALIK OLAYLARI

Eşkiya kelimesi Arapça “şeka” mastarının öznesi olan “şâki” kelimesi sözlüklerde; şekavette bulunan, hareketli, haylaz, fena günahkâr, asi ve haydut anlamında kullanılmaktadır. Eşkiyalık hukuki açıdan ise malı gasp etmek, zapt etmek, suikastta bulunmak, öç almak, ülkelerin iç huzurunu bozmak için ev, çiftlik, köy, kasaba, ağıl, değirmen vs. yerleri basarak veya yakıp yıkarak, tahrip ederek, insanları öldürerek, yollarda ve geçitlerde soygun yaparak, adam kaçırmak karşılığı olarak kullanılmaktadır. Bu fiillerden dolayı şâki hapis iken firar ederek, silahla dolaşıp, emniyet ve asayiş tehdit ve ihlal etmek şeklinde tarif edilmektedir.¹⁶¹

72 numaralı Mühimme Defterinde yer alan hükümlerin % 20'lik kısmı Anadolu ve Rumeli'de meydana gelen eşkiyalık meselesiyle alakalıdır. Çeşitli bölgelerde türeyen eskiyaların genellikle insanları öldürdüğü, mallarını gasbettigi, yol kesip bac aldığı görülmektedir. Bu hükümlerde eskiyaların yakalanarak öldürülmeleri emredilir. Eger kâtili istenen kişi önemli bir kişi ise başının kesilerek gönderilmesi istenir.

Eşkiyalık hareketlerinde bulunanlar sadece reâyaya mensup olmayıp, aynı zamanda yeniçeri¹⁶², sipahi oğlanı¹⁶³, zü'amâ ve erbâb-ı tımâr¹⁶⁴, kadı¹⁶⁵, voyvoda¹⁶⁶, subaşı¹⁶⁷ ve mübaşir¹⁶⁸ gibi devlet görevlileride yer almaktadır.

Belgelerin genelinde görülen şakîler çevrelerine topladıkları birkaç kişi ile eşkiyalık yapmaktadırlar. Eşkiyalıkla ilgili hükümlerde genel olarak geçen kelimeler “ehl ve iyâllerin çeküb¹⁶⁹”, “evini basub cebr ile avredi çeküb bağlayub fa‘il-i şeni‘ idüb ve evinde olan emvâl ve esbâbını gâret idüb¹⁷⁰” “hüccet-i şirret ve şika

¹⁶¹ Mumcu, *Osmanlı Devleti'nde Siyaseten Kâtil*, Birey ve Toplum Yay. 2.b, Ankara 1985, s. 8.

¹⁶² Hüküm 313, 406.

¹⁶³ Hüküm 317.

¹⁶⁴ Hüküm 314.

¹⁶⁵ Hüküm 324, 340, 371.

¹⁶⁶ Hüküm 391.

¹⁶⁷ Hüküm 400.

¹⁶⁸ Hüküm 469.

¹⁶⁹ Hüküm 518.

¹⁷⁰ Hüküm 493.

ederlerse¹⁷¹” “te’addi ve tecâvüzlerinden¹⁷²”, “zulm ve taâddisi¹⁷³”, “mal ve erzaklarını gasp ettiklerini¹⁷⁴” vb.şeklindedir. Osmanlı devleti, belgelerde eşkıyalık faaliyetlerinde bulunanlarla ilgili olarak, “fesâd ve şenâ’at içinde olduklarının¹⁷⁵” ve “ehl-i fesâd¹⁷⁶”ibareleri kullanılmıştır.

Osmanlı Devleti eşkıyalık faaliyetlerine girişenlere karşı sıkı tedbirler alma yoluna gitmiş, ilgili yerlerdeki yöneticilerin dikkâtli davranarak bu tür durumların önlenmesine azami gayret göstermesini istemiştir. Eşkıyalık faaliyetlerinde bulunanlara verilen cezalar genelde “küreğe konulma¹⁷⁷”, “haklarından gelinme¹⁷⁸”, “kayd u bend ile¹⁷⁹”, “ mukayyed ve mahpus edilme¹⁸⁰”vb. şeklindedir.

72 numaralı mühimme defterinde; Çorum Sancakbeği kethüdâsı ve subaşlarının ahaliden bazı şer’ ir ve şakîlerle beraber köy köy gezerek fukaranın kâtl ve müft ve meccanen yem ve yemekleri almalrından başka vergi salarak her köyden yüzer ve ikişer yüz kuruşların ve altınların alarak zulm ve taâddi halinde olduklarını bildirilmiştir. Bu k görevlilerin kanuna muğayir hareket ettiklerinin halktan alınan her türlü malın iade edilmesini bunlarla birlikte hareket eden kişilerin mapus edilmesi emr edilmektedir. Eğer bir daha aynı suç tekrarlanırsa bu defa küreğe konulacağı belirtilmektedir.¹⁸¹

Eşkıyalık olaylarıyla alakalı hükümler:

312, 314, 318, 323, 324, 325, 326, 329, 331, 338, 340, 353, 366, 370, 371, 379, 382, 383, 386, 391, 393, 394, 400, 402, 403, 404, 406, 407, 408, 410, 413, 414, 424, 426, 428, 430, 442, 446, 447, 449, 451, 453, 457, 459, 460, 467, 468, 469, 470, 471, 475, 484, 489, 490, 491, 492, 493, 496, 499, 508, 509, 515, 517, 519, 520, 522, 523, 524, 525, 527, 528, 529, 533, 534, 537, 538, 539, 541, 544, 545, 546, 549, 551, 552, 555, 556, 557, 559, 563, 568, 569, 570, 572, 574, 575, 578, 581, 589, 590, 593, 594, 595, 609, 617, 618, 620, 622, 623, 624, 625, 632, 633.

¹⁷¹ Hüküm 519.

¹⁷² Hüküm 529.

¹⁷³ Hüküm 338.

¹⁷⁴ Hüküm 459.

¹⁷⁵ Hüküm 394.

¹⁷⁶ Hüküm 460

¹⁷⁷ Hüküm 539.

¹⁷⁸ Hüküm 519.

¹⁷⁹ Hüküm 525.

¹⁸⁰ Hüküm 420.

¹⁸¹ Hüküm 541.

3.2. VAKIFLARLA İLGİLİ HUSULAR

Vakıf, bireylerin yardımlaşma düşüncesiyle; taşınır taşınmaz mallarını kendi iradeleriyle özel mülkiyetlerinden çıkarıp, içinde bulunduğu toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için dinî, sosyal ve ekonomik bir gayeye tahsis etmeleri arzusundan doğmuş bir müessesedir. Bu davranışın arkasında herhangi bir zorlama ve mecburiyet yoktur. Bunda bireylerin insanlığa karşı ferdi sorumluluk hissi, iyilik, yardımlaşma, dayanışma gibi kültür değerlerini taşıma etkileri vardır. Defterde 11 adet vakıflarla ilgili hükümler¹⁸² yer almaktadır.

72 numaralı mühimme defterindeki hükümlerde vakıflarla ilgili daha çok vakıfların istismarı ve düzenini bozacak fiiller üzerinde durulmuştur. Vakıfla ilgili hükümlerde daha çok “*evkâfindan bir miktar akçe karz tarîkiyle alduğun*¹⁸³”, “*vakfın mahsulün alup ekl idüb ve vakfiharâb ve müşrif olmuştur*¹⁸⁴” ve “*evkâfın malına nazırları ve mütevellileri ekl ve bel’ etmekle*¹⁸⁵” gibi vakıf sistemini bozacak olaylar geçmektedir.

Amasya Beği ve kadısına gönderilen bir emirde bu sancakta bulunan Sultan Alaattin tarafından yaptırılan bimarhanenin vakıf haline getirildiği fakat vakıf arazisinin bir kısmının tîmâr haline getirildiği belirtilmiştir. Verilen emirde bu Bimarhane toprağının eskiden olduğu gibi tamamen vakıf yapılması gerektiği emredilmiştir. Bu emre muhalefet edenlerin berâtlarının ellerinden alınacağı yazılmıştır.¹⁸⁶

Defterde vakıflarla alakalı hükümleri değerlendirdiğimizde Osmanlı Devletinin vakıflara ayrı bir önem verdiği ve bu konuda oldukça hâssas olduğu anlaşılmaktadır.

3.3. İSTANBUL'UN İHTİYAÇLARI

Defterde yer alan diğer konulardan birisi de İstanbul’un zahire ihtiyacıdır. Buranın başkent oluşu ve nüfusunun kalabalık oluşu, devletin bu konuya ayrı bir önem vermesine sebep olmuştur. Bu durum defterde yer alan hükümlerde¹⁸⁷ de “*hususda*

¹⁸² Hüküm 332, 333, 334, 377, 409, 450, 454, 495, 592, 619.

¹⁸³ Hüküm 332.

¹⁸⁴ Hüküm 333.

¹⁸⁵ Hüküm 409.

¹⁸⁶ Hüküm 450.

¹⁸⁷ Hüküm 303, 304, 322, 335, 339, 345, 388, 405, 432, 526, 540, 601, 602, 626.

*herbirinüz gereği gibi mukayyed*¹⁸⁸”, “*zahair ihracından zîyâde hazer eylesin*”, “*koyun getürenleri muhkem tenbîh ve te’kîd eylesin*”¹⁸⁹ şeklinde açıkça dile getirilmiştir.

Edirne kâdısına ve Rumilinde vakı olan kâdırlara gönderilen bir hükümde mahmiye-i mezbûre zahiresi için gelen koyun ve keçi ve sığırları taht-ı hükümetine uğradıkta kimin boğazladu ve bazı aharı perakende veridiğinin haber alındığı belirtilmiştir. Edirne ve Rumili kadılarının bu olayla yakından ilgilenmeleri; koyun, keçi ve sığırların zayi edilmemesi gerektiğinin eğer emir yerine getirilmezse aslâ özürlerinin makbul olacağı dile getirilmiştir.¹⁹⁰

İzmir kâdısına ve Kocakalâlı dizdârına gönderilen başka bir hüküm de kara üzüm, gazel üzüm, bâdem ve incir vesair ol cânibde hasıl olan meyve doğru İstanbul’a gelmediği anlaşılmıştır. İzmir çevresinde İstanbul’un zahiresi için lâzım olan ürünlerin gemilere yüklenerek başkente gönderilmesi istenmiştir.¹⁹¹

Gelibolu ve Kavak ve Malkara ve Keşan ve İpsala ve İne kâdırlarına gönderilen başka bir hükümde ise buğday ve arpa ve ulaf ve kablucu ve bal ve yağ ve peynir ve sahtiyân ve bal mumu ve samur vesair memnû‘ olan meta‘ İstanbul’dan gayri vilayetlere gönderilmeyip İstanbul’a gönderilmesi için deyu tenbîh ve te’kîd edilmiştir. Eğer yöneticiler bu ürünleri başkente göndermezlerse isim ve resimlerinin yazılması emredilmiştir.¹⁹²

3.4. SERHAD KALELERİNİN TA‘MÎR, TAHKİM VE MUHÂFAZASI

72 numaralı mühimme defterindeki hükümler incelendiğinde özellikle Osmanlı-Safevî ilişkilerin oldukça yoğun olduğu görülmektedir.¹⁹³ Bu dönemde Osmanlı-Safevî arasında sıcak bir savaş durumu olmasa önemli sınır ihlalleri¹⁹⁴ yaşanmaktadır. Bundân dolayı sınır boylarındaki şehirlerin muhâfaza edilmesi¹⁹⁵, kalelerin bakım ve ta‘mîri¹⁹⁶

¹⁸⁸ Hüküm 335.

¹⁸⁹ Hüküm 339.

¹⁹⁰ Hüküm 335.

¹⁹¹ Hüküm 388.

¹⁹² Hüküm 602.

¹⁹³ Hüküm 309, 310, 319, 344, 347, 369, 397, 411, 437, 565, 566, 599, 600,

¹⁹⁴ Hüküm 311, 343, 444, 464, 476, 478, 497, 500, 576, 584, 604, 628.

¹⁹⁵ Hüküm 313, 337, 342, 360, 387, 389, 420, 423, 427, 441, 458, 506, 513, 514, 530, 531, 543, 567, 598, 608, 610, 615, 616, 629.

oldukça önemli bir durum arz etmektedir. Özellikle de Şirvan, Kars, Gori, Tebriz, Bağdad kalelerinin ta‘mîr ve termîmii emr edilmektedir.

Kaytak Hâkimine gönderilen hükümde Rus menhus keferesin yirmi bin mikdar askerle gelerek Dağıstan hâkimi Şimhal’ın ülkesine gelüb iki yerde kala yapup içlerine beş altı binden zîyâde tûfengli kafir konuduğu tespit edilmiştir. Gönderilen hüküm de Kaytak Hâkimi ve Dağıstan hâkimi Şimhal’ın memleketlerini koruyup muhâfaza etmelerinin elzem olduğu belirtilmiştir. Rus menhus keferesinin yaptığı bu iki kalenin yıkılması emr edilmiştir.¹⁹⁷

Kefe Beglerbeğisine gönderilen başka bir hüküm de Gözlü Kâlası muhâfazasının mühim olduğu belirtilmiş, Özi ve Akkerman ’da bulunan iki kıta kadirgayı donatıp kalenin hıfz ve hırsaseti emr edilmiştir.¹⁹⁸

Yemen muhâfazasında olan görevliye gönderilen diğer bir hüküm de ise muhâfaza için kul ve at tedârik edilmesinin mühim olduğunu ve bu iş için hüsn-ü ihtimâm iel çalışılması gerektiği emr edilmiştir.¹⁹⁹

Devletlu ve sa‘âdetlu sultanım hazretleri şeklinde sadrazam tarafından yazılan hüküm de ise Küffâr-ı hâksârın hücum ve istilas ve Estergon, Tatvan kâlâlarının muhasara üzere oldukları belirtilmiştir. Daha sonra “*hüda alemdirki*” ve “*sefer-i nusret-i işara meteallik hususlarda zerre kadar ihmâl ve müsahale vâki‘ olmamıştır*” denilerek bu hususta gerekli hâssasiyetin gösterildiği bildirilmiştir. Yağmurun sürekli yağması nedeni ile başarının geciktiği açıklanmıştır. Sefer esnasında Kırım Hanına gönderilen tuğralı nâme-i humayunlarda kadirga ve kalitalarla Karadeniz’e açılması istenmiştir. Ayrıca askerin mevacibi için Mısır defterdarına tuğralı fermânlar gönderildiğide bildirilmiştir.²⁰⁰

Benim izzetlü sultanım şeklinde başlayan hükümde ise hareket halindeki askerin kışlak yeri sorunu halledilmeye çalışılmıştır.²⁰¹

¹⁹⁶ Hüküm 320, 392, 419, 564, 585.

¹⁹⁷ Hüküm 464.

¹⁹⁸ Hüküm 482.

¹⁹⁹ Hüküm 615.

²⁰⁰ Hüküm 604.

²⁰¹ Hüküm 605.

3.5. DİĞER MESELELER

İlgili Konu	Hüküm Numarası
Ordunun Kışlak Yeri	316, 605,
Alacak verecek meselesi	321, 327, 443, 455, 474, 486, 488, 511, 561,
Elçilerin Güvenliği	346, 361, 378, 516.
Hilat Verilmesi	317, 498,
Sürgüne Gönderme	348, 349, 352.
Sefere Asker Toplanması	368,433, 438, 502, 518, 582, 588, 607, 631.
Mühimmat Temini	372, 375, 466, 550.
Kasaplar	350, 432, 435, 481.
Maaşların ödenmesi, Hazineye Para Nakli ve Darphaneler	355, 396, 421, 440, 452, 512, 532, 547, 558, 596, 604, 610.
Tayin ve Azl	357, 381, 385, 390, 417, 418, 427, 444.
Tîmâr Tevcihi	358, 373, 436, 439, 448, 461, 483, 554, 560, 591, 627.
Nemçe Seferi	359, 374, 445, 465, 487, 583.
Firar Etme	367, 510.
Miras	535, 596.
Memnu‘ Meta, Ribâ-hôr ve Ticaret	380, 384, 385, 395, 398, 414, 416, 424, 434, 456, 462, 463, 472, 477, 494, 504, 573, 586, 630.
Osmanlı-Safevî İlişkileri	309, 310, 319, 344, 347, 369, 397, 411, 437, 565, 566, 599, 600.
Donâma ile İlgili hükümler	307, 308, 315, 321, 328, 348, 351, 356, 363, 364, 365, 401, 417, 422, 471, 478, 481, 482, 485, 501, 503, 505, 507, 542, 603.
Beç Seferi	330, 336, 341, 479, 479.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERLERİN ÖZETİ VE TRANSKRİPSİYONU

4.1. HÜKÜMLERİN ÖZETİ

Sayfa	Hüküm	Gönderildiği Makam	Hükümün Özeti
160	303	Vize Kadısı	İstanbul'da et konusunda müzâyaka olduğu ve taht-ı kazânuzda bulunan celeb tâifesinin ellerindeki koyunları bir an önce İstanbul'a götürmelerine dair Vize, Pınarhisar, Kırkkilise kadılarına yazılan hüküm
160	304	Sonluk Kadısı	İstanbul'un et ihtiyacını karşılamak için gönderilen celeblerin bir hayli koyunu murdar ettiğine dair Sonluk kadısına gönderilen hüküm
161	305	-	Gönderildiği makam belli olmayıp fitne ve fesâd üzerine gönderilen bir hüküm
161	306	-	Gönderildiği makam belli olmayıp Seyyid ismindeki birinin yaptığı tasarruflara dair hüküm
161	307	Rodos Sancağbeği	Donanma-i Hümayûn için birkaç kadırga hazırlatıp hizmette bulunması için Rodos Sancağbeğine gönderilen hüküm
161	308	Mısır Beğlerbeği	Donanma-i Hümayûn için lâzım olan cenkçi ve diğer mühimmatın tedârik edilmesine dair Mısır Beğlerbeğine gönderilen hüküm
162	309	Şah'a mektûb-u şerîfe	
162	310	Şah'a mektûb-u şerîfe	Bağdat mutasarrıfı Hızır Paşa'nın bölgedeki seferlere serdâr tayin olduğuna dair hüküm
163	311	Çıldır Beğlerbeği	Haraçgüzar reâyanın evlatlarına ve malına kesinlikle dokunulmaması gerektiğini bildiren hüküm
164	312	Rum Beğlerbeğliği	Daha önce yeniçeri olan Arslan adlı kişinin bölgede eşkıyalık faaliyetinde bulunduğu ve bu kişinin derhal yakalanması gerektiğinin emreden hüküm
164	313	Gori Beğlerbeğisi	Çıldır, Erzurum ve Kars'ta bulunan cebeci ve topçuların Gori Kalesini muhafaza etmeleri gerektiğine dair hüküm
165		Ahlat Kadısı	Üzeri çizilmiş bir hüküm.

165	314	Alâiye Sancağıbeği	Alâiye Sancağında tîmâr sahiblerinin bölgeyi düşmandan ve eşkiyalardan korumalarına dair hüküm
165	315	Alâiye Sancağıbeği	Alâiye Sancak beğinin bölgesindeki tîmârlı sipahilere komutanlık edip bölgesinin her türlü fesâd ve şenâ'atten koruması gerektiğine dair hüküm
166	316	Çıldır Beğlerbeği	Çıldır'da olan cebeci ve topçuların Gori'ye gönderilen memurlar olmadığı bunlara kışlak verilmeyüp Gori'ye gönderilmek için Çıldır Beğlerbeğine gönderilen hüküm. Bu hükmün bir sureti Kars bir sureti de Erzurum Beğlerbeğilerine gönderilmiştir.
166	317	Şirvan muhâfazasında olan (...) Paşa'ya	
167	318	Mihaliç ve Komasin ve Kisud ve Kurd ve Manyas ve Gönen ve Edincik ve Korfu kadılarına	İsmi geçen kadılıklarda sefere gitmesi gerektiği halde sefere iştirak etmeyen zü'ema ve erbab-ı tîmârların araştırılıp cezalandırılması için Mihaliç ve Komasin ve Kisud ve Kurd ve Manyas ve Gönen ve Edincik ve Korfu kadılarına gönderilen hüküm
168	319	Çıldır Beğlerbeği	Bölgedeki icmal ve mufassal defterleri ve ruznâme defterini bir keseye koyup İstanbul'a gönderilmesi gerektiğine dair hüküm
168	320	Gori Beğlerbeği	Erzurum'dan İstanbul'a gönderilmesi gereken vergilerin bir yıllık irsâl iyesinin Gori Kalesinde olan gazilere verilmesine dair hüküm
169	321	Kastamonu Beği ve Kadısı	Kastamonu ve çevresinde Hasan isimindeki kadının halka zulm ettiği ve kanun dışı işler yaptığına dair hüküm
169	321	Süzebolu Kadısı	İstanbul'a gönderilmesi gereken beş pare kadirganın neden gönderilmediğine dair hüküm. Bu hükmün birer suretleri Varna, Sinop, Samsun, Amasra kadılarına gönderilmiştir.
170	322	Edirne kadısı	Bölgede etmek ve hayvanlar için gerekli olan arpanın tedârik edilmesine dair hüküm
170	323	Boş bırakılmış	Bazı eşkiyanın yollarda ve yalılarda evleri bastıkları reâyanın mallarını gasp ettiklerine dair hüküm
171	324	Ankara, Ayaş, Beğpazarı, Bacı ve Mutazaabad Kadıları	Levent tâ'ifesinden Nasuh isminde birisinin etrafına elli atmı asker toplayıp vergi alıp, reâyanın mallarını gasp ettiğine dair hüküm

171	325	Ebu Rebeşoğlu Tahir Beğ	Bölgede yaşayan Arapların eşkıya ile ittifak edip reâyaya zulm ettiklerine dair hüküm
172	326	Karahisar-ı Sahib kadısına	Karahisar kalesinde mahbus olanların cezalarına ilişkin hüküm
172	327	Sefer-i Hisar kadısına	Kırbaş kazâsında Mevlana Sağır Hasan'ın Panos isimli bir zimmiyi yargılâm asına dair hüküm
172	328	Kefe beğlerbeğisi	Kefe beğlerbeğisinin emrinde olan kalita ve forsalarının durumana ilişkin hüküm
173	329	Galata kadısına	Daha önce Mekke-i Mükerreme kadısı olan Mevlana Osman'ın İstanbul'da bir evde yasak olan işlerle uğraştığına dair hüküm
174	330	Zulkadiriyye Beğlerbeğliğine	Bölgedeki zeamet ve tîmâr sahiblerinin sefere katılmasına dair hüküm
175	331	Anadolu beğlerbeğisine	Subaşı Çalık Hasan ve hizmetkârı Mehmed'in yakalanmasına dair hüküm
175	332	Eflak voyvodasına	Eflak'ta bulunan vakıfların gelirlerin noksansız teslim edilmesine dair hüküm
175	333		İstanbul'da bulunan Mir-i Ahur caminin mütevellisi İlyas'ın halka zulm ettiğine dair hüküm
176	334	Yeni il kadısı	Yeni il kazâsındaki vakıf arazilerinde görülen fitne ve fesâda dair hüküm
176	335	Edirne kadısına	İstanbul'un ihtiyacı olan koyun, keçi ve sığırların kimler tarafından telef edildiğine dair hüküm
177	336	Kıbrıs Beğlerbeğisine	İç-el livasında bulunan zeamet ve tîmâr sahiplerinin sefere katılması yönündeki hüküm
177	337	Tatar Han'a	Tatar Han'ın hazırlaması gereken levazım ve mühimmatın tedârikine dair hüküm
177	338	Batum beğlerbeğisi ve Giresun ve Keşan kadısına	Giresun kazâsında ehli örften olan Ahmet isimli şahsın davalara müdahale edip adaletin uygulanmasını zorlaştırdığına dair hüküm
178	339	İstanbul kadısına ve koyun eminine	İstanbul'un ihtiyacı için gelen koyunların celepler tarafından geliş güzel taksim edildiği için ortaya çıkan sıkıntıya dair hüküm
178	340	Sağ kolda vâki' olan kadılara	Dişi koyunların boğazlanmayıp dâmezlık bırakılmasına dair hüküm

179	341	İskenderiye Beğine	Sefer için gerekli olan mühimmatın yazılmasına dair hüküm
179	342	Rum Beğlerbeğisine	Yıllık geliri altı binden aşağı olan tîmâr sahiplerinin sefere gitmeyip muhâfazada kalmalarına muhâfazada kalanların bin akçe bedel ödemesine dair hüküm
180	343	Revan Beğlerbeğisine	Şöregel sancağı zeamet ve tîmâr topraklarının Revan'a mı yoksa Kars'a mı tabi olduklarına dair hüküm
180	344	Şam Beğlerbeğine	Şam'da bulunan otuz yeniçerinin ihracına ilişkin hüküm
181	345	Sol kol efendileri	Bulundukların bölgelerde var olan celeplerin ve koyun sürücülerinin 1002 senesi Kasım ayında Çorlu kasabasında hazır bulunmalarına dair hüküm
181	346	Başkentten Erdel'e varınca yol üzerinde olan kadılara	Erdel Voyvodasının elçisinin Erdel'e sağ salim ulaşmasına dair hüküm
181	347	Rum beğlerbeğisine	Küffar üzerine yapılacak sefer için serhadlere gerekli olan askerin sevk edilmesine dair hüküm
182	348	Kapudan Paşaya	İhanet eden sabık Erdel voyvodasının gemiyle Cezayir'e gönderilmesine dair hüküm
182	349	Cezayir Beğlerbeğisine	İhanet eden sabık Erdel voyvodasının Cezayir'e ulaştıktan sonra saklanmasına ve korunmasına dair hüküm
182	350	Galata kadısına	Galata'da yaşayan Frenk ve Rum tâ'ifesinden bazı kimselerin kasaplık hizmeti için tayin edildiği fakat bu kişilerin görevlerini yapmadıklarında dair hüküm
183	351	(...) kadısına	Daha önce Avarız akçesi toplanan bölgede ayrıca kürekçi tedârik edilmesine dair hüküm
183	352	Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından	Avrız akçesi verdim deyip kürekçi vermekten kaçınanların Kıbrıs'a gönderilmesine dair hüküm
184	353	Aydın sancağı beği	Aydın kalesini muhâfazaya kalan sipahilere baş ve buğ tayin edilmesine dair hüküm
184	354	Halep'ten başkente gelince yol üzerinde vakı olan kadılara	Halep hazinesinin sağ ve salim bir şekilde payitahta ulaştırılmasına dair hüküm
185	355	Niğde Sancağıbeğine	Nemçe Kralı üzerine yapılacak seferde Niğde Sancağında bulunan zeamet ve tîmâr sahiplerinin hazır bulunmasına dair hüküm
		Alâiye sancağıbeğine	Daha önce Alâiye Sancağıbeğine bağlı olan zü'emâ ve

185	356		alaybeği ve alaybeğinden zîyâde tîmârları olanlar ve sancakbeğinin donanmaya katılmasına dair hüküm
185	357	(...) kadısına	Vezir İbrahim Paşa'nın voyvodası olan Rıdvan'ın öldüğü ve vezire ait mirasın yazılıp, mühürlenip İstanbul'a gönderilmesine dair hüküm
186	358	Revan canibi defterdarı , Revan'ın mühürdarı olan Mehmed ve Revan tahririne kâtib tayin olunan kâtibe	Revan'ın fethinden sonra bölgedeki kazâ ve köylerin havâs-ı Hümâyûn olarak yazıldığına dair hüküm
187	358		Revan ve Nahçıvan gelirlerinin kulların maaşları verildikten sonra geri kalanının başkente gönderilmesine dair hüküm
188	359	Rum Beğlerbeğisine	Rum vilayetinde aylık geliri altı bin akçeden yukarı olanlara Nemçe Seferine altı binden aşağı olanlar ise muhâfazada kalmalarına dair hüküm
189	360	Aksaray Beğine	Sancaktaki askerlerle beraber sancakbeğininde sefere katılmasına dair hüküm
189	361	Mısır Beğlerbeğisine	Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Osman çavuşun görev yerine sağ ve salim ulaşip görevini en iyi şekilde yapmasına dair hüküm
189	362	Sâbıkâ Akşehir sancağıbeği	Sâbıkâ Akşehir sancağıbeği olan Mehmet Beyin Akşehir ve Beğşehir sancakları muhâfazasına tayin olunmasına dair hüküm
190	363	Cezayir-i garb Beğlerbeğisine	Donanmanı denize inmesine Cezayir Beğlerbeği ve ilgili kişilere gönderilen hüküm
191	364	Edincik sancağıbeği	Edincik sancağıbeğinin gerekli hazırlıkları yapıp bir an önce donanmaya katılması gerektiğine dair hüküm
191	365	Cezayir-i garb Beğlerbeğisine	Küffar üzerine yapılacak sefer için Cezayir Beğlerbeğinin her türlü hazırlığı yapıp bahar mevsiminde kapudan paşaya katılması gerektiğine dair hüküm
191	366	Südde-i sa'âdetimden Bolu'ya varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara	Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Bali çavuşun genç yaştaki iki Gürcü neferi kandırıp firar ettiğinin ve bunların yakalanmasına dair hüküm
192	367	Eflak voyvodasına	Eflak'a tahsilat yapmak için gönderilen muhasebecinin firar etmesine dair hüküm
192	368	Akkerman sancağıbeği	Akkerman'da bulunan tophanenin ta'mîr edilmesine dair hüküm
		Teke Alaybeğisi	Göreve yeni başlayan Teke Alaybeğisinin bölgesinde

192	369		bulunan fakat sefere katılmayan sipahilerin derhal ihraç edilmesine dair hüküm
193	369	Bağdad eyâletine mutasarrıf olan vezir Hızır Paşa'ya hüküm	Osmanlı-Safevî sınırında meydana gelen bir takım sınır ihlallerine dair hüküm
194	370	Aksaray Beğine ve kadısına	Daha önce Niğde kadısı olan Derviş Mehmed'in Aksaray sakinlerinden Ramazan isimli bir şahıs tarafından öldürülmesine dair hüküm
194	371	Söğüt kadısına	Daha önce Niğde kadılığı yapmış ve öldürülmüş olan Derviş Mehmet'in katillerinin yakalandığı ve mahpus edildiğine dair hüküm
195	372	Südde-i sa'âdetimden Akkerman'a varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara	Kırım Hanı Gazi Giray Hana gönderilen hazine, davar ve âdemlerin sağ salım Kırım'a ulaşması gerektiğine dair hüküm
195	373	Kastamonu Beğine ve Zara kadısına	
196	374	Kefe Beğlerbeğisine	Nemçe Seferinde Olan Kırım Hanına Kefe Beğlerbeğisinin derhal yardım etmesine dair hüküm
196	375	Bozlok (?) sancağibegi	İstabl-ı amire için gerekli olan yirmi katarlık devenin bi'z-zât sancakbeğinin malından tedârik edilmesine tedârik edilmezse sancağının elinden alınacağına dair hüküm
196	376	(...) Beğlerine ve kadısına ve defterdarına	
197	377	Galata kadısına	İsmi geçen zımmilerin vakıf arazisinde fesâd çıkardıklarına dair hüküm
197	378	Akkerman İskeleyi eminine	Kırım Han'ı ve âdemlerinin irsâl i için gerekli olan hazırlığın yapılmasına dair hüküm
198	379	Anadolu Beğlerbeğine ve Kütahya kadısına ve Eşme kadısına	Bölgedeki davaların görülmesi için mübaşir tayin edilmesi konusunda Anadolu Beğlerbeğine ve Kütahya kadısına ve Eşme kadısına yazılan hüküm
198	380	İstanbul kadısına	İstanbul'da seyyar satıcılık yapan bazı esnafın noksan mal sattıklarına ve bazı esnafından ellerinde mal olduğu halde depolarında sakladıklarına dair İstanbul kadısına gönderilen hüküm
199	381	Selanik kadısına	Vezir İbrahim Paşa'nın haslârı voyvodasının eşkiya ve reâya tarafından kâtl edildiği, zayi olan mahsulün

			tahsisinin sağlanmasına dair Selanik kadısına gönderilen hüküm
199	382	İnecik kadısına	Bölgede ziraat yapılan topraklarda meydana gelen kavgalara ait davaların görülmesi için İnecik Kadısına yazılan hüküm
200	383	Kalecik ve Çubuk kadılarına	Bölgedeki eşkiyanın Müslümanların evlerinin basıp mallarını gasp ettiklerine dair Kalecik ve Çubuk kadılarına gönderilen hüküm
201	384	İstanbul'dan Edirne'ye varınca yol üzerinde olan kadılara hüküm	Eflak'tan devlet için gönderilen bargirlerin halen daha başkente ulaşmadığına dair bölgedeki kadılara gönderilen hüküm
201	385	Yenişehir kadısına ve TırHâlâ Beğine ve Alasonya kadısına	Alasonya'da vezir Halil Paşa'nın haslârının gelirinin toplayan kişinin ribâ-hôrluk yaparak haksız kazânç sağladığına dair Yenişehir kadısına ve TırHâlâ Beğine ve Alasonya kadısına gönderilen hüküm
202	386	Konya kadısına	Adı geçen bölgelerde bazı kişilerin eşkıyalık yaptıklarına reâyanın eşya ve paralarının gasp edildiğine dair Konya kadısına gönderilen hüküm
202	387	Konya kadısı ve Hazret-i Mevlana evkâfî mütevellisi olan kapucuya	İsmi zıkr edilen bölgelerde yabancı ve yerli tüccarların zarar görmemesi için geçitlere derbentçi tayin edilmesi için Konya kadısına gönderilen hüküm
202	388	İzmir kadısına ve Kocakaleli dizdârına	İstanbul'un ihtiyacı için gerekli olan kara üzüm ve gazel üzüm ve bâdem ve incir vesair hububatı başkentte değil başka bir bölgeye gönderildiğini, gerekli olan bu hububatın bir an önce başkente ulaştırılması için İzmir kadısına ve Kocakaleli dizdârına gönderilen hüküm
203	389	Avlonya muhâfazasında olup Avlonya Beği olan Piri Beğ ve Avlonya kadısına	Avlonya kalesi muhafızı olan Cafer isimli görevlinin korsanlar tarafından kâtledilmesine dair Avlonya muhâfazasında olup Avlonya Beği olan Piri Beğ ve Avlonya kadısına gönderilen hüküm
203	390	Diyarbakir Beğlerbeğisine	Cezire Eyâletinin mir Mehmet'e değil başka bir görevlinin tasarrufuna bırakıldığına dair Diyarbakir Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
204	391	Boğdan voyvodası Uzun voyvodaya	Leh vilayetinde dört yüz kadar Kazâk eşkiyası etrafa zarar verdikleri ve bu eşkiyaların Nemçe Kralına gitmek arzularında olduklarına dair Boğdan voyvodası Uzun voyvodaya gönderilen hüküm
		Şirvan Beğlerbeğisi	Tebriz kalesinde yıkılan bazı mahallerin ta'mîr

204	392		edilmesine dair Şirvan Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
205	393	Kengiri Beğine ve kadısına	Kengiri Kal'ası dizdârı olan Halil'in kale kapılarını açık bıraktığı, kalenin iâşesi için gerekli olan buğdayı boş yere sarf ettiğini, kaledeki akçeleri kendi masrafı için harcadığına dair Kengiri Beğine ve kadısına gönderilen hüküm
205	394	Sığla beğine ve liva-i mezburede olan kadılara	Reâyadan bazı kimselerin silahlarıyla gezip fesâd ve şenâ'at içinde olduklarının ve ehl-i fesâdın ellerinde bulunan silahların alınıp başkente gönderilmesine dair Sığla beğine ve liva-i mezburede olan kadılara gönderilen hüküm
206	395	Ani sancağıbeği	Bağdat'tan Halep'e gelen kervanlara eşkiyanın baskın yapacaklarına dair Ani sancağıbeğine gönderilen hüküm
206	396	Eflak voyvodasına	Sa'âdetin isimli tahsildarın Eflak eyâletinde aldıkları akçe veya kefil oldukları kimselerin makbuzlarının başkente gönderilmesine dair Eflak voyvodasına gönderilen hüküm
206	397	Şam muhızırına	Şam'da bulunan hameyn-i şerîfeyn vakıflarından bazı köylerin ve mezarların tîmâr sahipleri tarafından tasarruf edildiğine dair Şah muhızırına gönderilen hüküm
206	398	Mısır Beğlerbeğisine	Daha önce gelenek haline gelmiş olan Dimyad sancağı mirlivasına bir gemi yük verilme usulünün devam etmesi yönünde Mısır Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
207	399	Kıbrıs Beğlerbeğisine	Üzeri çizilmiş.
207	400	Diyarbakir Beğlerbeğisine	Bölgeye gönderilen subaşılardan otuz-kırk atlı ile müfettişlik nâmıyla reâyanın yemeklerini alıp her ay kanuna aykırı olarak akçe aldığına dair Diyarbakir Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
207	401	Mısır Beğlerbeğisine	Donanma için gerekli olan mühimmatın tedarikine dair Mısır Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
208	402	Gelibolu kadısına	Vezir İbrahim Paşa'nın kölesi olan Murad'ın Çalık Hayri isimli levend ile eylendiklerine dair Gelibolu kadısına gönderilen hüküm
208	403	Gönen kadısına	Gönen civarında Ahmed ve Veis isimli kimselerin reâyanın evlerini basıp eşyalarını gasp ettiklerine dair Gönen kadısına gönderilen hüküm
		Anadolu Beğlerbeğisi ve	Bölgede suç işleyenlerin ve cezası idam olanlar dışında

209	404	vilayet-i Anadolu'da olan kadılara	mahpus ve kürek cezası olanların başkente gönderilmesine dair Anadolu Beğlerbeğisi ve vilayet-i Anadolu'da olan kadılara gönderilen hüküm
210	405	İznik kadısına	Matbah-ı amire için gerekli olan odun ihtiyacını karşılama için gönderilen gemilere Boz ve Boyalıca nâm karye ahalisinin muhalefet ettiklerine dair İznik kadısına gönderilen hüküm
210	406	Vilayet-i Anadolu ve Karamanda vâki'' olan kadılara	Anadolu ve Karaman'da bulunan yeniçeri ve acemi oğlanlarından bazıları reâyayı rencide ettirip şer'-i şerîfeye itaat etmediklerine dair Vilayet-i Anadolu ve Karamanda vâki'' olan kadılara gönderilen hüküm
210	407	(...) sancağıbeği	Vilayetteki arap eşkiyasının hakkında gelinmesinden başka asinin başını kesip başka isyancılara gözdağı verilmesine dair (...) sancağıbeğine gönderilen hüküm
211	408	Batum Beğlerbeğisine	Batum'da yaşayan eşkiyaların ahaliden üçer ve dörder bin akçe aldıklarını ayrıca reâyayı habs idüb kendi çıkarları için vergi saldıklarına dair Batum Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
211	409	Mısır Beğlerbeğisi ve kadısına	Mısır'da bulunan vakıfların buğdaylarının nazır ve mütevelliler tarafından yok edildiğine bu nazır ve mütevellilerin yerine başkalarının tayin edilmesine dair Mısır Beğlerbeğisi ve kadısına gönderilen hüküm
212	410	Anadolu Beğlerbeğine ve Hamid ve Teke Beğine	Eğirdir Beğinin subaşıları diğer subaşılıkları da iltizam ile alıp fukaranın ellerindeki tüm hasılatı ve elbiselerini gasp ettiklerine dair Anadolu Beğlerbeğine ve Hamid ve Teke Beğine gönderilen hüküm
212	411	Şam Beğlerbeğisine	
213	412	Rum Beğlerbeğisi ve kadısı ve Hamid il kadısına	İsmi geçen harameyn-i şerîfeyn vakıflarından Hamid-ilindeki bazı kazâ ve kasabaların erbab-ı tîmârdan Veli nâm isimli sipahinin tasarrufuna bırakıldığı ve sipahinin ise şer'-i şerîfeye itaat etmediğine dair Rum Beğlerbeğisi ve kadısı ve Hamid il kadısına gönderilen hüküm
213	413	Dukakin Beğine	Uzda nahiyesindeki havâs-ı Hümâyûn ve erbab-ı tîmâr tasarrufundaki reâyanın isyan üzere olduğunu isyanı çıkaranların haklarından gelinmesi için Dukakin Beğine gönderilen hüküm
		Erzurum Beğlerbeğisine ve	Erzurum çevresinde bazı eşkiyaların ortaya çıktığını

214	414	kadısına	reâya zulm ettiklerini, başkentten gönderilen subaşı İbrahim'in bölgeyi teftiş edip suçlu olanların haklarından gelinmesine dair Erzurum Beğlerbeğisine ve kadısına gönderilen hüküm
214	415	Kolnor'dan Eğriboz'a varınca vâki' olan kadılara	Bölgede yaşayan kapukullarından ve tüccar tâ'ifesinden bazı kimselerin küffara tereke verdiklerini ve küffara tereke verenlerin ele getirilmesine dair Kolnor'dan Eğriboz'a varınca vâki' olan kadılara gönderilen hüküm
215	416		Doğan Geçidi isimli mahallin batısına tüccar ve carehor lâzım olduğunu ve bölgeye beş nefer tüccar ve carehor ırsâl ine dair Silistre ve Özi'ye gönderilen hüküm
216	417	Sâbıkâ [] kadısı	Varna kal'asının ta'mîr edilmesi için gerekli olan paranın iskele gelirlerinden temin edilmesine dair [] kadısına gönderilen hüküm
216	418	Sâbıkâ [] kadısı	Varna kalesinin ta'mîri için gerekli olan kerestenin köy ahalisi tarafından Varna kalesine taşınmasını sağlaması için [] kadısına yazılan hüküm
216	419	Prevadi kadısına	Gori isimli köyde yaşayan Ahmed isimli sipahinin vefat eden Topçu Paşanın dört yüz adet nalya denen kerestesini Varna kalesinin ta'mîri için gönderilmesine dair Prevadi kadısına gönderilen hüküm
217	420	Ber-vech-i arpalık Niğbolu sancağına mutasarrıfı	Özi ve Bender caniblerinin muhâfazasının önemli olduğu ve bu bölgelerin muhâfazası için zü'amâ ve erbab-ı tîmâr yarar âdemlerle Akkerman'da kışlamasına dair Ber-vech-i arpalık Niğbolu sancağına mutasarrıfına gönderilen hüküm
217	421	Belvine kadısına ve dergah-ı ali çavuşlarından Eyüb çavuşa	Belvine bulunan Mihaloğlu evkâfının geliri olan 160.000 akçenin Tuna defterdarına teslim olunmasına dair Belvine kadısına ve dergah-ı ali çavuşlarından Eyüb çavuşa gönderilen hüküm
218	422	Boğdan voyvodasına	Donanmaya katılan yeniçeri kullarının mevacibleri için havale olunan ve der-sa'âdet hazinesinden alınan akçeden baki kalanını makbuzuyla beraber başkente gönderilmesine dair Boğdan voyvodasına gönderilen hüküm
218	423	Sâbıkâ Özi Beğlerbeğisi	Özi ve Bender ve Akkerman sakinlerinin muhâfazasının önemli olduğunu sipahilerin Akkerman'da kışlayıp bölgeyi gerektiği gibi muhâfaza etmelerine dair Özi

			Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
219	424	Erzurum Beğlerbeğisi ve Kilikya ve ŞSafevî kadılarına	Kilikya ayanından bazı kimselerin eşkiyalık yaptıklarını, reâyaya zulm ettiklerini ve eşkiyalık olaylarının yerinde teftiş edilmesine dair Erzurum Beğlerbeğisi ve Kilikya ve Safevî kadılarına gönderilen hüküm
219	425	Mısır Beğlerbeğisi ve Süveyş kadısına	Süveyş'te bulunan gelir kaynaklarının emna ve 'amalden bazı kimesnelerin icare vermediklerinden gayri tüccar tâ'ifesi kondurmadıklarına dair emna ve 'amalden bazı kimesneler koşub icare vermediklerinden gayri tüccar tâ'ifesi kondurmadıklarına dair Mısır Beğlerbeğisi ve Süveyş Kadısına gönderilen hüküm
220	426	Ani sancağıbeği	Şam ve Halep ve Trablus ve sair ol tarafta nice zamandan berü kâtl-i nüfus ve gâret-u emvâl reaye ve berâya idüb ve hüccac-ı zevi'l-intihacın ve sair tüccar ve ebnâ-i sebin yollarına itüp fesâd ve tuğyan üzere olan Araz nâm bağı ve asinin ele getirülmesi için Ani Sancağıbeğine gönderilen hüküm
220	428	Diyarbakir Beğlerbeğisine	Ani sancağı beği olan kıdvetül ümerail-kiram Ebu Reyş oğlu Tahir dâme izzûhu için Şam ve Halep ve Trablusşam vesair ol cevânibde nice zamandan berü kâtl-i nüfus ve gâret-i emvâl reâya ve berâya idüb hüccac-ı zevi'l-intihacı vesair tüccar ve enba-ı sebin yollarına atıp fesâd ettiği fakat asinin acil bir şekilde ele getirilmediğine dair Diyarbakir Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
221	429	Rum Beğlerbeğisine	İptal edilmiş.
221	430	Beypazarı kadısına	Mehmed ve Mustafa nâm reislerin on beş yıldan beri isnad ve iftira ile reâyanın akçelerini aldıklarını ve suçu sabit görülürse ismi zikr edilen kişilerin cezalandırılmasına dair Beypazarı kadısına gönderilen hüküm
221	431	Kösterye kadısına	Nefs-i Kösterye'de sakin olan yirmi çavuşun bir an önce südde-i sa'âdete ulaştırılması için Kösterye kadısına gönderilen hüküm
222	432	Yenişehir ve Fener kadısına	Daha önce kasaplık yapan kişilerin münâm ve maldar olduklarından kasap ihtiyacının ortaya çıktığı ve kasaplık hizmeti için başka insanların tayin edilmesine dair

			Yenişehir ve Fener kadısına
222	433	(...) Kadısına	Bazı reisler gemilerine tereke ve zehair yükledikten sonra (...) limanını işletmeyüb İstanbul'a varmadıklarına dair kadıya gönderilen hüküm
223	433	Batum Beğlerbeğisine	Daha önce Gürcistan seferine katılan müteferrikaları ve çavuşların bu sene yapılması düşünülen Gürcistan seferine katılmalarına dair Batum Beğlerbeğisine
223	434	Edirne kadısına	İstanbulda kuzu etinin ve vukuyesine sekizer akçesi narh verülüp lakin Edirne'de narhı zîyâde olmağla mahmiye-i İstanbul'a kuzu gelmeyüb Edirne'ye getürdüklerine dair Edirne kadısına
224	435	Edirne kadısına	Mahrûse-i mezburede kuzu etinin ve kıyyesi yedişer akçeye satılması gerektiğine dair Edirne kadısına gönderilen hüküm
224	436	Batum Beğlerbeğisine	Erzurum ve Kars Beğlerbeğileri ile Batum'da zeamet ve tîmâr tasarruf eden dergah-ı mualla çavuşlarının belritilen yerde cemiyet etmelerine dair Batum Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
224	437	Şam yeniçerileri ağasına	Şam'da bulunan 600 nefer yeniçerinin sefere katılmasına dair Şam yeniçerileri ağasına gönderilen hüküm
225	438	Halep Beğlerbeğisi	Şam Beğlerbeğisinin seferli olmadıklarına Şam'da bulunan altı yüz nefer yeniçerinin Halep Beğlerbeğisi kontrolünde sefere katılmalarına dair hüküm
225	439	Mir-i ahur Ahmed Ağaya	Kilid-ül bahir kal'ası dizdârının kaleyi muhâfaza ederken vilayet kâtibinin tîmârları bozduğuna dair Mir-i ahur Ahmed Ağaya gönderilen hüküm
225	440	Derne hâkimi	Bağdat'tan Nihavent'e irsâl olan hazinenin Nihavent'te muhâfaza edilmesine dair Derne hâkimine gönderilen hüküm
226	441	(...) sancağıbeği	Halep vilayeti civarında tüccar ve hüccacın güzergahının Arap eşkiyasından hıfz ve hırsasetinde görev yapmak için beğ tayinine dair (...) sancağıbeğine gönderilen hüküm
227	442	Rum beğlerbeğisine ve kadılarına	Sivas'a tabi Çunkar cemaatinin mir aşireti olan Karakayd daha önce işlediği suçtan dolayı Cezayir'e sürgün edildiği ancak bu cemaatin Cezayir'de de suç işlediğine dair Rum beğlerbeğisine ve kadılarına gönderilen hüküm
		Ohri ve Yaş kadısına	Mustafa isimli kişi hakkında sebepsiz yere hapis cezası

227	443		verdiği ayrıca İhsan ve Derviş isimli kişilere ise işkence edildiğine dair Ohri ve Yaş kadısına gönderilen hüküm
228	444	Tebriz Beğlerbeğisi	Şirvan Eyâletinde mutasarrıf olan vezir Cafer Paşa emri altında Revan ve Gence ve Lori beğlerbeğilerinin birleşmesine dair Tebriz Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
229	445	Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hızır Çavuş ve Divân-ı alîşanım kâtiblerinden kâtib Osman	Vilayet-i Hırvatistan'ın altı bin ve altı binden yukarı tîmâr ve zeameti olanların sancakbeğleri ve alaybeğleri ile Nemçe seferine tayin olup altı binden aşağı tîmârı olanların ise tîmârlarının birer yıllık bedel akçeleri alınmasına dair çavuş ve katiplere gönderilen hüküm
230	446	Manastır kadısına	Manastır kazâsında bulunan ayanların bazı minare ve camileri harâb ettikleri ve ismi geçen ayanların yakalanmasına dair Manastır kadısına gönderilen hüküm
230	447	Gemlik kadısına	Kazâ-i mezburda bazı zimmilerin Müslümanlara ait evler bastıkları, mallarına zarar verdiklerine ve bu eşkıyalık eden zimmilerin yakalanıp südde-i sa'âdete gönderilmesine dair Gemlik kadısına gönderilen hüküm
230	447	Kefe kadısına	Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Mustafa çavuşun zimmetindeki iki yüz koyunun bazı yeniçeri ve zimmiler tarafından çalındığını ve çalanların yakalanmasına dair Kefe kadısına gönderilen hüküm
231	448	Defterhane katiplerine	Vilayet-i Sivas'ın altı bin ve altı binden yukarı tîmârı ve zeameti olanlar sancakbeğleri ve alaybeğleri ile Nemçe seferine tayin olunurken ve altı binden aşağı tîmârı ve zeameti olanların ise bir yıllık mahsullerinin alınmasına dair Defterhane katiplerine gönderilen hüküm
231	449	Erzurum kadısına	İki üç yıldan beri Karahan nâm karyeye Hüseyin isimli eşkıya gelüp ben sipahi oğlanıym diyerek reâyânın cebir ile çayırını biçip zulm ve teaaddide bulunduğu dair Erzurum kadısına gönderilen hüküm
232	450	Amasya beğine ve kadısına ve müftüsüne	Nefs-i Amasya'da başlangıçta vakıf olan fakat daha sonra tîmâr olarak verilen vakıf arazisinin zayi edilmesi nedeniyle tekrar vakıf arazisi haline getirilmesine dair Amasya beğine ve kadısına ve müftüsüne gönderilen hüküm
232	451	Sivas kadısına	Kabaköy isimli köydeki Kaya isimli kişinin yalancı şahitlik yaparak mal sahibi olduğunu ve bu kişinin teftiş

			edilmesine dair Sivas kadısına gönderilen hüküm
233	452	Anadolu Beğlerbeğisine ve vilayet-i mezburede vakı olan kadılara	Saruhan ve Karahisar sancaklarındaki yaya ve müsellemler tâ'ifesinin avarız akçelerini toplamadıkları başka kişilerinin topladığını ve bunların teftiş edilmesine dair Anadolu Beğlerbeğisine ve vilayet-i mezburede vakı olan kadılarına gönderilen hüküm
233	453	Dulkadiye Beğlerbeğisi ve Osmâni' ye kadısına	Kilis Sancağına tabi ekrağ tâ'ifesinden bazı kişilerin yabancı tüccarlara zarar verdikleri, kasaba ve köylerde evler bastıklarını ve bu kişilerin şer'le haklarından gelinmesine dair Dulkadiye Beğlerbeğisi ve Osmâni' ye kadısına gönderilen hüküm
234	454	Medine-i münevvere kadısına	
234	455	Rodos Beğine	Kurd oğlu İbrahim Beğ'in öldüğü ve terekasının südde-i sa'âdet'e gönderilmesine dair Rodos Beğine gönderilen hüküm
234	456	Çorlu ve Ereğli kadılarına	Çorlu ve Ereğli şehirlerine atık ve cedid 101 nefer çeltükçü tayin edilmesine dair ve çeltükçülerin muaf olduğu unsurların tesbiti için Çorlu ve Ereğli kadılarına gönderilen hüküm
235	457	Kırşehir sancağında vâki'olan kadılara	Kırşehir beği ve âdemlerinin re'ayanın müft ve meccanen yem ve yemekleri ve koyun ve kuzu ve arpa ve samanları da aldıklarını ve bunları yapanların isim ve resimlerini yazıp gönderilmesi için Kırşehir sancağında vâki'olan kadılara gönderilen hüküm
235	458	Mısır Beğlerbeğisine	Şam emir hacı Ahmed'in bu sene emir hac tayin edilmekle aynı zamanda Mısır' tabi Arşin kal'ası ağasının Gazze Sancağı muhâfazasına tayin edilmesi için Mısır Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
236	459	Mekke-i Mükerrreme Şerifine	Medine-i Münevvere kurbunda Alâ nâm karye halkının eşkıya ile ittifak edip hacıların mal ve erzaklarını gasp ettiklerini ve eşkıyanın zaptı için Seyyid Halil'in Tayin edilmesi için Mekke-i Mükerrreme Şerifine gönderilen hüküm
236	460	Kengiri Beğine ve Çerkes kadısına	Çerkes nahiyesinde Korçuk nâm karye ve gayriden dört bin dokuz yüz doksan dokuz akçe tîmârı olan Mehmed için şekva ehl-i fesâd olup Hayri nâm kimesnenin

			menkuhesin cebren çekip tasarruf ettiğini ve Mehmed'in hakkından gelinmesine dair Kengiri Beğine ve Çerkes kadısına gönderilen hüküm
237	461	Karaman Beğlerbeğisi ve İshaklu ve Mahmudlu ve Turgutlu kadılarına	Mültezim olan Süleyman'ın seksen neferle il üzerine gidip kanuna aykırı vergi ve erzak toplamak istediği ve Süleyman'ın hakkından gelinmesi için Karaman Beğlerbeğisi ve İshaklu ve Mahmudlu ve Turgutlu kadılarına gönderilen hüküm
237	462	Rodoscuk kadısına	Rodoscuk İskelesine İzmir gemisi yanaştırmayıp etraftan gelen bütün malzemenin İstanbula gönderilmesine dair Rodoscuk kadısına gönderilen hüküm
237	463	Kıbrıs Beğlerbeğisine	Cezire-i Kıbrıs'ta ölen bir papasın malından kadı veya kethüdânın resm-i kısmet adıyla nice akçelerin aldıkların ve kadının kanuna muhalif iş yaptığını dolayısıyla bir an evvel cezalandırılmasına dair Kıbrıs Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
238	464	Kaytak Hâkimi Esmi Beğ	Rus menhus keferesinin yirmi bin mikdar tûfeng-i endâz ettiği, Şimhal ülkesine yaptırdığı iki kalenin içüne beş-altı bin kafir yerleştirdiğini ve bu iki kalenin bir an önce yok edilmesi için Kaytak Hâkimine gönderilen hüküm
239	465	Akkerman Sancağıbeği	Sonluk ve Niğbolu Sancakları ve umumen zü'emâ ve erbab-ı tîmârları Nemçe kralı tarafına vâki' olan sefer-i Hümâyûna gitmekle ol canibler hali kalıp hıfz ve hıraseti için il eri ihraç edilmesine dair Akkerman Sancağıbeğine gönderilen hüküm
239	466	Boğdan voyvodasına	Akkerman ve Özi kalelerinin bir an önce ta'mîr edilmesi için lâzım olan kereste, mısır ve diğer mühimmatın tedârik ve irsâl i için Boğdan voyvodasına gönderilen hüküm
240	467	Aksaray Beğine ve kadısına	Nefs-i Aksaray'da bazı eşkiyaların Aksaray Kalesinin duvarı ve bedenleri yıktıklarını, bunları yapan eşkiyanın şer'le yargılanmalarına dair Aksaray Beğine ve kadısına gönderilen hüküm
240	468	Karamanda vâki' olan kadılara	Kapukulu nâmına bazı eşkiyanın fukaraya zulm ettiklerini ve eşkiyaların haklarından gelinmesine dair Karamanda vâki' olan kadılara gönderilen hüküm
		Aksaray Beğine ve kadısına	Nefs-i Aksaray ve ayanının ittifak edip bölgenin ileri

240	469		gelenlerini kâtl ettiklerinin ve katillerin haklarından gelinmesine dair Aksaray Beğine ve kadısına gönderilen hüküm
241	470	Uşak kadısına	Naibin gözünün doymadığı huzurun sağlanması için bağlanarak südde-i sa'âdete gönderilmesi için Uşak kadısına gönderilen hüküm
241	471	Burusa kadısına	Burusa'da zindanda veya başka yerlerde mahbus tutulanların cümlesinin bağlanarak südde-i sa'âdete gönderilmesine dair Bursa kadısına gönderilen hüküm
242	471	Kapudan Paşa'ya	Esir alınan gemi reislerinin devlete yüz bin akçe vermek şartıyla serbest bırakılmasına dair hüküm
242	472	Küdüs-ü şerîfe kadısına	Mir liva olan Cefer'in kırk elli gün içinde hilaf-ı şer' i şerîfe narh-ı ruziden ziyâde baha ile akçe bastırıp haksız para kazandığına dair Küdüs-ü şerîfe kadısına gönderilen hüküm
242	473	Rodoscuk Kadısına	Maytab ve Ayşe isimli yetimlerin kendilerine kalan mirasın şer'le görülmesini murad ettikleri ve davanın yeniden görülmesine dair Rodoscuk Kadısına gönderilen hüküm
243	474	Tunus Beğlerbeğisine	Mahmudiye vilayetinin 45 yıldan beri harâb bir halde olduğu ahalisinin perakende bir şekilde geri dönmeği murat ettikleri ve geri dönmek isteyenlerden üç yıl hukuk ve rusumlarının alınmamasına dair Tunus Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
243	475	Liva-i Karadağ'da olan kadılara	Karadağ livasına bağlı bazı derbendlerde daha önce isyan halinde olan asileri mağlup eden Süleyman Çavuşun Karadağ livasının muhâfazasına tayin edildiğine dair Liva-i Karadağ'da olan kadılara
243	476	Tunus Beğlerbeğisine	Tebes nâm kalenin kanun üzere olan vergileri vermediğinden başka etrafta fesâd ve şenâ'at halinde olduğunu ve isyan üzere olan kişilerin haklarından gelinmesi için Tunus Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
244	477	Mora sancağıbeği	Türk gemilerinin küffara revgan-ı zeyt ve sair memnu' meta' verilmemesine dair Mora Sancağıbeğine gönderilen hüküm
		Tuna yalılarında vâki' olan	Zir Sancağıbeği olan Mahmud Beğin nefsi-i Tuna'dan

244	478	kadırlara	Bodun'a geçmesi için gerekli olan kılavuz ve yedekinin sağlanmasına dair Tuna yalılarında vâki' olan kadırlarına nderilen hüküm
245	479	Erdel voyvodası	
245	480	Mora Sancağıbeği	Mora etrafında küffarın bir hareketlenme inde olduğu Venedik kal'asında olan bazı Yahudilerden buranın küffar kasabası olduğunu ileri süren mektuplar geldiğini ve Mora muhâfazasının güçlendirilmesine dair Mora Sancağıbeğine nderilen hüküm
246	481	Akkerman Beği	Akkerman'da devlet içün çalışan karada ve denizde hizmet ve yoldaşlıkta olanlara dirlik verilmesine dair Akkerman Beği
246	482	Kefe Beğlerbeğisine	Gözlü Kalesinin muhâfazasının önemli olduğu iki kıta kadırğa ile kaleyi hıfz ve hırsat ettirmesi içün Kefe Beğlerbeğisine nderilen hüküm
246	483	Kapudan Paşa'ya	Zeamet ve tmâr tasarruf edenlerin donanma-i Hmâyn ile Kefe gitmesi ve Cafer Beğin baş ve buğ tayin edildiğine dair Kapudan Paşa'ya nderilen hüküm
247	484	İznik kadısına	Umur-u maliye içün gerekli olan kaftan ve kılınç avuşlar tarafından getirilirken eşkıya tarafından saldırıya uğradığı bu saldırı sırasında şehit edilenlerin yerine Mecid ve Hüseyin avuşların mübaşir tayin edilmesine dair İznik kadısına nderilen hüküm
247	485	Mısır Beğlerbeğisine	Sinan Paşa komutasındaki donanmaya  pare kadırğa donatıp ndermesi içün Mısır Beğlerbeğisine nderilen hüküm
248	486	Trablusgarb beğlerbeğisine ve vilayet-i mezburede vâki' olan kadırlara	Trablusgarb reâyasından beğlerbeği ve sancakbeği âdemlerinin kanundan fazla vergi aldıkları bu nedenden dolayı reâyanın vatanlarını terk ettiklerine dair Trablusgarb beğlerbeğisine ve vilayet-i mezburede vâki' olan kadırlarına nderilen hüküm
249	487	Kırşehir Sacağıbeğine ve livâ-i mezburda olan kadırlara	Liva-i mezburda sefere gitmeyen sipahi oğları, cebeci, topçu, yeniçerilerin ehl-i fesâd oldukları ve fesâd edenlerin isimleri ve resimleri ile südde-i sa'âdete bildirilmesi içün Kırşehir Sacağıbeğine ve livâ-i mezburda olan kadırlarına nderilen hüküm

249	488	Kefe Beğlerbeğisine ve Suğdak kadısına	Mankob(?) kadısı ve çavuşların yekdil ve yek cihet olup haneden haneye ilkinde otuz ikincisinde yirmi akçe aldıkları dolayısıyla halka zulm ettiklerine dair Kefe Beğlerbeğisine ve Suğdak kadısına gönderilen hüküm
249	489	Van Beğlerbeğisine ve kadısına	Van sakinlerinde bazı kişilerin kendi hallerinde olmayıp ahâlî-i tehdit ettiklerini ve bu fesâd halinde olanların mahpus edilmesine dair Van Beğlerbeğisine ve kadısına gönderilen hüküm
250	490	Lala'ya ve (...) ve Saret kadısına	Mustafa isimli çavuşun tuzcu Halil isimli kişni evini basup kardeşini de der-dest ettiğini ve Mustafa çavuşun şer'le haklarından gelinmesi için Lala'ya ve (...) ve Saret kadısına gönderilen hüküm
250	591	Kavala kadısına ve sâbıkâ Zihne kadısı	Vezir Mehmed Paşa'nın âdemleri dört yük akçe götürürken Kavala yakınlarında âdemleri ve akçe zayi' olmağın şer'le zuhûra getürmek için Kavala kadısına ve sâbıkâ Zihne kadısına gönderilen hüküm
250	492	Rum Beğlerbeğisi ve defdardarına	Doksan birinci bölümde yevmiye yirmi üç akçe ulufe tasarruf olan Hasan İbrahim ehl-i fesâd ve şina'at ettiğü i'lam olunmağın sipahi oğlanının tasarruf ettiğî akçeleri geri alıp hazinede saklanmasına dair Rum Beğlerbeğisi ve defdardarına gönderilen hüküm
251	493	Karahisâr-ı Şarki Beğine ve Amasiyye ve Askefor kadılarına	Erbab-ı tîmârdan Ramazan ve kardeşi İsmail'in yunus isimli kişinin evini basup eşyalarına el koyduklarını ve tîmâr sahibi olan bu kişinin tîmârlarının ellerinden alınıp şer'le haklarından gelinmesine dair Karahisâr-ı Şarki Beğine ve Amasiyye ve Askefor kadılarına gönderilen hüküm
251	494	Selanik beği ve Karaziyye kadısına	Vezir İbrahim Paşa'nın Selanik'te olan haslârların gelirlerinin İstanbul'dan gemi ile gelen âdeme teslim edilmesine dair Selanik beği ve Karaziyye kadısına gönderilen hüküm
252	494	İstanbul'da vâki' olan Şah sultan müderrisi olan Mevlana Salih Efendiye	Ka'im Paşa'nın evladına bıraktığı vakıf gelirlerinin mütevelliler tarafından zayi edildiğini ve vakıf arazisinin teftiş edilmesine dair İstanbul'da vâki' olan Şah sultan müderrisi olan Mevlana Salih Efendiye gönderilen hüküm
		Bostancıbaşıya	Kayalı isimli köyün çevresinde yirmi askerin toplanmak

253	496		üzere olduğunun duyulması üzerine bölgeye ekser sevk edildiğini haramilerden bazılarının yakalandığı ve yakalanan haramilerin şer'le dava edilmesine dair Bostancıbaşıya gönderilen hüküm
253	497	Han hazretlerine	
254	498	Haleb Beğlerbeğisi	Arap eşkiyasından olup reâyayı kâtl eyleyen kişilerin haklarından gelen Haleb Beğlerbeğisine gönderilen ihsanların bildirilmesini içeren hüküm
254	499	Mora Sancağıbeği ve Anadolu kadısına	Kale-i Anabolu mustaffızlarından ve gayriden bazı eşkiya Kâla'-i mezburede niçe kimesneleri kâtl ve evler basub gâret-i emvâl idüb ve firkatelere girüb gemiler basub kâtl-i nüfus ve gâret-i emvâl edenlerin haklarından gelinmesi için Mora Sancağıbeği ve Anadolu kadısına gönderilen hüküm
255	500	Bender Sancağıbeğine	Eli tufengli Kazâk eşkiyasının Akkerman üzerine gelip evler basıp reâyayı şehit ettiği yıkılan evlerin yeniden inşa edilmesi ve Akkerman'a iki kale yaptırılması için Bender Sancağıbeğine gönderilen hüküm
55	01	Edirne kadısına	Donanma-i Hümâyûnum için zîyâde kürekçi lâzım olmağın Edirne' de mahpus ne miktar mücrim var ise defter idüb cümlesin mu'accelen dergâh-ı mu'allâma gönderilmesi için Edirne kadısına yazılan hüküm
55	02	Alâiye Beğine	Altı bin ve altı binden yukarı zeamet ve tîmârları olanlar ile sen donanma-i Hümâyûnuma müteveccih olup altı binden aşağı tîmârları olan vilayet-i mezbur muhâfazasında bulunulmasına dair Alâiye Beğine gönderilen hüküm
56	03	Haslâr kadısına	Donanma-i Hümâyûnum mühimmatı için zîyâde kürekçi lâzım olmağın kazâ-i mezburde ne miktar mahpus mücrim varise küreğe verilmesine dair Haslâr kadısına gönderilen hüküm
56	04	İç-il Sancağıbeği	Sipahilerinden birini seferden atıverdim diye bedel-i akçesi aldığın i'lam olmağın her sipahiden bedel diye ne miktar akçe almış isen geri verilmesine dair İç-il Sancağıbeğine gönderilen hüküm
56	05	Mısır Beğlerbeğisine	İskenderiye ve Dimyat Beğlerine ait gemilerinde tıpkı Mısır Gemileri gibi dörder kat kürekçi ile

			donatılmasına dair Mısır Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
57	06	Mora Beğine ve liva'-i mezburede vâkı' olan kadılara	Vilayet-i mezburenin muhâfazası için kalan düşük gelirli tîmârların birer yıllık mahsullerinin noksansız teslim edilmediğini ve mahsullerini teslim etmeyenlerin yazılıp bildirilmesi için Mora Beğine ve liva'-i mezburede vâkı' olan kadılara
58	07	Mısır Beğlerbeğisine	Donâmayı Hümâyûn için gemilerin gerekli olan asker ve mühimmat ihtiyaçlarını tedârik etmek için Mısır Beğlerbeğisine
58	08	Aksaray Sancağıbeğine ve Aksaray ve (...) Çoban ve Karaman kadılarına	İsmi geçen mezra'da üç bin akçe tîmârı olan Yosni'nin kutta-ül tarîk olup yirmi nefer kimesne ile eşkiyalık yaptığını ve mezburun tîmârının alınıp başkasına verilmesine dair Aksaray Sancağıbeğine ve Aksaray ve (...) Çoban ve Karaman kadılarına gönderilen hüküm
59	09	İçel-ili Beğine	Mirliva kethüdâsı ve subaşılardan kanuna muğayir salgun salıp zulüm ve taâddi ettiklerini ve bu görevlilerin haklarından gelinmesine dair İçel-ili Beğine gönderilen hüküm
59	10	Eflak voyvodasına	Başkentte olan Eflak voyvodasının firar ettiğinin ve elçinin hüsn-ü tedbir ile ele getirilmesi için Eflak voyvodasına gönderilen hüküm
60	11	Karlı ili sancağı beğine ve (...) kadısına	Ebunehar nâm karyede sâkin Yorgi nâm papası eşirradan olup defaatle meclis-i şer' de da'va olundukta itâ'at etmediğine dair Karlı ili sancağı beğine ve (...) kadısına gönderilen hüküm
60	12	Karlı İli ve İnebahtı sancağıbeğlerine ve İsaklı Kasrı kadısına	Liva-i Karlı İli sipâhilerinden Mehmed ve Ali ve Mustafa ve İneâbâd sancağı sipâhilerinden Durmuş ve Oruç nâm sipâhileri için nice kimesnelerle yekdil olup emr-i şerîfle 'avarız ve cizye ve arab-ı ağnâm ve sair mal-ı miri cem' ine varan kullarıma mal-ı miri cem' ettirmeğe mâni olduklarına dair Karlı İli ve İnebahtı sancağıbeğlerine ve İsaklı Kasrı kadısına gönderilen hüküm
60	13	Albak sancağıbeği	Şirvan muhâfazasında olan düstûr-u mükerrerrem vezirim Cafer paşa âdemalahu Te'âlâ iclalühu sana

			mektûb ile munfasıl âdem gönderüb bu defa Demurkapu semtinde Rus menhusunun hareketi olmakla serhad umerası ekseri müşârün-ileyhin yanına varıp hizmette bulunmalarına dair Albak sancağıbeğine gönderilen hüküm
61	14	Avlonya sancağı muhâfazasında olan miri dâme izzûhuya ve Draç kadısına	Karadeli lakablı Hamza reisin forsa kafirleriyle kalitasını donatıp deryaya açılıp Venedik kadirgalarına saldırdığı, Venedik Beği ve çocuklarını esir aldığını bildirip Hamza reisin derdest edilip esir aldığı kişilerin asitaneye gönderilmesine dair Avlonya sancağı muhâfazasında olan miri dâme izzûhuya ve Draç kadısına gönderilen hüküm
62	15	Bodun ve Belgrad kadılarına	Rum İlinin sağ kol muharriri olan Mehdiyi haydudlar basıp kendini ve âdemlerini kâtl edildiğini muharririn yanında defterlerin asitâne-i sa'âdetime irsâl olunmasına dair Bodun ve Belgrad kadılarına
62	16	Südde-i Sa'âdetimden Draç kâ'lasına varub gelince yol üzerinde olan beğlere ve kadılara	Bölgedeki beğ ve kadılara gönderilen mühim emirlerin çavuşlar vasıtasıyla tüm yetkililere duyurulmasına dair Südde-i Sa'âdetimden Draç kâ'lasına varub gelince yol üzerinde olan beğlere ve kadılara gönderilen hüküm
63	17	Hacı Hamza kadısına	Liva-i Hacı Hamza'da haramilerin reâyayı kâtl edip evlerini basıp mallarına el koyarak onları rencide ettiğine dair Hacı Hamza kadısına gönderilen hüküm
63	18	Bergama ve TırHâlâ ve Nevacı ve Kozak ve Ayazmend ve Kemer ve Gördek kadılarına	dergah-ı mu'allâm yeniçerileri ve sipâhileri ve oğlanları ve acemi oğlanları ve cebeci ve topçu ve sair kapu' kulları sefer-i Hümâyûnuma mâmur oldukları ve bölgede kalan bazı kişilerin yeniçeri gibi giyinip reâyaya zulm ettiklerini ve bunların şer'le mahkeme edilmesine dair Bergama ve TırHâlâ ve Nevacı ve Kozak ve Ayazmend ve Kemer ve Gördek kadılarına gönderilen hüküm
64	19	Niğde sancağında vâki' kadılara ve Darende kadısına	Seferde olan Niğde Sancağıbeği Şişman Beğ hakkında çeşitli suçlardan dolayı şikayetçi olduklarına dair Niğde sancağında vâki' kadılara ve Darende kadısına gönderilen hüküm
64	20	İznikmid kadısına	Kazâ-i mezburda Maile isimli hatunun Hacı Sian çavuş ve âdemleri tarafından evinin basılıp hatunun kâtl

			edildiğinin ve hatunu kâtl eden kişilerin kayd u bend ile südde-i sa'âdete gönderilmesine dair İznikmid kadısına
65	21	Niğde Sancağında vâki' olan kadılara	Üzeri çizilmiş.
65	22	Batum Beğlerbeğisine	Karye-i mezburda Mustafa isimli şakînin ehl-i örf tâ'ifesiyle gezip fukaradan nicesin na-hak yere gammaz edip akçe ve yollarını kestiğine dair Batum Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
66	23	İçel ili Beğine ve Hâksâr kadısına	Kazâ-yı mezbureden Ali bin Receb ehl-i fesâd olub Yusuf nâm kişinin alet-i harb ile evini basub koyunu yaralayub yirmi bin nakd akçe ve bazı esbabların gâret idüb külli hakaret eyledüklerinin nice Müslümanlar şehadet ettiğini ve ehl-i fesâdın derhal yakalanıp başkente gönderilmesine dair İçel ili Beğine ve Hâksâr kadısına gönderilen hüküm
66	24	Mengen ve On İki Divân kadılarına Çığa kadısına	Daha önce defaatle uyarılan Divâne Hasan isimli şakînin küreğe konulmasına dair Mengen ve On İki Divân kadılarına Çığa kadısına gönderilen hüküm
67	25	Lala'ya ve Karaağaç ve Tavas kadılarına	Korinthisar nâm karyede kâtl edilen Hacı Yusuf'un oğlunun katillerin bir önce yakalanması için mahkemeye müracaat ettiğini ve katillerin bir an önce yakalanması için Lala'ya ve Karaağaç ve Tavas kadılarına gönderilen hüküm
67	26	Kefe Beğlerbeğisi ve kadısına	Ahire-i mezburede ne mikdar sarı yağ bulunursa ve her kimlerde ise aslâ ' inâd ve muhalefet ettirmeyüb varan gemide tehnil idüb ve içüne yarar âdemler koyub ve her gemiye ne mikdar yağ konulub re' islerinin ismi ve iştiharları ne idükte ve ne zamanda çıktıkların defter idüb imzalayub ve mühürleyüb bir suretin re' isine teslîm idüb be bir suretin karadan asitane-i sa'âdete irsâl edilmesi için Kefe Beğlerbeğisi ve kadısına gönderilen hüküm
68	27	Zeytun ve (...) kadısına	Eşkiyaya yataklık edip reâyanın akçesini toplayarak zulm ve taâddi halinde olanların ele getirilmesi için Zeytun ve (...) kadısına gönderilen hüküm
69	28	Erzurum Beğlerbeğisine ve kadısına	Beğlerbeği kethüdâsı olan Mehmed'in reâyaya zulüm ettiği için teftiş edilmesine dair Erzurum

			Beğlerbeğisine ve kadısına gönderilen hüküm
69	29	Anadolu Ağası Cefer'e	Yeniçeri oğlanları taşraya hizmet için gittiklerinde burma sarık sardıklarını dolayısıyla bazı eşkiya ile karıştırıldığını ve acemi oğlanlarının taşrada külah ile gezmelerine dair Anadolu Ağası Cefer'e gönderilen hüküm
70	30	Erzurum Beglerbeğisine ve defterdarına	Gori kalesi muhâfazasında olan cânib-i yesar gönüllüleri ağaları ve kethüdâları ve katiplerinin mevaciplerinin Erzurum hazinesinden ödenmesine dair Erzurum Beglerbeğisine ve defterdarına gönderilen hüküm
70	31	Çıldır Beğlerbeğisine	Gori muhâfazası için gerekli olan cânib-i yesar gönüllüleri ağaları ve kethüdâları ve kayıtları ile defterleri ile Gori muhâfazasına irsâl olunmasına dair Çıldır Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
70	32	Erzurum Beglerbeğisine ve defterdarına	Bir senedir Erzurum'da saklanan akçelerin Gori kullarının mevacibi için kullanılmasına dair Erzurum Beglerbeğisine ve defterdarına gönderilen hüküm
71	33	Bursa'da Merhum ve mağfur leh Sultan Yıldırım Bayezid Han Tâbe serahu medresesi müderrisi olan Mevlana ve Kite kadısına	Dergâh-ı mu'allâm topçularından Abdurrahman bir defa yeniçerileri ihtidal idüb önlerine düşerek reâyanın evlerinin basıp mallarına el koyduklarına dair Bursa'da Merhum ve mağfur leh Sultan Yıldırım Bayezid Han Tâbe serahu medresesi müderrisi olan Mevlana ve Kite kadısına gönderilen hüküm
71	34	Selanik kadısına	Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri çoksa hizmet için İstanbul'a gönderilmesi için Selanik kadısına gönderilen hüküm
72	35	Lala'ma hüküm	nevahi-i Bergama ve etraf ve cevanibinde olan miras davasında kadıların yolsuzluk yaptıklarına dair Lala'ya gönderilen hüküm
73	36	Bosna Beğlerbeğisine	Liva-i mezburda beğlerbeğilerin zeamet vermesinin doğru olmadığını ve dergâh-ı mu'allâm müteveffaları ve âsitâne-i sa'âdetime çavuşların ve Divân-ı Hümâyûnum ve defterhaneme ve maliye kâtiblerinin ve şakîrdlerinin ve çavuş oğullarının ve vüzera âdemlerinin bulunmayanlar cümlesinin ze'amet ve tîmârların alub dâimâ serhadlerde kayyim olan serhad gazilerine tevcih edilmesine dair Bosna Beğlerbeğisine

			gönderilen hüküm
74	37	Rum Beğlerbeğisi ve Amasya kadısına	Daha önce suç işlemiş habse konulmuş olan Hamza bin Şaban'ın firar edip evler bastığını fesâd halinde olan Hamza'nın teftiş olup mahpus olup asitane-i sa'âdete gönderilmesine dair Rum Beğlerbeğisi ve Amasya kadısına gönderilen hüküm
74	38	Erzurum Beğlerbeğisine	Şark seferinden avdet eden on nefer cebecinin nahiye-i Tavusker bizim kışlağımızdır deyu reâyanın erzağına el koyduklarını ve bu kişilerin İstanbul'a gönderilmesine dair Erzurum Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
74	39	Selanik kadısına	Selanik'te yaşayan bazı Yahudilerin ulufesi olmayan davalara katılıp hılaf-ı şer'-i şerife akçelerin aldırıp fesâd ettiklerini ve bu kişilerin küreğe konulmasına dair Selanik kadısına gönderilen hüküm
75	40	Kocaili sancağıbeği	Matbah-ı amire için lâzım olan odunun Sinan Boğazı dolduğu için odunların geçemediğini boğazın ta'mîri için gerekli olan işlemlerin yapılmasına dair Kocaili sancağıbeğine gönderilen hüküm
75	41	Rum Beğlerbeğisine ve Çorum sancağında vâki' olan kâdırlara	Bölgedeki kethüdâ ve subaşılar yerli ahalinin yiyeceklerini gasp edip kanuna aykırı vergi topladıklarını ve reâyaya zulm eden bu kişilerin mahpus edip başkente gönderilmesine dair Rum Beğlerbeğisine ve Çorum sancağında vâki' olan kâdırlara gönderilen hüküm
76	42	Üsküdar kâdisına ve Üsküdar subaşısına	Üsküdar'da bulunan mencanecilerin büyük bir kısmının kürekçi yazılmasına dair Üsküdar kâdisına ve Üsküdar subaşısına gönderilen hüküm
76	43	Burusa kâdisına	Acemi oğlanlarından Bağlu Yusuf ve Arnavud Mahmud ve Bekir ve Ferhad ve Hüseyin ve Mehmed nâm oğlanlarının Bursa'ya irsâl ine dair Burusa kâdisına gönderilen hüküm
76	44	İç-il Sancak Beği ve kâdisına	İçel ahalisine yasakçı lâzım olmadığı halde yeniçeri tâ'ifesinden bazı kimselerin yasakçı olduklarını söyleyip reâyanın yiyeceklerinin ve akçelerini aldıklarını ve fesâd halinde olan bu kişilerin isimleri ve resimlerinin İstanbul'a gönderilmesi için İç-il Sancak Beği ve kâdisına gönderilen hüküm
		Burusa kâdisına	Üzeri çizilmiş.

77	45		
77	46	Kefe ve Yazacak kâdılarına	Kefe sakinlerinden Haydar oğlu Ahmed isimli kişinin vilayet kadıları nâmına mührünü kazdırıp vergi topladığını ve bu kişinin yargılanması için Kefe ve Yazacak kâdılarına gönderilen hüküm
77	47	Liva-i Niğbolu mukâtası müfettişine	Niğbolu sancağındaki bazı mukata gelirlerinin istabl-ı amirem mühimmatına tayin olduğunu fakat İstanbul'a gönderilmesi gereken mukataa gelirlerinin henüz gönderilmediğine dair Liva-i Niğbolu mukâtası müfettişine gönderilen hüküm
78	48	Ankara Beğine ve Ayaş kâdısına	Rıdvan isimli sipahi oğlanının Bali kasabasını zaptta görevlendirildiğini yolda Rıdvan'ın hırsızlar tarafından soyulduğunu ve hırsızların ele getirilip kayd u bend ile başkentte gönderilmesine dair Ankara Beğine ve Ayaş kâdısına gönderilen hüküm
78	49	Ankara Beğine ve Ankara müfettişine	Koca evli Çingenelerinden bazılarının Mudurnu kazâsında sipahi oğlanlarından Rıdvan'ı soyduklarına dair Ankara Beğine ve Ankara müfettişine gönderilen hüküm
79	50	Eflak voyvodasına	Voyvoda'ya daha önce belirlenen haracın zamanında başkente göndermesi nedeniyle hilat inâyet olduğunu Eflak voyvodasına bildiren hüküm
79	51	Canik sancağında vâki' olan kâdılar ile (...)ve sûhte kâdılarına	Mirlivâ âdemleri ve sipâhioğlanı ve yeniçeri ve 'acemioğlanları ve sair kapum kulları nâmına bazı eşkıya atları ile karye karye gezerek reâyaya zulm ettiklerine dair Canik sancağında vâki' olan kâdılar ile (...)ve sûhte kâdılarına gönderilen hüküm
80	52	(...)	Yakalanıp Draç Kalesinde haps edilen şahsın ve oğullarının ve ele geçirilen değerli eşya ve paraların Draç kalesinde hıfz edilmesine dair (...) gönderilen hüküm
81	53	Üsküdar kâdısına	İstanbul'da bulunan doğanların azalmasını bahane eden kasapların doğanların kilosunu üç akçeden fazla fiyata sattıklarını ve bahalı satan kasapların eskiden olduğu gibi üç akçeye satılmasını sağlamak için Üsküdar kâdısına gönderilen hüküm
81	54	Mensuhaddan hüküm	Hükümünü yitirmiş olan zeamet ve tîmârların yeniden tahrir edilip noksan olanların defterden düşülmesine dair ilgili makama gönderilen hüküm

82	55	Hamid Beği ve kâdılarına	İl erlerine bağ ve buğ tayin edilen Mehmed çavuş yetmiş seksen nefer eşkiya sekban nâmına yanına alıp haksız yere reâyanın mallarına el koyduğunu ve Mehmed çavuşun ele getirilmesine dair Hamid Beği ve kâdılarına gönderilen hüküm
83	56	Bolu kâdısına	Abdülkadir isimli şakının cariyesini yoldan çıkardığını ve bazı kimseleri kâtl ettiğini ve Abdülkadir isimli bu kişinin yakalanıp küreğe konulmasına dair Bolu kâdısına gönderilen hüküm
83	57	Küre Beğine ve Gördes ve (...) kâdısına	Rota isimli karyede Tevdora, Edikov, ve Yorgo Catevri ve İstimlatı, Layorigi ve karındaşı Endirye Yorigi ve Espiloni isimli zimmilerin isyan üzere olduklarını ve bu zimmilerin şer'-i hukuka göre yargılanmasına dair Küre Beğine ve Gördes ve (...) kâdısına gönderilen hüküm
84	58	Kütahya kâdısına	Kütahya sakinlerinden beğ paşa oğlu denilen Mustafa isimli kişinin bazen katip bazen de naiblik yaptığını şer'-i şerîfeye muğayir bazı ariza yazdırarak çıkar sağladığını ve bu kişinin görevinden alınıp cezalandırması için Kütahya kâdısına gönderilen hüküm
84	59	Karahisâr-ı Şarki' Beğine ve Karahisâr ve Satılmış ve (...) kâdılarına	Çukurgöze nâm karye sakinlerinden olan eşkiyadan Danabaş Ramazan demekle maruf şâki nice ehl-i fesâda baş olub Müslümanlara ait evleri basıp mallarını gasp ettiklerini bu kişilerin karye-i mezbureden ayrılmazlarsa reâyanın vatanlarını terk etmelerine dair Karahisâr-ı Şarki' Beğine ve Karahisâr ve Satılmış ve (...) kâdılarına gönderilen hüküm
85	60	Sâbıkâ Karaman hizmetkarına	Daha önce Tarsus sancağında zeamet ve tîmâra tasarruf olmayıp donanma için her yıl toplanan bedel akçelerinin bu sene toplanmamasına dair Sâbıkâ Karaman hizmetkarına gönderilen hüküm
85	61	Delvine Sancak Beği ile kâdısına	Bölgedeki kadının reâyanın elinde muafnâmeleri ileri sürerek bedel akçesi vermeyi reddettiklerini ve bu kişilerin teftiş edilmesine dair Delvine Sancak Beği ile kâdısına gönderilen hüküm
86	63	Bursa Kâdısına ve subaşısına	Cürm-ü galizleri sâbit olub bilfiil Bursa zindanında mevcut olan cemiyet-i mücrimler ve sâir cürm-ü galizleri sâbit olanlar mu'accele defter olunub

			defterleri ile küreğe konulmasına dair Burusa Kādısına ve subaşısına gönderilen hüküm
87	64	Mimar paşaya	Merhum ali Paşa'nın İstanbul'da bulunan Han-ı Cedid evkâfının kargir binasının aslını korumak şartıyla ta'mir edilmesine dair mimar paşaya gönderilen hüküm
88	65	Gori Beğlerbeğisi	Simon Han'ın Gori'ye zarar vermeyeceğini kabul edip antlaşmaya varıldığını ve Mustafa Paşa'nın ahd ü amana muhalif ülkesine ve reâyasına dahl ve taarruz olunmayub bir vechile mevalat ve mesafat üzere olmasına dair Gori Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
88	66	Simon Han'a	Daha önce antlaşmaya varılan simon Han'ın Osmanlı aleyhinde Dadyan-ı mülük ile anlaşma imzaladığını ve Osmanlı'nın Daha önce Simon Han ile imzalanan ahde sadık kalacaklarına dair Simon Han'a gönderilen hüküm
89	66	Simon Han'a	Üzeri çizilmiş.
90	67	Trabluşam Beğlerbeğisi ve Reisine	Trabluşam Kâlası mustahfizlarının bölüğü sipâhilerinden bazı kimseler kendi hallerinde olmayıp reâyadan akçe aldıklarını ve bunları yapanların vatanlarını terk etmelerine dair Trabluşam Beğlerbeğisi ve Reisine gönderilen hüküm
90	68	Selanik ve Yenice-i Vardar kâdılarına	Vezir İbrahim Paşa'nın haslârı voyvodası olan Yusuf'un kâtl edildiğini ve voyvodayı kâtl eden kişilerin ele getirilip südde-i sa'âdete gönderilmesine dair Selanik ve Yenice-i Vardar kâdılarına gönderilen hüküm
91	70	Edirne kâdısına	Celladı Mehmed ve kethüdâsı Süleyman nâm kimesneler ehl-i fesâd olup Müslümanların evlerini basub esbab ve erzağını yağma ve talan ettiğini ve bu kişilerin şer'le haklarından gelinmesine dair Edirne kâdısına gönderilen hüküm
91	71	Malatya Beğine	Üzeri çizilmiş.
92	72	Mâni' sa ve Bergama kâdısına	Bergama kadısı olan İbrahim'in fukaraya zulüm edip, avarız defterlerinden fazla akçe alıp, reâyadan beğendiği kuzu ve koyunu aldığı, köy imamlarını bile küreğe yazdığına dair Mâni' sa ve Bergama kâdısına gönderilen hüküm

92	73	Karahisar-ı Şarki ve Koyluhisar kâdılarına	Karahisâr-ı Şarkiye tabi olan zımmi arpanın somarını ucuza alarak reâyadaki buğday ve arpayı toplayıp daha sonra bu ürünleri pahalı bir şekilde sattıklarını ve bu zımmilerin şer'le dava edilmesine dair Karahisar-ı Şarki ve Koyluhisar kâdılarına gönderilen hüküm
93	74	Diyarbakir Beğlerbeğisine ve kâdısına hüküm	Diyarbakır'da yasakçı nâmına gezip zahire getüren rea'yadan yük başına üçer dörder akçe alub ve koyun başına ikişer akçe alarak kanuna muğayir iş yapanların isimleri ve resimleri ile arz olunmasına dair Diyarbakır Beğlerbeğisine ve kâdısına gönderilen hüküm
93	75	Kıbrıs Beğlerbeğisine ve Magosa kâdısına	Magosa Sancağındaki kadıların fukaranın haraçlarını aldıktan sonra karye karye gezerek yiyecek, kuzu ve her karyeden on beş-yirmi altın aldıklarına dair Kıbrıs Beğlerbeğisine ve Magosa kâdısına gönderilen hüküm
94	76	Rakka Beğlerbeğisine	Rakka'nın güvenliğini bozacak bir durum meydana gelirse zeamet ve tîmâr sahibi sipahilerin kanun gereği muhâfazaya gelmesine dair Rakka Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
94	77	Rakka Beğlerbeğisine	Türkmen kethüdâlarının Rakka civarındaki eşkiyanın defîcün ordu hareket ederse Türkmenlerin orduya yardımcı olmalarına dair gönderilen hüküm
94	78	Manyas kâdısına	Bali isimli kişinin Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Abdülkerim çavuşun âdemlerinden Kebvas Abdi bıçakla öldürdüğünü ve Bali isimli şahsın mapus edilerek südde-i sa'âdete gönderilmesine dair Manyas kâdısına gönderilen hüküm
95	79	Trablusşam Beğlerbeğisi ve kâdısına ve defterdarlarına Hema kâdısına	Vefat eden Mahmut'un oğullarının miras davası açtıkları fakat bölgedeki devlet memurlarının haksızlık yaptığına dair Trablusşam Beğlerbeğisi ve kâdısına ve defterdarlarına gönderilen hüküm
95	80	Devrek Sancağıbeği	Üzeri çizilmiş.
96	81	Kayseriye Beğine ve liva-i mezburda vâki' olan kâdılara	Mustafa isimli şahsın yollarda rastladığı bezirganlar ve yabancı tüccarlara zarar verdiğini, bölgeyi yakıp yıktığını ve bu kişinin cezalandırılıp zarar verdiği

			tüccara yardım edilmesine dair Kayseriye Beğine ve liva-i mezburda vâkı' olan kâdılara gönderilen hüküm
97	82	Edirne kâdısına	Seferde bulunan kulların mevaciplerinin sol ulufeciler ağasına irsâl edildiğini ve sefer için gerekli olan güçlü kuvvetli bargirlerin temin edilmesi için Edirne kâdısına gönderilen hüküm
97	83	Sol ulufeciler ağası olan Ahmed ağaya	Nemçe seferine memur olan çavuş, kul, zeamet ve tîmâr sahibi kime rastlarsan hangi şekilde olursa olsun sefere iştiraklerini sağlamak için Sol ulufeciler ağası olan Ahmed ağaya gönderilen hüküm
98	84	Kırım Hâna	Tatarşah'ın akrabalarından olup üzerlerine sabit olan vergileri verdiklerini dolayısıyla bunlara dokunulmaması için Kırım Han'a gönderilen hüküm
98	85	Şam Beğlerbeğisine ve kâdısına ve defterdarına	Şam'da bulunan bir caminin ta'mîre muhtaç olduğu ve bu caminin ta'mîri için gerekli olan paranın hazırlanmasına dair Şam Beğlerbeğisine ve kâdısına ve defterdarına gönderilen hüküm
99	86	Mekke-i mükerreme kâdısına	Ebul Esad isimli tüccarın kendisine vekil olarak seçtiği Ganber isimli kölesinin mal ve meta'lara hile karıştırdığını ve bu kişinin yargılanıp tüccarın mağduriyetine son verilmesine dair Mekke-i mükerreme kâdısına gönderilen hüküm
00	87	Beyşehir kâdısına	Üzeri çizilmiş.
00	88	Kıbrıs Beğlerbeğisine	Kıbrıs çavuşlar kethüdâsının üzerine vazife olmayan işlere karışarak fesâd ve ifsad halinde olduğunu ve eğer fesâd halinde ise sefere gönderilmesine dair Kıbrıs Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
00	89	Rum Beğlerbeğisine	Katip İbrahim'in kendi halinde olmayıp Divân kâtibi ve tîmâr defterdarlarına varub re'âya ve berâya ve sipâhileri hilaf-ı vâki' ganmaz etmekle hilaf-ı şer'-i şerîfe akçelerin aldığına dair Rum Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
00	90	Kavak kâdısına	Batak nâm karyeden Kara Ahmed nâm kimesne kendü halinde olmayub şakî olub re'âya berâyayı ehl-i örfe gammaz etmekle hilaf-ı şer'-i şerîfe akçelerin aldırıldığına dair Kavak kâdısına gönderilen hüküm
		Karahisâr-ı şarki' Beğine	Karahisâr-ı şarki' sancağında üç bin akçe tîmârı

01	91	ve Satılmış ve Milas kâdılarına	olan Kor Ali demekle maruf kimesne eşkiyadan olub ehl-i örf tâifesine fukaraya gammaz idüb emvâl ve erzakların aldurub nice Müslümanları rencide idüb zulm ve taâddi halinde olduğunu ve bu kişinin cezalandırılmasına dair Karahisâr-ı şarki' Beğine ve Satılmış ve Milas kâdılarına gönderilen hüküm
01	92	Rodoscuktan Eflak'a ve Filipe'ye varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılara	Nefs-i Rodoscukda vâki' Rüstem Paşa imâret evkâf mütevellisi imaret için topladığı koyunları kendi başına tasarruf edip bir takım sıkıntılara sebebiyet verdiği ve bu kişinin uyarılmasına dair Rodoscuktan Eflak'a ve Filipe'ye varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdılara gönderilen hüküm
02	93	Karahisar-ı Şarki Beğine Satılmış ve Milas kâdılarına	Ulubeğ kazâsına tabi Hisarcık nâm karye sakinlerinden Kôr Ali demekle maruf şakinin tîmarı alınıb ahara tevcih olunub kendüsü yine fesâd ve şika' atten hali olmayıp başka bir karyede reâyaya zulm ettiğini bu kişinin yakanıp südde-i sa'âdeti irsâl edilmesi için Karahisar-ı Şarki Beğine Satılmış ve Milas kâdılarına gönderilen hüküm
02	94	Kâlâcık kâdısına	Kazâ-i mezburdan bazı kazâ karyelerde ayak cabisi olan Memi ve oğulları ehl-i fesâd olub ve ehl-i fesâd ve eşkiyaya yatak olub re'âya ve berâyânın atların ve katırların ve sığırların sirka etmekten hâli olmayub ve ehl-i ıyâlde nâmahremden sakınmayub nâmahremleri üzerlerine götürüb ve sipâhi oğlanı nâmında olan Ahmed nâm ehl-i fesâdlarıyla re'âya ve berâyâyâ salgunluk idüb ve yollar ve sebiller kesüb ve mezbur Memi kallâb olan Çingeneler ile kalabalık ettüğünü ve bu kişilerin şer'le teftiş edilmesine dair Kâlâcık kâdısına gönderilen hüküm
02	95	Burusa kâdısına	Etraftan gelüb muhallefattan olmayıp ehl-i fesâdları suret-i sicilleri ile mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime getirülüp küreğe konulmasına dair Burusa kâdısına gönderilen hüküm
03 04	96	Selanik kâdısı Mevlana Abdürrahim ve Hâlâ Karatut kâdısı olan Caferzade Mevlana ve sol ulufecilerim ağası	Karatut darphanesinde kalb ve mağşuş akçe basıldığını bölgenin kadısının da bu suça ortak olduğunu, bu suçu işleyenlerin ele getirülmesini ve bundân sonra basılacak paranın ne şekilde olması gerektiğine dair Selanik kâdısı Mevlana Abdürrahim zîde fazlühûya ve

05			Hâlâ Karatut kâdısı olan Caferzade Mevlana Ahmed zîde fazluhûya ve sūdde-i sa'âdetimde sol ulufeciler ağasına gönderilen hüküm
06	98	Tebriz ve Van Beğlerbeğilerine	(...)
06	99	Hakkari hâkimi Zekariyya Beğ	Hakkari hâkimi Zekariyya Beğ'in Tebriz'i aşmasına dair gönderilen hüküm
06	00	Tebriz Beğlerbeğisine	Hakkari hâkimi Zekariyya Beğ'in Tebriz'i aşmasına dair Tebriz Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
07	01	Roduscuk kâdısına	İstanbul'un ihtiyacı için lâzım olan buğday ve ulaf ve ' ulaf ve kapluca ve bal ve yağ ve peynir ve sahtiyan ve bal mumu ve demur gibi malların başka bir bölgeye gönderilmemesine dair Roduscuk kâdısına gönderilen hüküm
07	02	Gelibolu ve Kavak ve Malkara ve Keşan ve İpsala ve İne kâdılarına	İstanbul'un ihtiyacı için lâzım olan buğday ve ulaf ve ' ulaf ve kapluca ve bal ve yağ ve peynir ve sahtiyan ve bal mumu ve demur gibi malların başka bir bölgeye gönderilmesi nedeniyle kâdılarının sorumlu olduğuna dair Gelibolu ve Kavak ve Malkara ve Keşan ve İpsala ve İne kâdılarına gönderilen hüküm
07	03	Mağosa Sancak Beği	Hâssa kadırgalarından bir kita kadırganın deryaya gark olduğunu ve daha sonra bu kadırganın tersane-i amireye irsâl i için Mağosa Sancak Beğine gönderilen hüküm
08	04	Serdâr-ı ali miktar hazretlerine mektûb şerîfe	
09	05	Benim izzetlü sultanım Ahmed	
10	06	Halep Beğlerbeğisine	Küffâr-ı Hâksâr'ın hücum ve istilasından dolayı askerin çok acil bir şekilde muhâfazaya yetişmesine dair Halep Beğlerbeğisine
10	07	Burusa kâdısına	Anadolu ve Karaman ve Sivas ve Zülkadiriye ve Halep askerinden sefere mâmur olan ümera ve alaybeğleri ve Âsitâne-i sa'âdetim müteferrikaları ve dergâh-ı muallâmçavuşları vesair kapum kullarından bazıları Burusa'ya gelüb oturub sefere gitmeyüb kendü

			heva ve havâslârında olduklarına dair Burusa kâdısına gönderilen hüküm
11	08	Van Beğlerbeğisine	Tebriz'i aşmayı hem Hakkari Hâkimine hem de Van beğlerbeğisine görev kılındığına dair Van Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
11	09	Rum Beğlerbeğisine ve Yeni-il ve ----- kâdısına	Ferhad isimli kişi ehl-i fesâdları yanına alıp boşluk olmadığı halde tîmâr ve zeamet sahiplerine buralar sizin değildir diyerek zorla zapt ettiğini dolayısıyla bunların cezalandırılmasına dair Rum Beğlerbeğisine ve Yeni-il ve ----- kâdısına gönderilen hüküm
12	10	Mısır Beğlerbeğisi Ahmed ve Mısır cânibi defterdarı Sinan'a	Halep beğlerbeğisine inâyet olunan kırık on bin sikkenin teslim edildiğine dair makbuzun alınmasına dair Mısır Beğlerbeğisi Ahmed dâme ikbâlühûya ve Mısır cânibi defterdarı Sinan dâme ulüvvuhuya gönderilen hüküm
12	11	Mısır Beğlerbeğisi Ahmed ve Mısır cânibi defterdarı Sinan'a	Halep beğlerbeğisi ihraç edilinceye kadar müstehak olduğu saliyaneleri eksik teslim etmesine dair Mısır Beğlerbeğisi Ahmed dâme ikbâlühûya ve Mısır cânibi defterdarı Sinan dâme ulüvvuhuya hüküm ki Hâlâ Habeş Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
12	12	Mısır Beğlerbeğisine	Habeş'e beğlerbeği olarak tayin edilen emirü' l-ümerai'l-kiram Ali dâme ikbalühunun göreve başlamasına dair Mısır Beğlerbeğisine hüküm
12	13	Mısır Beğlerbeğisine	Habeş'e beğlerbeği olarak tayin edilen emirü' l-ümerai'l-kiram Ali dâme ikbalühunun göreve başlamasına dair Mısır Beğlerbeğisine hüküm
13	14	Vezaretle kapudanum olan Sinan Paşa	Habeş Beğlerbeğisi inâyet olunan ümerail (...) Ekrem Ali dâme ikbâlühû vilayet-i Habeş' e müteveccih olmanın İskenderiye' ye varıncaya değin bir kâdırga tayin olunmasına dair Vezaretle kapudanum olan Sinan Paşa'ya gönderilen hüküm
13	15	Yemen muhâfazasında olan (...)	Habeş'e ulaşan yeni beğlerbeği Ali Paşa'nın Yemen eyâletinde kul yazmakta ve at tedariginde olageldiği üzere mu'âvenet edilmesine dair Yemen' e gönderilen hüküm
13	16	Habeş Beğlerbeğisi	Habeş beğlerbeğisinin hac görevini yapmak için izin yerine kethüdâ ve yarar âdemler bırakıp hacca

			gitmesine izin verilmesine dair Habeş Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
14	17	Bağdad'tan Hızır Paşa'ya	Dergâh-ı mu'allâm sipâhi oğlanlarından yevmi on üç akçe ulufesi olan Hasan'ın yeni tayin edildiği yere gitmeyip eşkıya ile birlikte hareket ettiğini ve Hasan'ın hakkından gelinmesi için Hızır Paşa'ya gönderilen hüküm
14	18	Bender Sancağibeğine	Kazâk eşkiyasının yapmış olduğu propagandalarla reâyayı isyana teşvik ettiğine dair Bender Sancağibeğine gönderilen hüküm
15	19	Burusa kâdısına	Bursa'da bulunan merhum Sultan Orhan evkâfının ihtiyacı için gerekli olan zevayidin sene başında toplanmasına dair Burusa kâdısına gönderilen hüküm
15	20	Sâbıkâ (...) kâdısı olan Mevlana Ali'ye	Dergâh-ı mu'allâm çavuşları kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mahmud çavuş zîde kadruhu ulağımla görülüp geri dönerken eşkıya çavuş ve âdemlerini kâtl ettiğini ve bu eşkiyanın ele getirülmesi için Sâbıkâ (...) kâdısı olan Mevlana Ali'ye gönderilen hüküm
16	21	Mısır Beğlerbeğisi ve defterdarına	Habeş beğlerbeğisinin tayinine ve beğlerbeğine saliyane verilmesine dair Mısır Beğlerbeğisi ve defterdarına gönderilen hüküm
16	22	Niğbolu ve Vidin Sancakları Beğlerinden ve kâimmakâmı	Vidin'den Ruscuk'a varınca Tuna üzerinde ve karada Eflak' dan ve sair beradan ehl-i fesâd zuhûr idüb bazuları Tuna üzerinden gemiler ile ve bazuları karadan gelüb gemiler ve evler basub kâtl-i nüfus ve gâret-i emvâl ettiğine dair Niğbolu ve Vidin Sancakları Beğlerinden ve kâimmakâmına gönderilen hüküm
17	23	Ankara ve (...) abad Ayaş ve (...) kâdılarına	Haydar oğlu Kal'ander nâm şakî' (...) eşkıya ile yolları eşüp ve evleri basub emvâl ve erzâk gâret ve kâtl-i nüfus idüb ehl-i fesâd olduğunu ve bu kişinin hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele getirilmesi için Ankara ve (...) abad Ayaş ve (...) kâdılarına gönderilen hüküm
17	24	Malatya Sancakbeğine ve (...) kâdısına	Malatya kadısını kâtl edip celalî şeklinde başkaldırıp fesâd halinde olan şâkinin siyaset olunması evet siyaset olunmazsa şer'le ele getirilmesi için

			Malatya Sancakbeğine ve (...) kâdısına gönderilen hüküm
18	25	Karamürsel ve Samanlu ve İznik ve Görle ve Gemlik kâdılarına	İsmi zikr edilen kazâlarda ehl-i fesâd ve haramilerin tüccar ve yabancı tüccarların yollarında yatıp onlara zarar verdiği ve çavuş mübâşeret iyle teftiş edilmesine dair Karamürsel ve Samanlu ve İznik ve Görle ve Gemlik kâdılarına gönderilen hüküm
18	26	Karamürsel ve Samanlu ve İznikmid kâdılarına	İsmi geçen kazâlarda bulunan değirmenlerdeki un ve buğdayın İstanbul'a irsâl i için Karamürsel ve Samanlu ve İznikmid kâdılarına gönderilen hüküm
18	27	Sâbıkâ Karaman' da hazine-i amirem defterdarı	Sefere memur olmayan tîmâr sahiplerinden birer yıllık bedel akçelerinin alınmaması ve İstanbul'da bulun tîmâr sahiplerinden bedel akçesi alınmasına dair Sâbıkâ Karaman' da hazine-i amirem defterdarı gönderilen hüküm
19	28	Zaruşad Sancağbeğine	Zaruşad Sancağının eşmek babında Gori beğlerbeğisine tabi olunmasına dair Zaruşad Sancağbeğine gönderilen hüküm
19	29	Kars Beğlerbeğisi	Gori beğlerbeğisinin Kars kalesinin muhâfazası için üç yüz neferin kaleye ihraç olunması için Kars Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
20	30	Kefe Beğlerbeğisine	Ayan-ı vilayette kışlayan Müslümanları getirmesi için Kefe Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
20	31	Vilayet-i Rum ilinde vâki' olan Beğliklere ve kadılara	Sefere memur edilen asker tâ'ifesinin yolda eğlendiklerini ve hangi bölgede olursa olsun askerlerin bir an önce sefere iştiraklerini sağlamak için Vilayet-i Rum ilinde vâki' olan Beğliklere ve kadılarına gönderilen hüküm
21	32	Mısır Beğlerbeğisine	Cafer isimli kişinin bundân önce Gürci hâkimi olduğu ve Cafer'in reâyaya zulm ettiği için görevden alındığına ve bu kişinin elinde bulunan devlete ait mal-ı miriyi alması için Mısır Beğlerbeğisine gönderilen hüküm
21	33	Haslâr kadısına ve kapucubaşısı Veli Ağa'ya	Eflak keferesinden bazı zimmilerin reâyadan bazı kişileri kâtl edip cemiyet halinde olduğu ve bu kişilerin haklarından gelinmesine dair Haslâr kadısına ve kapucubaşısı Veli Ağa'ya gönderilen hüküm

4.2. 72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU

[Sayfa: 160]

Hüküm: 303

Vize kâdısına hüküm ki:

Bundân akdem taht-ı kazânuzda vâki‘ olan celeplerin koyunlarını götürmek için dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Mehmet Çavuşa zîde kadrühu hayli zaman murdar idüb mezbûr-u kazâyâ mezbûr koyunları götürdüğü ecilden habs edülüp ve sen dahi âdemlerinle koyunu götürmeyüp ihmâl ettüğün ecilden envâ‘-ı mesâ‘îyi müstehak olmuşsundur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta yollarda te‘hîr ve terâhî etmeyüp taht kazânuzda olan koyunlarıma âdemler koşup sürücüler ile ber-vech-i isti‘cal Âsitâne-i sa‘âdetime gönderüp vaktiyle ile yetüştüresin veya bilcümle İstanbul'da et bâbında zîyâde zaruret ve müzeyeka olup koyunu amele ile gelmesi mühimmattandır. İhmâl etmeyüp ya koyunu gönderesin veyahut bi'z-zât ıstab-ı sa‘âdetime gelüp cevap veresin. Bir türlü dahi etmeyesin.

Bir sureti: (...)

Bir sureti: Pınarhisar kâdısına

Bir sureti: Kırkkilise kâdısına

Bir sureti: Mahmut Paşa Hacı Köyü

Hüküm: 304

Sonluk kâdısına hüküm ki:

Bundân akdem taht kazânuzda vâki‘ olan celeblerin koyunlarını götürmek için dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Ahmet çavuşa zîde kadruhû gideli hayli zaman murdar idüb beş yüz koyunu müşârün-ileyh ile göndermeyüp ihmâl ettüğün ecilden envâ‘-ı mesâ‘îye müstehak olmuşsundur. İmdi İstanbul'da et bâbında zîyâde zaruret ve müzeyeka olmayup koyunun amele ile gelmesi mühimmattandır. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te‘hîr ve terâhî etmeyüp taht kazânuzda olan celebler koyunları sürücülere teslîm idüb ve yarar âdemler koşup ber-vech-i isti‘cal mahrûse-i mezbûreye ırsâl idüb ihmâl ve müsaheleden zîyâde hazer idesin. Şöyle ki; taht kazânuzda olan koyun vakti ile ulaştırmayasun azl ile koyulmayup envâ‘-ı itâb ve ikâb olunmak

mukarrerdir ana göre mukayyet olup akdem olunmakta dakika fevt etmeyesin veya bi'l-fi'il ya koyunu bî-kusûr gönderesin veyahud bi'z-zât sen çeküp cevap veresin.

[Sayfa: 161]

Hüküm: 305

Sureti göstermiş iken yine bu vechile fitne ve fesâdla mübâşeretten hali değildir ve Han'ı mezbûr-u mübarekte iken oğlu kaçub size vardukda.

Hüküm: 306

Bu takdirce mezbûr-u Seyyid mübareğin ne size ne bize hamdi vardır. İmdi cenub-u şarkınız ol diyarın zabt ve tasarrufuna âdem gönderüp bizim vazifemizdir demek beis oldurup olmamış ancak rikâb-ı Hümâyûna arz olunmaması cevap görmeyüb.

Hüküm: 307

Dergâh-ı ali çavuşlarından Mustafa çavuşa verilmiştir.

Emirnâme ile gönderilmektedir.

Ba-hatt-ı Hümâyûn

Fî 7 N sene isneyn

Rodos Sancağbeğine hüküm ki:

Donanma-yı hümâyûn oldukça Rodos beği dahi ol cânibde birkaç kadirga donadup donanma-i Hümâyûnum ile hıdmette bulundukları ilâm olunmağın sen dahi elverdiği üzere donanmaya emr idüb **buyurdum ki;**

Vardukta elverdiği üzere sen dahi bir kaç kâdirga dev kâtub ve kürkçülerden ne mahalden olagelmiş ise gelmişse gerü andan tedârik idüb ale'l tacil düstûr-u mükerrem müşir-i müfahham kapudanım Sinan Paşa edâme'llahu te'âlâ iclalühüye mülaki olup müşârün-ileyh ince münâsib olduğu üzere uğûr-u Hümâyûnumda hıdmette ve yoldaşlıkda bulunasın.

Bu defa şerife nâme iriştirilen.

Hüküm: 308

Bu dahi şerife nâme ile iriştirilen Mustafa çavuşa verilmiştir.

Fî 7 N sene isneyn

İskenderiye ve Dimyad câniblerinden donanma gemilerine

Mısır Beğlerbeğine hüküm ki:

Donanma-i Hümâyûnum oldukça Mısır'dan dahi cenkçi verildiği ilâm olunmağın halde dahi elverdği üzere ve lâzım olunan mühimmatların dahi mueccelen tedârik emr idüb **buyurdum ki;**

Vardukta olageldği üzere Mısır'dan cenkçi yazup ümeradan veya ağalardan birini adet-i kadime üzere başbuğ idüb İskenderiye ve Dimyad tarafından donanma gemilere eyeleyün ale'l tacil donanma-i Hümâyûnuma irsâl eylesin.

[Sayfa: 162]

Hüküm: 309

Yevmü'l hamse

Fî6 ramazan sene isneyn ve elf

Şah'a mektûb-u şerîfe ki:

Hâlâ defterhane (...) olan mefahir-i emasil verdi şayan (...) Beğ zîde mecdühû (...) şerîfenâme suret-i sicilleri varid olub ma-tekaddümde bizim canımızdan

Hüküm: 310

Şah'a mektûb-u şerîfe ki;

Huyşa(?) hâkimi Seyyid mübareğin birinci defa Basra'dan Bağdat'a ve Bağdat'tan Basra'ya varub gelen tüccar ve zevairi vesair enba-i sebili kâtl ve gâret ve nihayen vesared eyleyüb fesâd ve şenâ'ati hadden berü olmağla ceza ve sezarları virilmeğin tâbi olmağın Hâlâ Bağdad eyâletine mutasarrıf olan düstur-u mükerrem vezirim Hızır Paşa hazretleri yarar ve şecaat şiar olunduğundan maâda hüsnü tedbir ve tedârikle malîği olmağın ol câniblerin umumen askerine serdâr tayin olunub mezbûr (...) mübareğin üzerine varmak emr olunmuştu. Hâlâ defterhane (...)mefahir-i emasil vel-akran Botan Beğ ve (...) şerîfe nâme suret-i sicilleri varid olub mezbûr-u mübarek içün bizim canımızdan hâkim (...) ve kadimden bizim canımızdan

[Sayfa: 163]

Hüküm: 311

YA EKREME MİN KÜLLİ KERİMİN YA EKREMİ

Çıldır Beğlerbeğisi Hızır Paşa'ya mektûb-u şerîfe ki:

Hale varid olan mektuplarınız mücebine Simavna ve Gori ahvali tedârik olunup âdeminiz gönderilmek üzere iken mukaddemâ Gori Beğlerbeğisi olan Mustafa Paşa ve Simavna'dan mektûblar gelüp müşârün-ileyh Mustafa Paşa Tiflis'ten kalkıp Simavna'ya varup mülakat idüb ve Simavna sizün Gori'ye Beğlerbeği olduğunuzdan zabtetmeyüp Mustafa Paşa ile ahidleşüp ikisi ile birbirine zarar eşmeyeceğine iman-ı muallaza ile yemin idüb gerü Mustafa Paşa'nın Gori'ye Beğlerbeği olmasın iltimas etmeğin rikâb-ı Hümâyûna arz olundukta Simavna'nın ricâ ve istidası hüsnü kabul padişahaneye (...) olup Gori Beğlerbeğisi Mustafa Paşa'ya inâyet buyrulup lakin gördük ki siz seferü'l-yed kalmak lâzım geliyor ihtiyar olunmayup sizin gayretiniz çekilüb ahvalinin ale'l-ta'cil (...) olunup sa'âdetlü padişahın Hızır Paşa kullarına yarar ve emekdar ve serhadlerden neşv ü nema bulmuş ve kılınıc ile meydana gelmiş ihtiyar ve gerekli kullarınızdır. Bostancıbaşı Ali Paşa kulunuz ol câniblerin ahvalinden haberdar değildir. Lakin Hızır Paşa kulunuz ol serhadlerin on beş yıldan berü gereği gibi ehl-i vukufu olmuştur deyü gerü Çıldır Beğlerbeğiliği size ve Kıbrıs Beğlerbeğisi Ali Paşa'ya arz olundukta sa'âdetlü padişahımız mezîd-i avatıf-ı aliyyelerinden Çıldır Beğlerbeğisine gerü size ve Kıbrıs Beğlerbeğiliği Ali Paşa'ya inâyet buyurup sizün (...)göz Hâkimi dergâh-ı ali çaşnigirlerinden Kız Kapan demekle maruf Ali Ağaya verilmiştir. Elhamdulillah te'âlâ el beşşire yine Çıldır Beğlerbeğisi olduğunuz lakin inşallahü te'âlâ ol diyarın reâya ve berâyasında ehl-i iyallerini esir idüb etraf ve cevalibine gönderüp satılmaktan ferâğat eylesün. Eğer yine uslub-u sabık emirlerine haraçgüzar reâyanın oğlanların ve kızların esir idüb zabıtasız ol vilayet bir ikisiyle dahi vermeyüp baştan başa harâb ve yabâb olmak mukarrerdir. Ol vilayetin fethine müteallik açıktan zahmetler heba-i (...) olmak mukarrerdir. Mamuldür ki min ba'd bu sevdadan ferâğat eyleyüp ve esirlerden ve alaybeğilerden ve zü'emâ ve erbâb-ı tîmârdan ve gayriden herkim haraçgüzar reâyanın evlad ve etfalın esir eder ise aslâ himâyet itmeyüp vuku üzere mufassal yazup arz eylesin ki dirlikleri alınıp kendülerinin haklarından gelmek ancak hüküm-ü şerîfim gönderile Gori kal'ası

ahvaliyle dahi mukayyed olup zahire vesair levazım ve mühimmatlarının tedarîği bâbında bezl-i makdûr ve say'-ı nâ-mâhsur eyleyesin.

[Sayfa: 164]

312 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Pir Efendi

Fi'l vâki' yeniçeri ise isim ve resimleri ile arzidüb değil ise tutub şer'le (...)olunmak nusret buyruldu.

Rum Beğlerbeğisine ve gerek kâdılarına hüküm ki

Sen ki Beğlerbeğisin südde-i sa'âdetime mektup gönderüp Yeni il kâdısına tâbi Karaca ve Safevî nâm karyede sâkinolan Arslan oğlu Yusuf nâm şakî yeniçeri dâhil iken iken yeniçeri nâmıyla nice kâtl-i nüfûs ve gâret-i emvâl idüb ve havâs-ı Hümâyûn vesair karyelerde salgun salub fesâd ve şenâ'atten günden güne zîyâde olub Rum çavuşlarından Katmalı nâm çavuş basup esbâb ve erzağın gâret ve akrabasından birini kâtl idüb delü alaylı nâm himayemde yirmi otuz nefer kafır ve Müslüman levendatı ile basub emvâl ve erzağını yağma ettüğünden gayri iki nefer Müslümanların metekaidlerinin cebren çeküb külli fesâd etmekle hasımları südde-i sa'âdetime gelüb yeniçerilerim ağasından mektûb alub emr-i şerîfimle varduklarında mezbûr şer'-i şerîfe davet olundukta itaat-i şer' etmeyüb kazâyı mezbûrenin zimmileri alet-i harb ile şakî-i mezbûresi siyanete karşı gelüb külli mukabele idüb ol esnada mezbûr şakîyi kaçurüb üç nefer kafır ele götürülüb avret çeküb fesâd ettikleri şer'le üzerlerine sabit olmağla sicil olunub şöyle ki şakî-i mezbûrun hakkından gelinmeyüb bu hal üzere kalursa külli fesâda bais olduğu muhakkaktır deyu ele götürülüb hakkından gelinmek içün emr-i şerîfem verilmek ricâsı arzettiğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûru şer-i şerîfe davet idüb dahi davayı hak idüb tayin-i mal eden hasımları ile beraber idüb bir defa şer'le fasıl olmayan hususları hak ve udul üzere tetiş idüb göresin. Fesâd ve şenâ'ati şer'le sabit olub yeniçeri tâ'ifesinden ise ismi ve resmiyle yazub südde-i sa'âdetime arzeyelesin. Değilse ele götürüb âshab-ı hukukun şer'le müteveccih olan haklarında hüküm idüb alıverdükten sonra hakkından şer'le lâzım geleni icra eyleyesin. Amma hin-i teftişte tam-ı hakk üzere olub tezvîr ve telbisten şuhud-u zurdan hazer edesin. Celb ve ahz ile ehl-i fesâda himâyet olunmakdan zîyâde ihtiyad idüb hak-ı sariha tâbi olasın.

313 numaralı hüküm**Gori Beğlerbeğisine hüküm ki:**

Hâlâ Çıldır ve Erzurum ve Kars Beğlerbeğiliğinde olan Dergâh-ı mu‘allâm cebeci ve topçularını seninle maan Gori muhâfazasına tayin olunmak emrim olmuştur.

Buyurdum ki;

Vusûl buldukta fermân-ı celfîlû‘l-kadrim mücebince zikr olunan Beğlerbeğiliklerde olan Dergâh-ı mu‘allâm cebecileri ve topçuları seninle maan Gori muhâfazasında istihdamda olub reâya ve berâyaya zulm ve taâddi ettürmeyüb kışlak dahi tayin etmeyesin. İnad ve muhalefet edenleri isim ve resimleri ile yazub südde-i sa‘âdetime arzyleyesin.

[Sayfa: 165]

314 numaralı hüküm**Alâiye Sancağbeği Halil dâme izzûhuya hüküm ki:**

Mukaddemâ Alâiye Sancağbeği olan Mustafa dâme izzuya hitaben hükm-ü Hümâyûnum gönderülüb elli bin ve elli binde yukarı zeamet ve tîmârları olanlar ile kendü donanma-i Hümâyûnuma müteveccih olub elli binden aşağı tîmârlular livâ-i mezbûr muhâfazasında olmak ahâlî-i vilayete lâzım olmuş idi. Lakin livâ-i mezbûr (...) dizdârı olmağla küffar-ı hâksârdan havf ve hatr olduğundan maâda ehl-i fesâd sûhte tâ’ifesi (...) zarar ve gezendiristirmekten ihtimali olmağın sen yarar ve tûfeng-i endâz âdemlerinle donanma-i Hümâyûnuma müteveccih olub livâ-i mezbûrun zü‘emâ ve erbâb-ı tîmârı alaybeğleri ile umumen livâ-i mezbûr muhâfazasında olmalarını emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te’hîr etmeyüb emrim üzere sen yarar ve tûfeng endâz âdemlerinle donanma-i Hümâyûnuma müteveccih olub ve livâ-i mezbûrun zü‘emâ ve erbâb-ı tîmârın alaybeğlerin baş ve buğ tayin idüb muhkem tenbîh ve te’kîd eyleyesin ki sen donanma-i Hümâyûnumdan avdet ve müracaat edinceye değin livâ-i mezbûru evkât vechile muhâfaza eyleyüb küffar-ı hâksârdan ve sûhte eşkiyasından ve gayriden ayan-i vilayet ve (...) memleketten bir ferdin malına ve canına zarar u güzend iriştirmekten hazer eyleyesin.

315 numaralı hüküm**Alâiye sancağı alaybeğisine hüküm ki:**

Mukaddemâ livâ-i mezbûrun altı bin ve altı binden yukarı zeameti ve tîmârları olanlar donanma-i Hümâyûnuma müteveccih olup altı binden aşağı tîmârları olanlar livâ-i mezbûr muhâfazasında olalar deyu emrim olmuştu. Lakin livâ-i mezbûrun (...) olmağla küffar-ı hâksârdan havf ve hatr (...) maâda ehl-i fesâd sûhte tâ'îfesine ahâlî-i vilayete zarar ve gezendirıştirmek ihtimali olmağın livâ-i mezbûrun umumen zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ile livâ-ı mezbûr muhâfazasında olup mirlivâ olan Halil dâme izzûhukendü âdemleriyle donanma-i Hümâyûnuma müteveccih olmalarını emrim olup bu bâbda müşârün-ileyhe ve ahara hüküm-ü Hümâyûnum gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emrim üzere livâ-i mezbûrun umumen zü'amâ ve erbâb-ı tîmârlarına sen baş ve buğ olup reâya ve berâyaya ehl-i fesâd ve eşkiyadan hıfz ve hırsaset idüb kimesnenin malına ve canına zarar ve gezenderüştürmeysin.

[Sayfa: 166]

316 numaralı hüküm**Çıldır Beğlerbeğisine hüküm ki:**

Ol cânibde olan cebeci ve topçu umumen Gori'ye mâmurlar olmağın kışlak verilmeyüp Gori'ye gönderilmek için emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hîr ve terâhî etmeyüp ol cânibde cebeci ve topçu nâmına olan kimesne ol cânibte kışlak vermeyüp Gori'ye gönderilsin ki varup Gori Kal'asının hıfz ve hırsasetinde olalar. Badel tenbîh Gori'ye gitmeyüp inâd ve mühalefat edenleri isimleri ve resimleri ile yazup arz eylesin ki dirlikleri kat' oluna.

Bir sureti: Kars Beğlerbeğisine

Bir sureti: Erzurum Beğlerbeğisine

317 numaralı hüküm**Şirvan muhâfazasında olan vezir Cafer Paşa'ya hüküm ki:**

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Hâlâ Dağıstan hâkimlerinden Şimhal Han ve Esmi Han ve Kara Budakoğlu dâme ulüvvuhu hulus-u nevad ile Âsitâne-i sa'âdete itaat inkiyad idüb serhad-ı Şimhal ve Rüstem Han ve Maksud Han nâm

oğlanların yetmişer ve seksener nefer âdemleri ve boy beğleri ile rehn tarîkiyle gönderüb nefsi Şemahiye vasıl olmuştur deyu inâyet ricâsına arzettiğün ecilden Şemahi'ye kalan mezbûrun oğlanların ve müşârün-ileyh Karabudakoğlu'nun haklarından nezid-i inâyet-i şâhânem zuhûra getirüb hul'-u fâhiremden her birine birer hilat suretü'l-hüccet erzağı idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta zikr olunan hul'-u fâhiremi mezbûrlara gönderüb dahi uğûr-u Hümâyûn izzet-i makrunumda istihdam eylesin.

[Sayfa: 167]

318 numaralı hüküm

Mihaliç ve Komasin ve Kisud ve Kurd ve Manyas ve Gönen ve Edincik ve Korfu kâdısına hüküm ki:

Emirü'l-ümerâi'l-kirâm Anadolu Beğlerbeğisi Mehmet dâmm-i ikbâlûhu dergâh-ı muâllama mektup gönderüp zikr olunan kâdılıkların ahalisi kendüye varup vilayetimizde vâki' olan zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr sefer-i Hümâyûnuma müteveccih olup vilayet hali kalmakla etrafımızda olan eşkiya baş kaldırıp sefer her birimizi rencide ve remide isimleri mukarrerdir. Şöyle ki; eşkiyanın hıfz ve hırâseti için bir yarar nesne tayin olunmaya ahvalimiz diğer gün olurdu. Dergâh-ı muâllam çavuşlarından olup Mihaliç sâkinlerinden olup kıdvetü'l-emasil ve'l akran Mehmet çavuş zîde kadruhu için vilayetimiz âdemi olub herkes mezbûrdan rızâ' ve şükran olursa olup emri vechile eşkiyanın hıfz ve hırâsetine kadirdir deyu zikr olunan kâdılıkların hıfz ve hırasetine tayin olunmak ricâ eyledüğün arz idüb ve mezkûr Mehmet çavuş Hâlâ Nemçe seferine mâmur olmadığını südde-i sâadetime çavuşbaşı olan iftiharü'l emacid vel-ekarim Süleyman damme mecdûhudan mühürlü sened ibraz etmeğin mezkûr Mehmet çavuş zikr olunan kasabaların muhâfazasına tayin olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukta mezbûr çavuşuma arz olunduğu üzere yarar âdemleriyle taht kazânuzun muhâfazasında olan ebnâ-i sebîlden sükkan ve vilayetten bir ferдин malına ve canına zarar ve kar iriştirmeyüb muhâfazada dakika fevt eylemeye. Şöyle ki; bir cânibden eşkiya zuhûr idüb Müslümanlara zulm ve takdi' etmekle üzerlerine varılmak lâzım gelirse müşârün-ileyha çavuşum mübâşeret iyle her biriniz bi'z-zât üzerlerine varup hüsn-ü tedebir ve tedârikle ele getirüp ahvallerini ayan-ı vilayetten ve taarruz-u

müslümanlardan hak üzere teftiş idüb göresin. Anun gibi fesâd ve şenâ‘atleri sabit ve zahir olursa âshab-ı hukuka bade’s subut şer‘le müteveccih olan hakların hüküm idüb bî-kusûr alıverdükten sonra ehl-i fesâda muhtaç-ı arzise haklarında vâki‘ olan mevadın sûret-i sicilleri ile ahvalleri mufasssal ve meşrûh yazub sütte-i sa‘âdetime arz eyleyesin. Değillerse aslâ ehl-i fesâda himâyet eyleyüb müşârün-ileyh çavuşum marifetiyle gereği gibi şer‘le haklarından gelesin. Amma hin-i teftişte hak-ı sariha tâbi olub arzve nasb ile kendü halinde olanlara dahl olmakdan celb ve ahz sebebi ile ehl-i fesâda himâyetten zîyâde hazer eyleyesin.

[Sayfa: 168]

319 numaralı hüküm

Çıldır Beğlerbeğisi Ali dâme ikbalühüye hüküm ki;

Tıryalte ve Çıldır ve Ahılkelek sancakları Hâlâ Gori Beğlerbeğisi üzerine eşmek emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te’hîr etmeyüp Çıldır ve Ahılkelek ve Tıryalte sancaklarının icmal ve mufasssal defterleri ve ruznâmeyi sen bir kîsenin içüne koyub mühürleyüb ber-vech-i isti‘cal müşârün-ileyh e irsâl ve îsâl eyleyesin. Husus-u mezbûr ehem-i umurdandır ihmâl ve müsaheleden ihzar eyleyesin.

Bir sureti: Kars Beğlerbeğisine ve Zaroşad sancağı için

320 numaralı hüküm

Te’hîr oluna.

Gori Beğlerbeğisi Hızır dâme ikbâluhûya hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüb Çıldır'a tâbi Tıryalte kal‘ası ta‘mîr olunursa yanında Gori kal‘ası yol açılıb Gori kal‘asının ihyasına ve Simon (...) aliye-i ulyama itaat ve inkıyad üzere olmasına Tıryalte'ye karib olan Zaroşad ve Çıldır ve Ahılkelek sancakları Gori'ye tâbi kılınub ve Kars (...) meşayesinde olmağın otuz nefer Karskulu ve Ahışğa cânib-i yesar gönüllüleri Tıryalte'ye ihraç olunmak üzeredir deyu arzve i‘lam eyledüğün ecilden zikr olunan dört pare sancağı Gori'ye tâbi kılınub Gori üzerine eşmek için her birine meşgale emr-i Hümâyûnum gönderilmiştir ve Kars

kal'ası eğer iç-il gibi olmuştur. Lakin azim kal'a olmakla hıfz ve hırsetine âdem lâzım olmağın Kars'dan kul ihraç olunmak münâsib görülmeyüb seninle Gori muhâfazasında olmak için Ahısğa'nın cânib-i yesar gönüllüleri ağaları ve kedhüdaları ve kâtibleri ile tayin olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu sene Tıryalte ta'mîr olunmaktan ferâğat olunub hemen irsâl olunan Çıldır Beğlerbeğisine hatt yazılan emr-i şerîfem gönderüb (...) cânib-i yesar gönüllüleri ağaları ve kethüdâları ve kâtibleri ve çavuşları ile yanına getürdüb vakt ve fırsat gözetüb dahi (...) ve (...) semtlerinden acil Gori kal'asına varub dahil olmağla (...) ise ehl-i vukufla müşavere ettükten sonra (...) Gori kal'asına teveccüh ve azimet idüb inâyet-i hakla varub Gori muhâfazasına dahil olub kalanın hıfz ve hırsesinde ve kul tâ'ifesinin hıfz ve hırsesinde dakika fevt etmeyesin ve bil-cümle bu husus senin ray-ı sabit ve fikr-i (...) olunmuştur. Hükm-ü şerîfde böyle yazulmuştur demeyüb ol cânibde fırsat ne vechile el verirse ve mahali ne güne iktiza ederse anunla amel idüb kala-i Gori'ye zarar ve gezend irişmekten zîyâde hazer edesin ve Erzurum hazinesinden bir seneden zîyâde derkese Âsitâne-i sa'âdetime bir akçe ve bir habbe gelmiştir. Erzurum'un südde-i sa'âdetime gönderilmeyen bir yıllık irsâl iyesini Gori kullarının mevacibleri için tayin olunmuştur. Defterdarından taleb idüb Gori kal'asında olan gazi kullarımın mevacibleri için verüb müzayeka çekirtmeyesin.

[Sayfa: 169]

321 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Nu‘man Efendi

Kastamonu Beğine ve kâdısına hüküm ki:

Kastamonu'da olan kuzzat ve müderris vesair ulema ve süleha ve muhzır ve sâbıkâ-ı milliden ve ârzuhâller gönderüp Kastamonu kurbunda vak'ı olan mezkûrâ kasabasının reaye ve berâyası gelüp Hâlâ kâdımız olan Hasan nâm kimesne ehl-i örf ile ittifak idüb üzerimize şer‘le cürmü sabit olmuş değil iken birini ehl-i örf eline verüp külli malımız aldurup ve kuvvet olanlarımızın muhalefatında kıymet-i icab eden husus bulmağın zîyâde bir bahane tutup tahrir olunan muhallefât taleb olunan ismi ihata etmemekle varis olanlarımızı hisseye verüp yanımızda tahsis ettürüp şer‘ i davamız olan yerlerde üzerlerine varmak lâzımdır deyu ücret-i kadime nâmına külli akçelerimiz alub karye ve nevahi girmek memnû‘iken ehl-i örf ve zîyâde atlu ile karye-i yukarıya gezüp zîyâde erzağımız alub ve kanuna muhalif sicil ve hüccet nâmına ikişer üçer yüz akçelerimiz alup mezbûrun zulm ve hayfindan celay-ı vatan etmeniz mükerrer olmuş iken kendü makulesine tâbi kimesnelerden bizim için şakîrdlerdir deyu hilaf-ı vâki‘ mevzular ve arzlar alup bize olan zülüm ve hayf bir ferde olmamıştır. Ahvallerimizi Âsitâne-i Sa‘âdete i‘lam eylesin deyu ilhak idüb fi'l vâki‘ mezbûrun Müslümanlara külli zulm ve taâddi olmuştur deyu arz ve ilâm ettikleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûru şer-i şerîfeye davet idüb dahi tayin-i mal eden hasımları ile beraber idüb bir defa şer‘le fasıl olmayan hususların hak ve udl üzere teftiş idüb göresin mezbûrun vech-i meşrûh üzere fukaraya zulm ve taâddisi sabit olursa âşhab-ı hükümet şer‘le müteccih olan haklarında hüküm idüb alıverdikten sonra mezbûrun üzerine sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile südde-i sa‘âdetime arz eyleyesin. Hâlâ donanma-i Hümayûnum heman çıkmak üzere olup(**eksik bırakılmış**)

321 numaralı hüküm

Ba hatt-ı pir efendi

Tophaneli çavuşzade Mehmed çavuşa verildi.

Fî 19 N sene isneyn ve elf

Kendüye ve iki âdemine dahi verilmiştir.

Süzebolu kâdısına hüküm ki:

Taht kazânızda (...) fermân olunan beş pare kâdırganın şimdiye değin Âsitâne-i sa'âdetimden gelmemesine ba'is nedir? Gereği gibi itab ve ikâb a mazhar olmuşundur. Buyurdum ki; Vusûl buldukta zikr olunan kâdırgaları mueccelen ihraç idüb südde-i sa'âdetime gönderesin. Şöyle ki emr-i şerîfim varduğu gibi ihraç etmeyüb ale'l tacil tersane-i amireme göndermeyesin. Donanma-i Hümâyûnum gittikten sonra (...) olmayub sen ki kâdısın senin ve kâdılığın ve hıdmet-i mezbûreye tayin olunan çavuşun çavuşluğu alınmakla konulmayub gereği gibi haklarından gelinmek mukarrerdir. Sonra bilmedik ve işitmedik demeyesin.

Bir sureti: Varna kâdısı üç pare

Bir sureti: Samsun kâdısına iki pare

Bir sureti: Sinop kâdısına beş pare

Bir sureti: Amasra kâdısına bir kıta'

[Sayfa: 170]

322 numaralı hüküm

Ba hatt-ı pir efendi

Mahmud çavuş mübaşir arzoluna deyu.

Edirne kâdısına hüküm ki:

Mahmud paşa haslârı kâdısı Mevlana Ahmed südde-i sa'âdetime mektup gönderüp Hâlâ Âsitâne-i sa'âdetimden sefer-i Hümâyûna tevci' idüb yeniçeri Ağası Mehmet dâme ulüvvuhu yedinden zahire tedârîki için emr-i şerîfe varid olup kendüsü kürekçileri İstanbul'a istemekle mamur olunmakla zahireyi nayib-i şer olan veli Alaaddin halife tevcih idüb kazâ-i mezbûrun reâyasına etmek ve koyun için ve arpa tevzih olunub asker-i İslam zahireye müzeyeka gelmesün deyu kasaba-i husussiyeye vazı iken bin akçelik etmek teklif olunup müşarulileyh Mehmet Ağa Edirnedan iki koyun gittikten sonra kasaba-i husussiyeden müteveli olan Keyvan ve Hatip ve Mahmut ve Perviz ve Halil ve Yusuf nâm kimesneleri size zahire için etmek salduk deyu evim basup nikahlı avretimi çeküp sipâhilere dört bin akçe aldırup muhkem harâb idüb emri şerîfle asakir-i İslam için etmek salmak kafir midir derken kafirdir deyu cevap verüp haklarından gelinmez ise asi olmaları mukarrerdir deyu arz etmeğın.

Mezbûrların ahvali teftiş olunub südde-i sa'âdetime arz olunmasıda emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları şer-i şerîfe davet idüb dahi hak üzere teftiş idüb göresin. Fi'l vâki' mezbûrlar asup vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ'atettikleri vâki' midir nicedir Müslümanlar mezbûrların haklarından ne vecihle şهادet ederler aslâ tahkikat üzere malum ettirüb dahi sıhhat üzere yazup südde-i sa'âdetime arz eylesin.

323 numaralı hüküm

[] hüküm ki:

Uşak kâdısı Mevlana Seyyid Mustafa südde-i sa'âdetime mektup gönderüp etraf ve eknafta bazı kutta'-i tarîk eşkıya zuhûr idüb yollarda ve yalılarda nice karbanlar ve evler basup kâtl-i nüfus ve gâret emvâl ettükleri ecilden Müslümanlar hukuklarından evlerinden sâkin olmakta kadir olmayup ehl-i fesâd ve haramzadeler Müslümanların üzerlerinden def ü ref olunmak ricâsına arz etmek anun gibi ehl-i fesâd ele getirölüp ahvalleri şer'le görölmesi emredip **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olup anun gibi zuhûr idüb kâtl-i nüfus ve gâret emvâl eden ehl-i fesâdları ele getirüb dahi dava-i hak idüb tayin-i madde edenler ile beraber idüb bir defa şer'le fasid olmayan hususları hak üzere teftiş idüb göresin. Vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ'ateden âshab-ı hükümet şer'le müteveccih olan olan haklarında hüküm idüb alıverdükten sonra ehl-i fesâd muhtaç-ı arz ile habs idüb arz eylesiz. Değiller ise haklarından şer'le lâzım geleni icra idüb yerine koyasın. Bu bahane ile umumi üzere teftişten hazer idüb kutta' i tarîk ele getürmede ikdam ve ihtimâm eylesiz. Hak üzere olup tezvîr ve telbisten ve şuhud-u zurdan celb ve ahz sebebi ile ehl-i fesâdı himâyet olunmaktan ve arz ve tedib ile kendü hallerinde olanlara taâddiden zîyâde hazer idüb hak-ı sarihe tâbi alasın.

[Sayfa: 171]

324 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Nu'man Efendi

İnayet olursa kayd u bend ile Âsitâneye gönderile.

Ankara ve Beğpazarı ve Ayaş ve Bacı ve Mutazaabad ili kâdılarına hüküm ki:

Zikr olunan kâdıllıkların ahalisi südde-i sa'âdetime âdem gönderüp levend tâ'ifesi senden Nasuh nâm kimesne Anadolu Beğlerbeğisine parekende subaşı nâmıyla elli altmış nefer cem' idüb alet-i harb ile karyelerini gezüp salgın salup ehl-i karyeden muhalefet edenler ile muharebe idüb Beğpazarı kazâsında Güneyce nâm karyeyi gece ile basup âdemlerini bağlayup esbâb ve erzâklarıda gâret ü hasaret ettiklerinden gayri kırk dört bin akçeleride alup ve Ayaş kazâsına tâbi Raverye nâm karyeden on bin akçe ve Teski nâm karyeden otuz bin akçe ve Bacı kazâsına tâbi Pirli nâm karyeden sekiz bin akçe alup âlât-ı harb idüb Ankara'dan Abdurrahman nâm kimesne topçu nâmına fukaraya zulm ta' addiden hali olmadıklarını bildirüp inâyet ricâ eyledikleri ecilden mezbûrları şer'le teftiş olup sabit olursa kayd u bend ile südde-i sa'âdetime gönderilmesini emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları şer-i şerîfe davet idüb gaybet ederlerse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp dahi dava-i hak idüb tayin-i madde eden hasımları ile beraber ayırup bir defa şer'le nasb olmayup on beş bin murur etmeyen hususları da hak üzere teftiş idüb göresin vede meşrûh üzere fesâd ve şenâ'atsabit olursa âşhab-ı hukukun şer'le müteveccih olan hakların hüküm idüb elverdükten sonra yeniçeri ve bölük halkından olanları isimleri ve resimleri ile südde-i sa'âdetime bildiresin olmayanları üzerlerine sabit olan mevadın suret-i sicilleri mukayyed ve mahsub südde-i sa'âdetime gönderesin. Ve koşup gönderdiğin âdemlerin muhkem tenbîh eylesin ki yolda ve izde gaflet ile gaybet ettirmek ihtimali olunmaya. Amma hüsn-ü teftişte tamam-ı hak üzere olup tezvir ve telbisten ve şuhud-u zuhûrdan hazer idüb celep ve ahzın ile ehl-i fesâd hamaset olunmakdan zîyâde hazer edesin.

325 numaralı hüküm

Ebu Reyş oğlu Tahir beğ'e hüküm ki; Hakk-ı yarar ve şecaat şiar olduğundan maâda südde-i sa'âdetime kemal-i ubudiyet ile itaat ve inkıyat üzere olmağla nice ehl-i fesâd haramileri ele getürüp haklarından geldiğün ecilden envâ'-ı inâyet inâyet-i aliye-i hüsvaneme lâıyk olmuşsundur. Hâlâ ol cânibte zur-u vatan ve Kays arabının bazı eşkiyası ittifak ve ittihar idüb ebnâ-i sebîlin yollarına itüp kendüleride kâtl ve esbâb ve erzâklarıda yağma ve talan etmekten hali olmadıkları ilâm olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda min ba'd cibiliyetinden mezkûr olan vafur-u şecaat müktezasınca bi'z-zât mükayyed olup iki yanın eşkiyası arabiden Müslümanların yollarına itüp kâtl-i nüfus ve gâret-i emvâl edenleri hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele götürüp bir vechle haklarından gelesin ki sair ehl-i fesâda mucib gayret ve tashihât vakı ola.

[Sayfa: 172]

326 numaralı hüküm

Buyruldu. Yazıldı.

Ba hatt-ı Nu'man efendi

Karahisar-ı Sahib kâdısına hüküm ki:

Hâlâ cürm-ü galizi sabit olunmağla Karahisar kal'asında mahbus olan üzerlerine fesâd ve şenâ'atsabit olan mevadın suret-i sicilleri ile südde-i sa'âdetime gönderilmesini emredip **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda anun gibi fesâd ve şenâ'ate zuhûr idüb tedip ile sakıt olunmayup bi'l-fi'il mahbus olup celb-i siyasete müstehak olanlardan maâda sen üzerlerine sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile südde-i sa'âdetime gönderip senki küreğe verile.

327 numaralı hüküm

Ba Hatt-ı Nu'man efendi

Âsitâneye gönderile

Sefer-i Hisar kâdısına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektup gönderüp Kırbaş kazâsından munfasıl Mevlana Sağır Hasan Panos nâm zımmiyi izin şer'-i yoğken nice kere şartlayub bade-i şart-u vefa etmedin deyu fuzuli habs idüb külli teaadi itdüğünden gayrı kazâ-ı mezbûr mahalde celb ve ahz için şer-i şerîfeye razı olmayup kendü evinde muhakeme idüb zımmi tâ'ifesine bazı husus isnad etmekle rencide etmeden hali olmayup hazreti mükerrerdur deyu hakkından gelinmek ricâsın arz ettiğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûru şer i şerîfe davet idüb dahi daveti hakk idüb tayin-i madde edenler ile beraber idüb bir defa şer'le fasıl olmayup on beş yıl murur etmeyen hususları hak ve udl üzere dikkat ve ihtimâmla teftiş idüb göresin. Arz olunduğu üzere

mezbûrun fukaraya zulm ve taâddisi varsa âshab-ı hukukun şer'le mütevecci olan haklarını hüküm idüb alıverdükten sonra üzerine sabit olan mevadın sûret-i sicilleri ile mezbûru südde-i sa'âdetime gönderesin. Amma hin-i teftişde hak üzere olup tezvîr ve telbîsden ve şuhud-u zurdan hazer idüb arz ve tafsîl ile hilaf-ı şer-i şerîfe taâddi olmakdan zîyâde ihtiyat edesin.

328 numaralı hüküm

Kefe Beğlerbeğisi serhad Hasan Paşa'nın iki kalitası mıdır nedir? Kalitalar ile forseleri kendü iledür miriden haraç almaz kendü yanından devkâtmiştir. Hemen peksimeti tersaneden miridendir ve bundân maâda iki kalitada dahi cümlesi miriden donanup gönderilmiştir ve bir dahi geçesine tersane donanup Akkerman'a varmışdı. Reisine ki [] dirler geçesine Akkerman'da kışlayup anda kalmıştır. Bu bâbda dahi kürek reisi karadan gelüb ol kalitaya donanmak için tersane-i amireden cümle harcıarak alup anda varup devkâtsa gerektir. Cümle beş pare kalita olur Hâlâ beşi bile üzerindedir. Han hazretlerini geçürdükten sonra iki kalita Azak muhâfazasına ve ikisi dahi Kefe Beğlerbeğisi ile gezüp muhâfazasına gider. Biri Akkerman muhâfazasına kalır.

[Sayfa: 173]

329 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Nu'man

Mukâdema sâkin olunduğu evlerde sâkin olur

Galata kâdısına hüküm ki:

Sâbıkâ Mekke-i Mükerreme kâdısı olan Mevlana Osman zîde kadruhu ile Dergâh-ı mu'allâma mektup gönderüp Toshana ahalisinden cürmü galiz meclis-i şer' e gelüp Toshanada Arap Ahmed Paşa evinde İngiltere elçisi ve tevabi ile sâkini olup lakin kendü hallerinde olmayup muttasıl fisk-ı fücür idüb hariçten nice fiska dahi gelüb fisk idüb ve fevahiş getürüp fesâd ve şenâ'atten hali olmayup ve zikr olunan evinde der-dest olmağla kaçgun kul saklayup ve kaçurub ve fesedatı ve katillerinde tabl ve zurna ve nakus çaldurub ve mekabir-i müslimin üzerine katuran döküp bunun emsali nice fesâdatı olmağla Müslümanlar (...) bırakup ya Ilıcaya ihraç eden yoksa mahalleyi ateşe bırakuruz deyü yazulup fesâd ve taâddileri hadden beründür kadimden Galata'da olageldükleri evlerde olmaları her vechile Müslümanlara elkafdır deyu ilâm

ettüklerin arz etmeği mukaddemâ sâkin olduğu evlerde sâkin ola deyu hatt-ı Hümâyûnum fermân-ı ali şanın sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta mezbûr-u ılıcaya bu emr-i celilü' l kadrinin mûcebince tenbîh ve te'kîd eylesin ki zikr olunan evden çıküp varub Galata'da mukaddemâ sâkin olduğu evlerde sâkin olup Müslümanlara vech-i meşrûh üzere olan teadileri def' ü ref' oluna. Bu bâbda mezkûr-u ılıcaya bir-vechile ilan ve bahane ettürmeyüp hemen zikr olunan evden ihraç ettüresin.

Ba hatt-ı Hümâyûn

Südde-i sa'âdetimden Eflâk'a varınca yol üzerinde olan mahaline gönderile.

[Sayfa: 174]

330 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Nu'man

Zulkadiriyye Beğlerbeğliğine hüküm ki:

Bundân akdem Beğlerbeğliğine tâbi sancakların elli binden yukarı olan zü'emâ ve erbâb-ı tîmârı Nemçe seferine gönderüp elli binden aşağı olan erbâb-ı tîmâr muhâfazaya kalmak için defaatiyle ahkam-ı şerîfe gönderilmesin. Beğlerbeğliğe tâbi'ayan ve Kars sipâhilerine tenbîh olunmağla sefere mâmur olanlar ve seferden kalanlar malum olmadığı ilâm olundu. İmdi ol emrim kemâkân mukarrerdir.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukta zikr olunan sancakların altı binden yukarı olan zü'emâ ve erbâb-ı tîmârın sancak beğleri ve alaybeğleri ile ale'l tacil sefer-i Hümâyûnuma gönderüp altı binden aşağı olan erbâb-ı tîmâr sancaklarıda muhâfazaya alukoyasın.

[Sayfa: 175]

331 numaralı hüküm

Müşârün-ileyhin kethüdâsı Mehmed çavuşa verilmiştir.

Fî13 C sene

Anadolu Beğlerbeğisine hüküm ki:

Âdemlerinden subaşın olan Çalık Hasan ve hizmetkârı Mehmed ol cânibden firâr ettükleri ilâm olunmağın mezbûrlar Âsitâne-i sa'âdetimde ele getürölüp kayd ü

bend ile sana irsâl olunmuşsa buyurdum ki mezbûrlara varup sana îsâl olduklarıda yazup südde-i sa'âdetime ilâm eylesin.

332 numaralı hüküm

Eflak voyvodasına hüküm ki:

Alimü'l-ulemail-mütebahhirin efdalu fudalail-müteverri'in alel ahir hevacem Mevlana Sadettin âdema'llahu te'âlâ fazliluhu kendü evkâfindan bir miktar akçe karz tarîkiyle alduğun boyarlar kefil olup (...) ve (...) asker mücebince zikr olunan akçeleri tahsil eyleyüp mumâ-ileyh evkâfindan âdemine teslim eylesin deyu bundân akdem müvekkid hükm-ü Hümâyûnum verilmiş ki a'dasında envâ'-ı te'âllül eyledüğün mumâ-ileyh tarafından ilâm olmağın mesul olmuştur. **Buyurdum ki:**

Bu defa vardukta bu bâbda zîyâde mukayyed olup hukuku mezbûru sair umura kıyas itmeyüb mumâ-ileyhanın evkâfindan ne miktar akçe istikraz etmiş isen temessük mücebince mu'accelen âdemlerine teslim eylesin. (...) te'hîr etmeyüp bu bâbda kefi' l-bi' l-mal olan boyarları ve Dakraşeko nâm zimmî südde-i sa'âdetime gönderüp emr-i celilü' l kadrime muhalif iş olmaktan zîyâde hazer edesin.

333 numaralı hüküm

Kıdvetü'l süleha-i İngiltere

Ba hatt-ı Pir Efendi

Fî19 S sene isneyn

(...) ve (...) kâdısına hüküm ki:

İstanbul'da Yedikule kurbunda vâki' mir-i ahur câmi'inin şeyhi olan Şeyh Cafer'e mektup gönderüp câmi'-i mezbûrun sâbıkâ mütevellisi olan İlyas taht kazânuzda vâki'-ı vukuf karyelerinin reâyasına taâddi üzere olup vukufun mahsulün alup ekl idüb ve vakfiharâb e müşrif olmuştur deyu muhasebesi görülüp zuhûr eyleyen mal-ı vakf tahsil olunman ricâ arz etmekle **buyurdum ki:**

Mezbûr mütevellisi vesair bu bâbda kusûrun lâzım olanları ihzar idüb bir defa şer'le görülmeyen inâmın muhasebesinde müfredat defterlerinden yerlü yerinden olan vukuf ve vukufun tezkireleri mevacebeleri hak üzere teftiş idüb göresin arz olunduğu gibi ise mezbûrun zimmetinde mal-ı vukufdan ne miktar nesne zuhûr ederse vukuf

içün bî-kusûr tahsil ettürüb şer‘-i şerîfe ve şart-ı vakıa mugâyir kimesneye iş itirmeyesin.

[Sayfa: 176]

334 numaralı hüküm

Yevmü’l isneyn

Fî 22 cemaziyel evvel sene isneyn ve elf

Ba hatt-ı Nu‘man Efendi

(...) üzere hükm verile deyu buyrulmuştur.

Yeni il kâdısı Yeni il emini olan ferde hüküm ki:

Hâlâ merhume ve maktur validem Sultan tebe serahuhunun iskelelerde vaka-ı imâret evkâfından türkman tâ’ifesinden bazı ehli fesâd olup kâtli nüfuz ve gâret ü emvâl ve esbâb alup fesâd ve şenâ’athali olmadıkları ilâm olunmağın elverilüp haklarından gelesin emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda tamama mukayyed olup tâ’ifeyi mezbûreden anun gibi fesâd ve şenâ’atüzere olanları hüsn-ü tedabir ve tedârik ile ele getürmek ve inâd edenleri isimle buldurması emrim olan kafilesine buldurup buyurdum. Dava-i hak idüb tayin-i mal edenlerle beraber idüb bir defa şerle fasıl olmayan ve on beş yıl mürur etmeyen hususları hak ve udl üzere evkât vechile teftiş idüb göresin. Fi’ l vâki‘ ilâm olunduğu gibi olup şer‘le sabit ve zahir ola. Şer‘le müteveccih olan hukuk-u âshabına alıverdükden sonra yeniçeri bölüğü müselleminde olanları isimleri ve resimleri ile yazup arz eylesin. Değiller ise şer‘le haklarında lâzım olanı icra eylesin. Ammâ hîn-i tefîşde hakk-ı sarîha tâbi olup tezvirden ve şuhud-u zurdan şer‘-i hak ve ne vechile veya celb u ahz sebebiyle hilaf-ı şer‘-i şerîfem iş olmakdan beğâyet hazer edesin.

335 numaralı hüküm

Edirne kâdısına ve Rumilinde vakı olan kâdılara hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da at hususlarında zîyâde müzeyaka var iken taht kazânuzda mahmiye-i mezbûre zahiresi için gelen koyun ve keçi ve sığırları taht-ı hükümetine uğradıkta kimin boğazladup ve bazı aharı perakende olduğu istima olmağın hıdmette mezbûreye **buyurdum ki:**

Vardukta bu hususda her biriniz gereği gibi mukayyed olup İstanbul zahiresi için gelen koyun ve keçi ve sığırları taht-ı hükümetine uğradıklarında boğazlatmayup ve aharı perakende ettirmeyüp hizmet-i mezbûreye tayin olunan Müslümanlar ile mu‘accelen doğru müşârün-ileyh çavuşuma gönderesin ki olduğu ber-vechi isti‘cal mahrûse-i mezbûreye gönderüp müzeyeka ola. Şöyle ki vech-i meşrûh olan taht kazânuzda koyun ve keçi ve sığır zayi ola. Beyan olacak özrünüz aslâ makbul olup enva-ı inâyet muzaffer düşman göz çıkartır. Ana göre basiret ve intibah üzre aslâ şer‘ ve bu yandan gayri taht kazânuzda matrabaz olandan bıçağa yarar koyunu ve keçisi ve sığırı yerlüdür. Zahire için değildir deyu boğazladup zahireye noksan (...) olur ancak bu bâbda dahi her birünüz mukayyed olursa taht kazânuzda matrabaz (okunmuyor) koyun kasablarının ellerinde bulunan bıçağa yarar koyun ve keçi ve sığırı İstanbul’ un zahiresi için ihraç ettürüb o ne vechile kimesneye iş ettürmeyüb koyun hususunda her ne kadar ihtimâm ederse göz edesiz. İhmâlden zîyâde ihtiyad eylesesiz sonra emrime mugâyir bir vazı‘ olduğunda sizden bilürüz ana göre mukayyed olup ikdam ve ihtimâmda dakika fevt eylemeyesin.

[Sayfa: 177]

336 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Meshan Çelebi

Kıbrıs Beğlerbeğisine hüküm ki:

Kıdvetü’l ümerail ekremin İç-el sancağını Sinan dâme izzûhu südde-i sa‘âdetime mektup gönderüp livâ-i mezbûrda olan alaybeğleri ve zü‘emâ ve erbâb-ı tîmârıyla ruz-u Hızırdan on güne mukaddem Belgrad’ da serdâr vezîriâzam ım Sinan Paşa âdem allahü Te‘âlâ iclalühüye mülaki olmak fermânım olup lakin mukaddemâ livâ-i İç-el kurbundân Kıbrıs’a ilhak olundukta livâ-i İç-el ilin tîmâra mutasarrıf olan çavuşlardan ekseri kurbundân gerüye ayrılup ve Hâlâ dahi sefer havfından livâ-i İç-il ili sipâhilerinden elli altmışdan zîyâde kimesne çavuş olmağın şark seferlerine mâmur oldukları üzere Hâlâ dahi mir müşârün-ileyh ile sefere gitmek için hüküm-ü Hümâyûnum ricâsına arz etmesi livâ-i İç-el ilin tîmâr ve zü‘emâsı olan eğer Kıbrıs çavuşu ve eğer gayridir muhâfazaya tayin olanlardan gayri cümlesi sancakları beğler ile sefere gitmek emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emrim üzere livâ-i İç-elin zeamet ve tîmârları olanlar eğer Kıbrıs çavuşları ve eğer gayridir cümlesi mir müşârün-ileyhha ile sefere gitmeyi tenbîh eylesin.

337 numaralı hüküm

Tatarhana varup gelince yol üzerinde olan beğlere ve kâdırlara ve iskele eminine hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâm kapucularından kîdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Hasan bölükbaşı ve Mustafa nâm kapucularım bazı ehem-i mühime için cenâb-ı imâret me‘âb Gazi Safevî Han dâmet mealuhu tarafına ulaşımla irsâl olunmalıdır. Buyurdum ki; hükmü şerîfimle esir devletlerin hükûmetine dahl olurlarsa kendülerine ve âdemlerine ulak bargirlerinin tedârik idüb ve akçeleri ile lâzım olan mühimmat ve levazımların tedârik ettürüp avk ve te’hîr ettürmeyüp mu‘accelen mahal-i mamure Kandıra ve Kilis’e irsâl eylesun. Ve siz ki iskele eminlerisiz müşârünileyhhama kapucuları bir an avk ettürmeyüp levazım ve mühimmatların gördükten sonra ber-vechi isti‘cal mahal-i mezbûre gönderesin.

338 numaralı hüküm

Batum Beğlerbeğisi ve Giresun ve Keşan kâdısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâma arzu hal sunulub kazâ-i Giresun’dan Ahmed bölükbaşı demekle maruf kimesne ahir vilayetten gelüp ol diyarda tevattun itmekle ehl-i örf yanlarına varup reâya ve berâyaya hamr idüb helak-ı şerle mallarını aldırıp ve tezvîr ve telbisten davalara vekil olup fesâd ve şenâ‘atten hali olmadığı ilâm olmağın **buyurdum ki:**

Mezbûru husemasıyla şer-i şerîfeye ihzar idüb ve davayı hak idüb tayin-i mal eden kimesnelere bir defa şerle fasl olmayup üzerine on beş bin murur etmeyen hususları ve hak ve ihtimâm eyle. Hak üzere tayin ve tahsis idüb âshab-ı hukuka şer‘le tevcih olunan hakların bî-kusûr hüküm idüb alıverdükten sonra vech-i meşrûh üzere zulm ve taâddisi vâki‘ ise mezbûr yeniçeri ve bölük halkından ise habs idüb arz eylesin. Değil ise üzere süre bulan mevadın suret- sicilleri ile beraber âdemler koşup sūdde-i sa‘âdetime gönderesin ki küreğe konula.

[Sayfa: 178]

339 numaralı hüküm

Yevmü'l sülase

Fî gurre-i Cemeziyelahir

Ba hatt-ı Nu'man çelebi

İstanbul kâdısına ve koyun eminine hüküm ki:

Hâliyâ mahrûse-i İstanbul zahiresi için gelen koyunu celebler karşılayıp istedikleri gibi tevzi' ve taksim etmekle matbah-ı amireye yarar koyun kalmayup müzeyeka çeküldüğü ecilden min ba'd rum ilinden gelen koyun cümlesi kapuya gelüp matbah-ı amire emini olan kıdvetül-emacid vel Ekrem damme mecdühû fukaraya bey' olunmaları hariçten bir koyun bey' olunduğuna ricây-ı şerîfim yoktu. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta min ba'd koyun getürenleri muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki koyunları kapuya getirüp müşârün-ileyh in matbah emini fukaraya taleb olanlara bey' olunmadan taşrada bir ferde koyun vermeyüp cümlesini bî-kusûr ve ale'l-kusûr kapuya getürmek hülâsa bir yerden tevzi' oluna şöyle ki min ba'd emri şerîfeme muhalif kapuya gelmeleri hariçte koyun bey' oluna. Anun gibilerin koyunları miriye zabt olunup kendüleri külli hasaret olunur. Ana göre tenbîh eylesin.

340 numaralı hüküm

Murad çavuşa verilmiştir.

Fî evasıt C sene isneyn

Sağ kolda vâki' olan kâdılara hüküm ki:

Hâlâ kasabada ve karada dâimâ dişî koyun boğazladukları ağanın inkirazına sebep olmağın döl için hıfz olunmasını min ba'd etrak ve eknafda kasabada ve karada dişî koyun boğazlanmayub emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda her biriniz bi'z-zât mukayyed olup taht kazânuzda vâki' olan kasabada ve karada ve mecnun-u nas olan mahallerde muhkem tenbîh ve tedil ittüresin ki min ba'd dişî koyun boğazlamayalar. Şöyle ki fermân-ı şerîfime mugâyir kasaba ve karada dişî koyun boğazlandığı istima' oluna. Şerik-i âdem ihtimâmınızâ mahal olunub azi ile konulmayub envâ'-ı itâb ile muakıb olmanız mukarrerdir.

Bir sureti: Sol kolda olan kâdılara

[Sayfa: 179]

341 numaralı hüküm

İskenderiye Beğine hüküm ki:

Hâlâ sefer-i nusret-i işarım mühimmatı için yazup lâzım ve mühim olmağın Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l emasil vel-akran Mehmed çavuşa irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûr çavuşuma Antalya iskelesinde gemiye koyup doğru İskenderiye iskelesine irsâl ve îsâl eylesin. Husus-u mezbûr mühimmât-ı umûrdandır. Avk ve te'hîr ve ihmâl müşârün-ileyh den zîyâde hazer edesin.

342 numaralı hüküm

Rum Beğlerbeğisine hüküm ki:

Bunda akdem taht hükümetinizde vâki' olan erbâb-ı tîmârın altı binden aşağı tîmârı olanlar muhâfazaya kalmak emrim olmuş idi. Seferden kaldıkları mukabelede donanma-i Hümâyûnum mühimmatı için tîmârlarının berâtları mücebince yazısına göre her birinin başına bin akçe bedel alınmak bâbında hatt-ı Hümâyûnuma fermân-ı 'âlî-şânımsâdır olmağın zikr olunan akçenin cemi için tayin olumuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta aslâ te'hîr ve terâhî etmeyüp emr-i celül kadrım mücebince muhâfazaya kalanları berâtları mücebince tasarruflarında olan tîmârlarının her birinin başına bin akçe bedel akçesi müşârün-ileyh marifetiyle sudur cem' ve tahsil ve defteri ile der-kîse idüb ve mühürleyüp ber-vechi isti'cal Âsitâne-i sa'âdetime irsâl eylesin.

Bir sureti: Halep Beğlerbeğisine

Bir sureti: Dulkadriye'ye vech-i meşrûh üzere

[Sayfa: 180]

343 numaralı hüküm

Yemü'l sebt Fî 2 Receb sene isneyn

Revan Beğlerbeğisine hüküm ki:

Sâbıkâ Revan'da hazine defterdarı olup bi'l-fi'il vilayet-i mezbûr muharriri olan Mehmed damme ulüvvuhu südde-i sa'âdetime mektup gönderüp Şöregel sancağı kızılbaş zamanında dahi Revan'a tâbi olup vilayet-i Revan havâs-ı Hümâyûn ilhak

oldukta livâ-i mezbûr dahi maan havâs-ı Hümâyûn ilhak olup nefsi Revan da mevcud olan kul tâ'ifesinin ulufeleri hazineye kalmak üzere rızalarıyla tîmâr taleb olanlara zeamet ve tîmâr tevci' oluna deyu fermân olundukta ber-muceb umeralı Revan kullarından üç yüz neferden zîyâde kul tâ'ifesine zeamet ve tîmâr tevci' olunup icmal ve mufassal defterleri dahi Revan defterleri teslîmatım olunup. Livâ-i mezbûrda zeamet ve tîmâr alan kimesneler varup tîmârları şenletmek üzere iken Kudüs Beğlerbeğisi Mahmud Paşa Şöregel sancağı Kars'a tâbi'dir deyu bir vechile emr-i şerîfe ihraç etmekle mukaddemâ Beğlerbeği berâtı için nadas ile berüce tahmininden Kars Beğlerbeğisinden tîmâr alanlar Kars Beğlerbeğisi bize dahi vermiştir deyu Revan kullarından zeamet ve tîmâr alanları ile nîzâ'dan hali olmayup reaye ve berâyayı rencide etmeleriyle berakende olmağın zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr ahvalimizi ve vuku üzere arz eyle deyu izhar-ı tazallüm ettüklerin bildürüp uslub-u sabık üzere Revan'a ilhak olunmak bâbında inâyet ricâsına arz etmeğın **buyurdum ki:**

Yarım bırakılmış.

344 numaralı hüküm

Şam Beğlerbeğine hüküm ki:

Hâlâ serdâr-ı zafer-i şiarım tarafından muteâkıben ulaklar gelüp küffar-ı hâksârın azami cemiyetinde olup asakir-i nusret measırımın ale'l tacil sırta erişmesi lâzım olduğun arz ve ilâm etmekle Şam yeniçerilerinden sefer-i Hümâyûnuma mâmur olan otuz nefer yeniçeri kethüdâsı ber-vechi mesaraat tevcih ve azimet etmek emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda bir an ve bir müsait te'hîr ve terâhî etmeyüp fermân olunan otuz yeniçeri müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla bila kuvvet ihraç idüb kethüdâlarına koşup emr-i sâbıkâ mûcebince ber-vechi isti'cal irsâl eyleyesin ki varub vech-i münâsib gördüğü üzere hıdmette ve yoldaşlıkta bulunalar. Şöyle ki; yeniçeri tâ'ifesi (...)yolda olunalar sen ki âdem-i ihtimâmına himmed olunup envâ'-ı itâb la muatab olmak mukerrerdir. Ana göre mukayyed olasın.

[Sayfa: 181]

345 numaralı hüküm

Sol kol efendileri zîde fazlühûm tevki' ve ref'-i Hümâyûndan vasıl olunacak malum ola ki:

Hâliyâ taht kazâlarunuzda vâki' olan celeblerin isneyn ve elf senesinde ocaklarına lâzım gelen muzeyaka koyunları sürücülere deruhte ettürüb yanlarına yarar âdemler koşub bin iki senesine ruz-u kasıma değin irsâl e ve Çorlu kışlaklarında hazır ve müheyya eyleye deyu bundân akdem ahkâm-ı şerîfe ile Dergâh-ı mu'allâm çavuşları irsâl olunub muhkem tenbîh ve te'kîd olunmuştu. Ol emr-i şerîfem ali mekan mukarrerdir ve her birünüz taht kazâsında bazı kâdılar ve maldar muzır yazıla. Varub sürücüler kadimden mahrûse-i İstanbul zahiresi için koyun cem' ettikleri.

346 numaralı hüküm

Südde-i sa'âdetimden Erdel'e varınca yol üzerinde olan sancakbeğlerine ve kâdıllara ve Ruscuk Ayanına hüküm ki:

Erdel voyvodasının elçisi Hâlâ vilayet-i mezbûreye müteveccih olunmayup **buyurdum ki:**

Vardukta her kangınızın taht hükümetine dahl olursa yolda ve izde ve menazil ve merahilde kendüye ve âdemlerine ve esbâb ve davarlarına hilaf-ı şer-i şerîfe kimesneye dahl ve taarruz emin ve salim birbirinize ulaştırıp zad ü zevadelerin dahi akçe ile tedârik ettüresin.

347 numaralı hüküm

Rum Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ serdâr-ı zafer şiarım tarafından muteâkıbe ulaklar gelüp küffar-ı hâksârın azim himâyeti olup asakir-i nusret-i measır ale'l tacil serhade erişmesi lâzım olduğun arz ve ilâm etmekde taht eyâletinde sefer-i nusret-i measırıma mâmur olan umera-i nâmdar ve zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr berüce mesaraat-ı tevcih ve azimet etmek emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bir kere ve bir saat te'hîr ve terâhî etmeyüp eyâletinde sefer-i zafer-i muzafferime mâmur olan umeraya bu hükm-ü Hümâyûnumun sureti ile kendü tarafından müvakkit mektûblar yazup yarar çavuşlar ile gönderüp muhkem tenbîh ve

te'kîd eylesin ki; cümlesine bila tevakkuf katup tayin olunan emine değin varup serhade erişüp serdâr-ı zafer-i şiarıma mülaki olup vech-i münâsib gördüğü üzere hıdmette ve yoldaşlıkta bulanlar şöyle ki; henüz yolda olmayup birbirlerine bulunalar. Ol münevvec ümera ve zü'emâ ve erbâb-ı tîmârları mufassal ve meşrûh yazup arz eylesin ki sancakları ve zeamet ve tîmârları alunub kendüleri eşedd-ü siyased ile haklarından geline.

Bir süreti: Dulkadiriyye Beğlerbeğisine

[Sayfa: 182]

348 numaralı Hüküm

Edincik Sancağbeği olan Hasan dâme izzûhuya teslîm olub müşarinileyh gemisiyle Kapudan Paşa'ya hüküm ki:

Sâbıkâ Eflak voyvodası olan Aleksandra voyvodanın hıyaneti zahir olmağın Cezayir'e gönderilmek bâbında hatt-ı Hümâyûn sadare-i makrunum fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olup südde-i sa'âdetim [] kapucularından tayin olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezkûr voyvoda mezbûrların kapucular ile müşârün-ileyh in damme izzûhunun gemisine koyup fermân-ı celilü'l kadrin üzere Cezayir'e gönderüb Cezayir Beğlerbeğisine teslîm idüb siz mumâ-ileyhe tenbîh ve te'kid eylesin ki mezbûr voyvodaya gecede ve gündüzde gezdürüp gaflet ile inâyet ettürmekten ihzar eyleye.

349 numaralı Hüküm

Edincik Sancağbeği olan Hasan dâme izzûhu

Cezayir Beğlerbeğisine hüküm ki:

Sâbıkâ Eflak voyvodası olan Aleksandra voyvodanın hıyaneti zahir olmağın gemiyle Cezayir'e götürülmek bâbında hatt-ı Hümâyûn sadare-i makrunum ile fermân-ı ali şânım sâdır olup südde-i sa'âdetim kapucularından [] nâm kapucuları ile irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta mezbûr voyvodaya gereği gibi hıfz ve hırsaset ettirüp min ba'dfermân-ı Celilü'l kadrin min ba'd sâdır olmadı. Ber-vechile itlak etmekten

beğâyet ihzaar eyleyesin ve mezbûr voyvoda varup sana vasıl olduğun yazup boran kapucularım ile Âsitâne-i sa'âdetime arz eyleyesin.

350 numaralı hüküm

Galata kâdısına hüküm ki:

Galata da sâkin olan umuma Frenk ve Urum tâ'ifesinden bir kazâyâ tayin olunup kasablık hıdmet eylemek fermân olunmuş iken Hâlâ tâ'ifeyi mezbûra birer tarîkle emr-i şerîfe ihraç itmekle narh almazda muafiyet hükümleri vardır deyu kasablık hidmeti etmeyüb inâd ve muhalefat eyledükleri i'lam olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta zikr olunan Frenk ve urum tâ'ifesine fermân-ı şerîfem mûcebince bir kasab tayin ettürüb dahi olageldüğü üzere kasablığa hidmet ettürüb vech-i meşrûh üzere olmazda emirlerimiz vardır deyu inâd ve muhalefet ettirmeyesin ki inâd ve muhalefet eyleyenlerin haklarından gelesin.

[Sayfa: 183]

351 numaralı hüküm

(...) Ba hatt-ı Hümâyûn ihraç itmezse Kıbrıs(...) ola.

Gedagara kâdısı Mustafa zîde kadruhuya hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma mektup gönderüp kazâyı mezbûrdan avarız akçeleri cem edesiz deyu emr-i şerîfe varid olmağla avarız cem' olunduktan sonra Rum Beğlerbeğisi tarafından mektup ve çavuş gelüp avarız akçeyle âşhabına ada olunub kürekçi ihraç olmak için emr-i şerîfe varid olmanız vech-i meşrûh üzere idesin deyu i'lam ettiğü ecilden kürekçi ihracına mübâşeret üzere iken hasta ve mariza oldum. Hıdmete iktidarım yoktur deyu kendüne bir defa (...) verilmesini arz eylemişsin. İmdi hıdmet zamanında bu vechile taarruz ve te'allül eylemeğin aslâ yoktur. Avarız akçesini sahiblerine verüp mu'accelen kürekçi ihraç idüb getirüp şöyle ki emr-i sabık üzere kürekçi ihracında te'allül edesiz. Kıbrıs'a sorulmak bâbında hatt-ı Hümâyûnum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta kıt'a-i te'hîr ve terakkub etmeyüp fermân-ı celilü'l kadrime üzere bila vukuf avarız akçesi sahiplerine bî-kusûr teslüm ettükten sonra emr-i şerîfem mûcebince mu'accelen kürekçi ihraç idüb varan çavuşumla ale'l isti'calsüdde-i sa'âdetime götürüp tersane-i amireme teslîm eyleyesin. Şöyle ki bu defa dahi te'allül ve bahane idesiz müşârün-ileyh çavuşuma sizi Kıbrıs'a sürmek için hüküm-ü

Hümâyûnum verilmiştir. Ana göre mukayyed olup kürekçi ihracında ihmâl ve musaheleden zîyâde hazer edesin.

352 numaralı hüküm

Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından [] çavuşa hüküm ki:

Gedegara kâdısı olan Mevlana Mustafa zîde fazluhûya avarız akçesi istihabına tard idüb kürekçi ihraç etmekte te‘allül ederse Kıbrıs’a sürülmek emrim olmuştur.

Buyurdum ki:

Vardukta kazâ-i mezbûr eğer fermân-ı celilü’l-kadrüm üzere avarız akçesi bila vukuf istihabına tard idüb kürekçi ihraç ederse (...) fermân-ı şerîfem üzere ol yerden tard (...) idüb aslâ mecal vermeyüp Kıbrıs’a esir götürüp Beğlerbeğisine teslim ettiğüne temessük göstereşün şöyle bilesin.

[Sayfa: 184]

353 numaralı hüküm

Kanun üzerine mezkûr muhâfazaya kalanlara baş ve buğ olunmak

Ba hatt-ı Nuğman Efendi

Aydın Sancağbeği Mustafa Beğe hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektup gönderüp livâ-ı Aydın’ın eşkiyası hadden berü olub livâ-i mezbûrede sefer-i Hümâyûnvâki‘ oldukça muhâfazaya kalan sipâhilerin bir zaim baş buğu tayin olunmuştur. Hâliyâ dahi idüb sâbıkâ üzerine bir zaim tayin olunmak içün emr-i şerîf ricâsına arz etmeğın. Livâ-i mezbûrda muhâfazaya kalan sipâhilere bir zaim baş buğu tayin olunmak emridüb **buyurdum ki:**

Vardukta ehemî levazım livâ-i mezbûr muhâfazasına kalan sipâhiler olunduğu üzere livâ-i mezbûr zü‘emâsından birini baş buğ tayin idüb eylesin ki müstakil kılıç-ı şerîfem verile.

354 numaralı hüküm

Halepten südde-i sa‘âdetime gelince yol üzerinde vakı olan kâdırlara hüküm ki:

Hâlâ Halep hazinesine mueccelen Âsitâne-i sa‘âdetime gelmek lâzım olmağın buyurdum ki; her kangınız taht kazâsına dahil olursa avk ve te’hîr ettürmeyüp emn-u salim bir yerinde ulaştırıp yolda ve izde ve karadan ve menazilde hazine götüren

bargirlerden biri yorulup kalmak lâzım geldükte yerluden yerlü bargirler tedârik idüb hazineye tahsil ettürüp berüce istihcal südde-i sa‘âdetime irsâl ve îsâl eyledin. İhmâl ve müsaheleden zîyâde hazer eylesin.

[Sayfa: 185]

355 numaralı hüküm

Ba takrîr hazret-i Süleyman Efendi

Niğde Sancağbeğine hüküm ki:

Bundân akdem sancağına müteallik olan zü‘emâ ve erbâb-ı tîmâr ile Nemçe Kralı üzerine vâki‘ olan sefer-i Hümâyûnuma bi’z-zât tevcih ve azimet etmek için fermânım olmuş idi. Ol emr-i şerîfem Ali-i mekân mukarrerdir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mukaddemâ irsâl olunan fermân-ı ‘âlî-şânım mücebince sancağına müteallik olan zü‘amâ ve erbâb-ı tîmâr ve alaybeğleri ile ber-vech-i isti‘cal sefer-i nusret işarımaya tevcih ve azimet edesin ve yolda ve izde te’hir ve terâhî etmekle tayin olunan zamandan geç varmaktan zîyâde ihtiyad eylesin. Şöyle ki mukaddemâ irsâl olunan emr-i şerîfem mücebince tayin olunan zamana değin mahal-i ma‘dure varub serdâr-ı şiarımaya mülaki olmayan beyan olunacak özrün makbul olmayub muatab ve muakıb olmak mukarrerdir. Ana göre var kuvveti pazuya götürüb din ve devlete müteallik hıdmette bezl-i makdûr ve say‘-ına-mâhsur zuhûra getüresin.

356 numaralı hüküm

Ba-takrîr hazret-i Efendi

Alâiye Sancağbeğine hüküm ki:

Mukaddemâ sancağına müteallik zü‘emâ ve alaybeğin ve alaybeğinden zîyâde tîmârları olanlar ile sen donanma-i Hümâyûnuma sefer-i nusret-i işarımaya tevcih ve azimet etmek için emr-i şerîfem gönderilmiş idi. Ol emr-i şerîfem ali-i mekan mukarrerdir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mukaddemâ irsâl olunan fermân-ı şerîfem mücebince amel idüb sancağına müteallik olan zü‘amâ ve alaybeğin ve alaybeğinden zîyâde tîmârı olanlar ile donanma-i Hümâyûnumla sefer-i nusret işarımaya tevcih ve azimet eylesin ve sancağın askerine muhkem tenbîh ve te’kîd eylesin ki cebe u cuyuş ve cebelülerden vesair yad u yaraklarından kusûr ve noksan üzere olmayalar.

357 numaralı hüküm**(...) kâdısına hüküm ki:**

Düstur-u mükerrerem alel-ahir vezirim İbrahim Paşa'nın taht kazânızda olan haslârı ve voyvodası Rıdvan fevt olub cem' -i muhalefat ve nukudun defter idüb mühürleyüb südde-i sa'âdetime gönderdüğü ecilden irsâl eyledüğü defter mücebince müteveffa-i mezbûrun cem' muhalefat ve nukudun varan âdemisine teslim eylesin. Müşârün-ileyh e gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta te'hîr ve terâhî etmeyüb müşârün-ileyh in ve voyvodasının cem' -i muhalefat ve nukudun irsâl eyledüğü defter mücebince gerü defter ile müşârün-ileyh e gönderesin. İhmâl ve müseheleden beğâyet hazer eylesin.

[Sayfa: 186]

358 numaralı hüküm

Yevmü'l sadis

Fîgurre-i C sene isneyn ve elf

Kostantin

Sâbıkâ Tortum sancağı ile hazine-i amirenin Revan cânibi defterdarı olub bi'l-fi'il vilayet-i Revan'ın mühürdarı olan Mehmed dâme ulüvvuhuya ve Divân-ı Hümâyûnum kâtiblerinden olub Revan tahririne kâtib tayin olunan kâtib Mehmed zîde kadruhuya hüküm ki:

Sâbıkâ Revan Beğlerbeğisi olan umera-i emasil vel-ekarim Hasan ve Mehmed dâme ikbâlühû ile Nahçıvan kâdısı Mevlana Ali zîdet faziluhu südde-i sa'âdetime mektûblar ve ayan-ı vilayet muhızır gönderüb vilayet-i Revan mukaddemâ feth olundukta cümle kurâ ve mezara' havâs-ı Hümâyûnuma ilhak olunub bazı reâya ve berâya vesair vilayet halkı ümena amilin zulm ve taâddileri tahmil edemeyüb reâyanın ekseri celay-ı vayan etmekle vilayet-i kurâya müteveccih olmağın Revan'dan ve Nahçıvan'dan havâs-ı Hümâyûnuma yarar ulaf ve mahsuldar kurâ ve mezara' halkı kayd idüb baki kalan bi-hasıl ve harebe karyeleri ve mezra'ları Revan ve Nahçıvan kullarına ulufeleri hazineye kalmak üzere zeamet ve tîmâr tarîkiyle tevcih olub vilayet-i Revan mâmur ve abadan olmuş iken vilayet-i mezbûre umumen havâs-ı Hümâyûnuma ilhak olmak fermân olunmağla yine vilayet-i harâb eye müteveccih olduğun mukaddemâ Beğlerbeğiler ve kuzata arzyledüklerinde havâs-ı Hümâyûnuma yarar a'la ve mahsuldar kurâ ve mezara'dan seksen yük akçe has alıkoyub maâda bi-

hesab karyeleri ve mezara‘ları vilayet-i mezbûreden ulufeye mutasarrıf olan kul ağalarına ve kethüdâ ve dizdârlara ve müteferrika ve gönüllülere selasen üzere zeamet ve tîmâr tarîkiyle tevcih olunmak için emr-i şerîfe verilmekle vilayet muharriri gelüb havâs-ı Hümâyûnuma seksen yük akçe fermân olunmuşken miriye say‘-ı gösterüb ala ve mahsuldar kurâ ve mezara‘dan yüz yük akçelik has çıkarub maâda bi-hasıl kurâ ve mezara‘ emr-i şerîfem mücebince Revan ve Nahçıvan kullarına ulufeleri hazineye kalmak üzere zeamet ve tîmâr tarîkiyle tevcih etmeğin her biri zeamet ve tîmârlarına varub emna ve amel zulmünden firâr eden reâyayı istimalet ile karyelerine götürüb memalik ve vilayet mamur ve abadan olmağa yüz tutmuş iken sonradan yine kabz olmak fermân olunmağla işlayan ulufelerinden yüz altmış yük akçe mevacibleri hazinede kalub ve harâb karyeleri şenletmek ümidi ile her biri nice esbâb ve erzağın reâyaya karz tarîkiyle verüb istimalet ile yerine getürdüb mamur idüb ahâlî-i vilâyet ve emna ve amalin zulm ve taâddilerinden helas olub âsûde-hâl olmuşlar iken gerü zeamet ve tîmârları hâssa ilhak olunmağla kendülere zulm olunduğundan gayri memleket dahi harâb olmağa yüz tutub tutmuştur deyu tezallüm eyledüklerin arzve i‘lam eyledüklerinden gayri tâ‘ife-i mezbûreden bazuları Divân-ı Hümâyûnuma gelüb ulufelerimiz mukarrer olub ve eşilmiş ulufeler gerü birleşüb veyahud vilayet tahriri emr-i şerîfe mücebince zeamet ve tîmâr tarîkiyle tevcih eyledüğü bi-hasıl ve harâb e kurâ ve mezara‘ elimizde ibkâ olsun deyu arzu hal eyledükleri ale‘l tacil pâye-i serîr-i ‘ulyama arzolunduğu reâyaya ve memlekette ve tâ‘ifeye engane ise anunla amel oluna deyu hat-ı Hümâyûnumla fermân-ı ‘âlî-şânımsâdır olub Hâlâ Revan Beğlerbeğisi olan ümerail emasil vel-ekrem Mustafa dâme ikbâluhû ile harâb e-i hıthane-i amirenin Revan cânibi defterdarı Ali dâme ulüvvuhu dahi Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüb Hâlâ emr-i şerîfe varid olub bundân akdem Revan ve Nahçıvan eyâletinde vâki‘ olan havâs-ı Hümâyûn karyelerin üzere

[Sayfa: 187]

Revan ve Nahçıvan kullarına ulufelerine göre sülâsan hesabınca tîmâr verülüb lakin hazineye nakl olmayub kul tâ‘ifesine kifayet etmedüğü ecilden uslub-u sabık üzere yine cümle kurâ ve mezara‘ ve kaziye havâs-ı Hümâyûnuma ilhak idüb kul tâ‘ifesine mevaciblerin verdükden sonra baki kalan malı her sene Âsitâne-i sa‘âdetime gönderesin deyu fermân olunmağın mübâşeret olmuştur. Lakin şöyle ki uslub-u sabık

üzere umumen kurâ ve mezara’ havâs-ı Hümâyûna ilhak olunub kul tâ’ifesine yine ulufeleri kemâkân verilürse nice karyeler harâb e ve bi-hasıl olmağla havâs-ı Hümâyûn mahsulatı yine cümle kulun mevacibine kifayet etmeyeceği mukarrer olduğundan maâda bazı karye ahalisi dahi iltizam havfindan perakende ve perişan olmak mukarrerdir vayahud kalan kul tâ’ifesine ve (...)mustahfızanın işleyen mevacibleri ile min ba’d eşleyecek mevaciblerine kifayet edecek mikdarı Revan hazinesine mal olunmağın tîmâra verilen kurâ ve mezaradan birkaç pare güzîde karyeler ve mezara’ lar kul mevacibi için havâs-ı Hümâyûnuma ilhak olunub veyahud uslub-u sabık üzere Diyarbekir ve Haleb hazinelerinden ulufeleri için ne mikdar akçe tayin olunmağa kemal-i karineden ihtiyaç vardur deyu i’lam eyledükleri dahi pâye-i serîr-i ulyama arzolundukta ulufesi havâs-ı Hümâyûnuma ilhak oluna deyu hatt-ı Hümâyûnum sâdır olmağla fermân-ı ‘âlî-şânımsâdır olmağın buyurdum ki hükm-ü şerîfim Vusûl buldukta bu hususu gereği gibi mukayyed olub evvala vilayet-i mezbûrede Ali ve mahsuldarı ve bi’l-cümle havâs-ı Hümâyûnuma layik ve sezavar olan kasabat ve karye ve mezara’ dan yüz yük akçelik has ettükten sonra baki kalan karyeleri ve mezara’ları bin senesinde vâki’ Ramazan-ül mübareğin gurreinde verilen hükm-ü şerîfem mûcebince Revan ve Nahçıvan kullarından ulufesi hazineye kalanlara sülâsan üzere zeamet ve tîmâr tevcih idüb sâbıkâ fermân olunan tevzi’ tarihinden tezkire versin ki berât-ı ‘âlî-şânım verilen ve bi’l-cümle vilayet-i mezbûrenin imarına ve reâya ve berâyanın istirahatine hüsn-ü itimam eylesin. Şöyle bilesin alamet-i şerîfe itimad kal’asın.

Fî gurre-i Cemâzi-yel-âhir sene isneyn ve elf

[Sayfa: 188]

359 numaralı hüküm

Yevmü’l Salis

Fî 29 Cemâzi-yel-âhir sene isneyn ve elf

Rum Beğlerbeğisine hüküm ki:

Bundân akdem sana hükm-ü Hümâyûnum gönderülüb vilayet-i Rum'un zeameti altı bin ve altı binden yukarı olan erbâb-ı tîmârı Nemçe cânibine vâki’ olan sefer-i Hümâyûnuma gidüb andan aşağı olan sipâhileri ve Beğlerbeğiye mahsus olan defter kethüdâsı ve tîmâr defterdarı ve mir-i alem ve defter emini ve tezkireci ve defter

kâtibleri ve çavuşlar kethüdâsı ve Rum'un defterlü ve gedüklü çavuşları seninle muhâfazada olmak emrim olmuştu. Hâlâ Vilayet-i Rum'un çavuşları kethüdâsıyla defter kâtibleri ve tezkireci ve defter emini ve elli binden aşağı tîmârı olan erbâb-ı tîmârı senin yanında muhâfazada olub bunlardan maâda Rum'un defter kethüdâsı ve tîmâr defterdarı ve miralemi ve zü'amâsı ve altı bin ve altı binden yukarı tîmârı olanlar mu'accelen sefere gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta fermân-ı celîlü'l-kadrim mücebince vilayet-i Rum' un çavuşları kethüdâsıyla çavuşları ve defter kâtibleri ve tezkireci ve defter emini ve altı binden aşağı tîmârı olan erbâb-ı tîmârı seninle muhâfazada olub bunlardan maâda Rum' ün defter kethüdâsı ve tîmâr defterdarı ve miralemi ve zü'emâsı ve altı bin ve altı binden yukarı olan erbâb-ı tîmârı müşârün-ileyh kapucuları varduğu günden mu'accelen ihraç idüb sefer-i Hümâyûnuma gönderesin.

Bir sureti: Dulkadriye Beğlebeğisine

[Sayfa: 189]

360 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Aksaray Beğine hüküm ki:

Mukaddemâ sana hükm-ü Hümâyûnum gönderülüb sancağın askeri ile kral bedfa'al üzerine olan sefer-i Hümâyûna tevcih idesin deyu tenbîh olunmuşdu. Lakin vilayet-i Karaman muhâfazası mühimmattan olmağın emr-i şerîfemle muhâfazaya tayin olunan sipâhilerle sen vilayet-i mezbûre muhâfazasına kalub sancağın zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı alaybeğleriyle sefer-i Hümâyûnuma gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta fermân-ı şerîfem üzere muhâfazaya tayin olunan sipâhiler ile sen vilayet-i Karaman muhâfazasına kalub dahi sancağın zü'amâ ve erbâb-ı tîmârlı alaybeğleri ile sefer-i Hümâyûnuma irsâl eylemeyüb söz ve tenbîh eyleyesin ki tayin olunan zamana değin te'hîr ve terâhî etmeyüb mahal-i mezbûre varub serdâr-ı zafer-i şiarıma mülaki olalar.

361 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hazret-i EFendi

Yevmü's sadis

Fî22 Rebî'ü'l-âhir sene isneyn ve elf

Kostantiniyye

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Amid hazinesiyle Âsitâne-i sa'âdetime gelen Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Osman çavuş gerü Yemen'e irsâl olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta müşarinileyh yolda ve izde ve menazil ve merahilde anlamayub olageldüğü üzere emin ve salim hıdmeti evvela sürdürüb avk ve te'hîr eyleyesin.

Bir sureti: Vech-i meşrûh üzere Hasan Efendiye ulaştırmak için emr-i şerîfe yazılmıştır.

362 numaralı hüküm**Sâbıkâ Akşehir Sancağbeği olan Mehmed dâme izzûhuya hüküm ki:**

Hâlâ sen yarar ve secâat-şi'âr olduğun ecilden Akşehir ve Beğşehri sancakları muhâfazasına tayin olmuşsundur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hîr etmeyüb livâ-i mezbûreye varub yarar âdemlerinle hıfz ve hırsasetinde olub ebnâ-i sebîlden ve sükkân vilayetinden bir ferdin malına zarar ve gezendiristirmeyüb bâb-ı muhâfazada dakika fevt eylemeyesin.

[Sayfa: 190]

363 numaralı hüküm

Buyruldu.

Ba hatt-ı Cafer Efendi

Yevmü'l Hamse

Fî19 cemazielahir sene isneyn ve elf

Cezayir-i garb Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ iş bu evvel-i bahar hâceşte-i asarda derya yüzüne azim donanma-i Hümayûnuma çıkmak fermânım olmağla sen dahi müretteb ve mükemmel çektiri, forsa kâdırgalarınla ve kanun üzere cebe ve cevşen ve cebelülerinle ve Beğlerbeğiliğine müteallik ümera ve zü'amâ ve yeniçeri ağaları ve bölükbaşları ile

vesair ihtiyarlar ile ve neferleriyle ve kapudanlar ve reisler ile cümle alet-i harb ve kâtl-i edavatı cenk ve cidalleriyle kifayet miktarı zâd u zevâde hazır ve amade olub ruz-u hızırda kapun önünde düstûr-u mükerrerem ale'l-ahir vezaretle kapudanım Sinan Paşa edâme'llahu te'âlâ iclâlehûya mülaki olmalarını emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta aslâ bir an ve bir saat te'hîr ve terâhî ve her türlü etmeyüb fermân-ı celîlü'l-kadrim mücebince müretteb ve mükemmel forse kâdırgalarınla kanun üzere cebe ve cevşen ve cebelülerinle ve Beğlerbeğiliğine mütaalik ekrad ve zü'emâ ve yeniçeri eşmeleri ve bölüğü şeyhleri vesair ihtiyarıyla ve neferleriyle ve kapudan ve reisleriyle cümle âlât-ı harb ve kâtl-i edavatı cenk ve cidal ile hazır ve müheyya olub dahi ruz-ı Hızır'da kapun önünde müşârün-ileyh kapudanıma mülaki olub müşârün-ileyh vech-i münâsib gördüğü üzere uğûr-u Hümâyûn zafer-i makrunumda hizmetde ve yoldaşlıkda bulunasın ki inşallahu te'âlâ zuhûra gelen sancağın ve (...) mukabelesinde envâ'-ı avatıf-ı aliye-i hüsrevaneme mazahir olursun ana göre bâb-ı dikkat ve ihtimâm kusûr koyub ruz-u mezbûrede ve mahal-i mezbûre gelüb müşârün-ileyh kapudanıma mülaki olunmayınca olmasın.

Bir sureti: Trablusgarb Beğlerbeğine

Bir sureti: Tunus Beğlerbeğine

Bir sureti: Şerşel beğine

Bir sureti: Cezayir kapudanı Hamza Beğe

Bir sureti: Abbas Beğe

[Sayfa: 191]

364 numaralı hüküm

Edincik Sancağbeği tersane-i amire kapudanlarından Kurd'a hüküm ki:

Hâlâ fermân olunan azim donanma-i Hümâyûnumda Trablusgarb ve Cezayir-i Garb ve Tunus Beğlerbeğileri dahi düstur-u mükerrerem müşir-i mufahham alel ahir vezaret ile kapudanım olan Sinan Paşa edâme'llahu te'âlâyâ cemien askerleri ile mülakat idüb uğûr-u Hümâyûnumda bulunmak mühimattan olmağın bu bâbda müşarinileyh beğlerbeğilerin her birine münfasıl hükm-ü Hümâyûnum yazulub ve sen niçe defa hizmet-i Hümâyûnumla mukarrebe varub gelen ehl-i vukuf olduğun ecilden Tunus ve Trablus Beğlerbeğilerine yazılan o emr-i şerîfeyi sen ulaştıramasın emr idüb buyurdum ki aslâ te'hîr ve terâhî etmeyüb kalitanı donadup hazır ve müheyya idüb

dahi zikr olunan Beğlerbeğine yazılan o emr-i şerîfe ulaştırub atlar ile maan müşârün-ileyh kapudanıma mülaki olunub bu husus-u ehem-i umurdandır ihmâl ve müsaheleden zîyâde hazer edesin.

365 numaralı hüküm

Kapudan Paşa hazretlerine tâbi kâtib (...) verilmiştir.

Fî13 (...) sene isneyn

Cezayir-i garb Beğlerbeğisine hüküm ki:

İş bu sene-i mübarekede ‘ilay-ı kelimetullah-ı aliye için küffâr-ı hâksâra azim donanma-i Hümâyûna fermânım olub sen dahi muhâfaza ve edavatı için kifayet mikdarı asker alıkoyduktan sonra maâda cemiyen asker ile âlât-ı harb ve kâtl ve edevatı cenk ve cidal ile müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla ateşi olan kâdırgalar girüb düstur-u Ekrem müşir-i mufahham alel ahir vezaret ile kapudanım olan Sinan Paşa edâme’llahu te‘âlâ iclâlehûya ruz-u hızırda Hatvan kal‘ası önünde mülakat etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda evkât vechile mukayyed olub fermân-ı celîlû’l-kadrim mücebince muhâfaza-i vilayet için kifayet mikdarı asker alıkodokdan sonra maâda cemien asker Cezayir ile müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla ol cânibde olan ruz-u hızırda mahal-i mezbûrede (...) mumâ-ileyh kapudanıma mülaki olub mumâ-ileyh vech-i münâsib gördüğü üzere din-i mübin ve uğûr-u Hümâyûn sa‘âdet-i karinime müteallik cumhur-u umurda bezl-i makdûr ve say’-ı(...) eyleyesin. Asakir-i Cezayir’ den uğûr-u Hümâyûnumda hidmet ve yoldaşlık edenlere mesullerinden zîyâde riayet olunmak mumâ-ileyh kapudanım ruhsat verilmiştir. Ana göre asakir-i müslimin ve kuzzat mevcudunu i’lam eyleyesin ki ve ırgatların yazıya getürüb bâb-ı cihad ve gazada ihtimâm eyleyeler.

Bir sureti: Trablusgarb Beğlerbeğisine

Bir sureti: Tunus Beğlerbeğisine

Bir sureti: Şerşel Sancağbeğine

Bir sureti: Sancağbeği Abbas Beğe

366 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Süleyman Efendi

Südde-i sa'âdetimden Bolu'ya varınca yol üzerinde vâki' olan kâdılara hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetül emsail vel-akran Bali çavuşun on beşer yaşında karayağız iki nefer Gürcü (...) ümera kullarından bazı ehl-i fesâd ayardub firâr etmeğin ele götürülüb südde-i sa'âdetime gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları ayardub alub giden ehl-i fesâd her kangınızın taht kazâsında bulundurursa aslâ mecal vermeyüb muhkem kayd u bend idüb mezbûr çavuşuma ve müşârün-ileyhin âdemisine teslîm eyleyüb ber-vech-i isti'cal südde-i sa'âdetime irsâl eylesin.

[Sayfa: 192]

367 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Hümâyûn

Mahaline gönderile

Eflak Voyvodasına hüküm ki:

Âdemlerinden Yarye Aliye nâm zimmi senin tarafından vilayet-i Eflak'tan cem' ve tahsil olunmaları lâzım olan mîr-i mîrân tahsilinde iken muhasebesi virmedi firâr ettüğü ilâm olunmuş. Mahaline gönderile deyu hatt-ı Hümâyûnumla fermân-ı 'âlî-şânımsâdır olunmağın Âsitâne-i sa'âdetimde zimmiye-i mezbûr ele götürülüb sana gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta zimmiye-i mezbûr vilayet-i Eflak' tan cem' ve tahsil eyledüğü mal-ı miriden zimmetinde ne mikdar akçe zuhûr ederse bî-kusûr taleb ve tahsil idüb zimmetinde bir akçe ve bir habbe bâki koyasın.

368 numaralı hüküm

Akkerman Sancağbeği Mahmud dâme izzûhuya ve Akkerman topçubaşısına hüküm ki:

Akkerman tophanesi harâbe-i nişin olub merebbatı muhtaç olduğu i'lam olunmağın zikr olunan tophanenin ta'mîr ve termîmie muhtaç olan yerlerine Boğdan voyvodasından kifayet mikdarı per-avere getürdüb olageldüğü üzere ta'mîr ettürülmeği emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta olageldüğü üzere per-avere getürdüb metanet üzere ta'mîr ve termîmi ettüresin.

369 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Nuğman efendi

Sipâhileri sefer ihraç ettürdüğünden sonra

Sen alaybeğisin kendün Âsitâne-i (...)

Yarar ettürüb sefer tevcih edesin deyu buyrulmuştur.

Teke alaybeğisi olan Ahmed'e hüküm ki:

Zikr olunan alaybeğin emir ile sana inâyet olunub lakin münevvez berât ettürmedüğün i'lam eylemişsin. İmdi livâ-i mezbûr beğ Hâlâ sefer-i Hümâyûnumda olmağla livâ-i mezbûr sipâhilerini sefer-i nusret işarına ihraç etmek mühimattandır.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukta livâ-i mezbûrun zü'emâ ve sipâhilerin ale'l-teaccül bit-tamam ihraç ettükten sonra südde-i sa'âdetime âdemin gönderüb zikr olunan alaybeğiliğine berât ettüresin.

[Sayfa: 193]

369 numaralı hüküm

Yevmü'l Hamse

f15 Şaban-ül muazzam sene isneyn ve elf

Bağdad eyâletine mutasarrıf olan vezir Hızır Paşa'ya hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Hâlâ sinor dağı için müşahide gelen Bastem Ağa sana varub Nihavend yanında Günalavend ile Singor Dağı yanında Hâlâ Şah'ın tasarrufunda olan yerler memâlik-i mahrûseye feth olunub Günalevend sinor tayin olunmağla Şah razı olmayub eğer sulh ve salah bozulmağa rizay-ı Hümâyûn olmağın mukaddemâ Bağdad Beğlerbeğisi olub Hâlâ Tebriz eyâletine mutasarrıf olan ümerail emasil vel-Ekrem Hızır dâme ikbâluhû sinor dağı eyledükte nizâ'dan hudud tayin eylemiş ise verdüğü bir kere mûcebince amel olunmağa müsait olunursa sulh ve salah ve ahd u eman mukarrerdir. Hâlâ Hızır Paşa'nın tayin eyledüğüne mugâyir

Elvend Dağı sınır tayin olunursa Şah tarafından binay-i sulh bozulub müstakil serdâr ve asker gönderilüb kılınç ile alınmazdan alınmayınca dostluk üzere kendü irâdemizle vermek muhaldır deyu ayan-ı Bağdad düsturunda cevab vermiştir ve bu vecihle davalarına bais budur ki Hızır Paşa'nın kat' ettüğü üzere amel olunmak bâbında ellerinde hatt-ı Hümayûn sadaret-i makrunumda olmağla kelam-ül mülük mülük-ül aklamdır ve anda kerime-i hüsrevaneye tekbir gelmez deyu (...) ederler. Âsitâne-i sa'âdete envâ'-ısıdır tayin olunub mühim ve meşuk nesne kalmayub her ne vecihle münâsib görülürse ana göre hükm-ü şerîfe gönderile ki mûcebi ile amel ederüz deyu arzylemişsin ve bu bâbda (...) sana gelen mektûbları ve sınırıname sureti bile göndermişsin. Cümlesine (...) müteallik olub (...) malum (...) olmuştur. İmdi Şah Abbas hallet-i astinası mukaddemâ dâmed-i sulha teşebbüs etmekle doksan yedi senesinde karındaşı oğlu Haydar Mirza'yı Erdebil hâkimi Mehdi Kulu Han ile Âsitâne-i sa'âdetime gönderüb ' arz-ı sadakate ve ihlas ve südde-i sa'âdet (...) iltica ve ihtisas etmeğin sizin tasarrufunuzda bulunan yerler sizin tasarrufunuzda ve bizim tasarrufumuzda bulunan yerler bizim tasarrufumuzda olsun deyu sulh ve salah makrune-i rızay-ı şerîfem olub bu minval üzere hatt-ı hümayum erzani kılınmış idi. Ol fermân-ı 'âlî-şânım kemâkân mukarrerdir. Amma çünkü Nihavend Kal'ası kabzay-ı tasarruf hüsrevanemdedir. Zahirdir ki heman yalnız bir kala ile iktifa olunmaz. Matakaddümden Nihavend kal'asına tâbi olan yerler uslub-u sabık üzere gerü Nihavend'e tâbi' olmak gerektir ki içinde olan kul tâ'ifesi habs olunmuş gibi olmayub lâzım oldukça etrak ve cevabine çıkub kasabat ve kurâdan akçeleri ile zâd u zevâdelerde tedârik idüb bir nesneye müzeyaka çekmeyeler ve kala-i Nihavend'den Bağdad serhadine gelince

[Sayfa: 194]

370 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Hümayûn

Emir verildi.

Yevmü'l Erba

Fî13 Ş sene isneyn

Aksaray Beğine ve kâdisına hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâma arzlar getürüb sâbıkâ Niğde kâdısı olub Aksaray'da sâkin olan Derviş Mehmed nâm kâdı Mirza nâm âdemi ile bin iki Recebin yirminci gecesi davetten gelürken Aksaray sâkinlerinden Ramazan nâm kâdı eşkiyadan beş nefer âdemi ile yatsu nâmazından sonra yolunu basub mezbûr Ramazan merkum derviş Mehmed'i bir nice yerde kılınç ile mücrum ettüğünden gayri kendü eli ile boğazlayub kâtl eyledüğü şuhud-u udul şهادeti ile sabit olmağla habs olub lâzım (...) olanlardan olmağın habs olunmuştur. Kısasa fermân olunursa müvekked emr-i şerîfe verilmek ricâsına arz eyledüğünüz maâda sen ki kâdısın zikr olunan fesâd kâdıyı mezbûrun şer‘le üzerlerine sabit olunduğunu iki kıta’ hüccet gönderdüğün pâye-i serîr-i ulyama arzolandukta emr-i celîlü‘l-kadrim verilmek bâbında hatt-ı Hümâyûnumla ferma-ı ‘âlî-şânımsâdır olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta kazâ-i mezbûrun üzerlerine sabit olub verilen hüccet-i şeriyye mûcebince şer‘le lâzım gelen icra ettürüb ehl-i fesâda aslâ ruhsat vermeyesin. Hak üzere olub tezvir ve telbisten ve şuhud-u zurdan hazer idüb kaziyede medhal olmayanı dahil ettürmeyüb eslemeyanı yazub bildüresin.

371 numaralı hüküm

Söğüt kâdısına hüküm ki:

Aksaray sâkinlerinden Abdullah oğlu Nurullah ve Mehmed oğlu Receb ve Cafer oğlu Ali sâbıkâ Niğde kâdısı olan Derviş Mehmed kazândan Ramazan ile ittifak üzere kâtl eyledükleri Söğüt mahkemesinde şer‘le üzerlerine sabit olub Hâlâ Söğütcük'de mahbus olunmağla maktul mezbûrun verese-i suret-i sicili südde-i sa‘âdetime göndermeği mukayyed ve mahbus Aksaray’a gönderilmesi emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta aslâ te’hîr etmeyüb mezbûrları müşârün-ileyh çavuşuma kayd u bend ile koşub Aksaray’a gönderesin ki Aksaray Beğine ve kâdısına gönderilen emr-i şerîfem mûcebince şer‘le haklarından geline.

[Sayfa: 195]

372 numaralı hüküm

Söğüt kâdısına

Ba hatt-ı hazret-i efendi

Südde-i sa'âdetimden Akkerman'a varınca yol üzerinde vâki' olan kâdılara hüküm ki:

Hâlâ cenâb-ı amaret me'âb Kırım Hanı Gazi Giray Han dâmet mealuhu Kral seferine tevcih etmekle südde-i sa'âdetimden hazineye irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta her kangınızın taht kazâsına dâhil olursa hazine ile varan davarların ve âdemlerine narh-ı ruzi üzere akçeleri ile zahire vesair levazım ve mühimmatların tedârik idüb aslâ yer hususlarında kazâbata dahi her birünüze emn-ü salim ulaştırub çektürmeyesin ve her menazilde hazinenin hıfz ve hırsaseti için yarar bekçiler tedârik idüb ihmâl ve müselehadan zîyâde hazer edesin.

373 numaralı hüküm

Arz getüren âdemlere verilmiştir.

Ba hatt-ı Nu'man Efendi

Şer'le görölüb arzoluna.

Kastamonu Beğine ve Zara kâdisına hüküm ki:

Sen ki kâdisın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb livâ-i mezbûrda iki bin dört yüz akçelik tîmârı olan Rüstem oğlu Mahmud nâm kimesne dâimâ şirret-ü şika üzere olub Müslümanlara taâddiden hali olmamağla mukaddemâ metâ' için defeatle o emr-i şerîfe varid oldukta memnû'olmayub Muharrem nâm kimesnenin bâbasından ırs ile intikal eden mülkün bir müzevvir hüccet ile tasarruf etmek isteyüb Süleyman ve Recep nâm kimesnelerin dahi tasarruflarında olan yerlerin dahi fuzulen tasarruf etmek istediğünde Abdurrahman ve Resul halife nâm âdemlerin koyunum sirka eylediler deyu üzerlerine şer-i şerîfe sabit olmadı. Ehl-i örf eline verüb üç bin akçeleri aldırub ve tîmârı reâyasından nice kimesnelerin cebren yerlerine alub ve ehl-i ıyallerine taarruz idüb mezbûrun taâddisinden nice kimesneler celay-ı vatan idüb ve bundân maâda mezbûr Mahmud sûhte ve at ile olub nice zulm ve taâddi zahir olmuştur deyu arzeyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûru ihzar idüb dava-i hakk idüb tayin-i mal edenler ile beraber idüb bir defa şer'le fasıl olmuş olmayub on beş yıl murur etmeyen davaların hak üzere teftiş idüb göresin. arzolunduğu üzere mezbûrun Müslümanlara zulm ve taâddisi şer'le sabit ve zahir olursa âshab-ı hukukun şer'le müteveccih olan hakların

hüküm idüb aliverüb dahi mezbûrun üzerine sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile sütte-i sa'âdetime arzeyelesin. Amma hin-i teftişte hak üzere olub tezdır ve telbisten şuhud-u zurdan hazer idüb hilaf-ı şer'-i şerîfe kimesne zulm ve taâddi olmak ihtimali olmaya.

[Sayfa: 196]

374 numaralı hüküm

Kefe Beğlerbeğisine hüküm ki:

Cenâb-ı emaret me'âb eyâlet-i (...)Kırım Hanı Gazi Giray Han dâmet mealuhu Hâlâ Nemçe Kralı üzerine tevcih ve azimet etmekle Han müşârün-ileyhe hıdmet (...) taht-ı eyâletinde olan Dergâh-ı mu'allâm müteferrikaları ve bostan-ı sa'âdet istikam çavuşları ve kapum kulları mumâ-ileyhan ile bile gitmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta aslâ te'hîr ve terâhî etmeyüb muhkem tenbîh ve tedabir idüb sen ki cümle âlât-ı harb müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla kalkub fermân-ı Hümâyûnum mücebince Şah müşârün-ileyh ile sefer-i zafer işarıma bile gideler. Şöyle ki emr-i şerîfim varduğu gibi sefer-i Hümâyûnuma ihmâl ve müselehe üzere olalar. Dirlikleri alınmağla konulmayub gereği gibi haklarından gelinmek mukarrerdir. Sonra bilmedin ve işitmedin demeyeler.

375 numaralı hüküm

Yasakçıya verilmiştir.

Fîevasıt R sene isneyn

Ba hatt-ı Hümâyûn

Bozlok Sancağbeği Hasan dâme izzûhuya hüküm ki:

Livâ-i mezbûr sana inâyet olunmak şartıla ıstabl-ı amireme malından yirmi katarlık tedârik ve irsâl eylemeğe meteahhid olduğun ecilden livâ-i mezbûr teahhüdün üzere sana inâyet olmuş idi. Buzhaneden teahhüdün üzere getürmediğin ecilden gereği gibi mesûl ve mu'âteb olmuşsundur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hîr etmeyüb teahhüdün üzere ıstabl-ı amireye yarar yirmi katarlık develeri kendü malından bî-kusûr tedârik idüb ber-vech-i isti'cal müşârün-ileyh ile sütte-i sa'âdetime irsâl idüb ihmâl ve müsaheleden zîyâde hazer edesin. Şöyle ki teahhüdün üzere mu'accelen tedârik ve irsâl etmeyüb veyahud amel-mande

develer gönderesin. Gönderdiğün develer makbul olmaduğundan gayri sancağın alınub ahara verilür ana göre mukayyed olasın.

376 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Pir Efendi'ye ki emir vere deyu verilmiştir.

(...) Beğlerine ve kâdısına ve defterdarına hüküm ki:

İftiharü'l-havss ve'l mukarrebın darül selam Ağası Mustafa dâme ulüvvuhu südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb sâbıkâ verirken vefat eden Lala Mustafa Paşa Şam-ı şerîfede bina idüb Medine-i Münevvere'ye vakıf eyledüğü handa mir-i kapan olub makulat kısmı cümle Han-ı mezbûre gelüb miri tarîkinden muhattab ve (...) şer'-i den sabit oturub miriye ve kıza ait olan mal cem' ve azl olunurken Beğlerbeği âdemleri çeküb hane konmak ile zahire veya makulata müslümandan nesne çekmeyüb mal-ı miri ve mal-ı vakıfa izar ve taâddi olunduğunu mütevellisi arzyledükde mukaddemâ emr-i şerîfe verilüb men' olunmuşken Hâlâ tâ'ifeyi mezbûreye Han-ı merkume konmak ile külli izar ve taâddileri olunduğu bildürüb min ba'd Han-ı mezbûre Beğlerbeği âdemleri konmamak için emr-i şerîfe verilmek ricâ eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta zıkr olunan Han'amin ba'd Beğlerbeği âdemlerini konmayub olageldüğü üzere amel eyleyüb olageldi ise fermân-ı Hümâyûnuma mugâyir Beğlerbeği âdemlerine ve ahara dahl ve tecâvüz ittürmeyesin.

[Sayfa: 197]

377 numaralı hüküm

Nuğman Efendi

Mütevellisine verilmiştir.

Fîevasıt R sene isneyn

Mütevellisi görüb şer'le haklarından geline.

Galata kâdısına ve merhum şehzade Mehmed Han tabe serahu câmi'nin evkâf mütevellisine hüküm ki:

Evkâf-ı mezbûreden taht kazânuzda [] nâm vakıf karyede mukaddemâ yasakçı olan Derviş nâm yeniçeriyi haremiler basub fesâd idüb bade's subut olundukta karye-i mezbûreden Papa Yorgi ve Papa Giryazi ve Nipdazi ve Etnayen nâm zimmîler harami

olub ve yatak oldukları şer‘le sabit olup sicil olunub hüccet-i şerîfem verildikten sonra mezkûr Nipdazi ve Etnayen siyaset olunub mezkûrları gaybet etmişler iken Hâliyâ mezbûr Papa Yorgi ve Papa Giryazi gerü karye-i mezbûresine gelüb fesâd üzere oldukları i‘lam olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûrları ihzar idüb teftiş- madde idüb dava-i hak edenleri murâfaa eyleyüb bir defa şer‘le fasıl olmayub on beş yıl mürur etmeyen hususların hak üzere teftiş idüb göresin. Mezbûrların fesâd ve şenâ‘atleri vâki‘ ise bade’ s subut sicil idüb muhtaç-ı arzolanlardan değillerse şer‘le haklarından lâzım geleni icra eylesin. Muhtaç-ı arzolanlardan ise habs idüb arzeyelesin. Amma hak üzere olup hilaf-ı şer‘-i şerîfe zulm vve taâddiden hazer eylesin.

378 numaralı hüküm

Ba hatt-ı hazret-i Efendi

Akkerman İskeleyi eminine hüküm ki:

Cenâb-ı emaret me‘âb Kırım Hanı Gazi Giray Han dâmet mealuhunun âdemlerinden Arslan mirza âdemisiyle müşârün-ileyh tarafına irsâl olunmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukta mezbûr ve yanında olan âdemlerine yarar bargirler tedârik idüb vesair levazım ve mühimmatın görüb ber-vech-i isti‘cal mahal-i mezbûre irsâl eylesin.

[Sayfa: 198]

379 numaralı hüküm

Yevmü’l (...)

Fî8 R sene isneyn ve elf

Ba hatt-ı Hümâyûn

Hazretlerinin halefîdeyu fermân olunmuştur.

Anadolu Beğlerbeğine ve Kütahya kâdısına ve Eşme kâdısına hüküm ki:

Sen ki Beğlerbeğisin sūdde-i sa‘âdet-i sadaretime mektûb gönderüb Mehmed ve Cihan nâm kimesneler arzu hal idüb kazâ-i mezbûrden İbrahim ve Bali ve Hamdi ve Keyvan nâm kimesneler ile şer‘ i davaları olup ahvalleri görülmek için emr-i şerîfemle Kütahya müftüsü ve Eşme ve Tama(?) kâdılarını mübaşir tayin ettirmekle

akd-i meclis olunub görölmek üzere iken mukaddemâ Kula kazâsından munfasıl olan Veli ve Davud'a münhal olmayan Murad çavuş (...) nâm kimesnelerin ulufeleri yoğken itaat emr etmeyüb kendü hevalarına tâbi niçe eşkıya ile gelüb hençer çıkarub davacıların cebren almağla def-i meclis olduğı ecilden bir vechile görölmesi mümkün olmayub ahval-i fukara ve mesalih-i müslimin muvattal kalduğunu bildürüb fil vâki' mezbûrların cevhi-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ'atleri ve dâimâ Müslümanlara zulm ve taâddileri mükerrer olub haklarından gelinmezse ahval-i fukara(...) olur deyu arzyledüğün ecilden hakkından gelinüb deyu hatt-ı Hümâyûnumla fermân-ı 'âlf-şânımsâdır olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları ele götürüb gaybet ederlerse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub götürüb dahi dava-i hakk idüb tayin mande edenlerle beraber idüb bir defa şer'le fasıl olmuş olmayub on beş yıl murur etmeyen davalarında hakk üzere teftiş idüb göresin arzolunduğı üzere mezbûrların fesâd ve şenâ'atleri şer'le sabit olursa âshab-ı hukukun şer'le müteveccih olan haklarında hükm idüb alıverüb mezbûrlardan ' arza muhtaç olanları habs ve arzidüb muhtaç-ı arzolmayanların şer'le haklarından gelesin. Amma hin-i teftişte tamam-ı hakk üzere olub hilaf-ı şer'-i şerîfe kimesneye taâddi olmak ihtimali olmaya.

380 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Pir Hali

İstanbul kâdısına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbulda şehir içinde gezen tablekarlar ve ağyacilar ve keten vesair zahair satanlar noksan üzere satub ve niceleri dahi dükkânları varken dükkânlarında bey' etmeyüb dermahsen eyledükleri i'lam olunmağın min ba'd tablekarlar vesair bu makule şehir içinde gezüb bey' ve şira edenler men' olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda evkât vechile mukayyed olub bu makuleleri bit-taleb men' idüb meta'ların der-mahsen ettürmeyüb vâki' olan cüzi ve külli zahairleri dükkânlarda narh-i ruzi üzere satturub min ba'd emr-i şerîfeme muhalefet edenleri muhkem tedib eyleyesin.

[Sayfa: 199]

381 numaralı hüküm

Ba hatt-ı pir efendi muvakkid emr-i şerîfe buyuruldu.

Selanik kâdısına hüküm ki:

Vezirim İbrahim Paşa'nın mutasarrıf olduğu haslârı voyvodası olan Hızır voyvoda bazı eşkıya reâya ile müttefik olub kâtl eyleyüb mahsulü dahi zayi ve telef olduğu i'lam olmağın katiller ele götürülüb ve zayi olan mahsül zuhûra götürülüb tahsis olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta müşârün-ileyh voyvodayı kâtl edenleri ihzar idüb gaybet ederlerse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub ele getürdüb kâtl hususu tecessüs-ü şer' üzerlerine sabit olanlar muhtaç-ı arzolanlardan değilse şer'le haklarından gelesin. Muhtaç-ı arzolanlardan ise tahsis idüb arzeyeleyesin ve müşârün-ileyhin haslârı mahsulündan ne mikdar nesne zayi ve telef olmuştur yerlü yerinde teftiş idüb zuhûra getürüb Hâlâ voyvodası bi kusûr alıveresin veya bi'l-cümle müşârün-ileyhin tahvîl ve tarihinde düşen mahsül yada akçesi müteveccih olanlardan alıveresin. Kimesneye te'allül ve bahane ve inâd ve muhalefet ettirmeyesin.

Bir sureti: Tuna kâdısına yazıla.

382 Numaralı hüküm

Ba hatt-ı Nu'man Çelebi

İnecik kâdısına hüküm ki:

Sâbıkâ İnecik kâdısı olan Mehmed südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrede Ovabağçe nâm karyede Alibali karye-i Karesel' den Hacıoğulları Yahya ve Timur ve Abdülkerim nâm kimesneleri bir mikdar yerler hususunda olan nizâ' ları görölmek için mezbûr Ali Bali yedinden emr-i şerîfem varid olmağın görölüb şer' ve kanun üzere hakk mezbûr Alinin ittüğü sabit ve zahir olub mezbûra hükm olunduktan sonra ol berayı ziraat idüb ' ulaf ekmiş iken mezbûrun hacıoğulları gelüb hilaf-ı şer'-i şerîfe üzerine arpa eküb şer'-i şerîfe ve emr-i Hümâyûnuma muhalif eylediklerin arzetmeğın **buyurdum ki:**

Vardukta göresin arzolanduğu gibi ise mezbûrları men' idüb mükteza-i şer' ve kanun üzere lâzım geleni icra eyleyesin. Şöyle ki be defa inâd ederlerse mezbûr hacıoğulları kayd u bend ile südde-i sa'âdetime gönderesin.

[Sayfa: 200]

383 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Hızır Efendi

Kal'acik ve Çubuk kâdılarına hüküm ki:

Sen ki Çubuk kâdisısın Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb Kal'acik ahalisi meclis-i şer' gelüb kazâ-i Kal'acik tarîk-i amm ve (...) olmakla ayande ve revandeden bazı eşkiya cem olunub evlerin basub esbâb ve erzağın gâret idüb ve Kaplan nâm şakî nice ehl-i fesâd ile kazâ-i Kal'acik'i basub külli envâl ve erzağı gâret idüb kâdı olan Alaaddin ve Nasrullah nâm kimesneleri kâtl idüb mirlivâ-i mezkûr kabileyh i ele götürüb altı nefer yoldaşlarıyla vech-i meşrûh üzere ettikleri fesâd tecessüs-ü şer' üzerlerine sabit olub mezkûrları kasaba-i mezbûre Kal'asında habs idüb mirlivâ(...)gittükten sonra bazı ehl-i fesâd dahi cem olunub kazâ-i mezbûreyi gerü basub kal'ayi muhasara idüb mahbusları döyüb mezbûr kabile ile şeriklerinin haklarından gelüb ve bu makule ehl-i fesâd zuhûr ettükte mirlivâ mevcut olmadığı takdirce kâdı ve subaşılar ehl-i fesâdı ele götürüb şer'le ellerinden gelmek için emr-i şerîfe verilmek ricâsını arzetmeğin mezbûrkabileden ve şeriklerinin şer'le haklarından gelünüb ve anun gibi ehl-i fesâd olduğu il eri kâdı ve sancak subaşılar ele götürüb emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûr kabileden ve şeriklerinin kâtl hususu tecessüs-ü şer'(...) üzerlerine sabit olmuş ise mecal vermeyüb şer'le haklarından gelesin. Anun gibi ehl-i fesâd olub fesâd eyledükte siz ki il-eri ve sancak subaşıları ele götürüb tecessüs-ü şer' fesâd ve şenâ'atleri üzerlerine sabit ve zahir olanların şer'le haklarından gelesin. Muhtaç-ı arzolanları yazub arzeyleyesin. Kal'acik üzerlerine alub bu bahane ile ehl-i fesâd vardır deyu reâya üzerlerine çıkmayub kendü hallerinde olanlara hilaf-ı şer'-i şerîfe zulm ve taâddi ettürmeyüb ve ahz ve celb sebebi ile ehl-i fesâda ruhsat vermekten zîyâde hazer eyleyesin.

[Sayfa: 201]

384 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Nuğman Çelebi

Istanbul'dan Edirne'ye varınca yol üzerinde olan kâdılara hüküm ki:

[] nâm Dergâh-ı mu'allâma arzu hal sunulub bazı yoldaşları ile Eflak'dan miri içün getürdüğü Hâlâ Rum iline irsâl olunan Veli Ağa tarafından ulaklar içün bargirleri alındığı bildürdükleri ecilden **buyurdum ki:**

Varduklarında mezbûrların bargirlerin her kangınızın taht kazâsında alıkoymuşlarsa ulufecin tayin idüb kendülerin ettüğü malum olduktan sonra bargirlerini gerü vermeyesin. İnad ve muhalefet edenleri men' ve def' eylesin.

Mezbûr Hurrem ribâ-hôr olub reâyaya onun on beşe akçe verüb (...) zîyâde alduğu akçeler alub kassab olmak (...) kariye-i mezbûrede ribâ-hôr olanlar kasab olmak içün arz oluna.

385 numaralı hüküm

Ba hatt-ı pir Çelebi

Yenişehir kâdısına ve TırHâlâ Beğine ve Alasonya kâdısına hüküm ki:

Sen ki Alasonya kâdısının mektûb gönderüb düstûr-u mükerrem vezirim Halil Paşa haslârından Alasonya'da mütemekkin Hürrem nâm kimesne yirmi yükten zîyâde akçesi olmağla ribâ-hôr olub reâyaya her üç ilde muamele ile verdüğü akçe üzerine on beş akçesini verüb ve bir akçe verdüğü kimesnenin üzerine beş akçe zîyâde yazub cebir ile alub şöyle ki bu üslub üzere imtidat bulursa tahammül edemeyüb perakende olmamız mukarrerdir deyu reâyaya gelüb nizâ' eyledüklerin bildirmeğin mezbûrun reâyadan zîyâde aldığı akçeler altun kendüsü celeb yazdık emrim olmuştur.

Buyurdum ki:

Bu bâbda mukayyed olub fil vâki' mezbûr Hürrem arz olunduğu üzere ribâ-hôr olub reâyaya taâddisi ve yoğise ba'des sübut altun reâyadan zîyâde aldığın âshabına alıverdikten sonra mezbûr Hürrem'i südde-i sa'âdetime gönderesin ki emrim üzere gelüb kasablık hıdmetinde ola ve bundân gayri karyeyi mezbûrede ribâ-hôr olub reâyaya vech-i meşrûh üzere taâddisi olan kimesneleri dahi isimleri ve resimleriyle yazub arz eylesin ki celeb yazıla.

[Sayfa: 202]

386 numaralı hüküm

Şikayet eden âdeme verilmiştir.

Konya kâdısına [hüküm ki]

Sağ ulufecilerden Dünder ve erbâb-ı tîmârdan karındaşı Erdoğan Mustafa ve Mahmud ve Bekir ve Mehmet ve Kara nâm kimesneler ile Kuruderesi nâm derbendde Hızır nâm kimesnenin evleri basub yüz gurus ve yükü ile bir katar devesin gâret idüb ve tekrar mezbûr Hızır'ın evini basub bir kızı kâtl idüb beş yüz gurus ve yirmi bin akçe eder birer reş atı ve iki devesin alub tekrar şikâyeteye gider imişsin deyu yolunu basub iki yüz gurus alub vesair fukaraya dahi zulm ve taâddileri havf (...) olduğu i'lam olunmağın sipâhi oğlanlarından ol cânibde serdâr olan Ahmed mübâşeret iyle ağaları tarafından verilen mektûb mücebince mezkûrların hakları alıverdikten sonra isim ve resimleri ile arz olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda tamam-ı mukayyed olub müşârün-ileyhin serdâr mübâşeret iyle ağaları cânibinden verilen mektûb mücebince mezkûr Dünder' ı vesair yoldaşlarını meclis-i şer' i inkar ve inâd edenleri şer'le kafilesine buldurub getürdüb bir defa şer'le fasıl olmayub ve on beş yıl mürur etmeyen hususların hakk ve udl üzere teftiş idüb göresin. Fil vâki' i'lam olunduğu gibiye şer'le sabit ve zahir olan mezbûrun şer'le müteveccih olan hakkın alıverdikten sonra mezkûr Dünder'ı ismi ve resmi ve bölüğü ile yazub arz eylesin ki sonra emr-i celilül makrunum ne vechile olursa mücebince amel eylesin vesair üzerlerine fesâd ve şenâ'atleri sabit olanları muhtaç-ı arzolanlardansa habs idüb arz eylesin. Ve sonrasın ehl-i fesâda aslâ ruhsat ve mecal vermeyüb şer'le mecliste muhkem haklarından gelesin. Amma hin-i teftişde hakk-ı sarihe tâbi olub tezvirden ve şuhud-u zurdan gazez ve taassub veya ahz ve celb sebebi kimesneye hilaf-ı şer'-i şerîfem zulm ve taâddi olmakdan beğâyet hazer eylesin.

387 numaralı hüküm

Konya kâdısı ve müteveli olan çavuşa verildi.

Konya kâdısı ve Hazret-i Mevlana evkâf mütevellisi olan kapucuya hüküm ki:

Aladağ kâdısı Mevlana Yusuf zîde fazluhû südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Aladağ kâdısına tâbi Alaka ve Mustafalı ve Nebiler ve Oğuzlar ve Çakal nâm karyeler Kuştaşı demekle maruf azim ve mekarr-ı harami bile kurbunda birkaç mahûf ve muhâtara yerlere emir ile derbendçi tayin olunub hıdmetleri mukabelesinde karyelerine miri mSafevî subaşları konmayub tekalif-i örfiye tekalif olunmaya deyu

müvekkid o emr verölüb mâmur olundukları derbendçilik hıdmeti kemayenbeği idüb ebnâ-i sebîl emnü salim murur ve ubud idüb Beğlerbeğiler dahi subaşıların karyelerine gelüb gitmekten men‘ etmişler iken Hâlâ gerü subaşılar gelmekle reâya derbendçilik hıdmetinde kalub ellerinde olan o emr-i şerîfe mûcebince subaşılar men‘ olunmak bâbında hükm-ü şerîfem ricâsına arzetmeğın men‘ etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta göresin fil vâki‘ mahal-i mezbûr muhâfazası lâzım derbend olunmağın zıkr olunan karyeler vech-i meşrûh üzere emr ile derbendçi tayin olunub derbendçilik hıdmetin ederlerse ellerinde olan o emr-i şerîfe mûcebince karyelerine subaşılar gelmekten men‘ eylesin.

388 numaralı hüküm

Muhzıra verilmiştir.

İzmir kâdısına ve Kocakal‘ali dizdârına hüküm ki:

İstanbul zahiresi içün İzmir iskelesinden tahmil olunan Kara üzüm ve gazel üzüm ve bâdem ve incir vesair ol cânibde hasıl olan meyve doğru İstanbul’a gelmeyüb doğru ahara gittüğü i‘lam olunmağın ol cânibde meyve vesair metâ‘ tahmil eden reislerin gemilerinin işçilerine Kocakal‘asi hisar erenlerinden birer nefer âdem koşub doğru mahrûse-i İstanbul’a irsâl olunmasını emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta fermân-ı şerîfem üzere ol cânibde meyve vesair zahire tahmil eden gemilerin işçilerine Kocahisar erenlerinden bir nefer koşub doğru mahrûse-i İstanbul’a irsâl eylesin.

[Sayfa: 203]

389 numaralı hüküm

Yevmü’l sebt

Fî selh Rebi‘ü’l-ahir sene isneyn

Mezbûrları her kande ise buldurub kayd ü bend ile Âsitâne-i sa‘âdetime gönderesin. Mükerrer hükm-ü şerîf buyruldu.

Ba hatt-ı pir efendi

Avlonya muhâfazasında olub Avlonya Beği olan Piri Beğ ve Avlonya kâdısına hüküm ki:

Mehmed nâm kimesne ile hemdese(?) emini rikâb-ı Hümâyûnuma arzu hal sunulub bâbaları olan Cafer nâm kapudan Bosna'dan gelürken Avlonya'ya geldüklerinde kimesne fermân için eşyayı taşra çıkarub akşam kurbunda olmağın mezbûru korsanları kâtl etmekle Avlonya nazırı olan Mehmed çavuşa Gaffaz ve Nabi nâm âdemlerin gönderüb cümle esbâbın kabz eyledüklerin bildürüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûrları hüsn-ü tedbir ile ele götürüb inâd ederlerse şer'le buldurmali lâzım olanlara buldurub getürdüb dahi hhakk idüb tayin-i mal eyleyen husemasıyla beraber idüb bir defa şer'le fasıl olmayan hususların hak üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin. Mezbûrların vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ'atleri sabit olursa âshab-ı hukukun şer'le hakkında hükm idüb alıverdikten sonra mezbûrların üzerlerine sabit olan mevadın suret-i sicilleriyle kayd u bend ile südde-i sa'âdetime gönderesin. Amma hin-i teftişte hakk-ı sariha tâbi olub hâlâ şer'-i şerîfe kimesneye iş olmaktan zîyâde hazer edesin ve bile koşub gönderdüğün âdemlere muhkem tenbîh eyleyesin ki gaflet ile yolda gayb etmek ihtimali olmaya.

390 numaralı hüküm

Diyarbakir Beğlerbeğisine hüküm ki:

Cezire Eyâleti bi'l-fi'il cenâb-ı İmaret me'ab mir Mehmed dâmet mealuhu üzerine urub südde-i sa'âdetimden ahara verilmiş değilken mukaddemâ eyâlet-i mezbûreye mutasarrıf olan mir Şeref südde-i sa'âdetime âdem gönderüb eyâlet-i mezbûreye ancak bir telbis emri ibraz idüb lakin bundân akdem ol emri yazan şakî ahz olunub hakkından gelinmişken Hâlâ gerü bir tarîkle bir emir dahi ibraz idüb eyâlet-i mezbûreye dâhil etmek ihtimali olduğu i'lam olundu. İmdi eyâlet-i mezbûre südde-i sa'âdetimden ahara verilmiş değilken bi'l-fi'il müşârün-ileyh mir Mehmed'in üzerindedir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta anun gibi eyâlet-i mezbûr ancak mir Şeref bir tarîk ile müzevver emri ibraz idüb eyâlet-i mezbûreye dahl etmek isterse min ba'd dahil ettürmeyüb kemâkân eyâlet-i mezbûreye merkur mir Mehmed zabt ve tasarruf ettürüb ve ibraz olduğu emri elinden alub bir keseye koyub mühürleyüb südde-i sa'âdetime gönderesin.

[Sayfa: 204]

391 numaralı hüküm

Yevmü'l isneyn

Fî gurre-i Ca sene isneyn ve elf

Bâ hatt-ı (...)

Basiret üzere olasın.

Boğdan voyvodası Uzun voyvodaya hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb hâlâ vilayet-i Leh'ten dört yüzden zîyâde süvari ve bin beş yüz tüfeng endâz cümle iki bin şakî Kazâk eşkiyası alel gafle gelüb Urmi nâm kasabası ve altıpare karyeleri gâret ve zaret ahalisin esir idüb alub gittükleri haber aldukta top ve tüfeng ve külli asker ile ve ol tarafta bulunan çavuş ve sipah ve yeniçeri kullarımla ve Duçe Ali subaşı ile üzerlerine varduğumuz haberin aldıkları kimi Turla nâm nehri geçüb vilayetlerine gittükleri ecilden gerüye avdet olunub lakin Ak kilise nâm mahalde dokuz bin Kazâk eşkiyası dernek üzere olub Nemçe Kralına gitmek tedarîğinde oldukları mukaddemâ i'lam olmuşlardı. Hâlâ fikr-i fasidlerine ettüğü malum olmamağla etraf ve cavalibine göz ve kulak tutmaktan hali değil deyu i'lam eylemişsin. İmdi a'dadan gaflet caiz değildir dâimâ basiret ve intibah üzere olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta fermân-ı celîlü'l-kadrim üzere dâimâ basiret ve intibah üzere olub a'da tarafına ve göz ve kulak tutub iyâzen billâhi Te'âlâ ol câniblerden bir mahale düşmek ihtimali olur ise akdem tedârik idüb def'-i nusret-i a'dadan envâ'-ı ikdam ve ihtimâm vücuda getüresin. Bu bâbda ber vechi mukayyed olasın ki zikr olunan eşkiya bir yere zarar iriştirmeğe mukarrer olmayalar ve min ba'd dahi ol cânibe eşkiyalıkta olan ahbar ve asarın alet-i tevabi bu cânibe i'lam ve işardan hali olmayasın.

392 numaralı hüküm

Nehrüvan Beğlerbeğisi Hul'u Han'a hüküm ki:

Hâlâ Tebriz kal'asında bazı yerleri harebe müşrif olub ta'mîre muhtaç olmağla ta'mîr olunması bâbında fermân-ı şerîfem sâdır olmağın sen dahi eyâletine müteallik olan asker ile Tebriz'e varub emirül-ümerâil-kirâm Tebriz Beğlerbeğisi Hızır dâme ikbâlühû vech-i münâsib gördüğü üzere hıdmetimde bulunmağı emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta fermân-ı şerîfem üzere eyâletine müteallik olan asakir yerine varub müşârûn-ileyh vech-i münâsib gördüğü üzere hıdmette bulunasın.

[Sayfa 205]

393 numaralı hüküm

Kengiri Beğine ve kâdısına hüküm ki:

Kengiri kal'ası dizdârı sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderüb sâbıkâ Kengiri Kal'ası dizdârı olan Halil ehl-i fesâd olub dâimâ kendü heva ve hevesinde gezüb gece ile kala kapusu açub fisk-ı fücür eyleyüb ve kalada olan buğday-ı mahseni mezbûr hazır olmamağla açulub buğdayı sirka olunub ve ümena tarafından kalaya miri akçe konulduğun mührünü urub kendü mesarifinde sarf eyleyüb neferata ve fukaraya hilaf-ı şer'-i şerîfe salgun salub zîyâde zulm ve taâddisi etmiştir deyu mezbûr teftiş olunub şer'le zuhûr eden müstahzine aliverilmek için emr-i şerîfe ricâsına arz etmeğin mezbûr Halil teftiş olunmasını emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûru ihzar idüb dava'-i hak eyleyüb tayin madde edenler ile beraber idüb bir defa şer'le fasıl olmayub on beş yıl murur etmeyen hususların husema mevacibesinde hakk üzere teftiş idüb göresin. Tecessüs-ü şer' üzerine sabit ve zahir olan hakların müstahzine alıverildikten sonra üzerlerine asıl mevad sabit olduğu ve kimlerin hakları alıverildiğini vuku' üzere yazub arz eylesin ve hakkında vâki' olan suret-i sicilleri bile gönderesin. Amma celb ve ahz olunmağla himâyet olunmaktan ve hilaf-ı şer'-i şerîfe muhalif zulm ve taâddiden zîyâde hazer eylesin.

394 numaralı hüküm

Sığla beğine ve livâ-i mezbûrede olan kâdıların hüküm ki:

Sen ki mirlivâsın Ayazmend kâdısı ile sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderüb livâ-i mezbûrda reâyadan bazı ehl-i fesâdın ellerinde tûfeng olub gezüb muttasıl fesâd eyleyüb ve kâtl-i nüfus idüb Menteşe sancağında bu vechile fesâd üzerine olan reâyânın tûfenglerini ellerinden alub sūdde-i sa'âdetime gönderilmek için emr-i şerîfe verülüb mücebiyle amel olmağla vilayet halkı âsûde-hâl olmuştur. Sığla sancağına dahi ol vechile emr-i şerîfe verilmek ricâsına arz etmeğin livâ-i Sığla'dan dahi kutta-i tarîk ehl-i fesâd olub fesâd üzere olan reâya tâ'ifesinin ellerinde olan tûfengleri alunub sūdde-i sa'âdetime irsâl olunması emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta emrim mûcebince livâ-i mezbûrede kuttâü'l-tarîk ve ehl-i fesâd olan reâyanın ellerinde bulunan tûfenglerin alub sûdde-i sa'âdetime gönderesin ve gönderdiğin tûfengleri ne ehli kimesnelerden alınmıştır ve ne mikdardır yazub arzeyelesin. Amma bu bahane ile kendü hallerinde olanlara zulm ve taâddi olunmakdan zîyâde hazer eyleyesin.

[Sayfa: 206]

395 numaralı hüküm

Ane Sancağbeği Ebu Reyş oğlu Tahir'e hüküm ki:

Bazı tüccar tâ'ifesi sûdde-i sa'âdetime muhızır gönderüb vilayet-i Bağdad'dan çıkub mahrûse-i Haleb'e gelürken eşkiyadan Muhna ve Acacı ve Ebu Reyş oğlu Ahmed tüccarın kervanlarında gâret kasdına geldüklerinde sen haber alub gelüb yetüştükden mezbûrlar havâslârından firâr etmekle zikr olunan tüccar tâ'ifesi şerlerinden helas oldukları i'lam eyledükleri ecilden ' inâyet-i aliye-i hüsrevaneme **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta min ba'd dahi bu bâbda gereği gibi mukayyed olub Bağdad ve Diyarbekir ve Şam ve gayri memleketlerden gelen tüccarı vesair ebnâ-i sebîllere hıfz ve hırsaset idüb kıtta-ü tarîk eşkiyadan tüccar vesair ebnâ-i sebîlden bir ferde zarar ve taâddi olmak ihtimali olmaya.

396 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı efendi

Dergâh-ı Ali çavuşlarından Rıdvân çavuşa verilmiştir.

Fî 12 Cemâziyelevvel

Eflak voyvodasına hüküm ki:

Alemül-ulemail-mütebahhirin efdalül fudelaîl müteverrin ale'l-ahir hevâcem Sa'âdetin âdemalalhu Te'âlâ fazilihu tarafından şer' ile arzulunduğu vilayet-i Eflak' ta bazı kimesnelerde akçesini alub ve bazı kimesneler zikr olunan akçelerine kefil bi'l-mal olmuş. İmdi bu bâbda olan temessükleri ile zikr olunan akçeleri tahsil için müşârün-ileyhanın âdemlerinden alub Dergâh-ı mu'allâm sipâhi oğlanlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Abdi zîde kadruhu irsâl olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda bi'z-zât evkât vechile mukayyed olub mûcebince müşârün-ileyha medyunların kafilesini ihzar idüb müşârün-ileyh akçeleri eğer medyunlar ve eğer kafilesinden bilcümle ne vechile çekmiş ise ise cem' ve tahsil ettürüb mezbûr Abdi'ye teslîm ettürmekten zîyâde ihtimâm eylesin. Şöyle ki kafiye bu bâbda ihmâl ederlerse kayd u bend ile südde-i sa'âdetime gönderesin.

397 numaralı hüküm

Ba-takrit pir efendi

Şam muhızırına hüküm ki:

Ol cevanibde harameyn-i şerîfeyn evkâfından olan bazı kurâ ve mezara' murur-u zaman ile birer tarîkle erbâb-ı tîmâr ve gayriler tasarruflarına düşüb harameyn-i şerîfe evkâfından azar ve noksan olduğu i'lam olunmağın bu bâbda zîyâde ihtimâm olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda evkât-ı vechile dikkat ve ihtimâm idüb anun gibi huccac-ı harameyn-i şerîfeyn evkâfından ikin sonradan birer tarîkle ahar tasarrufuna düşüb eğer kurâ ve mezara' ve gayriden zuhûra getürüb celb ve ahz sebebi ile veyahud ahar tarîkle gerü ahara yazılmakdan ve bilcümle harameyn-i şerîfeyn evkâfından müterettib olmaktan zîyâde hazer eylesin.

398 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Nu'man Çelebi

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Dimyad sancağı inâyet olunan kıdvetül emasil vel Ekrem Süleyman dâme izzühü Dergâh-ı mu'allâma arzu hal sunub kâdımül eyyamdan Dimyat'a mirlivâ olanlara bir gemi yük verüle gelmiştir deyu kendüye dahi verilmek bâbında inâyet ricâ etmeğın verüle gelmiş ise müşârün-ileyh dahi verilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta göresin arzolunduğu üzere Dimyat'a mirlivâ olanlara bir gemi yük verüle gelmiş ise müşârün-ileyh dahi veresin.

[Sayfa: 207]

399 numaralı hüküm

İptal edilmiştir.

400 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Nuğman efendi

Min ba'd ol makule olmaya deyu (...) hükm-ü şerîfe buyurulmuşdu.

Diyarbakir Beğlerbeğisine hüküm ki:

Subaşıların otuz kırk nefer atlu ile müfettiş nâmıyla reâya üzerine çıkub ol bahane ile fukaranın yem ve yemeklerin alub her ayda köylerden istedikleri kadar akçe alub reâya ve berâyaya zîyâde taâddi olduğu i'lam olunmağla bu bâbda mesul ve mu'âvenet olmuşsundur **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta yanında olan âdemlerini ve subaşılarını muhlem tenbîh ve te'kîd eylesin ki min ba'd reâyanın üzerine çeküb akçelerin vesair yem ve yemeklerini almayalar. Şöyle ki mütenebbih olmayub tekrar âdemlerin reâyanın üzerine çeküb taâddi edenleri istima' oluna. Nicesi sana ayid ve raci olur ana göre mukayyed olub ayam-ı adalet encamından fukara ve zuafâ âsûde-hâl olmalarında bezl-i makdûr ve say'-ı mâhsur eylesin.

401 numaralı hüküm

Rıdvan çavuşa verilmiştir.

Fî evasıt Ca sene isneyn

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ fermânım olan donanma-i Hümâyûnum mühimmatı için iki bin kantar üstübü ve yüz elli kantar (...) ve sicimleri ve yüz cerre bezir yağı mu'accelen tedârik olunub südde-i sa'âdetime irsâl olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Hükm-ü şerîfemle dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Rıdvan çavuş zîde kadruhu vardukta emr-i celîlü'l-kadrim mücebince mühimmatı donanma için iki bin kantar üstubi ve yüz elli kantar (...) sicimleri ve yüz cerre beziryağı tedârik idüb bu cânibde gelecek hazır olan gemiler tehmil ettürüb ruz-u nevrüzdan yirmi gün tkaddüm yetiştirmekte ikdam ve ihtimâm eylesin. Husus-u mezbûr mühimmattandır mu'accelen tedârik idüb ruz-u nevrüzdan yirmi gün tekaddüm südde-i sa'âdetime irsalinde envâ'-ı mesâ'î cümlesi zuhûra getüresin.

[Sayfa: 208]

402 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı pir efendi

Gelibolu kâdısına [hüküm ki]

Hâlâ düstûr-u mükerrem vezirim İbrahim Paşa edâme'llahu te'âlâ iclâlehûnun Murad nâm abdi memlûki Çalık Hayri nâm levend ihlal eyleyüb ol semtlerde eylendiği istima' olunmağın Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Ahmed çavuşa irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda bezl-i makdûr eyleyüb mezbûran çolak Hayri ve Murad'ı her kangı ise buldurub dahi kayd u bend eyleyüb mezbûr çavuşumla irsâl ve îsâl eylesin. Amma bu bâbda gereği gibi mukayyed olub dikkatte dakika fevt eymeyesin.

403 numaralı hüküm

Gönen kâdısına hüküm ki:

Taht kazânuza tâbi Arık Çayırı nâm karyede Ahmed ve Veis nâm kimesneler kendü hallerinde olan nicesinin evini basub esbâb ve erzağın sirka idüb dikkâtle üzerlerine sabit ve zahir olunub haklarından gelinmekle kayd u bend hali olmadukları i'lam olunmağın mezbûrlar kayd u bend ile sūdde-i sa'âdetime gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrlar inâd ederlerse buldurması lâzım olanlara buldurub dahi tayin madde eden husemaları mevacebesinde hak üzere teftiş idüb tecessüs-ü şer' üzerlerine sabit ve zahir olan hukuk-u âshabına alıverdikten sonra mezbûrları kayd u bend idüb yarar âdemler koşub sūdde-i sa'âdetime gönderesin ki küreğe konula.

[Sayfa: 209]

404 numaralı hüküm

Anadolu Beğlerbeğisi ve vilayet-i Anadolu'da olan kâdırlara hüküm ki:

Taht kazânuzda cürm-ü galizi sabit olub tecessüs-ü şer'-i şerife celb ve siyasete müstehak olanlardan gayri kard-ı ceraimi sâdır olanlar mukayyed ve mahbus küreğe konulmak için Âsitâne-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda mukayyed olub göresin. Anun gibi vilayet-i mezbûrda cürm-ü galizi sâdır olub tecessüs-ü şer‘-i şerîfe celb ve siyasete müstehak olmayub kard-ı ceraimi sâdır olanları mukayyed ve mahbus Âsitâne-i sa‘âdetime gönderesin ki küreğe konulub donanma-i Hümâyûna gönderile. Amma ol makule küreğe gönderilen mücrimlerin cürümlerinişer‘le sabit ve zahir olduğu üzere suret-i sicillerini bile gönderesin ki küreğe konulmak icab eder. Günahı varsa konulub yoğsa istikakından zîyâde zulm olmak ihtimali olmaya. Şöyle ki küreğe konulmak icab eder. Kard-ı ceraimi sâdır olanlar celb ve ahz olunmağla küreğe konulmayub himâyet ve siyaset olunduğu istima‘ oluna. Şer‘ ile söylemeyüb envâ‘-ı‘ itab ve ‘ikâb olunmak mukarrerdir. Ana göre her biriniz mukayyed olub iş bu emr-i celîlü‘l-kadrime muhalif iş olunmaktan zîyâde hazer edesin.

Bir sureti: Karaman Beğlerbeğisine ve vilayet-i Karaman’ da olan kâdırlara

Bir sureti: Rum Beğlerbeğisine ve vilayet-i Rum’ da olan kâdırlara cümlesine verilmiştir.

Bir sureti: Trabzon Beğlerbeğisine ve Trabzon'dan boğaz hisar erlerine varınca yalılarda olan kâdırlara

[Sayfa: 210]

405 numaralı hüküm

Muhzır ağaya verilmiştir.

Fî 13 R sene isneyn

Bâ hatt-ı Nu‘man Efendi şer‘le hakkından gelinmek için emir.

İznik kâdısına hüküm ki:

Matbah-ı âmirem mühimmatı için odun lâzım olmağla bundân akdem hâssa at gemileri reislerinden Kurd ve Siyami nâm reisler emr-i şerîfe ile irsâl olundukta kazâ-i mezbûre tâbi Boz ve Boyalıca nâm karyeler ahalisi emr-i şerîfe itaat etmeyüb varan gemilere odun kat‘ eylemekte inâd ve muhalefat eyleyüb üç defa emr varid olub zikr olunan Sölüz nâm karyenin halkı hisselerine düşen odunu getürüb teslîm idüb Boyalıca nâm karyenin halkı itaat etmeyüb kıbeli şer‘ den âdem varub davet olunduklarında zikr olunan karyeden Süleyman ve Mehmet ve Hızır ve oğlu imam ve Ahmed nâm kimesneler karye-i mezbûre halkı ihlal idüb alet-i harb ile karye halkı

mahkemeyi basub külli fesâd idüb ve gemicilerden iki neferi ok ile urub mücrim ettükleri i'lam olunmağın mezbûrların ahvali şer' ile görölmesi emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları şer'-i şerîfe davet idüb dahi hak üzere teftiş idüb göresin mezbûrlar bir vech-i meşrûh üzere emr-i şerîfeme itaat etmeyüb alet-i harb ile mahkeme basub fesâd eyledükleri şer'le sabit olursa üzerlerine şer'le sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile sahte ve hakikat üzere sütte-i sa'âdetime arzeyelesin ki şer'le haklarından gelinmek için emr-i şerîfem verile.

406 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Pir Efendi

Mektûb mücebiyle oluna deyu buyrulmuştur.

Vilayet-i Anadolu ve Karaman'da vâki' olan kâdılara hüküm ki:

Taht kazâgözde sâkin Dergâh-ı mu'allâm yeniçerinden ve acemi oğlanlarından bazı reâya ve berâyayı rencide idüb şer'-i şerîfe dahi itaat etmedükleri i'lam olunmağla Dergâh-ı mu'allâm yayabaşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Muslihiddin subaşı idüb tâ'ifeyi mezbûreye zâbit tayin olunub ağaları canibinden mektûb verilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta anun gibi yeniçeri ve acemi oğlanlarından reâya ve berâyaya tecâvüz idüb rencide edenleri müşarün-ileyh meclis-i şer' ihzar ve müddeiaları ile beraber idüb bir defa şer'le görölmeyüb ve on beş yıl mürur etmeyen hususların şer'le teftiş idüb göresin. Fil vâki' ilâm eyledükleri gibi olub şer'le sabit ve zahir ola. Alel müteveccih olan hukuk-u âshabına alıverdikten sonra mezkûr-u mesalih eden subaşı muvakkati ile şer'le lâzım geleni eda eyleyesin ve bundân gayri Hacı Bektaş kasabasının Gayrin demekle maruf şakî yeniçeri değil iken yeniçeri geçünüb reâyaya rencide etmekten hali değil imiş. İmdi bu bâbda vesair hususlarda dahi bi'l-fî'il dergsh-ı mu'allamda yeniçeri ağası olan dâme ulüvvuhu verdüğü mektûb mücebince amel eyleyüb kimesneye şer'-i şerîfe ve fermân-ı Hümâyûnuma mugâyir iş ettirmeyesin.

407 numaralı hüküm**Ane ve Hidine(?) Sancağbeği olan Tahir dâme izzûhuya hüküm ki:**

Hâlâ sen yarar ve şecaat şiar olan ol vilayette olan arab eşkiyasının hakkından gelindikten maâda Ömer nam asinin dahi başın kesüb envâ'-ı yoldaşlık zuhûra gelmeğin hakkında (...) zuhûra götürüb hıla'-ı fâhiremden bir top hilat-ı fahire inâyet olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta inâyet olunan hilat-ı fahiremi envâ'-ı ığraz ve eğerleriyle koyub dahi gerü kemâkân sancağın zabt ve hırsat idüb reâya ve berâyanın âsûde-hâl olmalarına say'-ı himâyet ve hüsn-ü ihtimâm eylesin.

[Sayfa: 211]

408 numaralı hüküm**Batum Beğlerbeğisine (...) kâdısına hüküm ki:**

Batum defter kethüdâsı mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrede mütemekkin olan eşkiyaların kuloğlu Mehmed nâm kimesne etrak-ı Kırım ahalisinden üçer ve dörder bin akçelerin alduğundan gayri reâyayı habs idüb envâ'-ı taâddi eyledükten sonra kendü bahçesinde ta'mir etmek için bin bağcık ve bin bağ kazuk salub reâya ve berâyayı rencide ve remide etmekten hali olmayub şöyle ki mezbûrun zulm ve taâddi men' olunmazsa terk ve tahsil itmek mukarrerdir deyu cem'-i gamr gelüb tezallüm eyledüklerin bildürmeğin mezbûrun ahvali şer'le görülmek emr idüb **buyurdum ki:**

Mezbûru ihzar ve dava-i hak idüb tayin madde eyleyen husemasıyla meclis-i şer'le murâfaaa' bir defa şer'le fasıl olmayub on beş yıl mürur etmeyen hususların hak üzere göresinç mezbûrun arz olunduğu üzere (...) vâki' ise bade's subut âshab-ı hukuka müteveccih olan hakların alıverdikten sonra ehl-i fesâd sipâhi ise habs ve arzeyesin. Değilse şer'le lâzım geleni icra eylesin. Hak üzere olub tezvir ve telbisten ve ehl-i fesâd himâyet olunmaktan zîyâde hazer eylesin.

409 numaralı hüküm

Ba hatt-ı Hızır Paşa

Mısır Beğlerbeğisi ve kâdısına hüküm ki:

Hâliyâ mahrûse-i Mısır'da vâki' (...) Vadullah dâme el-nasır (...) ve Hoşkâdemnâm evkâfin malına nazırları ve mütevellileri ekl ve bel' etmekle evkât-ı

harâb ve muattel olduğu ilâm olunmağın sipâhi oğlanlarından seksen ikinci bölümde on beş akçesi olan Ömer üç seneden berü Mekke-i Mükerre ve Medine-i Münevvere' ye irsâl olunan deşişe ve ceraya buğdayları hıdmetine tayin ve Hâliyâ ol cânibe irsâl olunub ehl-i vukuf olmağın zıkr olunan evkâfa nazır tayin olunub ve mütevellî ve nazırlarının ekl ve bel' eyledikleri cüzi ve külli her ne ise şer'le yerlû birinden görölüb bi kusûr vakıf için tahsil olunmak fermânım olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emrim üzere mezkûr Ömer' i zıkr olunan evkâfa nazır tayin eyleyüb dahi mütevellî ve sâbıkâ olan nazırlarının bir defa şer'le görölmeğin inâmın muhasebelerini müfredat defterleri mücebince yerlû birinden dikkat ve ihtimâm ile şer'le teftiş ve tefahhus idüb göresin. Mezkûr evkâf-ı mezbûrenin ne mikdar malın ekl ve bel' etmişlerse bades subut bî-kusûr be bi-küsûr vakıf için alıverüb aslâ te'âllül ve nizâ' ettirmeyesin ve zıkr olunan evkâfın her ne vechile mamur ve ikba olunmak mümkün ve (...) ise ana göre tedârik eyleyüb edasıyla say' eylesin.

[Sayfa. 212]

410 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı pir Efendi

Anadolu Beğlerbeğine ve Hamid ve Teke Beğine hüküm ki:

Eğirdir kâdılarını Mevlana Davud südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb nefsi-i Eğirdir Kara Hızır ve Sefer nâm subaşı gelen beğlerin subaşı olub diğer subaşıliklarında iltizam ile alub yetmiş seksen nefer atlı ile ve otuz kırk nefer sekban ile fukaranın üzerlerine koşub müft ve meccanen yem ve yemeklerin aldıklarından gayri evlerinde mevcut bulunan esbâblarının gâret idüb fukarayı birer bahane ile rencide olub hilaf-ı şer'-i şerîfe emirlerin alub kabl-i şer'-i den mürasele âdemler irsâl olundukta itaat itmeyüb dahi zîyâde çıkarık idüb vilayetten izaleleri lâzımdır. Şöyle ki mezbûrlar izale olunursa fukara âsûde-hâl olub kâdılar dahi icrası şer'-i şerîfe ile kadir olurlar deyu arzeyesin. Mezbûrlar ele getirölüb küreğe konulmak için kayd u bend ile Âsitâne-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûrları sekbanlar ile beher hal ele getirölüb küreğe konulmak için yarar âdemler koşub südde-i sa'âdetime gönderesin ve koşub gönderdiğin âdemlere tenbîh ve kayd edesin ki yolda ve izde bir tarikle Hâlâs ittirilmek ihtimali olmaya.

Bir sureti: Hamid ve Teke sancaklarında vâki' olan kâdılara

411 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Şam Beğlerbeğisine hüküm ki:

Mektûb gönderüb Şam-ı şerîfden hüccac-ı zevil intihacın irsâl olunagelen mahal-i şerîfin (...)h-u Hümâyûn tecdid oluna gelüb Hâlâ dahi olageldiği üzere tecdid olunmak için izni Hümâyûnricâsı arz etmeği tecdid olunsun deyu hatt-ı Hümâyûn sadaret-i makrunumla fermân-ı 'âlî-şânımsâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta fermân-ı celîlü'l-kadrim mücebince Şam'ı şerîfden hüccac-ı zevil ihtiyacın ile irsâl oluna gelen Mehmet şerîfden (...) olageldiği üzere tahrir eylesin dahi ne vechile tedârik olunub tecdid olunduğu vuku' üzere arzeyesin.

[Sayfa: 213]**412 numaralı hüküm**

Yevmü'l hamse

Fî 13 ramazan sene 1003

Rum Beğlerbeğisi ve kâdısı ve Hamid il kâdısına hüküm ki:

Hâlâ olub bi'l-fi'il Haremeyn-i şerîfeyn evkâfına nazır olan Mustafa dâme ulüvvuhu südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb haremeyn-i şerîfeyn evkâfından Hamid ili kâzasında Harta-i Kebir ve Sağır nâm karyelerin kadimden ve kaziyesinde defter-i hakaniye mukayyed olan bazı mezraların erbâb-ı tîmârın Veli nâm sipâhi harç ittürmez deyu kendüye kayd idüb tasarruf etmekle mahsül vakfa külli noksan gelmeğin görülmesi için niçe kere şer'-i şerîfe davet olundukta itaat etmeyüb hilaf-ı vâki' inha ile Beğlerbeği tarafından kırkdan zîyâde sipâhi götürüb kırk dört gün karye-i mezbûrede oturub müft ve meccanen iki yüz (...) ve üç yüz vukiyye yağ ve arpa vesair zahirelerin yedürüb ve karye-i mezbûre ahalisinden şiddet-i şitada (...) urub nicesinin (...) düşüb Ruhane nâm sakinenin Tavile nâm (...) bekaretini izale idüb sağire olmağla fevt olduğu sicil olunub ve karye-i mezbûre reâyasından resm-i otlak vâki' (...) deyu eğer ahali elli beş bin akçe ikrâr ettürüb mezbûr sipâhinin taâddisinden reâyanın ekseri firâr etmekle bu sene kat'a ziraat olunmayub ve vakfa külli zarar olduğun udul-u müslimin şehadetleriyle vilayet-i kasabaları (...) evkâf mütevellileri arıza ve sicilleri göndermekle mezbûrun tîmârı ahara tevcih olunub fukranın haklarını alıverdikten sonra kendünün hakkından gelinmek ricâsına arz etmeğin **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûru ele götürüb inâd ederse şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurub zıkr olunan mevad-ı mezburedahi mevacibesini şer‘le teftiş ve tefahhus idüb göresin. Arz olunduğu üzere mevad-ı mezbure şer‘le üzerlerine sabit olursa vuku’ üzere (okunmuyor) südde-i sa‘âdetime arzeyeleyesin ki sair eşkiyayı mucib-i ibret olmak için hakkından geline.

413 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Pir Efendi

(...) hükm-ü şerîfe verilmesi buyrulmuştur.

Dukakin Beğine hüküm ki:

Pirizrin kâdısı, dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüb Pirizrin'e tâbi Uzda nahiyesinde havâs-ı Hümâyûn ve erbâb-ı tîmârları reâyaları meclis-i şer‘ e gelüb nahiye-i mezbûrede vâki‘ olmuş Varan ve Şeraye ve Kalişe ve Mahka ve Elika ve Terşâşe ve Yoşad ve Yersemi nâm karyeler halkı Hâlâ isyan ve tuğyan üzere zıkr olunan havâs-ı Hümâyûn ve erbâb-ı tîmâr karyelerin basub emvâl ve esbâbların ve davarların vesair erzâkları gâret ve hasaret idüb ve kâtl-i nüfus ve evleri ihrak idüb fesâd ve şenâ‘atleri günden güne ezdiyad üzerine olub ele getirülen haklarından gelinmezse firâra imkan olmayub firâr etmemiz mukarrerdir deyu tezallum eyledüklerin arzyledüğün ecilden toprak kâdıları marifeti ile ele getirülüb haklarından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda bi’z-zât gereği gibi mukayyed olub efrad-ı mezbûrlarını meclis-i şer‘e davet idüb gelürlerse kadimleri ile meclis-i şer‘ de hazır idüb göresin. Şöyle ki itaat-i şer‘-i şerîfe etmezlerse hüsn-ü tedbir ve tedârikle bi-eyyi vechi kan zıkr olunan eşkiyayı ele götürüb hak ve udul üzere evkât vechile teftiş tefahhus idüb göresin. Fi‘l-vâki‘ kaziyeye i‘lam olunduğu gibi ise şer‘le sabit ve zahir ola. Şer‘le müteveccih olan hukuk-u âshabına hükm idüb alıverdikten sonra ehl-i fesâd muhtaç-ı arzolanlardan ise habs idüb arzeyeleyesin. Değillerse ehl-i fesâda aslâ ruhsat ve mecal vermeyüb şer‘le meclis de bir vecihle haklarından gelesin ki sair ehl-i fesâd ve şenâ‘ate muhit-i gayri isti‘cal vâki‘ ola. Amma hin-i tehtişte hakk-ı sariha tâbi tezvirden ve şuhud-u zurdan ve gazez ve ta‘assubla veya ahz-u celb sebebiyle ehl-i fesâda himâyet olunub kendü halinde olanlara zulm ve taâddi olandan beğâyet hazer eyleyesin.

[Sayfa: 214]

414 numaralı hüküm

Yevmü'l (...)

Fî 5 Ramazan sene isney ve elf

Bâ hatt-ı Hızır Efendi

Erzurum Beğlerbeğisine ve kâdısına hüküm ki:

Ol cânibde bazı eşkıya zuhûr idüb yeniçeri ve acemioğlanı ve topçu ve cebeci nâmına girüb reâyaya hilaf-ı şer'-i şerîfe zulm ve taâddi eyleyüb ve fesâd ve şenâ'atüzerine oldukları i'lam olunmağın buyurdum ki Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri yayabaşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân haseki İbrahim şubası vardukta bu hususa gereği gibi mukayyed olub mezbur İbrahim subası mübâşeret iyle teftiş idüb göresin. Fil vâki' vech-i meşrûh üzere reâyaya zulm ve taâddi eyleyüb ve fesâd ve şenâ'atüzere oldukları vakı ise sahih yeniçeri ve acemioğlanı ve topçu ve cebeci olanları isim ve resimleri ve bölükleri ile yazub bildüresin ki ulufeleri kat' olunub sairlere mucib-i gayret için muhkem haklarından geline ve yeniçeri ve topçu ve acemioğlanı ve cebeci olmayub ol nâm ile girüb fesâd ve şenâ'at edenleri bade's subut şer'le haklarından gelesin ve ol cânibde yasakçı nâmına yeniçeriler varsa yasakçılıktan ref' olunmuştur ve yasakçı nâmına gelen yeniçeriler min ba'd yasakçılık ettürmeyüb amma hak üzere olub bu bahane ile ehl-i fesâd ele götürürüz deyu il üzerine çıkub fukaraya zulm ve taâddi etmeyüb ve celb-i ahz sebebiyle ehl-i fesâda dahi himâyet olunmaktan zîyâde hazer eylesin.

415 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hazreti Efendi

Kolnor'dan Eğriboz'a varınca vâki' olan kâdırlara hüküm ki:

Taht kazânuzda sâkin kapukullarından ve tüccar tâ'ifesinden bazı kimesneler küffâr-ı hâksâra tereke verdikleri i'lam olunmağın ol makuleler ele götürülüb haklarından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Sinan çavuşa ve yeniçerilerim yayabaşlarından Derviş subası vardukta bu hususda her biriniz taht kazânuzda mukayyed olub hak üzere teftiş idüb göresin. Fil vâki' küffâr-ı hâksâra tereke verdüklerin vâki' şse bades subud eğer çavuşdur ve eğer voyvoda ve eğer mütevellî ve

eğer sipâhidir her kimler ise küffâr-ı hâksâra tereke verenleri muhkem kayd u bend idüb idüb südde-i sa'âdetime gönderesin ki gereği gibi haklarından geline ve taht kazânuzda mütemekkin olanların anbarlarına kendüleri kifayet mikdarından zîyâde buğday olub zîyâde bahaya fûruht ederiz deyu te'âllül eder etmez taht kazânuzda anun gibi her gemiye tereke bulunursa mahrûse-i İstanbul'dan hükm-ü şerîfim ile varan gemilere narh-ı ruzi üzere furuht idüb dahi gemilere tehnil idüb ber vechi isti'cal doğru mahrûse-i İstanbul'a irsâl ve îsâl eylesin. Bu bahane ile ahz ve celb olunmaktan ve küffâr-ı hâksâra tereke verilmekten zîyâde hazer eylesin.

[Sayfa: 215]

416 numaralı hüküm

Silistre'ye hüküm ki:

Hâliyâ Özi serhatında Doğan Geçidi nâm mahalden müceddeden fermânım üzere kalanın batısına zîyâde tüccar ve carehor lâzım olmağla taht kazânızdan beş nefer carehor ihraç ve mu'accelen mahal-i mezbûre irsâl olunmakla emrim olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda olan emrim üzere ahd idüb dahi taht kazânuzda ihraç fermânım olan beş nefer tüccar ve on nefer carehoru ihraç ve ber vech-i isti'cal mahal-i mezbûre irsâl ve îsâl idüb emr-i Hümâyûnuma muhalif kimesneye te'âllül ettirmeyesin. Veya husus-u mezbûr ehemmi-i umûrdandır bir vechile avk etmeyüb emrim üzere mu'accelen ihraç ve îsâl etmekle bezl-i maddûr ve say'-ı mâhsur eylesin. Amma varan mübaşir ve aherden her biri reâyadan hizmet nâmıyla ve gurus ve bir akçe ve bir habbe alınduğuna riza-i Hümâyûnum yokdur. Ana göre mu'âvenet olub bu bahane ile reâyadan ve berâyadan mübaşir ve ahara bir akçe aldirmek ihtimali olmaya. Şöyle ki emrime muhalif hizmet nâmıyla akçe aldığı mesmu'-u Hümâyûnum ol azl ile iktifa olunmayub mesul ve münâsib olmak mukarrerdir.

Bir sureti: Umurfakı Kādısına vech-i meşrûh üzere yazılmıştır.

2 tüccar 2 carehor

Bir sureti: Çardak kādısına yazılmıştır.

2 tüccar 2 carehor

Bu zikr olunan üç kazâ Silistre Sinan kethüdâ oğlu büyük Mehmet ağaya Edirne'yi küçük Mehmed ağa Kostantiniyye'ye gönderilmiştir.

Aynı ile tüccar alub carehordan iki yüz bin akçe bedel alunub bir akçe zîyâde ve bir habbe alınmayub ve aldırılmaya deyu zîyâde te'kîd olunmuştur.

Bu iki kazâda dokuz tüccar on dokuz carehor olub Pirevedi'de sâkin Ali Beğ bedeli tahsil olunub Varna'da kala-i Boğdan' da mübaşir olan hacı Hasan' a havâs olunmuştur. Tüccardan dörder bin carehordan ikişer bin akçe bedel alunub bir akçe zîyâde alınmağa deyu te'kîd olunmuştur.

Bu kazâda kapudan paşa hazretleri kendüleri tahsil eylemiştir.

Bu üç kazâ on sekiz tüccar ve on altı carehor olub vech-i meşrûh üzere bedelleri cem' olunmak için otuzlu müteveffalardan Osman ağaya sipâriş olunmuştur.

Bu on pare kazânın vech-i meşrûh üzere tüccar ve carehor kulları cem' olunmak için Tuna ve Özi defterdarı olan Mustafa Efendi'ye sipâriş olunub (...) kendülerine vermiştir.

Bu üç kazâ on tüccar ve yirmi carehor olub Niğbolu sancağında Hazergrad nâm karye ve gayride üç bin akçe tîmârı olan Ahmed çavuşa vech-i meşrûh üzere sipâriş olmuştur.

Bu üç kazânın vech-i meşrûh üzere tüccar ve carehor tayin-i sabık Hazergrad sâkinlerinin yirmi çavuşa sipâriş olunub tenbîh üzere cem' etmek (...) olmuştur.

Bu zikr olunan altı pare kazâ on üç tüccar ve yirmi altı carehor olub vech-i meşrûh üzere bedelleri cem' olunmak için (...) Paşa hazretlerinin kapucu paşalarından (...) sipâriş olunmuştur.

[Sayfa: 216]

417 numaralı hüküm

Sâbıkâ [] kâdısı olub ber-vech-i arpalık Varna kâdısına mutasarıf olan []zîde fazluhûya hüküm ki Varna kal'ası ta'mîr-i mühimmât-ı umûrdan olmağla bi'l-fi'il donanma-i Hümâyûna kapudanım Varna'ya tayin olunan asker-i İslamiye vezirim olan düstûr-ı mûkerrem müşîr-i muhaffam nizâmü'l-âlem vezirim Hasan Paşa dâme [] Te'âlâ iclâlehû donanma-i Hümâyûnum ile Varna'ya varduğunda kasaba-i mezbûrenin eşraf ve ayanı ve donanma-i Hümâyûnda olan kullarım ile cem ve gafir kala-i mezbûre üzerine varub keşf olunub görüldükte iskele mahsulünden ta'mîr olunmak fermânım olunmağla kala-i mezbûr ta'mîr ve itam olunmaya neferlerin mevacibleri nâ-hak olmak ve kala-i mezbûre ta'mîr müşârün-ileyh kapudan âdemlerinden kıdvetü'l-emâsil

ve'l-akrân Hasan zîde kâdrûhu emin ve mübaşir tayin olunmağla ve mezbûrun marifet ve mübâşeret iyle ta'mîr ve defter olunmak için Hâliyâ Özi ve Tuna defterdarı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa dâme mecdühû tarafından arz ve ve muhterem (...)tezkire verilmeğın mücebince amel olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfim [] defterdar mumâ-ileyh tarafından verilen (...) tezkiresi mücebince amel idüb hilafına sevad görmeyesin.

418 numaralı hüküm

Sâbıkâ [] kâdısı olub ber-vechi arpalık Varna kazâsına mutasarrıf olan [] zîde fazluhûya hüküm ki:

Hâliyâ Varna Kal'asının ta'mîri ehem-i umurdan olmağla bazı kereste katı' fermânım olmağın kat' olunan keresteyi taht kazânuzda vâki' olan kurâ halkına imeci tarîkiyle Varna kal'asına tayin ittürülmek emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda sâdır olan emrim üzere husus-u mezbûra mukayyed olub dahi kala-i mezbûrenin ta'mîri için kat' olunan kerestenin taht kazânuzda vâki' olan kurâ halkına imeci tarîkiyle vakt u zamanında kal'a-i mezbûreye nakl ettürüb emrime muhalif kimesneye te'âllül ve inâd ettürmeyesin. Amma bu bahane ile reâyadan bir akçe kesb olunduğuna rıza-i Hümâyûnum yoktur. Şöyle ki akçe alındığı mesmu' -u Hümâyûnum olan mesûl ve mu'âteb olmanız mukarrerdir ana göre dikkat ve ihtimâmda dakika fevt itmeyesin. Veya bi'l-cümle kala-i mezbûrenin ta'mîri ehem-i umurdan olmağın zikr olunan kerestenin irsâl ve îsâline zîyâde dikkat ve ihtimâm eyleysin. İhmâl ve müselaha olunmağla hıdmet-i mezbûre avk ve te'hîr kalmaktan ihtiyad eyleyesin.

419 numaralı hüküm

Prevadi kâdısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûre tâbi Gori Köyü nâm karyede sâkin Öz Ahmed nâm sipâhiden bundân akdem fevt olan Topçu Paşanın dört yüz aded nalya demekle maruf kerestesi olub müteveffa-i mezbûrun ve varis-i ma' rufu olmamağla zikr olunan kereste miriye aid (...) olmağın Hâlâ Varna Kal'asının ta'mîri için lâzım ve mühim olmağla mezbûrdan bî-kusûr alub arabalara tehmil olub ber-vech-i isti'cal Varna'ya gönderilmeğın emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emrim üzere husus-u mezbûre mukayyed olub dahi müteveffa-i mezbûr Topçu Paşanın mezkûr sipâhi Ahmed' den alub miriye aid olan dürt yüz aded nalya kerestesini bî-kusûr alub dahi arabalara tehnil ettürdüb mezbûr ile Varna'ya irsâl ve îsâl idüb mezbûr Ahmed' i bulub te'âllül ve nizâ' ittimeyesin ve bi'l-cümle bu bâbda zîyâde mukayyed olub fermânım üzere zikr olunan keresteyi mu'accelen arabalara tehnil ettürüb ta'mîri fermânım üzere Varna kal'asına gönderüb ihmâl ve ihtimâmdan ve avk ve te'âllülden beğâyet hazer edesin.

[Sayfa: 217]

420 numaralı hüküm

Ber-vech-i arpalık Niğbolu sancağına mutasarrıf olan [] dâme ikbâluhûya hüküm ki:

İş bu sene ferhunde Özi ve Bender câniblerinin muhâfazası mühimden olunmağın yarar âdemler ile ve livâ-i mezbûrun zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ile Akkerman da kışlayub gereği gibi muhâfaza eyleyüb hıdmette bu mahal bâbında fermân-ı 'âlî-şânımsâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Bu bâbda sâdır olan fermân-ı celilül makrunum üzere amel idüb dahi te'hîr ve tevakkuf etmeyüb Akkerman'a varub yarar ve Müslim âdemlerinle ve livâ-i mezbûrun zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı ile Akkerman'da kışladub gereği gibi muhâfaza eyleyesin ve bi'l-cümle bu kış mahali mezbûrede kışlayub muhâfaza olunmak iktiza eylemiştir. Hâliyâ her ne kadar zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr yoklatmış ise alaybeğlerisi ile cümlesin yanına alub varub fermân-ı şerîfim üzere bu kış Akkerman'da muhâfaza eyleyüb hıdmette teveccüh eyleyesin. Kışlamak fermânım olan zü'amâ ve erbâb-ı tîmârdan bir ferdin himâyet ve sıyanet ve bir nesneye ruhsat ve icazet verilmek ihtimali olmaya. Şöyle ki Hâliyâ bu kal'am-i defterin mücebince senünle kışlakda mevcud olmayanların tîmârı ahara verülür ana göre her birine tenbîh eyleyesin ki cümlesi iskan olub fermânım üzere varub senünle kışlayub hıdmetinde bulunalar. Fermân-ı şerîfime itata etmeyüb kışlamakta mevcud olmayanları isim ve resimleri ve zeamet ve tîmârlarının baş kal'ami ile südde-i sa'âdetime gönderesin ki emr-i şerîfeme itaat etmedükleri için tîmârları ahara verilüb kendülerinin haklarından geline.

421 numaralı hüküm**Belvine kâdısına ve dergâh-ı ali çavuşlarından Eyüb çavuşa hüküm ki:**

Belvine'de vâki' Mihaloğlu evkâfın vâki' olan zîyâde-i hazinelerinden tahsil olunan yüz altmış bin akçe Özi neferlerinin (...) mevacibleri için taleb ve tahsil olunmak için fermân-ı şerîfem sâdır olunub ve zikr olunan zîyâde-i hazine akçesi senin ki alub çavuşun tahsil ve kabz etmekle Hâliyâ (...) ile kapudanum akçe ve üzerlerine tayin olunan asker halkına serdârım olan düstur-u mükerrem müşîr-i mufahham nizâ'mül âlem vezirim Hasan Paşa âdemalalhu iclâlehûnun âdemlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Yusuf zîde kadruhu ile ve yarar âdemlerinle meblağ-ı mezbûrun Tuna defterdarına götürüb teslim etmek için defterdar müşârünielyh tarafından Divân tezkiresi verilmekle mücebince amel olunmak Vusûl buldukta bu bada Tuna defterdarı tarafından verilen Divânî tezkiresi mücebince zikr olunan zîyâde-i hazine akçesi mübaşir mezbûr ve yarar âdemlerinle defterdar müşârün-ileyhe gönderüb teslim-i hazine ettürüb ihmâl ve müsaheleden ve avk ve te'hîrden beğâyet ihzar idüb fermân-ı şerîfim üzere mu'accelen gönderüb teslim eylesesin şöyle ki

[Sayfa: 218]

422 numaralı hüküm**Boğdan voyvodasına hüküm ki:**

Bundân akdem donanma-i Hümâyûnuma mâmur olan yeniçeri kulların mevacibleri için havale olunan akçeden ve der sa'âdetim hazinesinden karz aldığı akçeden baki kalan akçeyi verdüğün temessükün mücebince bî-kusûr tedârik idüb düstûr-ı mükerrem müsîr-i müfehham nizâmü'l-âlem vezir ile kapudanım ve asker halkına serdârım olan vezirim Hasan Paşa edâme'llahu te'âlâ iclâlehûnun kapucu sipâhilerinden olub Dergâh-ı mu'allâm metevellilerinden olan kıdvetül emasil vel-ekrem Yusuf zîde mecdühû ile südde-i sa'âdetime irsâl ve îsâl etmek bâbında fermân-ı şerîfem sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfim mücebince mukayyed olub dahi karz aldığı ve hülâsa olunan akçe baki kalan akçeyi temessükün mücebince ber-vech-i isti'cal tedârik idüb müşârün-ileyh ile südde-i sa'âdetime irsâl ve îsâl eylesesin ve bil-cümle zikr olunan akçeyi taaccül ile ale'l tacil tedârik idüb göndermeğe say'-ı ve ikdam eylesesin ve sen ki zikr olunan akçenin taleb ve tahsiline

tayin olunan müşârün-ileyh Yusuf'un tayin olunmak üzere taleb idüb Âsitâne-i sa'âdetime göndermekde akdem idüb ihmâlden beğâyet hazer edesin.

423 numaralı hüküm

Sâbıkâ Özi Beğlerbeğisi olub Hâliyâ ber-vech-i arpalık Niğbolu sancağına mutasarrıf olan [] dâme ikbâluhûya hüküm ki:

İş bu sene ferhunde Özi ve Bender ve Akkerman sâkinlerinin muhâfazası ihza idüb gereği gibi muhâfaza olunmak mühimmad-ı umurdan olmağın yarar ve Müslim âdemlerinle ve livâ-i mezbûrun alaybeğisi ve reâya ve erbâb-ı tîmârlarıyla Akkerman'a varub kışlayub gereği gibi mahafaza idüb iyazenbillahite'âlâ bir mahle zarar ve gezend iriştirmeyüb hıdmetde bulunmak bâbda fermân-ı şerîfem sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfem üzere amel idüb dahi livâ-i mezbûrun alaybeğisi hâlâ Özi'de yoklanan zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı yanına alub varub Akkerman'da kışlayub gereği gibi muhâfaza eyleyüb iyâzen billâhi te'âlâ düşmandan bir mahle zarar ve gezend iriştirmemeğe bezl-i makdûr ve say'-ı mafur eylesin ve bil-cümle bu sene ol etrafın muhâfazası iktiza idüb livâ-i mezbûrun alaybeğileri ile cümle zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr seninle kışlayub hıdmete tayin olunmuştur. Ana göre her birine tenbîh ve agâh idüb himâyet-i vaziyetin ile kimesneye ruhsat ve icazet vermek ihtimali olmayasın. Alaybeği seninle hıdmette ve kışladub mevcut bu eşmeyenlerin isim ve resimleri ile ve zeamet ve tîmârlarının baş kısmı ile südde-i sa'âdetime arz eylesin ki ne emr-i şerîfeme itaat etmedükleri için zeamet ve tîmârları ahare verilmeyüb kendülerinin mucib-i gayret için haklarından geline ve bilcümle bu bâbda zîyâde kazıyye idüb bu kışı mahal-i mezbûrede kışlayub hıdmette bulunmağa bezl-i makdûr ve say'-ı mafur eylesin. Şöyle ki emrime muhalif sancağın askeri ile mu'accelen varub Bender'de kışlamakda tereddüd idüb mevcut bulunmadıysan veyahud bir ferde icazet veresin ki sancağın ahare verilmekle konulmayub mesul ve muatab olman mukarrerdir ana göre olub emr-i şerîfem üzere mûcebince varub hıdmette olasın.

Bir sureti: Vidin sancağına yazıla.

Bir sureti: Sâbıkâ Şehrizer Beğlerbeğisi ber-vech-i arpalık (...) sancağına yazıla.

Kilis'i muhâfaza eylesin.

[Sayfa: 219]

424 numaralı hüküm

Arz götüren âdemlere verilmiştir.

Bâ hatt-i Halil

Erzurum Beğlerbeğisi ve Kilikya ve Safevî kâdılarına hüküm ki:

Sen ki Kilikya kâdısının südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i Kilikya ayanından bazı sipâhiler şer'-i şerîfe gelüb Safevî kazâsından kazı oğlanları demekle maruf Musa ve Süleyman ve Kürd Mehmed ve Kaya oğlu diğer Mehmed ve Bekir nâm kimesneler eşkıya ve kıtta-i tarîkiyle olub niçe karyeler reâyasına zulm ve taâddi ile perakende idüb ve mukaddemâ küreğe konulmuşlar iken bir tarikle helas olub kemâkân fesâd üzerelerdir deyu arzeyledüğün ecilden mezbûrlar ele getirülüb teftiş olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûrları getürdüb dahi dava'-i hak edenlerden teftiş-i mal edenlerin bir defa şer'le fasıl olmuş olmayub on beş yıl mürur etmeyen hususların husemaları mevacehesinde şer'le teftiş ve tefahhus eyleyüb üzerlerine sabit olan hukuka bade's sübud hükm idüb âshabına alıverdikden sonra şer'le lâzım geleni icra eylesin.

425 numaralı hüküm

Bu dahi ağaya verilmiştir.

Mısır Beğlerbeğisi ve Süveyş kâdısına hüküm ki:

Düstûr-u mükerrerem müşir-i mufahham nizâ'mü'l-âlem elçi Hâlâ serdâr ve vezîriâzam olan Sinan Paşa âdemalalhü Te'âlâ iclâlehûnun Süveyş bir hali olub tüccar tâ'ifesi güne gelmiş iken emna ve amalden bazı kimesneler koşub icare vermediklerinden gayri tüccar tâ'ifesi kondurmayub ve kızane-i külli gadr ve taâddileri olduğu mevki ile tarafından ilâm olunub anun gibiler zikr olunan hana gönderilmeyüb men' olunmak bâbında emr-i şerîfem verilmesi ricâ etmeğin **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda her biriniz gereği gibi mukayyed olub müşârün-ileyh zikr olunan hane-i tüccar güne gelmiş iken Hâlâ emna ve âmâlden ve peşlerinden bazı kimesler koşub tüccar tâ'ifesini konmağa mâni' oldukları vâki' ise anun gibiler men' idüb hanelerinden gönderilmeyüb olageldüğü üzere tüccar tâ'ifesi göndermeyi müşârün-ileyh ve kızane-i gadr ve taâddi olmaktan zîyâde hazer edesin. Şöyle ki bu

hüküm-ü Hümâyûnum varduktan sonra men' olmayub emr-i şerîfeme muhalif konmak isteyen emna ve âmâlden ve tüccar konmağa mâni' olanları isim ve resimleri ile yazub arzeyleyeler sonra ol bâbda emrim ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

[Sayfa: 220]

426 numaralı hüküm

Ani Sancağbeği kethüdâsına verilmiştir.

Fî evahir Ra sene isneyn

Ani Sancağbeği Ebu Reyş oğlu Tahir Bey'e hüküm ki:

Düstur-u mükerrem müşir-i mufahham Bağdad muhâfazasında olan vezirim Hızır Paşa dâme ikbâluhu iclalaühu ile emirül-ümerâil kirâm Halep Beğlerbeğisi Haydar dâme ikbalühu südde-i sa'âdetime mektup gönderüp senin için Şam ve Halep ve Trablus ve sair ol tarafta nice zamandan berü kâtl-i nüfus ve gâret-u emvâl reâya ve berâya idüb ve hüccac-ı zevi'l-intihacın ve sair tüccar ve ebnâ-i sebîlin yollarına itüp fesâd ve tuğyan üzere olan Araz nâm bağı ve asinin ele götürülmesi için defaatle ahkam-ı şerîfem gönderilen adab-ı şikayette karar etmemekle ele götürülmeyüp kemâkân fesâd ve isyan üzere iken hüsn-ü tedbir ve tedârik eyle. Asi-i mezbûru ve Mehmed nâm şakî dahi ele götürüp haklarından gelüp asar-ı şecaat ve şehametın zuhûra geldüğünü arz eylediler. Yüzün ak olsun senden dahi mesul olan bunun gibi asar-ı şecaat edenı zuhûra götürülmüş. **Buyurdum ki:**

Vardukda kemâkân Bağdat ve Diyarbekir ve Rika ve Soson ve Trablusşam ve Halep ve sair ol taraflarda isyan ve tuğyan üzere olan arab şekavet-i nihadın gereği gibi haklarından gelmekde ve bi'l-cümle ol cavanibde kemâkân hıfz ve hırasette mecd-ü merdane olup dakika fevt etmeyesin.

427 numaralı hüküm

Bağdat muhâfazasında olan vezirim Hızır Paşa'ya hüküm ki:

Emirül-ümerâil kirâm Halep Beğlerbeğisi Haydar dâme ikbalühu ile südde-i sa'âdetime mektup gönderüp bi'l-fi'il Ani Sancağbeği olan kıdvetül ümerail kiram Ebu Reyş oğlu Zahir dâme izzûhu için Şam ve Halep ve Trablus vesair ol cevanibde nice zamandan berü kâtl-i nüfus ve gâret-i emvâl reâya ve berâya idüb hüccac-ı zevi'l-intihacın ve sair tüccar ve enba-i sebin yollarına atup fesâd ve tuğyan üzere olan

Arar nâm bağı ve asi ile alelade ele götürülmeyüp yevmen fe-yevmen zîyâde fesâd ve isyan üzere iken mir müşârün-ileyh asi-i mezbûru ve Mehmed nâm şakîye dahi ele götürüp haklarından gelüp bu makule ehl-i fesâdı ve ‘asatı ele getürmekde ihtimâm üzeredir deyu ol cevâibde bu makule eşkıya ve ‘asattan hıfz etmek bâbında müşârün-ileyhe hitaben hükm-ü Hümâyûnum verilmek ricâsını arz eyledüğün ecilden arz eyledüğün üzere ol eşkıya isyan ve tuğyan üzere üzere olan arab-ı şekavet me’abın haklarından gelüp fesâd ve tuğyan idüb ol cevâibde hıfz etmek bâbında müşârün-ileyhe hükm-ü Hümâyûnum verilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vardukta müşârün-ileyh ile haberleşüp dahi emr-i celile-i makrunum mûcebince ol cevâibde isyan ve tuğyan üzere olan arab şika ve nisanın fesâd edenlerinde hıfz ve hırsat etmekte mir müşârün-ileyhe mu’âvenet ve müzaheret eyleyesin.

428 numaralı hüküm

Diyarbakir Beğlerbeğisine hüküm ki:

Düstur-u mükerrerem müşir-i mufahham Bağdat muhâfazasında olan vezirim Hızır Paşa âdemalladu Te‘âlâ izlalühü ile emirül-ümerâil kirâm Halep Beğlerbeğisi Haydar dâme ikbalühü südde-i sa‘âdetime mektup gönderüp bi’l-fi‘il Ani Sancağbeği olan kıdvetül ümerail-kiram Ebu Reyş oğlu Tahir dâme izzûhu için Şam ve Halep ve Trablusşam vesair ol cevâibde nice zamandan berü kâtl-i nüfus ve gâret-i emvâl reâya ve berâya idüb hüccac-ı zevi’l-intihacı vesair tüccar ve enba-ı sebilin yollarına atup fesâd ve tuğyan üzere olan Arar nâm bağı ve asi alelade ele getürmeyüp kemâkân isyan ve tuğyan üzere iken mir müşârün-ileyhe arz-ı mezbûru bu Mehmed nâm şakîyi ele getürmüştür deyu ol cevâibi bu makule-i asandan hıfz etmek bâbında hükm-ü Hümâyûnum bekasına arz ettükleri ecilden müşârün-ileyh vech-i meşrûh üzere hükm-ü Hümâyûnum irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta siz dahi mir müşârün-ileyh ile haberleşüp dahi emr-i celilü’l-kadrim mûcebince ol cevâibde isyan ve tuğyan üzere olan Arab-ı şekavet me’abın fesâdlarından hıfz ve hırsat etmekte mir müşârün-ileyhe mu’âvenet ve müzaheret eyleyesin.

Bir sureti: Rum Beğlerbeğisine

Bir sureti: Musul Beğlerbeğisine

Bir sureti: Trablusşam Beğlerbeğisine

Bir sureti: Haleb Beğlerbeğisine

Bir sureti: Şam Beğlerbeğisine

[Sayfa: 221]

429 numaralı hüküm

İptal edilmiş.

430 numaralı hüküm

Kâtib Abdi Halil'e verilmiştir.

Fî evasıt sene isneyn

Bâ hattı efendi

Beypazarı kâdısına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektup gönderüp kazâ-ı mezbûre tâbi Davud oğlanı nâm karyeden Mehmed ve Mustafa nâm reisler on beş yıldan berü tezvir ü telbis ile ma'ruf olup isnad ve iftira ile reâya ve berâyanın akçeleride aldırup ve sen ki kâdısın senin nâmına müzevvir arzıyla emr-i şerîfeme ihraç idüb Ahmet nâm eminin akçesin aldurup harebeye iraz idüb ve nice kimesnelerin esbâb ve erzağın gâret ü hasaret idüb ehli fesâdlardır deyu reâyasıya şekavet eylediklerinin arz eyledüğün ecilden arz olunan husus-u mezbûrların üzerine şerle sabit olursa (...) sicilleriyle şikayet ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta fil vâki' arz olunan husus-u mezbûrların üzerlerine şerle sabit olursa suret-i sicilleriyle şikâyet ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin ki küreğe konulalar.

431 numaralı hüküm

Hızır

Bâ hattı Pir Çelebi

Kösterye kâdısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından nefsi Kösterye'de sâkin olan yirmi çavuşun Dergâh-ı Mu'allâmda düstûru lâzım olmağın mu'accelen südde-i sa'âdetime

gönderilmek emridüb buyurdum ki, vardukta müşârün-ileyhine muhkem tenbîh edesin ki bir an te'hîr etmeyüp südde-i sa'âdetime gele.

[Sayfa: 222]

432 numaralı hüküm

Yevmü'l isneyn

Fî 2 R sene isneyn ve elf

Bâ hattı Naima Efendi

Hüküm verilmeğin buyurulmuştur.

Der-Kostantiniyye

Yenişehir ve Fener kâdısına hüküm ki:

Koyun emini İbrahim çavuş mektup gönderüp taht kazâna tâbi Yalina nâm karyeden Oruç bin Mehmed ve nefsi-i Fener'den Sinan bin Selim ve Cahne nâm karyeden Ali bin Üveys ve Alaigor nâm karyeden Timur bin Mahmud nâm kimesneler zîyâde münâm ve maldar olunub kasaplık arsasından gelür deyu bildirmeğin mezbûrlar gelüp sütte-i sa'âdetimde kasaplık hidmetinde olmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta te'hîr ve terâhî etmeyüp mezbûrları emrim üzere cümle memalikleri ile südde-i sa'âdetime göndermesin ki, gelüp kasaplık hidmetinde olanlar bu hususu mühimattandır avk ve te'hîrden zîyâde hazer idüb emr-i şerîfemin icrasında dakika fevt etmeyesin.

Bir sureti: Bender kâdısına yazı ile taht kazânuza tâbi Sulu nâm karyeden Derviş Pervane

Bir sureti: Zülkadriye kâdısına yazı ile taht kazâna tâbi (...) nâm karyeden Süleyman hüccac ve Muhammed hüccac

Bir sureti: (...) kâdısına yazı ile taht kazâna tâbi Su ve Kine nâm karyeden İlyas Çelebi

432 numaralı hüküm

[] Kâdısına hüküm ki:

Bazı reisler gemilerine tereke vesair zehâyir tahmil eyledükden sonra İbrilce limanından hafiyeten küffar-ı hâksâr cânibine gidüb doğru İstanbul'a gelmedikleri

i'lam olunmağın min ba'd İbrilce limanından gemiler işlettirmemek emr idüb
buyurdum ki:

Vardukta bu bâbda evkât mukayyed olub min ba'd İbrilce dedikleri limanı
işletmeyüb ol cânibde gemileri ile varan reislerin haklarından gelesin.

Bir sureti

Pınarhisarı kâdısına ve kazâ-i mezbûra tâbi Yenice nâm karyeden bâba Turhan
ve Yalıkoy ve Uci nâm karyeden Akbaş ve Hacı Fakih nâm karyeden Lemu oğlu
Mustafa ve İsküb nâm karyeden Kemirbatu veledi keşiş nâm kimesneler mahrûse-i
İstanbul'da fermânlu kasablarından Murad ve Yerki nâm kasablara yamak olub
mezbûrlar ile maan kasablık eyleyeler.

[Sayfa: 223]

433 numaralı hüküm

Bâ hattı

Batum Beğlerbeğisine hüküm ki:

Düstûr-u Ekrem alel ahir vezîriâzam ım olup asakir-i nusret-i şaire serdâr olan
Sinan Paşa âdemallahü Te'âlâ iclalühü Âsitâne-i sa'âdetimde iken beğlerbeliğinde
olan Dergâh-ı mu'allâm müteferrikaları ve çavuşları Gürcistan seferine mâmur
olmuşlar idi. Zikr olunan müteferrika ve çavuşlar bu sene-i mübarekede dahi Gürcistan
seferine varmalarını emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta beğlerbeliğinde olan Dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarına ve
çavuşlarına muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki, bu sene-i mubarekede dahi
Gürcistan varup Şirvan muhâfazasında olan düstur-u mükerrerrem müşir-i mufahham
nizâ'm-ı alem vezirim (...) Paşa edâme'llahu te'âlâ iclalühüye mülaki olup vech-i
münâsib gördüğü üzere hıdmet ve yoldaşlıkta bulunalar.

434 numaralı hüküm

İhracına gitmiştir.

Bâ hattı şerîf efendi

Edirne kâdısına hüküm ki:

Hâlâ mahrûse-i İstanbulda kuzu etinin ve vukuyesine sekizer akçesi narh verülüp lakin Edirne’ de narhı zîyâde olmağla mahmiye-i İstanbul’a kuzu gelmeyüb Edirne'ye getürdükleri i’lam olunmağın mahrûse-i Edirne’ de vukuyesi yedişer akçesi bey’ olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emr-i celîlü’l-kadrim mücebince muhruse-i Edirne’ de kuzu etini ve vukuyesini yedişer akçesi narh tayin idüb ve kasablara muhkem tenbîh ve te’kîd idüb narhdan bir akçe zîyâdeye bey’ ettürmeyesin ki bî-kusûr getürüb İstanbul’da sekize akçesi bey’ ideler. Şöyle ki emrime mugâyir vukuyesi yedişerden zîyâde satulduğı istima’ olsa ki ‘ âdem-i ihtimâmla amel olunub azline bais olmak mukarrerdir. Ana göre mukayyed olub bâb-ı ikdam ve ihtimâmda dakika fevt etmeyeler.

Bir sureti: Çorlu kâdısına elli beşer akçesi bey’ olunmak için

Bir sureti: Hayrabolu ve Rodoscuk kâdılarına ve etrafında olan kasaba elli beşer akçesi bey’ olunmak için vech-i meşrûh üzere

[Sayfa: 224]

435 numaralı hüküm

Edirne kâdısına hüküm ki:

Mahrûse-i mezbûrede kuzu etinin ve kıyyesi yedişer akçeye bey’ ettürülmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda evkât vechile kayıd idüb mahrûse-i mezbûrede fermân-ı şerîfem üzere kuzu etin ve kıyyesini yedişer akçeye bey’ ettürüp emr-i celîlül-kadrim zîyâde bahaya beğ ettürmesin. Şöyle ki, emr-i şerîfeme muhalif zîyâde memnû’ olunduğı istima oluna. Bais-i azl olmak mukarrerdir. Ana göre dikkat ve ihtimâm üzere olup emr-i şerîfemin icrasında dakika fevt etmeyesin.

Bir sureti: Çorlu kâdısına ve kıyyesi sekizer akçeye İstanbul’da narh verilmiştir. Ol câniblerde altışar akçeye beğ ettüresin.

Bir sureti: Hayrabolu ve Rodoscuk ve ol tarafta olan kasaba-i mahrûse-i İstanbul’da kuzu etinin kıyyesi sekizer akçe narh tayin olunmuştur ol câniblerde altışar.

436 numaralı hüküm**Batum Beğlerbeğisine hüküm ki:**

Erzurum ve Kars Beğlerbeğileri, Erzurum ve Kars askeri ile ve zikr olun Beğlerbeğiliklerde zeamet ve tîmâr tasarruf eden Dergâh-ı mu‘allâm müteferrikaları Âsitâne-i sa‘âdetim çavuşları ile eyleşüb Kelb ve Zar ve Şad nâm mahalde bu sene dernek etmek emrim olmağla taht-ı eyâletinde dahi zeamet ve tîmâr tasarruf eden dergâh-ı mu‘allâm müteferrikaları ve Âsitâne-i sa‘âdetim çavuşları muhit-i mezbûre varup hıdmette bulunmaları emrim olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta fermân-ı şerîfem üzere taht-ı eyâletinde zeamet ve tîmâr tasarruf eden dergâh-ı mu‘allâm müteferrikaları ve Âsitâne-i sa‘âdetim çavuşları dahi mahal-i mezbûre îsâl eylesin ki varub müşârün-ileyhima ile hıdmette ve yoldaşlıkta olunalar.

437 numaralı hüküm**Şam yeniçerileri ağasına hüküm ki:**

Hâlâ Şam yeniçerinden senünle sefer-i nusret-i isarıma fermân olunan altı yüz nefer Şam yeniçerileri ile bi'l-fi‘il Halep Beğlerbeğisi olan ümera-i emasıl vel ekrem Mahmud dâme ikbalehü ile eşmek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emr-i celil-ül makrunum mûcebince sefer-i nusret-i isarıma tevcih eyleyen Şam Beğlerbeği müşârün-ileyh dâme ikbalehu ile maan aşup uğûr-u Hümâyûnumda envâ‘-ı yüz aklukları zuhûra getürmeğe sa‘y u ihtimâm eylesin. İnşallahü Te‘âlâ uğûr-u Hümâyûnumda zuhûr eden hidmet ve yoldaşlıkta zayı’ olmasın. Envâ‘-ı atabed-i ulya-i hüsvaneme muzaffer olmanız mukarrerdir. Ana göre var kuvveti pazuya himmet ettüresin.

[Sayfa: 225]

438 numaralı hüküm**Halep Beğlerbeğisi Mahmud dâme ikbalühüye hüküm ki:**

Südde-i sa‘âdetime mektup gönderüp Hâlâ sen sefer-i nusret-i işarıma tevzihi idüb Şam Beğlerbeğisi seferlü olmamağla Şam yeniçerilerinden sefere mâmur olan altıyüz nefer yeniçeri ile ağalarına hatt-ı emr-i Hümâyûnum gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emr-i celilül-kadrim mücebince zikr olunan yeniçeriler ile sefer-i nusret-i işarıma bile sefer deyüp her birine gaza ve cihaddab tergib idüb uğûr-u Hümâyûn nusret-i makrunumda envâ'-ıyüz aklukları zuhûra getürmeğe sai-i himâyet ve hüsn-ü ihtimâm eyleyesin.

439 numaralı hüküm

Mir-i ahur Ahmed Ağaya hüküm ki:

Kilid-ül bahir kal'ası dizdâr Mehmed Dergâh-ı mu'allâma mektup gönderüp kala-i mezbûrenin muhâfazası ile mühimmatından olmağlı cemi'en-i neferat ile bâb-ı muhâfazada ihtimâm üzere iken vilayet kâtibi bizim tîmârlarımızı bozup bi-hasıl olmuştur. Bu makule tîmârlar kifaf maaşımıza kifayet etmez deyu neferan-ı kala muhâfazasında ihtimâm etmemenin tenbîh ve te'kîd olundukta biz tîmârlarımızdan ferâğat eyledük deyu cevap verdikten sonra gedikleri ahara teklif olundukta bi-hasıldır deyu kimesne kabul etmeyüp kala hali ve hıdmetleri muattal ve mehterleri dahi nöbetten ferâğat eyleyüp nöbet salınmaz olmuştur. İyazen billahi Te'âlâ berü vechile zabt ve zarar ihtimali olmağın hukuk-u mezbûru sen udul ile görmek bâbında hükm-ü Hümâyûnum ricâsına arz etmeğın **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup hukuk-u mezbûru udul ile görüp ve vuku' üzere arz eyleyesin.

440 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı

Derne hâkimi Kubad Beğ'e hüküm ki:

Bağdat'tan Nihavend'e irsâl olunan hazinesinin Nihavend Kal'asına îsâl olunmasında Nihavend'e îsâlden mu'âvenet etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta anun gibi Bağdat'tan Nihavend'e hızane irsâl olundukta îsâli bâbında sen dahi kifayet mikdarı âdem bulub mu'âvenet idüb merahil ve menazilde zarar ve gezend iriştirmekden hazer idüb Nihavend Beğlerbeğisine teslîm olduğuna temessük aldırasin.

[Sayfa: 226]

441 numaralı hüküm

Yemü'l hamse

Fî 29 Ş sene isneyn

(...) Sancağbeği Baki dâme izzûhuya hüküm ki:

Ümerail-emasil-i Ekrem Halep Beğlerbeğisi Mahmud dâme ikbalehu Dergâh-ı mu'allâma mektup gönderüp vilayet-i Halep beriye ağzında olub tüccar ve hüccacın güzergahı olmağla Ebu Reyşoğlu vesair Arap eşkiyasında hıfz ve hırsat lâzım olup kendüsü sefer-i nusret-i isarıma müteveccih olmağla vilayet-i mezzburenin muhâfazasında ümeradan bir yarar mıdır. Beğ tayin olunmak ricâsına arz idüb ve sen yarar ve şecaat şiar olduğundan maâda ne tür yarar gele. Hüsnü ihtimadım olmakla ve vilayet-i Halep muhâfazasına tayin olunmuşşundur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hîr etmeyüp Halep'e varup sefere mâmur olmayan ellisinden aşağı tîmârları olan sipâhileriyle mu'accelen vilayet-i mezbûreye leyl-ü Nehar hıfz ve hırsat idüb ahâlî-i vilâyet ve sükkan-ı memleketten bir ferdün malına ve canına zararı gezend iriştirmeyüp bab-ı muhâfazada envâ'-ı ikdam ve ihtimatın zuhûra getüresin. Şöyle ki, âdem-i ihtimâmınla tüccar ve zevvare vesair ebnâ-i sebîle ve yahud bir karye halkına arap eşkiyasından vesair ehli fesâddan zarar ve gezend erişe. Vâkı' olan zararları sana tazmin ettirülür. Ana göre mukayyed olup bâb-ı dikkat ve ihtimâmda dakika fevt etmeyesin. Ve muhâfazaya tayin olunan sipâhilerden her kangısına at ve davarı ve hidmetkarı ile ve bilcümle mürettep ve mükemmel düşman yarağıyla leyl-ü nehar senin yakınında hazır bulunmayup hizmet-i muhâfazada ihmâl üzere olalar. Ol asılları isimleri ve resimleri ve tîmârları toplu defter idüb dergâh-ı izzet destgahıma arz eylesin ki, dirlikleri ahara verilüp ve kendülerinün haklarından geline. Ve Halep defterdarına dahi tahsis mala müteallik asure mu'âvenet u müzaheret eylesin ve her yerdeki eşkiyayı arab dernek ve cemiyet idüb fitne ve fesâda mübâşeret eyleyeler. Sen mukaddem haber alup dahi anlar bir mahalde zarar ve gezendirirmedi ve gafile basmadun. Alel gafle varup basup cemiyetlerin dağıdub envâ'-ı yüz aklukları tahsiline say'-ı cemil ve hüsn-ü ihtimâm eylesin.

[Sayfa: 227]

442 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Hakkından geline

Rum Beğlerbeğisine ve kâdılarına hüküm ki:

Sen ki mir Mirza'sın Bozok beği Hasan dâme izzûhu ve Bozok kâdısı molla Mustafa zîde fazlûhu ile Dergâh-ı mu'allâma mektup gönderüp Sivas' a tâbi Çunkar cemaatinin mir-i aşireti olan Karakayd bundân akdem zulm ve taâddi olmağla Cezayir' e sürülüp nice zamandır bir tarîk ile hâlâs olup yine fukaraya zulm ve taâddi etmekle hakkından gelinmek için iki defa emr-i şerîfe varid olunmağın bir tarîk ile hâlâs idüb hâlâ gerü gele. Sana niceleri olup emr-i şerîfe irad etmekle ihsarı için âdem gönderildiği ele getirülüp hamileri ile muhlis-i şerle ihsar olundukta üzerine nice mevad sabit olduğundan maâda haşa ayet-i kerimeye münkir olub Müslümanların mutâlaât-ı adetleri tamam olmadan istediği kimesnelere satup şer-i şerîfe izaati olmayup zulm ve taâddisine nihayet yoktur deyu hakkından gelinmek ricâsına ilâm eylediğiniz pâye-i serir-i sa'âdet-i musilerime arzolundukta hatt-ı Hümâyûn sa'âdet-i makrunumla hakkından geline deyu fermân-ı şerîfem sâdır olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûr-u şer-i şerîfem ihsar idüb dava-i hak idüb tayin-i madde eden hasımlarının bir defa şer'le fasl olmayan hususların dikkat ve ihtimâm ile hak üzere teftiş ve tefahhus idüb âshab-ı hukuka şerle tevcih olunan hakların hüküm idüb elverdükten sonra vech-i meşrûh üzere haşa ayet-i kerimeye münkir olduğu ve sair fesâdları üzerine şerle sabit olursa mahal vermeyüp muktezâ-yı şer'le kavlim üzere hakkın gelesin. Hak üzere olup gazez ve taassubdan ve fitne ve mühayyedan ahz ve celb sebebi ile ehl-i fesâd himâyet olmaktan hazer eyleyesin.

443 numaralı hüküm

Ohri ve Yaş kâdısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma suret-i sicilleri gönderüb kazâyı mezbûre tâbi Kalus nâm karyede mürd olan Fetci nâm zımmının sağiri vasisi şer'-i şerîfe gelüb kazâyı mezbûre tâbi Felkide nâm karyeden Mehmed Gazi ferd-i mezbûru bila sebep habs idüb karyeyi mezbûreden Ferhad Abdullah ve Efşad nâm karyeden Mustafa (...) nâm karyeden Derviş bin İhsan ve Sucu Ahmed nâm kimesneler ile işkence idüb ayakların ve ellerin

deşülüb zîyâde zulm etmekle mürd olmağın şer‘le görülmek için hükm-ü şerîfe varid olmağın şer‘-i şerîfe ihzar olmağın birkaç defa muhızır irsâl olunub şer‘-i şerîfe itaat etmeyüb firâr eden idüb vech-i meşrûh üzere ferd-i mezbûre işkence eyledüklerine nice Müslümanlar şehadet eylediklerin bildürdüğü ecilden mezbûrlar alel tenbîh şer‘-i şerîfe ihzar olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta te‘hir etmeyüb mezbûrları şer‘-i şerîfe ihzar idüb dahi zıkr olunan husus bundân akdem bir defa şer‘le fasıl olmuş olmayub on beş yıl mürûr ede. Değilse şer‘-i hak üzere teftiş idüb fil vâki‘ kâdıya arzolunduğu gibi ise ki şer‘-i sabit ve zahir ola. Ol bâbda muktazay-ı şer‘-i şerîfe lâzım geleni icra eylesin. Şöyle ki bu defa dahi şer‘-i şerîfe gelmeyüb itaat eylemezlerse kayd u bend ile südde-i sa‘âdetime gönderesin.

[Sayfa: 228]

444 numaralı hüküm

Yevmü’l hamse

Fî 15 Şaban sene isneyn ve elf

Bâ hattı muharrer

Tebriz Beğlerbeğisi Hızır dâme ikbalehuya hüküm ki:

Hâlâ Şirvan eyâletinde mutasarrıf olan düstûr-u mükerrerem vezirim Cafer Paşa edâme’llahu te‘âlâ iclalühu Halep vilayeti südde-i sa‘âdetime mektup gönderüp (...) verildiğin arz ve ilâm etmekte yaptıkları kalalar (...) beraber emrin olunup ceza ve sezaraları verilmek için müşârün-ileyh Cafer Paşaya hükm-ü şerîfim gönderülüp ve Revan ve Gence ve Lori Beğlerbeğileri dâme ikbalehu Hoşab Sancağbeği Mahmud-ı Tebrik'i bey dâme ulüvvuhu bu hıdmete mâmur olmuştur. İmdi sen dahi gaflet üzere olmayup Tebriz eyâleti müteallik olan hâkimleri ve beğleri asakiri ile yanına getirüp dernek ve cemiyet üzere olmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta aslâ te‘hîr ve terâhî etmeyüp emr-i celflü’l-kadrim mücebince Tebriz Eyâletine müteallik olan hâkimlere ve sancakbeğlerine ve sahib-i aşiretlere kendü tarafından müvekkid mektuplar ile çavuşlar gönderüp cümlesini yanına getürdüp dernek ve cemiyet üzere olup ve Tebriz kal‘asının ta‘mîr ve termîmie muhtaç olan yerleri hükm-ü şerîfem mücebince münâsib üzere ta‘mîr ve termîmi ettirüp ve kalaya müstevfîzahire ve yat u yarak tedârik eyleyüp dâimâ bab ve ter asakirle

müheyya ve hazır ve a' da-i taraflarına ve Nahçıvan ve Revan ve Gence câniblerine müretteb ve nazır olub anun gibi müşârûn-ileyhima Gence ve Revan Beğlerbeğileri hıdmet-i mezbûrede iken vilayet halidir deyu a'da tarafından bir hareket ve hücum olunmak ihtimali olursa hak-ı tedbir ve tedârikle bi-avnillahi Te'âlâ def'-i mesaretleri bâbında envâ'-ı sai ve ihtimâm eylesin ve Şah Abbas ile Abdullah Hanın ahvali neye müncer olmuştur. Fikr ve tedbirleri nedir ve her biri şimdi ne mahaldedir? Yarar casuslar gönderüp sıhhati ve hakikatı üzere haber alub sair lâzım-ül izale olan serhad ahvali ile mufassal ve meşrûh yazup südde-i sa'âdetime arz ve ilâm dan hali olmayasın. Ve Karacadağ ve Erdebil ve Nalbus ve (...) semtlerinden dahi gafil olmayup hüsn-ü sülûk ve zîdeganı idüb tedbir ve tedârikle hıfz ve hırasette memleket ve zabt ve siyanet(...) bâbında dakika fevt etmeyesin. Ve Van Beğlerbeğisi Sinan Paşa Tımeşvara tedib olunmakla ve Van eyâletinde olan hâkimlere ve beğlere hitaben bir müvekked hükm-ü şerîfe yazup sana gönderilmiştir. Anun gibi iktiza ederse Van'da olan hâkimlerden ve ümeradan istedikleri gibi aşiretleri ile ve sancakları askeriyle Tebriz'e getürdüp dernek ve cimeyet üzere olup vech-i münâsib gördüğün üzere istihdam eylesin.

[Sayfa: 229]

445 numaralı hüküm

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân ümmetü'l-bahir ve'l-ayan Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hızır Çavuş ve kıdvetül erbâb-ı tahrir vel kal'am uhde-i eshabül şerir-i mustakim Divân-ı 'âlî-şânım kâtiblerinden kâtib Osman zîde kadruhuya hüküm ki:

Vilayet-i Hırvatistan'ın altı bin ve altı binden yukarı tîmâr ve zeameti olanların sancakbeğleri ve alaybeğleri ile Nemçe seferine tayin olup altı binden aşağı tîmârı olanlar hakkında (...) zuhûra getürüp Nemçe seferinden alıkonulub bu mukabelede sefer-i Hümâyûnum hareketi için tîmârlarının birer yıllık bedel akçeleri alınmak fermân-ı şerîfem olmağın emrim mücebince zıkr olunan bedel akçesinin cem' ve tahsili bâbında sizin kemal-i emanet ve istigatında hak-ı ihtimâm olmağın. Sen ki, mumâ-ileyh çavuşumsun seni emin ve müşârûn-ileyh Osman'ı kâtib tayin idüb **buyurdum ki:**

Ber vech-i isti'cal vilayet-i Dulkadriye'ye varub bu hususa mübâşeret eyleyüp altın binden akl tîmârı olan sipâhi tâ'ifesinin berâtları müktezasınca her binde gerü bin akçe bedelleri alub kendünün ismi ve tîmârlarının mikdarıyla her ne alınursa deftere kayd edesin. Ve şol sipâhinin berâtında tîmârı beş bin veyahud altı binden bir eksik olup bedel-i akçesi verilen mahalinde tîmârı ketm idüb eksiği haber verüp gezüb ve maliyeye salık olanlarının (...) kendü ikrârları mücebince tîmârların deftere kayd idüb ol mikdar bedel akçesi alındıktan sonra baki kalan hisselerini satup defter idüb bir sureti getürüp südde-i sa'âdetimde olan defterhane-i amireye teslîm eylesesin ki, baki kalan hisseler mahalinde görölüp tatbik olunduktan sonra anun gibi kezb ü kisbi zuhûr edenlerin ellerinde olan tîmârlarını bile ahara tevcih olunup haklarından geline. Ve bazı sipâhilerin tîmârlarında hazır bulunmayup ahir diyarda olalar. Bedel akçesinin tahsil bâbında avk ve te'hîr-i biat olmamak içün marifet-i kâdı ile kendünün tîmârında hazır mahsulü var ise kendü mahsulünden mevcut mahsulü yoksa reâyasından tahsil idüb bedel akçesi aldıktan sonra reâyanın ellerine tereke veresin ki sipâhilerin tekrar reâyadan almak ihtimali olmaya. Ve şol sipâhilerin berâtları altı binden zîyâde olup lakin seferde oldukları tîmârları eksik ola ihtiyar (...) tasarrufunda olan tîmâradır. Ol makulelerden tîmârmutasarrıfı oldukları tîmârlarının bedellerini alub deftere kayd eylesesin. Ve ilde ve yörede zeamet ve tîmâr tasarruf olup Dergâh-ı mu'allâm müteferriklarından ve çavuşlardan ve çavuşzadelerden ve ekabir kullarından ketm olursa olan zeamet ve tîmâra mutasarrıf olan defter emini ve kâtibleri ve tezkire emini ve beğlerini ve çavuşları ve Rum hazine kâtiblerinden zeamet ve tîmâr mutasarrıfı olup eğer ise seferden kalanlar ve tezkireci nevbet tîmâra mutasarrıf olanlar umuma zikr olunan bedel akçesi hususuna dâhillerdir. Anların dahi

[Sayfa: 230]

446 numaralı hüküm

Yevmü'l Hamse

Fî 23 S sene İsneyn ve elf

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Buyuruldu

Manastır kâdisına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektup gönderüp kazâ-i mezbûrede sâkin olan kuzzat ve eimme ve hüteba ve züema vesair ayan vilayetinden sana gelüb kazâ-i mezbûre ortasından cayırı olub Dırağzor demekle maruf olan şehir-i ekser evkâtta tuğyan üzere olmakla iken cânibden vakı olan Hacıbeğ cemaati ve sühtesi hâce mescidi ve Düşger Beğ mescidi ve kasaba (...) minaresi ve dükkanlarını harâb eyleyüp evkâfa çok zarar idüb ve mukaddemâ şehir-i mezbûr tuğyan eyleyüp bir mahalle zarar etmek ihtimali oldukça kasaba-i mezbûr halkı şehir-i merkumun (...)vâki' idegelmişlerdir. Hâlâ İstanbul-u kadim üzere şehir-i mezbûrun (...) için kazâ-i mezbûr halkından kifayet mikdarı âdem çıkarttırılıb şehir-i mezbûrun (...)def olunmak bâbında emr-i şerîfim verilmek ricâsına arz eylediğin ecilden **buyurdum ki:**

Hükm-ü şerîfim Vusûl buldukta şimdiye değin şehir-i mezbûrun ne vechile (...) gelmiş ise gerü ol vechile (...) def eylesin. Amma bu bahane ile ahz ve celb olunub fukaraya zulm ve taâddi olmakdan zîyâde hazer edesin.

447 numaralı hüküm

Efendi

Bâ hattı Hümâyûn

Gemlik kâdısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma iki kıta' suret-i sicilleri gönderüp kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Bozacı oğlu Soraz ve Riko veled Yorgi ve yine kazâ-i mezbûrsâkinlerinden Hüseyin bin Ali ve Kike veled Tovki nâm zımmı Umurbey nâm karye sâkinlerinden Ömer bin Oruç ve Bozacı Kike ve Buruga ve Sinan ve Karaca Kike ve Dimo ve Nikola ve Andorya nâm yoldaşları dergâh-ı Ali çavuşlarından Mustafa çavuşun oğlanı basup beş adet keçilerin terk idüb fesâd ve şenâ'atüzere oldukları sicil olmağla mezbûrdan zımmiler mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderilmesin emr idüb **buyudum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrdan zımmileri çavuş mübâşeret iyle ele getürüp mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin ki küreğe konula.

447 numaralı hüküm

mükerrer

Efendi

Bâ hattı Hümâyûn

Yazıldı

Kefe kâdısına hüküm hüküm ki:

Gemlik kâdısı Mevlana Mahmud zîde fazlühü Dergâh-ı mu‘allâma sûret-i sicil gönderüp Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından Mustafa çavuş meclis-i şere gelüp bundân akdem iki yüz aded koyunum terk olunup kazâ-i Kefe’ ye tâbi Kurşunlu nâm karyede Kovki nâm zımminin oğlanına hayran olup kendü nişânım ve tamgam ile elli res koyunum emanete konulmakla Âsitâne-i sa‘âdetten emr-i şerîfe getürüp teftiş ettürmek üzere iken mezbûr-u zımmi yeniçeri tâ’ifesinden Ahmed ve Mehmed ve Ali nâm kimesneleri cem idüb çiftliği basup kâtl-i kasidi eyleyesin. Kürd ile çalup envâ’-ı fesâd ve şenâ’atetmekle mezbûrdan yeniçeri ve mezkûr zimmi firâr eyledüklerin sicil eyledüğün ecilden mezbûr zımmi ele getirulüp kayd u bend ile Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl olunmasın emridüb buyurdum ki, Vusûl buldukta mezbûr zımmiyi ele getürüp kayd u bend ile südde-i sa‘âdetime müşârûn-ileyh çavuşuma koşup gönderesin ki küreğe konula.

[Sayfa: 231]

448 numaralı hüküm

Yevmü’l hamse

Fî 22 Şaban sene isneyn ve elf

Kıdvetül erbâb el tahrir vel kal’am umdedül müteverrin (...) südde-i sa‘âdetimde defterhane kâtiplerinden olan bu Sinanzâde katip Ahmed ve Mehmed oğlu diğer Ahmed zîde mecdühûma tevki’ ve ref’-i Hümâyûn ve asl olunmak malum ola ki: vilayet-i Sivas’ın altı bin ve altı binden yukarı tîmârı ve zeameti olanlar sancakbeğleri ve alaybeğleri ile Nemçe seferine tayin olunub altı binden aşağı tîmârı olanlar hakkında mezîd-i inâyeti âliye-i şâhânem hüccetim zuhûra getürüp Nemçe seferinden alıkonulub bu mukabelede sefer-i Hümâyûnum mühimmatı içün tîmârlarının birer senelik mahsülleri.

449 numaralı hüküm**Erzurum kâdısına hüküm ki:**

Darende Mustafa südde-i sa'âdetime gelüp Erzurum sipâhilerinden olup kazâ-i mezbûrdan tîmârı karyelerinden Karahan nâm karyesine iki üç yıldan berü eşkıyadan Hüseyin nâm kimesne gelüp mümkün olup kapıkulu değil iken fuzuli kırmızı bayrak getürüp sipâhi oğlanım deyu kendünün ve reâyasının cebir ile çayırını biçüb ve kök tabakalarını yedürüp tîmârını zapt ettürmeyüp külli rencide ve remide olduğundan gayri alet-i harb ile yolun basup yüz elli kırmızı altını alup ve tîmârı karyelerinde olan anbarlarını bozup üçyüz somar buğday ve üç yüz somar arpayı çeküp bunun eftali zulm ve taâddi etmekden hali olmadığın bildirmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûr-u meclis-i şerîfe ihsar ve dava-i hak idüb tayin-i madde edenler ile beraber eyleyüp bir defa şerle fasl olmayup üzerinden on beş bin geçmeyen hususların ayan-ı vilayetten ve bi-garez müslümanlarından hak üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin. Fil vâki' arz olunduğu üzere mezbûrun üzerine şerle nesne sabit ve zahir olursa ve mezkûr hüccetim bölük halkından ise ismi ve resmi ve bölüğü ile hakkında vakı olan mevadın suret-i sicilleri ile ahvaline yazup arz eyleyesün. Eğer bölük halkından değil ise şerle müteveccih olan hakkın hükm idüb elverdükten sonra şerle hakkından lâzım geleni icra idüb ehl-i fesâda aslâ ruhsat vermeyesin. Amma hin-i teftişte hak üzere olup arz ve tayin ile kendü halinde olan dahl olunmaktan ve celb-u ahz sebebi ile ehli fesâd himâyet olunmaktan hazer edesin.

[Sayfa: 232]

450 numaralı hüküm**Amasya beğine ve kâdısına ve müftüsüne hüküm ki:**

Hâlâ südde-i sa'âdetimde cenkçibaşı olan alimül ülemail muhazefetül füzela-i(...) olan (...) (...) südde-i sâdeme mektup gönderüp nefis-i Amasya'da merhum sultan Alaaddin' in bina eyledüğü bimarhanenin mukaddemâ külli vakıf olmak ile mesarif ve mürtezikası dahi ziyan idüb bâde vâki' olasin. Vukuf karyeleri tîmâr verilüp Hâlâ ancak vukufuları için yerlerine kalup ol dahi zikr olunan bimarhanenin tâbi'bine ve bevvabına ve cabisine ve baki kalanı muhasebe için vefa ederken vukuf mande nice cihet-i ahir dahi mukayyedir deyu bazı cihet-i öşr-i lâzıme ihdas eylemekle bimarhane muattal olmağa beis olmağın zikr olunan muhaddes-i cihet ref' olunup elli

altmış yıldan berü ne vechile ola gelmiş ise gerü o vechile olup askeri ve maliye tarafından birer tarikle emr ve berât ibraz edenlerin emr ve berâtları ellerinden alınup der kîse olunup südde-i sa'âdetime gönderilmesi için emr-i şerîfim verilmek ricâsına azimet **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbada mukayyed olup vech-i meşrûh üzere ihdas olunan cihetleri ref idüb min ba'd şart-ı vakıfa muhalif kimesneye bir akçe ve bir habbe verdürmeyüp uslub-u sabık üzere amel eylesin. Anun gibi maliye ve askeri tarafından emr ve berât ibraz idüb nizâ' edenleri men' idüb ibraz eyledükleri emr ve berâtların ellerinden alup der kîse idüb mühürleyüp südde-i sa'âdetime gönderesin.

451 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı pir Çelebi

Sivas kâdısına hüküm ki:

Sen ki(...) kâdısı südde-i sa'âdetime mektup gönderüp Sivas'a tâbi Kabaköy nâm karyeden Kaya nâm kimesne kendü halinde olmayup bazı kimesnelere kırık akçe verdüm deyü bühtan idüb ehl-i örf ile müttehid olup şahüdlerüz ile akçelerinin alup ve bazılarına at ve buğday verdüm deyu emridüb (...) akçelerin alup ve bazılarının ehl-i örf'e gammaz etmekle hilaf-i şer kırık akçelerin aldırup mezbûrdan reâyâ mütefeccirlerdir deyu bildirmeğin teftiş olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Hükm-ü şerîfimle dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetül emasil Ali çavuş vardukta göresin. Fil vâki'mezbûr kasabada meşrûh üzere reâyaya taâddi ve tecâvüz var ise müşârün-ileyh çavuşum mübâşeret iyle ihbar idüb dahi tayin madde idüb dava-i hak edenlerin bir defa şerle fasıl olmuş olmayup on beş yıl murur etmeyen hususların hakları teveccüh idenler ise teftiş ve tefahhus eyleyüp üzerine sabit olan hukuka ba'des-subut hükm idüb âshabına alunuverdikten sonra şer'le lüzüm geleni icra eylesin. Muhtac-ı arz olursa idüb arz eylesin.

[Sayfa: 233]

452 numaralı hüküm

Anadolu Beğlerbeğisine ve vilayet-i mezbûrede vakı olan kâdılara hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Falyezâde Mehmed çavuş zîde kadrühu südde-i sa'âdetime arzu hal sunup Karahisar-ı Sahib sancağında vâki' olan piyade ve

müsellem tâ'ifesinin doksan beş (...) ve Saruhan sancağının ve doksan sekiz (...) avarızların cem' etmeyüp ahar kimesne cem etmekle ve kendüsü sefer-i Hümâyûnumda iken tûfeng için cem eylemiştir deyu Karahisar sancağı avarızları için doksan iki bin üç yüz doksan yedi akçe ve Saruhan avarızları için kırk bin altı yüz akçeye südde-i sa'âdetimde mir-i alemim olan Kurd zeametinde olup kendü akçesinden meblağ-ı mezbûru teslîm-i hazine idüb ve her birinden görülmek için emr-i şerîf ile çavuş verilüp varup teftiş olundukta Karahisar-ı sahib mensuhâtından doksan beş senesinde sabık mensuhad müfettişi olup Hâlâ Uşak kasabasından münfasıl olan Mevlana Seyyid Musluhiddin ve adamısı Abdüllatif kabz idüb reâyanın ellerinde mühürlü tezkire bulunduğuna bi'l-fi'îl Sincanlı kâdısı Mevlana Mehmed ve Karaman kâdısı miri arzları gönderüp ve Saruhan sancağında vâki' olan mensuhatı dahi doksan sekiz ve (...) sipâhi oğlanları zümresinden emr-i şerîfe ile hîn-i cem idüb ol takdirce yerde teslîm olunan meblağ-ı mezbûreden Karahisar sahib sancağının doksan iki bin üç yüz doksan yedi akçe Mevlana Muslihiddinden ve adamısından ve Saruhan sancağından dahi kırk bin altı yüz akçe hînden bit-tamam kendü eliyle verilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ etmekle ol bâbda maliye tarafından mufassal ve meşrûh emr-i şerîfe verüldüğün bildürüp mücebine emr-i şerîfim ricâ etmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda maliye tarafından verilen emr-i şerîfim mücebine amel idüb avarız akçeleri şerle her kimden muteveffa olursa cem ve tahsil eylesin. Ol emr-i şerîfime muhalif kimesnelere iş ettirmeyesin.

453 numaralı hüküm

Dulkadikiye Beğlerbeğisi ve Osmâni'ye kâdısına hüküm ki:

Sen ki Osmâni'ye kâdısının südde-i sa'âdetime mektup gönderüp Kilis Sancağına tâbi ekrad(...) aslâ şerle ve deyn ile (...) ve mukayyed olmayup enba-i sebil gâret ü haseret ve (...) mezbûr kurbunda olan kasabat ve kurâda gece ile evler basup ve a' leni at ve sair davar sürüp ve miriye ait olan isar ve rusumların vermeyüp bi'l-cümle ol tarafta reâyâ ve berâyâ tecâvüz ve taâddilerinden zîyâde müstecirlerdir deyu bildirdüğün ecilden bu makule ehl-i fesâd ele getürölüp şerle haklarından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda mukayyed olup bu makuleleri hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele getürüp dahi idâme şerle fasıl olmuş olmayup on beş yıl murur etmeyen hususların

husemaları muvacebesinde şerle teftiş ve tefahhus eyleyüp üzerlerine sabit olan hukuu bades subut hükm idüb âshabına alıverdükten sonra ehl-i fesâd sipâhi ise hüsn-ü arz eylesin. edilmeyeler haklarında şerle lâzım geleni icra eylesin.

Bir sureti: (...) beği ve kâdısına yazıla

[Sayfa: 234]

454 numaralı hüküm

Medine-i Münevvere kâdısına hüküm ki:

Şeyhü'l haram tarafından cenâb-ı hilafetime ârzuhâl sunulup kadimül eyyamdan Şeyh-ül haram olanlar haramü'l şerîf huddemına ve vezayıfine müteallik hususların müstakil olup kazâ ve tevabi' ancak şer' i davaların istima' ve icra-yı ahkam-ı şer'iyeden gayri azl ve nasiblerine müteallik hususlara mütearrız olmamak sürre-i kadime olduğun bildirüp Hâlâ dahi adet-i kadimeleri icra olunmak bâbında inâyet ricâ etmeğin hat-ı Hümâyûn sa'âdet-i makrunumla sürre-i kadime icra olunmak emr idüb buyurdum ki:

Vardukta bu bâbda alel kadime üzere amel idüb olagelene mugâyir iş olunmakdan hazer eylesin.

455 numaralı hüküm

Bâ takrîr Hazret efendi

Rodos Beğine hüküm ki:

Bundân akdem mezbûr olan Kurd oğlu İbrahim Beğ fevt olup kendüde olasin ilm-i muhalefatın kabz idüb hatunu zimmetinde kalmıştır ve bi'l-cümle her kimin uhdesinde olub südde-i sa'âdetime gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta zikr olunan malın her kimin zimmetinde olub südde-i sa'âdetime gönderüp teslîm eylesin.

456 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Çorlu ve Ereğli kâdılarına hüküm ki:

Cennet mekân merhum padişah ceddîm Sultan Süleyman Hana tabe sarehunun zikr olunan kâdılıklarda beş kıta' çeltük şehri olup mülk nâme-i Hümâyûn mücebince

atik ve cedid yüz bir nefer çeltükçü tayin olunup vâki' olunan hizmetleri mukabelesinde avarız mahzûl ve arpa ve saman ve otlak tehmil ve çekmek ve bi'l-cümle sair tekalifiyeden muaf olmak üzere maliye tarafından mütaâddid hükümler verilmeğin amel olunmayup hilaf-ı emr-i şerîf zikr olunan tekalif teklif olmağla mezbûr celtükçülerin kimi verilüp vakf cânibinden verilüb kimi ekmeyübve kimi bırakub perakende olmağın maliye tarafından verilen emr-i şerîfeme amel olunmayup hat-ı Hümâyûn sa'âdet-i makrunumla fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta zikr olunan tekalifden muaf olmak üzere maliye tarafından verilen hükümler mûcebince amel eyleyüp şer'-i şerîfe ve şürut-u vakı'a ve fermân-ı Hümâyûnuma mugâyir kimesneye iş ittirmeyesin. Men ü def eyleyesin. Men ile memnû' olanları yazup arz eyleyesün.

[Sayfa: 235]

457 numaralı hüküm

Yevmü'l İsneyn

Fî 3 Şaban-ül muazzama sene isneyn ve elf

Bâ hatt-ı pir efendi

Kırşehir sancağında vâki'olan kâdıllara hüküm ki:

Kırşehir ve Kevker ve Keskin kâdılları südde-i sa'âdetime mektuplar gönderüp livâ-i mezbûr beği ve âdemleri zîyâde atlu ile reâyanın üzerlerine çeküp müft ve meccanen yem ve yemekleri ve koyun ve kuzu ve arpa ve samanlarıda vesair me' kulatların alup ve şer'le üzerlerine cereme-i icab eder husus-u sabit olmadı hilaf-ı şer'-i şerîfe cerime deyu zîyâde akçeleri alup zîyâde ta'ditleri olmakla Ankara'da olan yayabaşı mübâşeret iyle men' ü def olunmak için emr-i şerîfe varid oldukta yerlü atın bundân akdem elli ve atmış nefer-i levendare ile fukaraya çeküp vech-i meşrûh üzere taâddi idüb ve ve selamlık nâmına ev başına birer gurusı alsın. Kethüdâsı Süleyman çavuş vesair subaşıları inâd idüb mübaşir tayin olunan mezbûr yayabaşım ihzarına kadir olmaduğun arz ettiğün ecilden ol kimesneler ele getirölüp fukaranın hakları elverilmesi emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda ihzarı lâzım olanları ele getirüp tedib ederler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp dahi davaları hak edür tayin-i madde

eden hısımları ile beraber idüb bir defa şer‘le fasıl olamayan hususlarıda hak üzere teftiş idüb göresin. Fukaraya vech-i meşrûh üzere zulm ve te‘addileri vâki‘ ise badel sübût şer‘le müteveffa olan haklarında hükm idüb bana söyle ki bu makule fesâd ve te‘addi olanlar bu defa dahi fukaranın hakkını vermeyüp onlara muhalefet eyleye ki edenler yeniçeri ve bölük halkından ise isim ve resimleri ile yazup arz eylesin. Olmayanların mecal vermeyüp haklarından bir vechile gelesin ki eşkiyaya mücd-ü gayret ola.

Bir sureti: Kırşehir sancağında vâki‘ olan kâdılara

458 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı efendi

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Şam emir hacı Ahmed dâme izzûhu dergâh-ı mu‘allâma mektup gönderüp bu sene-i mübareke kendüsü emir hac tayin olunmakla Mısır’ a tâbi Arşin Kala’sı ağası için Gazze sancağı muhâfazasına tayin olunmak ricâsına arz etmeğin kal’a-i mezbûre muhâfazası için kifayet mikdarı adam alıkoduktan sonra livâ-i mezbûr muhâfazasında olmasın emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu sene-i mübarekede kalâ-i mezbûr muhâfazası için kifayet mikdarı adam alıkoduktan sonra müşârün-ileyh kalâ-i mezbûrenin süvarileri ile Gazze sancağı muhâfazasına tayin eylesin ki varup hıfz ve hırasette memleket ve zabt ve siyasette riayet üzere oluna.

[Sayfa: 236]

459 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı pir efendi

Eşkiyayı zabt idüb haklarından gelmek için serdâr olmak buyurmuştur.

Mekke-i Mükerreme Şerîfine nâme-i Hümayûn yazıla ki:

Hâlâ Şam emir hacı olan iftiharül ümerail Ekrem Ahmed dâme izzûhu südde-i sâadet makamımıza mektup gönderüp Medine-i Münevvere kurbunda Alânâm karyeleride vâki‘ olmağla üzerlerinde müstakil hükümleri olmamağın eşkiya-i urban ile ittifak ve ittihaz üzere olup hüccac-ı müslimin kariye-i mezbûre kurbunda konduklarında gece ile hüccacın emvâl ve erzağına gâret ve hasaret etmekten hali

olmayup üzerlerine bir hakem fasl olunmak evladır deyu akrabanzdan olan Carata oğlu Seyyid Seyyid Halil'in yarar olup eşkıyanın zabtına kadirdir deyu karye-i mezbûrenin üzerlerine vali fasl olunmak ricâsına arz etmeğin. Bu husus sizin ray-ı isabet kurbunda tefviz olmuştur. **Gerektir ki:**

Vusûl buldukta kadimden iştibah mahaller (...) olan vafur-u ihlas ve fart-ı musâfât u ihtisâsınız müktezasınca vech-i münâsib gördüğün üzere müşârün-ileyh karye-i mezbûrenin üzerine serdâr tayin idüb ol cânibte olan ehl-i fesâd ve eşkiyayı zabt idüb hüccac-ı zevi'l-ibtihacın emvâl ve erzâklarına zarar ve ziyan mütereddib olmamak bâbında envâ'î hüsnü ihtimâmınız vücuda getürüle.

460 numaralı hüküm

Kengiri beğine ve Çerkes kâdısına sen ki kâdısın:

Dergâh-ı mu'allama mektup Kengiri sancağında Çerkes nahiyesinde Korcuk nâm karye ve gayriden dört bin dokuz yüz doksan dokuz akçe tîmârı olan Mehmed içün şekva ehl-i fesâd olup Hayri nâm kimesnenin menkuhesin cebren çeküb tasarruf eden şirret ve şekavete zahir olmakla şer'-i şerîfeye davet olundukta ita'at etmeyüp nice defa fesâd ve şena'at zahir olmuştur deyu hakkından gelmek ricâsına arz etmekle hakkından geline deyu hatt-ı Hümâyûn sâ'adet-i makrunumla fermân-ı şerîfem sâdır olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûru hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele getürüp dâimâ hak eden tayini madde edenlerin bir defa şer'le fasıl olunmayan husuların dikkat ve ihtimâm ile hak üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin. Arz olunduğu üzere fesâd ve şena'atleri şer'le sabit ve zahir olursa âshab-ı hukuka şer'le müteveccih olan hakkın hüküm idüb elverdikten sonra muktaza-i şer'-i şerîfe üzere muhkem hakkından gelesin. Amma hîn-i teftişte hak üzere olup arz ve taaccübden ve hayl ve muhayyedan ve ehl-i fesâda himâyet olmaktan zîyâde hazer eyleyesin.

[Sayfa: 237]

Bâ hatt-ı Nu'man Efendi

461 numaralı hüküm

Karaman Beğlerbeğisi ve İshaklu ve Mahmudlu ve Turgutlu kâdılarına hüküm ki:

Sen ki Mahmudlu kâdısının Payalı kâdısı ile dergâh-ı mu‘âllama mektuplar gönderüp zikr olunan kâdılıklar ile görülecek deyu ahalileri her biri emr-i şerîfe varid olup gâret-i inâdları havâs-ı Hümâyûndan olmağla mültezim olan Süleyman dâimâ icab olamazken seksen neferden zîyâde atlu ile il üzerine çeküb her haneye bir konak salub müft ü meccânen ve inek ve koyun ve kuzu ve sair makulatların ve selamlık nâmına ikişer yüz akçeleri alup ve gâret-i ihtimâm kanun üzere on koyuna bir akçe iken bir koyuna üç akçelerini alub ve aharden davay-ı hak ittürmenüzün kendüleri kâvi olub şer‘le subut bulmuş nesne yoğ iken şer‘le muhalif beşer ve altışar bin akçeleri alub zulm ve taâddi eyledükleri arzolunduğu kanun üzere aldırub zîyâde aldirmayasın deyu maliye tarafından mütââddid hükümler verilmeğin mültezim-i mezbûr şer‘-i şerîfe ve fermân-ı Hümâyûnuma amel olunub sâbıkâ Mahmudlu kâdısı Mevlana Hamdi’ nin alet-i harbile yoluna varub iki âdemin mecruh idüb hayli emvâl ve esbâbların gâret eyleyüb ve bundân maâda her bir karyeden şer‘ ve kanuna muhalif beşer ve altışar bin ve dahi zîyâde akçelerin alub ispenç bir vechile men‘ ve define mecal olmayub kanundan zîyâde aldıklarını âshabına alıverilüb şer‘le haklarından gelinmek ricâsına arzeyledükleri ecilden ele getirülüb şer‘le ahvali görülmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda tamam-ı mukayyed olub mültezim mezbûru meclis-i şer‘-i me ihzar ve dava’-ı hak idüb tayin madde edenler ile beraber idüb ve inâd ederlerse şer‘le buldurub lâzım olan küfelasını buldurub getürdüb bir defa şer‘le görölüb fasıl olmayub ve on beş yıl murur olunan hususları hakk ve ‘ udl üzere evkât vechile teftiş idüb göresin.filvâki‘ i’lam eyledükleri gibi ise şer‘le sabit ve zahir ola. şer‘ ve kanun ve fermân-ı Hümâyûnuma mugâyir zîyâde olunan hukuk-u fukaratı hükm idüb âshabına alıverdikden sonra mültezim mezbûrun bu bâbda fukaraya olan zulm ve taâddileri mufassal ve meşrûh yazub arz eyleyesin ki sonra emr-i celîlü’l-kadrim ne vecihle olursa mücebiyle amel eyleyesin.

462 numaralı hüküm

Hayri çavuşa verilmiştir.

Rodoscuk kâdısına hüküm ki:

Rodoscuk İskelesine min ba'd İzmir gemisi yanaşmayub ve etraftan gelen yağ ve eğer don yağdır ve eğer Filibe pirincidir ve eğer demür ve kendür ve eğer gayri metâ'dır mahrûse-i İstanbul'a gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Hükm-ü şerîfemle Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hayri çavuş vardukta emrim üzere eğer İzmir gemileridir ve yağ ve don yağı ve Filibe pirincidir ve eğer demür ve kendür doğru mahrûse-i İstanbul'a gönderüb min ba'd emr-i şerîfeme muhalif İzmir gemisin yanaşdırmayub vesair zehâyiri telef ettürmeyesin. Doğru İstanbul'a gönderüb fermân-ı Hümâyûnuma muhalif iş olmakdan zîyâde hazer edesin.

463 numaralı hüküm

Kıbrıs Beğlerbeğisine hüküm ki:

Ol cânibde reâya ve berâya taraflarından Dergâh-ı mu'allâma ârzuhâl sunulub cezire-i Kıbrıs'da olan kâdılar taht kazâlarında olan kurânın papas ve portobozilerine bir zımmi mürd oldukda bizzad kâdısı veyahud kethüdâsı üzerine gelüb resm-i kısmet deyu nice akçeleri alması niçe müntesibi dahl ettürmeyüb zımmi ederlerse cemien ehl-i karyeye der-zincir idüb nice bin akçeleri alub ve kâdılar ve naibler karaya çıkub gezmek emr-i şerîfe memnû'iken her ayde karaya çıkub gezüb bir bahane ile papaslâri ve portobozları tebdil idüb hüccet vermekle külli akçelerin alub ve haracılar haraçları cem' idüb ve haraccılardan imza akçesi deyu cizye başına ikişer akçe verilügelmişken haracılar zulm eyledükleri arz olunmağın haraclar mîr-i mîrân huzurunda cem' olunmağla kâdıllara imza akçesi verilmemeğın kâdılar karaya çıkub imza akçesi deyu her cizyeden onar ve on ikişer akçelerin alub ve ispenç ve adet-i ağnâm ceminde dahi haneden haneye bu tarikle birer ikişer akçelerin alub zulm ve taâddi eyledikleri i'lam olundu. İmdi senki mîr-i mîrânsın kâdılar bu vecihle zulm ve taâddi eyledikleri malum iken bu makule kâdılları arzetmedüğün ecilden muhkem mesul olmuşsundur. Bu makule zulm ve tecâvüzün aslâ rıza-i şerîfem yoktur men' etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta taciz etmeyüb bu emr-i celîlü'l-kadrimi umumen cezire-i Kıbrıs'a i'lâm idüb kâdıllara muhkem tenbîh ve nizâ' ettüresin ki min ba'd vech-i meşrûh üzere reâyaya zulm ve tecâvüz etmeyeler badel tenbîh (...) olmayub vech-i meşrûh üzere zulm ve tecâvüz eden kâdılar eğer bi'l-fi'il mensube ise ve eğer mazülse isim ve

resmiyle yazub arzeyelesin ki bi'l-fi'il mensube ise mensube ahara verilüb ve eğer mazül ise südde-i sa'âdetimde mensube verilmeyüb mazul ola deyu (...)işaret ettirile.

238. sayfa

464 numaralı hüküm

İhtifarül emasil vel Ekarim [] ile [] Kaytak Hâkimi Esmi Beğ dâme ulüvvuhuya hüküm ki Hâlâ Şirvan eyâletinde mutasarrıf olan düstur-u mükerrer mir-i mufahham nizâ'mül alem Cafer Paşa edâme'llahu te'âlâ iclâlehû dergâh-ı arab destgahıma mektûb gönderüb Rus menhus keferesi yirmi bin mikdarı tûfeng-i endâz melain-i hasire ile cenâb-ı emaret me'âb Dağıstan hâkimi Şimhal dâmet mealuhu ülkesine gelüb iki yerde kala yapub içlerine beş altı binden zîyâde tûfeng-i endâz kafir komağla müşârün-ileyh Şimhal ülkesinde ikamete kadir olmayub sa'b ve sükkatan yerlere çeküb ahvali mükerrer olmuştur deyu arz ve i'lam eylediki imdi mumâ-ileyh Şimhal ve sen yayalarınız aba-i kerim ve üsdad-ı azamım iyâzen billâhi te'âlâ(...) zamanı şerîflerinden berü südde-i seniyye-i (...) ve 'atabe-i ulyama mülk-ü fersamıza arz ve sadakat ve ihlastan Hâlâ olmaduğunuz ecilden eğer Şimhal' in ve eğer senin mutasarrıf olduğunuz eyâletler memâlik-i mahrûsem muzafat-ı metabesinde olub hıfz ve hırsat her vechile hakir tetinme ulya-i hüsrevaneme lâzım ve mühim olmağın melain-i hasirenin bina eyledükleri kalalar inâyet-i (...) beraber hedm olunmak bâbında fermân'âlî-şânımsâdır olub bu bâbda müşârün-ileyh Cafer Paşa'ya lâzım olduğu kadar asker ve ol kalaları yıkmak için arabaları ile toplar irsâl olunmuştur ve sen dahi Âsitâne-i sa'âdet Âsitâneme hulus-u kuvvet ile itaat ve inkıyad üzere olduğu ecilden hakkında mezîd-i avatıf-ı aliye-i şâhâneme ve mezîd-i avarız-ı seniye-i padişâhânem zuhûra getürüb hıla'-ı fâhiremden bir sevb hil'at-ı mûrisü'l-behçetim ve esyâfı kati'ül-eknâfımdan bir kabza-i şimşir-i zafer-te'sir inâyet idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta ihsan olunan hilat-ı fahire ve kisve-i bâhiremi envâ'-ı taazzüm ve eğer ele giyüb (...) dahi esami esnaf ihram ile kuşanub dahi mumâ-ileyh vezirim Cafer paşa edâme'llahu te'âlâ iclâlehû ile yekdil ve yek cihet olub sen dahi eyâletin asleri ile mumâ-ileyhe verilmek vech-i münâsib gördüğü üzere melain-i hairenin üzerlerine yürüyüb biavniillahi mülkün yaptıkları kalaları hana beraber hedm idüb ve Rus menhusu alefter tamâ-i şimşir eyleyüb envâ'-ı yüzaklukları tahsiline sa'y-ı himâyet eyleyesin ve asker-i mansureme mümkün olduğu kadar zahire tedârik

edüverüb bir nesneye müzayaka çektirmeyüb ganimeti ve salimen gerü Şirvan'a avdet ve müracaat etmelerine hüsn-ü ihtimâm eylesin.

Bir sureti: Tunaseran Hâkimim Ma'sum Beğ

Bir sureti: (...) hâkimi Ali beğ

[Sayfa: 239]

465 numaralı hüküm

Akkerman Sancağbeği olan Mahmud dâme izzûhuya hüküm ki:

Hâlâ Sonluk ve Niğbolu Sancakları ve umumen zü'emâ ve erbâb-ı tîmârları Nemçe kralı tarafına vâki' olan sefer-i Hümâyûna gitmekle ol cânibler hali kalub hıfz ve hırasette olmasını ehemmi mühimmattan olmağın ve Bender sancağına il eri ihraç idüb zikr olunan sancakları hıfz ve hırasat etmek bâbında hatt-ı Hümâyûnumla fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olup o vechile müşârün-ileyh Bender Beğine hüküm-ü Hümâyûnum gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda bi'z-zât gereği gibi mukayyed olup Bender beği ile haberleşüp dahi ittifak ve ittihar idüb yerluden kifayet mikdarı il eri ihraç idüb dahi fermân-ı celîlü'l-kadrim üzere Niğbolu ve Selanik sancakların hıfz ve hırasat eyleyüp bir vechile mukayyed olası ki haramiden ve ehl-i fesâd ve gayriden bir ferdin canına ve malına zarar ü gezend iriştirmek ihtimali olmaya. Bu husus sair umura kıyas etmeyüp bâb-ı miâhazada hüsn-ü ihtimâm idüb lâzımül arz olan hususları ale' l-tevali arz ve ilâm dan hali olmayasın.

Bir sureti: Bender beğine yazılmıştır.

466 numaralı hüküm

(...) Mustafa çavuş oğlu Mehmed çavuşa verilmiştir.

Fî 13 S sene isneyn

Boğdan voyvodasına hüküm ki:

Hâlâ Akkerman ve Özi'nin ve(...) müceddeda ta'mîr olunması mühim olmağın lâzım olan kereste ve mısır ve sair mühimmatı Boğdan vilayetinden tedârik ve irsâl olunmak bâbında hatt-ı Hümâyûnum sulh-u makrunumla fermân-ı 'âlî-şânımsâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda kemal-i tayin ile bi'z-zât mukayyed olup Akkerman Beğinden ve kâdisından sana defter gelüp ne mikdar kereste ve mühimmat taleb olunursa aslâ bir an ve bir saat te'hîr ve terâhî etmeyüp fermân-ı celilül makrunum üzere müşârün-ileyhimanın defteri mûcebince lâzım ve mühim olan kereste ve sair mühimmatı vilayet-i Boğdan' dan a' lel taaccül tedârik ve ihzar ettüresin. Akkerman'a gönderüp müşârün-ileyhama teslîm ettürmekde gereği gibi sa'î ve ikdam eylesin. Husus-u mezbûr ehem-i umurdandır sair oduna kıyas etmeyüb ana göre dikkat ve ihtimâmda dakika fevt etmeyesin. Ve ne mikdar kereste lâzım olup ve ne zamanda ırsâl olursa yazup arz eylesin. Bu husus için tekrar emr-i Hümâyûnum gönderülmeyüp bi'z-zât mukayyed olup mamul olandan zîyâde tedârik eylesin.

[Sayfa: 240]

467 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Efendi

Ahvala arz olunmak buyrulmuştur.

Aksaray Beğine ve kâdisına hüküm ki:

Sen ki Aksaray Beğisin Dergâh-ı mu'allâma mektup gönderüp nefis-i Aksaray sâkinlerinden bazı eşkıya Aksaray Kala'sının divarı taşrasında ve bedenlerinde fuzuli hedm idüb evleri ve bağçeleri divarına bina idüb ol makulelerin ahvali şer'le görülüp ve vuku' üzere Âsitâne-i sa'âdetime ila'm olunmak ricâsına arz ettiğün ecilden ol makulelerin ahvali şer'le görülmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta ol makule divarı hedm edenleri meclis-i şer' e götürüp vech-i meşrûh üzere kala'nın taşrasında edenlerin üzerlerine şer'le sabit olursa isim ve resimleri ile yazup südde-i sa'âdetime arz eylesin. Amma arz ve ta'dil ile kimesneye hilaf-ı vâki'arz olunmakdan zîyâde hazer edesin.

468 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn Efendi

Ol makule eşkiyayı zabt idüb

Kapıkulu ulağa arz eylesin.

Karaman'da vâki' olan kâdılara hüküm ki:

Aksaray Sancağbeği Ahmed mektup gönderüp kapıkulu nâmına bazı eşkıyanın fukaraya zulm ve te'addileri olmağla ve alay-ı mezbûrenin fukra-yı parekende olmuşlardır. Ol makule nâm ile fukaraya zulm ve te'addi eden eşkıya zabt olunub haklarından gelinmek ricâsına arz etmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda birbirünüze mukayyed olup kapıkulu olmayup mücerred ol nâmla fukaraya zulm ve te'addi üzere olanları ele götürüp dahi dava-i hak idüb tayin-i madde edenler ile beraber idüb bir defa şer'le fasıl olunmuş olmayup on beş yıl murûr etmeyen hususların hak üzere teftiş idüb göresin. Ol makule kapıkulu nâmıyla fesâd ve te'addi edenleri şer'le sabit olduktan sonra olursa âşhab-ı hükûmet şer'le hakların hüküm idüb elverdükten sonra bu makule fesâd edenlerin haklarında şer'le lâzım geleni icra eyleyesin. Anun gibi fukaraya zulm ve te'addi üzere olanlar bölük ve yeniçeri tâ'ifesinden ise isim ve resimleri ile yazup südde-i sa'âdetime arz eyleyesin. Amma hîn-i teftişden hak üzere olup tezvîr ve telbisten ve şuhud-u zurdan hazer idüb arz ve ta'dil ile kendü halinde olanlara te'addi olmakdan ahz ve celb sebebiyle fukaraya te'addi olanlar himâyet olunmakdan zîyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbi olasın.

469 numaralı hüküm

Efendi

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Aksaray beğine ve kâdısına hüküm ki:

Nefs-i Aksaray ve ayanı sana varup Niğde kazâsından münfasıl Mevlana Dervîş Mehmed'i gece ile yatub zamanında zümre-i kuzzat Mevlana Seyyid Ahmed ve Mevlana Osman ve Kadir Seyyidden Mevlana Ahmed ve Mevlana Hüsâm ve akrabalarından Adil Ahmed ve Cemal ve İbrahim ve Hayri ve Oğuz oğlu Halil ve hacı Hüseyin ve Abdi ve Mehmed ve Oğuz oğlu Mustafa ve Arif nâm kimesneler ittifak ile kimisi mübaşir ve kimi müşrik olup kâtl ettirdiler. Fil vâki' mezbûrlar ne vechile haramizade ve ehl-i fesâd olup şakîler olunub veya haklarından gelinmek lâzımdır deyu i'lam eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları şer'-i şerîfe ihbar idüb a'yan-ı vilayetten vech-i arz kimesnelerden teftiş idüb göresin. Fil vâki' mezbûrlar kâtlî hususunda vech-i meşrûh

üzere bedellerini şer‘le sabit ve zafer olursa her birine yarar kefilleri verüp ahvallerin üzerlerine binüb bulan mevadın suret-i sicilleri ile yazup arz eylesin.

[Sayfa: 241]

470 numaralı hüküm

Yemül hamse

Fî 3 L sene isneyn

Efendi

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Kütahyalı Hasan çavuşa verilmiş

Fî 4 L sene isneyn

Uşak kâdısına hüküm ki:

Naibin tame-i mülük südde-i sa’âdetimde huzur-u idarem olmağın kayd ü bend ile gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta aslâ te’hîr etmeyüp mezbûru müşârûn-ileyh çavuşuma kayd ü bend ile teslîm eyleyüp ber vech-i isti‘cal dergâh-ı mu‘allama irsâl eylesin. Husus-u mezbûr ehem-i umurdandır. İhmâl ve müsalehadan veya hamiyet ile gaybet ettürmekten hazer edesin. Hemen emr-i şerîfem varduğunu koşup bildirmeğe sa‘i ve ihtimâm eylesin.

471 numaralı hüküm

Bu dahi

Bursa kâdısına hüküm ki:

Bursa’da zindanda ve gayri yerde olan mahbuslar cemi‘en kayd ü bend ile südde-i sa’âdetime gönderilmek emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta aslâ te’hîr etmeyüp emr-i celîlü’l-kadrim mûcebince me mikdar mahmiye-i mezbûrda zindanda ve sair mahbuslarda ne mikdar mahbus var ise cümlesin müşârûn-ileyh çavuşuma teslîm idüb ve yanına kifayet mikdarı âdem koşup bir defa isti‘cal südde-i sa’âdetime irsâl eylesin. Husus-u mezbûr muhimattandır ishal ve te’hîrden ihtiyad eylesin.

[Sayfa: 242]

471 numaralı hüküm

Kapudan Paşa'ya hüküm ki:

Mektup gönderüp harbi kafir gemisinden alınan Devi ve Niğlu Sanhu reis kendü nefisini Hâlâs için miriye yüz bin akçe vermeğe mevarid olmakla itlak olunmak ricâsına arz eyledüğün ecilden akçesi alunub koyuverülsün deyu hatt-ı Hümâyûnumla fermân-ı ali şanınm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta zikr olunan yüz bin akçeyi mezbûrdan donanma-i Hümâyûnum mühimmatı için bit-tamam olup kabz eyledükten sonra emr-i celilü'l kadrım mûcebince mezbûru itlak eylesin.

472 numaralı hüküm

Küdüs-ü şerîfe kâdısına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektup gönderüp tâ'ife-i tüccar ve Müslüman ve kefereden cemm-i gafir şer' i şerîfe gelüp makeddema mirlivâmız olan Cafer kırk elli gün mirlivâ olduktan hilaf-ı şer' i şerîfe narh-ı ruzîden zîyâde baha ile üzerimize bila kayd bildirüb hasbunallah tedip için zuyuf pareler tarğ idüb ve bunlardan ma'ada hilaf-ı şer' ife ve kanunum tekalif idüb ne makule nesneler men' olunmak için hükm-ü Hümâyûn inâyet olunmaz ise min ba'd kalan beğler dahi bu makule hilaf-ı şer' i tecâvüz hali olunmazlar deyu şekva eyledüklerin arz eyledüğün ecilden men' olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Tekalif vardukta bu bâbda mukayyed olunup min ba'd mirlivâ olanlara reâya ve berâyaya bu makule hilaf-ı şer' i şerîfe ve emr-i münif tekalif ettürmeyüp memnû' olmayan sancaklara arz eylesin ki sancakları dahi verile.

473 numaralı hüküm

Rodoscuk Kâdısına hüküm ki:

Çorlu kâdısı olan Seyyid Mustafa ile südde-i sa'âdetime mektup gönderüp Poyraz oğlu Mustafa nâm kimesne Maytab ve Ayşe nâm yetimlerin vazifelerine değil ise ikisi bir tarikle kendüye hüccetlerin (...) yazdurup hüccetlere nazır olundukta birbirine münakız olup ve kasaba-i Salife husus-u mezbûru muka'dema şer'le görmek murad edindiklerinde kasabaların hükümlerine razı olmayup 'inâd ve muhalefet idüb

(...) arz kimesneler mezbûr Poyrazoğlu Mustafa'nın eyledüğü şirret ve şika'dır kâdılar mezbûrdan acizlerdir deyu cem' an şehadet eyledüklerin arz eyledüğün ecilden mezbûr Poyrazoğlu Mustafa mu'accelen küreğe gönderilmek emridüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûru mu'accelen küreğe gönderesin.

[Sayfa: 243]

374 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Arab hâkime verilmiştir.

Fî 6 L sene isneyn

Tunus Beğlerbeğisine hüküm ki:

Düstûr-u mükerrem müşir-i mufahham nizâm-ı 'alem vezarat ile kapudanım olan Sinan Paşa âdem allahü Te'âlâ iclalühü südde-i sa'âdetime mektup gönderüp Tunus'a tâbi vilayet-i Mahmudiye kırk beş yıldan berü hali ve harâb olup Hâlâ mukaddemâ parekende olan ahali ve re'ayası gerü yerlerine gelmek murad edinüb vilayet-i mezbûreye kemâkân samur ve abadan etmek üzere üç yılına dek hukuk ve rusumları alınmayup üç yılından sonra kemâkân alınmak bâbında hükm-ü Hümâyûnum ricâ eyledüklerin arz etmeğin mumâ-ileyhin arz eyledüğü üzere ve vilayet-i mezbûreye gelüp ma'mur edenlerin üç yılına dek hukuk ve rusumları alınmaya deyu hatt-ı Hümâyûnum sadet-i mâkrunumla fermân-ı âlşanım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda emr-i celilül makrunum mücebince amel idüb vilayet-i mezbûreye gelüp ma'mur edenleri üç yıla dek hukuk ve rusumların aldirmayup memleket ve vilayetin ma'mur ve abadan olmasına say'-i himâyet ve hüsn-ü ihtimâm eylesin.

475 numaralı hüküm

Livâ-i Karadağ'da olan kâdılara hüküm ki:

Teftiş olunan nişâncı zîde fazluhû südde-i sa'âdetime mektup gönderüp livâ-i mezbûrun Gori Çayı ve Kıras Gedüğü ve Gezile nâm derbendlerin haramiler ve ehl-i fesâdlar kusüret üzere olup kâtl-i nüfusu ve gâret-i emvâl etmekten hali değildir deyu re'aya ve berâya şekva idüb dergâh-ı mu'âllam çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Süleyman çavuş için yarar olup bu makule ehl-i fesâdları ele götürüp livâ-i

mezbûru muhâfazaya tayin olunmak ricâ eylediklerin arz etmeğin müşârün-ileyhin iş bu seneden livâ-i mezbûr muhâfazasına tayin olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta anun gibi ehl-i fesâd ve haramileri ele götürüp şer'le haklarından gelinmek müşârün-ileyh çavuşuma gereği gibi mu'avenet idüb re'aya ve berâyaya ehl-i fesâddan zarar ve gezendiristirmekten zîyâde hazer edesin.

476 numaralı hüküm

Arab hâkime verilmiştir.

Fî 6 L sene isneyn

Tunus Beğlerbeğisine hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektup gönderüp vilayet-i Tunus'a tâbi Tebes nâm kâ'lanın şeyh-ül aziz cadde-i itâ'at ve inkiyaddan udul idib kalan semtte olub verildükden hukuk ve rusuma verdürmediğinden gayri etraf ve eknafta fesâd ve şena'atten hali değildir deyu kâla'-i mezbûre meceddeda fetih ve zabt olunmak bâbında hükm-ü Hümâyûnum ricâsına arz eyledüğün ecilden 'isyan ve tuğyan edenlerin haklarından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta fî'l vâkı' isyan ve tuğyana mukerrer ise üzerlerine varub inâyet (...) kâla'-ı mezbûreyi alub bade mezbûrun hakkından kendü hallerinde olan re'aya ve berâyaya tecâvüz olunmaktan ihtiyad eylesin.

[Sayfa: 244]

477 numaralı hüküm

Yevmü'l Selase

Fî 8 Şevval sene isneyn ve elf

Vezir Mehmet Paşaya ve Yamağı Ahmed beğe verilmiştir.

Ba hatt-ı efendi

Mora Sancağbeği Mehmet Beğe hüküm ki:

Dergâh-ı mu'âllama mektup gönderüp bundân akdem deryaya revgan-ı zeyt gitmek memnû' iken Hâlâ bazı gemiler bir tarîkle emr-i şerîfe ihraç idüb livâ-i mezbûrede hazır olunan revgan-ı zeyt alup anun sebebi ile nice memnû' metâ' alup kefereye vermekle kaht-ı bâ'is olurlar deyu revgan-ı zeyt ve sair memnû' olan mâkulat verilmeyüp men' olunmak bâbında emr-i şerîfem verilmesini ricâ eylemişsin. İmdi

küffar-ı hâksâra revgan-ı zeyt ve sair memnû‘ metâ‘ verildiğine katâ‘ rızayı Hümâyûnum yoktur. **Buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda bi’z-zât gereği gibi mukayyed olup min ba’d küffar-ı hâksâra revgan-ı zeyt ve sair memnû‘ metâ‘ verdürmekten zîyâde hazer idüb emrime muhalif keferi memnû‘ metâ‘ veren her gemiler ise isim ve resimi ile yazup arz eyleyüp sonra anlar hakkında emr-i şerîfem ne vech ile sâdır olursa mücebi ile amel idüb amma İstanbul zahiresi için emr-i şerîfe ve varan gemi re‘islerine revgan-ı zeyt ve sair zehâyir olmağa mâni‘ olmayup ol makule emr-i şerîfe varan gemi re‘isleri her ne tehdit ederlerse ve ne makule zehâyir ise ‘aynı ile defter idüb bir suretini gemi re‘islerine ve bir sureti mühürleyüb südde-i sa‘âdetime gönderesin ki ol gemi re‘islerinden İstanbul muhitini talep idüb alup kettanve harece bir habbe tereke ve zehâyir vermeye mecal olmayup min ba’d İstanbul zahire somun varan gemiler hususunda ber vechile amelolunub emrime muhalif iş olunmaktan zîyâde hazer edesin.

478 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Efendi

Tuna yalılarında vâki‘ olan kâdırlara hüküm ki:

Hâlâ Zir Sancağbeği olan kıldetü’l emasil ve’l Ekrem Mahmud dâme izzûhu kâlitasıyla nefsi-i Tuna'dan Bodun'a irsâl olunan yollarda lâzım olan mahalde kılğuz ve yedekçi koşulmak lâzım ve mühim olmağın **buyurdum ki:**

Vardukda müşârün-ileyh kâlitasıyla taht kâzanuza uğrayup olduğu yerde eğlendirmeyesin. Müşârün-ileyh kılğuz karışub kifayet mikdarı yedekçi virüb ber vech-i isti‘cal mahal-i mamureye irsâl ü mu‘âvenet idüb ihmâlden beğâyet hazer edesin. Sonra siyaset olursun bilmiş olasın.

[Sayfa: 245]

479 numaralı hüküm

Serdâr-ı zafer-i şiar hazretlerine mektûb-u şerîfe

Hâlâ Erdel voyvodası dergâh-ı izzet-i destgahına mufassal mektup gönderüp ba‘zı ahval arz etmeğin telhis olunub pâye-i serîr-i a‘lâyagönderildikte serdâra ve Temeşvar Beğlerbeğisine emr gönderilsin deyu mübarek hatt-ı Hümâyûnlarıyla fermân-ı alişanları sâdır olmağın Temeşvar Beğlerbeğisi ve Erdel voyvodasına vech-i

münâsib olduğu üzere ahkam-ı şerîfe yazılıb ve taâddiyen izzetlü sultanım hazretlerine hükm-ü şerîfe yazulup Erdel voyvodasının mektûbu aynı ile nakl olunub mehvas-ı malum-u şerîfeniz olmak için sureti irsâl olunmuştur. Nazar-ı ferhunde esirleri müteallik olduğu ol cânibde mahal-i iktiza eyledüğüne göre ray-ı (...) ile amelbuyurulmak bâbında emr ü fermân sa'âdetlü sultanım hazretlerininindir.

480 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Efendi

Mora Sancağbeği Mehmed Beğe hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp livâ-i mezbûrun etraf ve eknafına küffar-ı hâksârın hareketleri olup ve Venedik kâla'sında olan Yahudilerden mektûblar gelüp buraya küffarın kasabaları vardır deyu bildirmek ve bundân akdem ise (...) sefer-i Hümâyûna fermân olunub lakin mezbûrlar Mora muhâfazasında kalmak gayet mühümdür deyu arz eyledüğün ecilden livâ-i mezbûrda olan (...) (...) Mora muhâfazasında olmak fermânım olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta livâ-i mezbûrede olan (...) yanına getürdüp sefer-i Hümâyûna salıvermeyüp seninle muhâfazaya kalan sipâhiler ile ve âdemlerinle ve zikr olunan (...) ile livâ-i mezbûru gereği gibi hıfz ve hırâset idüb memleket ve re'ayaya iyâzen billâhi Te'âlâ küffarı hâksâr tarafından zarar u güzend iriştirmekten zîyâde hazer idüb min ba'd dahi lâzımü'l arz olan ahvale mukaddemce arz olmamada hali olmayasın.

[Sayfa: 246]

481 numaralı hüküm

Akkerman Beği Mahmud Beğe hüküm ki:

Hâliyâ vilayet-i mezbûr halkından eğer gemide ve eğer karada hıdmette ve yollaşlıkta bulunanları her kimler ise istihkaklarına göre dirlik ile behremend olmak emrim olmuş idi. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta vilayet-i mezbûrede nuzul ettüresin ki dirlikten ve tîmâr ve zeametden hakkı olanlar her kim ise seninle bile eğer karada ve eğer gemide gereği gibi hıdmette ve yoldaşlıkta bulunanları anun gibi zîyâde hıdmette ve yoldaşlıkta istihkakları üzere dirlik arz eylesin ki mücebince emr-i şerîfe verile.

482 numaralı hüküm**Kefe Beğlerbeğisine hüküm ki:**

Hâliyâ Gözlü Kâla'sının muhâfazası mühimattan olmağın Özi ve Akkerman 'a bil fi'il anda mevcud olan iki kıta' kâdırga ile hıfz ve hırsaset ettürüp sen kendi kâdırganı yarar cenkçiler ile Gözlü'ye gönderüp muhâfazada olmak emrim olmuştur.

Buyurdum ki :

Vusûl buldukta fermân-ı şerîfim üzere sen kendi kâdırganı Gözlü iskelesine gönderüp gereği gibi hıfz ve hırsaset ve zabt u siyanet ettürüp ve Özi ile Akkerman da olan kadırgalara dahi tenbîh eylesin ki zikr olunan kâla'ların muhâfazasında leyl ü nehar mecd-ü say' olup a'dayı bizar eden memâlik-i mahrûseye bir zarar ve gezendirirmeyesin.

483 numaralı hüküm**Kapudan Paşa'ya hüküm ki:**

Mensuhattan ze'amet ve tîmâr tasarruf olan umemen zu'ema ve erbâb-ı tîmâr donanma-i Hümâyûn ile Kefe' ye gitmek fermânım olmağın Hüdavendigâr sancağında mensuhattan otuz altı bin akçe ze'amet tasarruf olan Darende-i Karaman vacib-ül(...) kıdvetü'l emâsil ve'l akran Cafer zîde kadruhu harem-i Hümâyûnumda hidmeti için emekdar olmağla mezbûrlara başbuğ tayin olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Müşârün-ileyh Cafer zîde kadruhu mensuhaddan ze'amet ve tîmâr tasarruf olup donanma-i Hümâyûnumda olan umumen zu'ema ve erbâb-ı tîmâra başbuğ hıdmetinde vech-i münâsib gördükleri üzere istihdam eylesin.

[Sayfa: 247]

484 numaralı hüküm**İznik kâdısına hüküm ki:**

Mukaddemâ devlet-i aliyeye müteallik bazı umur-u maliye için kaftan ve kılınc ile dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emasil ve'l akran Mahmud çavuş ulakla gönderülüp vukuf-u veledin Karamürsel'den İznik'e giderken üzerine bazı eşkiya gelüp çavuş-u mezbûru ve sabit olan âdemleri mecruh kaftan ve kılıncı ve o emr-i aliyeye gâret ve hasaret idüb te'addi idüb Hâlâ ol cânibte zikr olunan eşkiyadan bir kaç ele getürüldüğü istima' olunmağın bu bâbda dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından mefahiru'l

emasil (...) Mecid çavuş ve Hüseyin zîde kadruhu husus-u mezbûra mübaşir ta'yin olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl bulduklarında bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup anun gibi zikr olunan eşkiyadan fi'l-vâki' birkaç neferi ele getürmüş ise müşârün-ileyh çavuşuma teslîm idüb ve sair yoldaşlarını dahi etraf ve cevanibde olan kazıyye ve karyeden teftiş ve tefahhus idüb katı' ve mühim olanları hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele getürüp zikr olunan kılınç ve kaftanı ve o emr-i celil tarîkle zuhûra getürmeye sa'i ve ihtimâm eylesin.

485 numaralı hüküm

Mukarrerdir.

Tashih olunması müceddeden kayda geçmiştir.

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Kanun ise gönderesün.

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Deryaya donanma-i Hümâyûnum çıkardıkça Mısır Beğlerbeğileri Mısır hazinesinden altı yedişer pare kâdırgayı donadup Mısır İskenderiye' sinden ihraç idegelmekle bu sene furuhtunda (...) dahi mahal-i mezbûrda üç pare kâdırga donadup düstür-u mükerrerem müşir-i mufahham vezirim ve kapudanım Sinan Paşa âdem allehü Te'âlâ iclalühüye i'lam etmekte **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bir an ve bir sa'at te'hîr ve terâhî etmeyüp fermân-ı celilül makrunum üzere mahal-i mezbûrede olunması lâzımdır deyu üç pare kâdırgaya cenkçileri ve kürekçileri ile müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla donadup 'ale'l ta'cil ihraç olunduğu üzere bulunalar ve irsâl eylesin ki gelüb donanma-i Hümâyûnuma mülaki olub mumâ-ileyh kapudanım münasin gördüğü üzere hidmette ve yoldaşlıkta bulunalarıda umurdandır. Husus-u mezbûr ehem-i umurdandır ihmâl ve müsahaleden zîyâde ihtisad eylesin. Ve her gemiye der-zirgare kürekçi koyup ve Mısır yeniçerilerinin yarar ve tûfeng-i endâz yeniçerilerinden yüz nefer cenkçi koyup mahale ihraç eylesin.

[Sayfa: 248]

486 numaralı hüküm

Trablusgarb Beğlerbeğisine ve vilayet-i mezbûrede vâki‘ olan kâdıllara hüküm ki:

Trablusgarb halkı ve re‘ayası tarafından südde-i sa‘âdetime ârzu hâl sunulup beğleğleri ve sacakbeğleri âdemleri vâki‘ olan rusum ve hukuklarını kadimden olageldüğü üzere olmayup hadden zîyâde olup envâ‘-ı te‘addi etmekle sana yine varup ahvalimizi i‘lam eyledüğümüzde (...) olunmayub dolup gemilerimize koyup vilayet-i mezkûre südde-i sa‘âdetime mesafe-i ba‘id olmağla ahvali i‘lam etmek mümkün olmağla ekser celay-ı vatan idüb ve baki kalanlar dahi bu vechile zulm ve te‘addiden bir firâra kadir kalmayup eğer Beğlerbeği ve Sancağbeği olanların zulm ve te‘addilerini üzerimizden def‘ ü ref‘ olmazlar ise cümlemiz perakende olmak mukarrerdir deyu bildirdiler. İmdi bir vilayete hâkim ve vali nasb olunmadan maksud ve murad def‘-i zulm ve fesâd ve ref‘-i cur ve inâddır. Zikr olunan kayıdlar ve sair zulme ol diyarın aha‘lisi ve re‘ayası ve fukarasına be vechile zulm ve te‘addi eyleyeler dahi siz haklarından gelmeyüp def‘-i zulme mukayyed olmadığınız ecilden azl’e değil envâ‘-ı itâb u ‘ıkabe müstehak olmuşsuzdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu husus taacül-ü âdem mukayyed görüle cenâb-ı celadedim tarafından hafıyyeten âdemler gönderölüp yoklatılsa gerekdir. Şöyle ki min ba‘d dahi sizün tûfengle o köydeki mezbûr halkı ve re‘ayasına kayıdsız ve sair zulme bu makule zulm ve te‘addi eyleyeler. Lakin bir (...) kaçub gâret olursuz ana göre mukayyed olasin. Ve şimdiye değin bu makule zulme re‘aya ve berâyadan helâk-ı şer‘-i nesne almayanlar ise bade‘l subut âshabı bî-kusûr ediverüp re‘aya ve berâyanın asudehal olmalarına mukayyed olasin.

[Sayfa: 249]

487 numaralı hüküm

Kırşehir Sacağbeğine ve livâ-i mezbûrda olan kâdıllara hüküm ki:

Ol câniblerde re‘aya tarafından dergâh-ı mu‘allâma ârzu hâl sunulub ol câniblerde bazı ehl-i fesâd bir sipâhi oğlanı veyahud cebeci veyahud topçu veyahud yeniçerinüz nicelerünün cebren akçelerin ve atların ve esbâbların alup bed firâr idüb zîyâde zulm ve te‘addi ederler deyu bildirdiler. İmdi umumen sipâhi oğlanı ve dergâh-ı

mu'allâm silahdarları ve cebeci ve topçu ve yeniçeri kullarım Nemçe seferine me'murlardır. Emr-i şerîfeme muhalif sefere gitmeyenleri isim ve resimleri ile yazup arz etmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta her biriniz müstekilen mukayyed olup ol cânibde olup sefere gitmeyen eğer sipâhi oğlanı ve eğer silahdar ve eğer gayrilerin isim ve resimleri ile yazup arz eyleyesin ki dirlikleri alunup haklarından geline.

488 numaralı hüküm

Kefe Beğlerbeğisine ve Suğdak kâdısına hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân sîn sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Vire ve Kosta nâm zımmiler makeddema dergâh-ı mu'allâma geldiklerinde re'aya zararları yoğiken re'aya talebiyle bir kaç o emr-i şerîfem alup ve emirlerde dergâh- ı mu'allâm çavuşlarından Mustafa çavuşa ve Hasan çavuşa mübaşir yazdurup emirleri re'aya muhasebesinde okundukda cemi'en re'aya bizüm ne makule hükümlerden haberimiz yokdur ve ihracına dahi bir hanemiz yokdur ve bu husus için birden icraat' alınmasına ricâmız yoktur deyu cevap vermişler iken sâbıkâ Mankob(?) kâdısı olan Mehmed Çavuşlar ile yekdil ve yek cihet olup Mahmud celb u ahz için çavuşlara bir hacet vermekle iki kâdılığa icra-i kadim deyu haneden haneye bir defa otuz akçe ve bir defa dahi yirmi beş akçe alup te'addi etmeğin re'aya zulm idüb hakları alıverilmek ricâ eyledüklerin arz eyledüğün ecilden alıverilmek emredip **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda evkât vechile mukayyed olup fi'l vâki' mezbûrlar hilaf-ı şer'-i şerîfe ahara kâdem deyu akçe almışlar ise hüküm idüb o âşhabına atıveresin.

489 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Van Beğlerbeğisine ve kâdısına hüküm ki:

Sen ki kâdısın sūdde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Van sâkinlerinden İsa Halil ve Poloz Hacikoğlu Karabed ve Muşaldaroğlu Ahmed (...) ve Espandaroğlu Padik ve Kezir İspendiyar ve Banposoğlu Emir ve Çeriş Mahmud ve Çobanoğlu Parsam kendi hallerinde olmayup mukaddemâ arz olunmağın ehl-i örfe gammaz idüb hilaf-ı şer' i şerîfe akçelerin aldurup ve bunun emsali ifsad ve fesâddan hali olmadıkları mukaddemâ arz olunmağın şer'le haklarından gelmek için mukayyed ahkam-ı şerîfem

varid olmuşkenmal kuvveti ile Hâlâs olup ve şer' i şerîfem hakkımızda emir getürdünüz deyu re'aya ve berâyaya zulm ve te'addileri ezdiler üzere olmağın haklarından gelinmezse celay-ı vatan iderüz deyu reâya ve berâya şekva eylediklerin arz eyledüğün ecilden ol makule eşkiya şikayet ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderilmek emredip **buyurdum ki:**

Vardukta ol makule kendi hallerinde olmayup emr-i şerîfeme muhalif eden eşkiyaya şikayed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin.

[Sayfa: 250]

490 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Hakkından geline

Lala'ya ve (...) ve Saret kâdisına hüküm ki:

Sâbıkâ Aydın Sancağbeği (...) da'me izzûhu südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Saret kâdisına tâbi Bizdebancık nâm karyeden tuzcu Halil nâm kimesne içün Mustafanâm çavuşa ferzend-i ercument irşad-ı es'ad oğlum Mehmet tâle bekahu tarafından hüküm irad idüb mezbûr tuzcu Halil çavuş mezbûrun evini basub ehl-i ıyâli üzerine gidüp muhkem darb-ı dest idüb dokuz bin üç yüz akçesi ve bazı esbâbın gâret idüb ve İbrahim nâm kimesnenin karındaşını tutub onu dahi muhkem darb-ı dest idüb o cânibden kuvvet alup ve sâbıkâ muhkem basup Muslihittin nâm naibin elinden defterleri alup te'addi eyledüğü i'lam olunmağın şer'le göresin deyu fermân olunmağın şer'-i şerîfe davet olundukta firâr idüb itâ'at-i şer' etmeyüp ve ayan-ı vilayete gelüp mezbûr Halil içün vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ'atinin zarar ve hasarı yoktur vacib-ül haziftir deyu haber verdüklerin arz eyledüğün ecilden teftiş olunub üzerlerine sabit olan hukuk-u âşhabına alıverildikten sonra şer'le hakkından gelmek emridüb **buyurdum ki:**

Vardukda mezbûru alel tenbîh ihzar idüb gaybet eder şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüb dahi bu hususlardan bir defa şer'le fasıl olmuş olmayub üzerinden on beş yıl mürur etmiş olmayan hususların husemaları muvacebelerinde şer'le teftiş ve tefahhus idüb üzerine sabit olan hukuka hükm idüb âşhabına alıverdikten sonra mecal vermeyüp şer'le hakkından gelesin. Muhtaç-ı arz olursa yazub arz eylesün.

491 numaralı hüküm**Kavala kâdisına ve sâbıkâ Zihne kâdisı olan Hacı Mehmed'e hüküm ki:**

Düstûr-u mükerrerrem müşir-i mufahham ale'l ahir vezirim Mehmed Paşa edâme'llahu te'âlâ iclalühünün haklarından âdemleri dört yük akçe götürürken Kavala karibinde âdemleri ve akçe zayı' olmağın şer'le zuhûra getürmek için hükm-ü Hümâyûnum verilüb lakin bu fesâdı edenler kimler edüğü şer'le zuhûra getürülmemegi ol cânibde şirret ve şekâ ile maruf olub töhmet sâbıkâları olanlar ahz olunub habs olunursa zuhûr etmek ihtimali olub ve bu bâbda fetva-i şerîfe dahi olduğı i'lam olunmağın bu bâbda fetva-i şerîfe mücebince amelidüb alel tenbîh bu fesâdları edenler zuhûra getürölmek emridüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda evkât-ı mukayyed olub husus-u mezbûru sayire kıyas etmeyüb fetva-i şerîfe mücebince töhmet sâbıkâları olub şirret u şekâ ile maruf olanlarını ele getürüb alel tenbîh zuhûra getüresin.

492 numaralı hüküm**Rum Beğlerbeğisi ve defdardarına hüküm ki:**

Ol cânibde istihdam olan dergâh-ı mu'allâm sipâhi oğlanlarından Doksan birinci bölükte yevmiye yirmi üç akçe ulufe tasarruf olan Hasan İbrahim ehl-i fesâd ve şina'at ettüğü i'lam olunmağın ulufesi kasdi alınub muradı tîmâr olunmağın doksan dokuz Rebî'ü'l-âhirin guresine veya bin iki Cemâzi-yel-âhir ve bin gayetine gelince ol cânibden alduğı ulufesi yirmi altı bin dört yüz elli beş kaçe olur. Kendüden gerü alınub hazine-i amireme hıfz olunmak emridüb **buyurdum ki:**

Vardukta te'hîr etmeyüb mezbûrdan zikr olunan akçeyi tahsil ve kabz idüb ulufesi kasdi olunmağın min ba'd istihdam tarîkiyle ulufe vermesin.

[Sayfa: 251]

493 numaralı hüküm**Karahisâr-ı Şarki Beğine ve Amasiyye ve Askefor kâdılarına hüküm ki:**

Sen ki kâdisın dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb Ahmed oğlu Darende Veli için şer'-i şerîfe gelüp kazâ'-i Ulubeğ sâkinlerinden olub erbâb-ı tîmârdan danabaş Ramazan ve karındaşı İsmâ'il ve kazâ'-i Amasiyye'den Yunus nâm kimesne ile kapusunu bir alub evini basub cebr ile avredi çeküb bağlayub fa'il-i şeni' idüb ve

evinde olan emvâl ve esbâbını gâret idüb ve yetmiş aded gurus dahi alub re‘addi eylemişdir deyu tezallüm eylemekle mezbûrların ahval-i ayan-ı vilayetten teftiş ve tefahhus olundukta mezbûrlar eşkiyadan olub mezkûr Veli’ nın evini basub avredi çeküb emvâl ve esbâbını gâret eylemişlerdir deyu şehadet eyledüklerin i‘lam eyledüğün pâye-i serîr-i ulyama arz olundukta tîmârları alunub şer‘le haklarından geline deyu hatt-ı Hümâyûn sâdaret-i makrunumla fermân-ı ‘âlî-şânımsâdır olunmağla mezbûrların tîmârı ahara verilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları ele getürüb gaybet ederler ise şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurub getürdüb mahal-i hazineden ahvalları ayan-ı vilayetten ve bi farz Müslümanlardan hak üzere teftiş idüb göresin. fi‘l vâki‘ mezbûrların bu makule zulm ve te‘addi eyledükleri vâki‘ ise ba‘de’s subut şer‘le müteveccî olan hakkın hükm idüb bi kusûr alıverdikten sonra yeniçeri ve bölüklerini kalada olanları isim ve resimleri ile yazub arz eylesin. Değillerse şer‘le haklarından gelesin ki sair eşkiyaya mucib-i gayret ola. Amma hin-i teftişte hak üzere olub arz ve (...) kendü halinde olanlara dahil olunmaktan ve celb-i ahz sebebiyle ehl-i fesâd himâyet olunmaktan hazer edesin.

494 numaralı hüküm

Selanik Beği ve Karaziyye kâdısına hüküm ki:

Düstur-u mükerrerem ile‘l hak vezirim İbrahim Paşa âdemallahü Te‘âlâ iclalühünün taht kazânuzda vâki‘ olan haslârından hasıl olan tereke ol cânibde fûruht olunmayub kendü mühimmatı için gemi ile İstanbul’a gelmesi murad edilmekle zikr olan haslârının deranbar olan müşârün-ileyhimanın mektûbuyla terekesi İstanbul’dan gemi ile varan adamına teslîm olmak için emr-i şerîfim ricâ etmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda müşârün-ileyh haslârından hasıl olub bi’z-zât deranbar olan terekesi İstanbul’dan müşârün-ileyhimanın mektûb ve gemi ile varan adamına teslîm eylesin. Ve ne mikdar tereke eyledikleri dahi sıhhatüzere arz eylesin. Ama bu bahane ile küffâr-ı hâksâra tereke tereke verilmekden zîyâde hazer edesin.

[Sayfa: 252]

495 numaralı hüküm

İstanbul’da vâki‘ olan Şah sultan müderrisi olan Mevlana Salih Efendiye hüküm ki kıdvetü‘l emasil-i ve‘l-ekrem sâbıkâ Alanya Beği Mustafa dâme izzûhu südde-i

sa‘âdetime mektûb gönderüp gönderenin (...) oğlu olup merhum Ka‘im Paşa evladından olan Hasan merdumun evkâf-ı za‘id’ edenden ber mucceb şard u vakıf yevmi seksen akçe vazife tayin olunub verülegelmişken iki üç seneden berü mütevelliler mal-ı vukuf ekl ve bel’ itlâk ve israf etmekle nukudun ekseri zayi olub mezbûrun ulufesin vermedikden gayri ‘amareti battal etmişlerdir deyu mal-i vukuf yerlü birinden yoklanmak ricâsına arz etmeğin sen teftiş eylemeğin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta evkâf-ı mezbûr mütevellilerini ve nazırlarını ve sair ihzarı lâzım olan hüddamı getürdüb dahi mezbûrun şard-ı vukuf mücebince tayin olunan vazifesi verilmemeğe ve merhum müşârün-ileyhin ‘imâret-i battal olunmağa niyet nedir? fi‘l vâki‘ mütevelliler mal-ı vukufu ekl u bel’ ve itlâk ve israf etmekle midir? Bu vechile bir gayri ahali mi vardır? Yerlü birinden dikkat ve ihtimâmla teftiş ve tefahhus idüb göresin. Eğer mütevelliler ekl u bel’ itlâk ve israf etmişler ise mal-ı vukuf şer‘le müteveccih olanlardan bi kusûr taleb ve tahsil ettürüb mal-ı vukufdan kimesne zamanında bir akçe ve bir habbe komayub mezbûrun vazifeye münâsib şard-u vâkıf mücebince eda itdürüb ve imâreti işlettürüb evkâf-ı mezbûrenin ihyasına olasin. Ve lâzım olacak olan hukuk-u ve nukudu üzere yazub arz eylesin.

[Sayfa: 253]

496 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümayûn

Bostancıbaşıya hüküm ki:

Sen ki kâdısın südde-i sâ‘adetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tevabî’ indan Kayalı nâm karye karibinde olan dağda yirmi nefer cemiyet üzeredir deyu haber olunmağla dergâh-ı ali yeniçerileri üzerine serdâr olan Hasan yoldaşları ile üzerlerine irsâl olundukta ‘azim-i muharebe idüb haramilerden Yani veledi Esterdi ve Yorgi veledi Niko nâm zimmileri tutub ma’adası firâr etmeğin mezbûrlardan su‘al olundukta biz on sekiz kimesneyiz yüz tabur adedle münhal ve enderye Pendük ve İzmirden İbrahim ve Yorgi Değirmencioğlu Petmoro ve Dimo nâm yoldaşı ve karyelerden Barikduz kurbunda Kosta ve Telviye ve Yanar nâm zimmiler bizim yoldaşımız idi. Hâlâ kazâ-i mezbûre gece ile urub gâret etmeği gerek idi deyu ikrâr eylediklerin arz etmeğin mezbûrlar yerlü birinden teftiş olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda evkad mukayyed olub mezbûrları ele getürdüb dahi toprak kâdıları sefer kâdıları teftiş ve tehaffus idüb fi'l vâkı'arz olunduğu üzere harami ve ehl-i fesâd ettükleri sabit olursa üzerlerine sabit olan hukuk-u ba'des subut hükm idüb âshabına elverdikden sonra ehl-i fesâddan sipâhi ve yeniçeri olanları isimleri ve resimleri ile yazub arz eylesin. Olmayanlar haklarında mecal vermeyüb şer'le lâzım geleni icrâ idüb ehl-i fesâd aslâ ruhsat vermeyesin.

497 numaralı hüküm

Zihni efendiye verilmiştir.

Fî 3 Z sene isneyn

Han hazretlerine nâme-i Hümâyûn ki:

Hâlâ sütte-i seniyei sütte-i sa'adet-medâr ve atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidârımıza ki (...) bolca-i selatin-i ali mikdar (...) havâkîn-i zevîy-ül iktidardır. Asakir-i İslama serdâr ve kuzzat-ı zafer ayaşa şahîsâlar olan düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûrî'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmû'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib mümehhid-i bünyânü'd-devle ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'adet ve'l-iclâl el-muhfûf-ı bi-sunûs-ı 'avatifu'l-melikü'l-âlâ vezaret-i azamı ve saderet-i kibriya hidmetinde olan Sinan Paşa âdem Allahüte'âlâ iclalühü ve zîde ikbalühü tarafından ulaklar ile mektûblar gelüb küffâr-ı hâksâr (...)Allah-ül mülkül gahharın zîyâde hareket ve hücum ve istilası olduğun i'lam ve ihtâ idüb asâkir-i İslam nusret-i encamın bir vech-i isti'cal varub piştelerden taleb etmeğin Haleb ve Şam ve Sivas ve Ma'raş ve Anadolu ve Karaman ve Rumili asâkiri ve dergâh-ı gâret-i destgahımız kulları hususa yeniçeri ağâsı 'umuma yeniçeri kullarımla cebecibaşı ve cebeciler ile bir vech-i isti'cal sefer-i nusret-i işarıma irsâl olunub berâya-ı karyedir ki cümlesi teveccüh ve azimet etmişlerdir. Öyle olsa aba-i kiram istan-ı adalet-i unvan ve dudman hilafet-i beniyânımıza sadâkat ve ihlas üzere olub hususa zat-ı mükerremde nisabınızın sütte-i sa'adet münasamıza intisab ve ihtisası sair hanlar gibi olmayub inzâr-ı inâyet-i aliye-i padişâhânemizle mümtaz ve (...) firâr etmişsizdir ki (...) nâme-i Hümâyûn Vusûl buldukta çiftliklerde mezkûr olan vufur-u şecâ'at ve tâbi'yetinizde mezbûr olan kemâl-i celafet ve şehamet muktezasınca siz dahi heman asâkir-i Tatar siyar-ı fettar ile aslâ bir menzilde ikâmet ve karar etmeyüb iki menzili bir idüb mu'accele-i teveccüh ve 'azimet eyleyüb inşallah eksik olmamağla

ber vech-i isti‘cal mahal-i mahude varuldukta mumâ-ileyh serdârımızla haberleşüb dahi vech-i münâsib olduğu üzere küffâr-i hâksârın üzerlerine ilgarlar ve akınlar idüb Abbas (...) ile kendülerin tame-i pir ve ‘alef-i şimşir ve evlad ve etfallerin esir ve destgir eyleyüb (...) a‘dâ kılub envâ‘-i yüz aklıkları tahsiline sa‘i-i hamiyet ve hüsn-ü ihtimâm oluna.

[Sayfa: 254]

498 numaralı hüküm

Yevmü’l hamse

Fî selh şaban sene iyneyn ve elf

Haleb Beğlerbeğisi Mahmud dâme ikbalehuya hüküm ki:

Arab eşkıyasından isyan üzere olub kâtl-i nüfusu ve gâret emvâl eyleyan Harâb li ve Kays ve Mamaatüf- Fihraç ve Beni Sa’yid tâ’ifesi Rika Beğlerbeği iken ele getirüb haklarından gelüb başları asitâne-i sa‘âdetime irsâl eyledüğün ecilden hakkında mezbûr avatıf-ı aliye-i şâhâneme ve meziyet-i avarız-ı seniye-i padişâhânem zuhûra getirüb hılâ’-i fahiremden bir top hilat suret-ül hüccet ve esbak-ı fatihü’l eknafından bir kıta‘ şimşir-i zafer te‘sir-i inâyet ihsan eyleyün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta hilat-ı fahire kesüb envâ‘-ı taazzum u ikrâm ile kesüb esnâf-ı tevkîr ve ihtirâm ile bezl-i makdûr ve sa‘y-i maksur eylesin.

499 numaralı hüküm

Hatt-ı efendi

Mora Sancağbeği ve Anabolu kâdısına hüküm ki:

Sen ki mirlivâsın. Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb Kâla‘-i Anabolu mustaffızlarından ve gayriden bazı eşkıya Kâla‘-i mezbûrede niçe kimesneleri kâtl ve evler basub gâret-i emvâl idüb ve fırkatelere girüb gemiler basub kâtl-i nüfus ve gâret-i emvâl etmekten hali değillerdir deyu bu makule eşkıya ve ehl-i fesâdlar teftiş olunub ele getirürlüb şer‘le haklarından gelinmek bâbında hükm-ü Hümâyûnum ricâsına arzyledüğün ecilden anun gibi fesâdlar ile müttehem olub töhmet sâbıkâsı olanlar teftiş olunmak emridüb **buyurdum ki:**

Vardukta anun gibi fesâd ile müttehem olub töhmet sâbıkâsı olanlar her kimler ise ele getirüb gaybet ederler ise şer‘le buldurmaları lâzım olanları buldurub getürdüb

dahi tayin-i mande idüb da‘va-i hâk edenler ile beraber idüb bir defa şer‘le fasıl olunmuş olmayub on beş yıl murur etmiş olmayan hususların husemaları muvacehesinde şer‘le teftiş ve tefahhus eyleyüb üzerlerine sabit olan hukuk-u ba‘de’s-subut hükm idüb âşhabına elverdikden sonra ehl-i fesâdlardan sipâhi ve yeniçeri olanları isimleri ve resimleri ile yazub arzeyelesün. Olmayanlar haklarında şer‘le lâzım geleni icra eyleyesin. Amma teftiş bahanesiyle kendü hallerinde olanlara taarruz olunmaktan ve hilaf-ı şer‘le dahi arzve ta‘assub ile kimesneye zulm ve te‘addi olunmaktan zîyâde hazer eyleyesin.

[Sayfa: 255]

500 numaralı hüküm

Dergâh-ı Ali çavuşlarından Matrakçı Mecid çavuşa verilmiştir.

Fî 9 C sene isneyn

Bender Sancağbeğine hüküm ki:

Vilayet-i mezbûre a‘yan ve eşrafa dergâh-ı mu‘allâma muhızır gönderüb Özi demekle maruf nehr-i(...) üzerlerinden otuz altı pare sayıkalari ile bin beş yüz tüfeng endâz Kazâk gelüb gece ile Akkerman üzerine gelüb beş yüz doksan ve altı yüz mikdarı evlerimiz ihrak ve niceleri şehid ve esir idüb ve ba‘zı esirleri hâlas içün vardıklarında fikr-i fâsidler Akkerman Kâlasına müstevli olmak edüğü gayri atub şöyle ki Akkerman boğazında iki kâla‘ bina edilüb ve tersahane bina olunub üç kıta‘ kalita ile sancağımız beği yazılub ve kışında bu muhâfazada olmazsa vilayet-i mezbûre harâb olmak mukarrerdir deyu arzeyledükleri ecilden sen ki mirlivâsın bu bâbda evkât mukayyed olub hüsn-ü tedbir ve tedârikle lâzım olan ihracatı vilayet halkından olmak üzere vilayet halkına bina ettürmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda mukayyed olub hüsnü tedbir ve tedârikle vilayet halkı ittifak ile Karaman boğazında münâsib olan mahalde üzerlerine iki kat bina ettürüb lâzım olan ihracatın hüsn-ü tedbir ve tedârik ile vilayet halkından her kimler olsun tedârik ettüresin.

Bir sureti: Akkerman Beğine

501 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı (...)

Edirne kâdısına hüküm ki:

Hâlâ donanma-i Hümâyûnum için zîyâde kürekçi lâzım olmağın Edirne' de mahbus ne mikdar mücrim var ise defter idüb cümlesin mu'accelen dergâh-ı mu'allâma göndermek emridüb **buyurdum ki:**

Vardukta tâhir etmeyüb mahbus ne mikdar mücrim var ise cürmi vasıtasıyla defter idüb dahi mu'accele mukayyed ve mahbus dergâh-ı mu'allâma gönderesin ki küreğe konulalar. Amma yarar âdemleri koşub gönderüb tenbîh eylesin ki yolda ve izde ve manazilde ve merahilde inâyet ile gaybet ettürmekten hazer ideler.

502 numaralı hüküm

Verilmişdi.

Bâ hatt-ı Nuğman Efendi

Alâiye beğine hüküm ki:

Bundân akdem sana hükm-ü Hümâyûnum gönderülüb livâ-i mezbûrun altı bin ve altı binden yukarı zeamet ve tîmârları olanlar ile sen donanma-i Hümâyûnuma müteveccih olub altı binden aşağı tîmârları olan vilayet-i mezbûr muhâfazasına el koyasın deyu fermânım olmuşdu. Kalan livâ-i mezbûrun (...) olmakla üç binden aşağı tîmârı olanlardan otuz nefer livâ-i mezbûr muhâfazasına el koyub ma'ada zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr eylesin. Hükm-ü sabık mücebince mu'accele donanma-i Hümâyûnuma mütevvec olmuş emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta tâhir etmeyüb livâ'-i mezbûrun üç binden aşağı tîmârı olanlardan livâ'-i mezbûr muhâfazasına otuz nefer sipâhileri livâ'-i mezbûr muhâfazasından alıkoyub ma'ada cümle zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr ile mükemmel ve müretteb düşman yarağıyla mu'accele donanma-i Hümâyûnuma müteveccih olub ihmâl ve müsaheleden zîyâde hazer edesin.

[Sayfa: 256]

503 numaralı hüküm

Haslâr kâdısına hüküm ki:

Hâliyâ donanma-i Hümâyûnum mühimmatı için zîyâde kürekçi lâzım olmağın kazâ-i mezbûrde ne mikdar mahbus mücrim varise küreğe verilmesin emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta kazâ-i mezbûrde bil'fi'l mahbus olub ve bundân akdem cürm-ü galizi sabit tedib ile sâkıt olmaz ne mikdar mücrim dahi bir tarîk ile Hâlâs olunmuş ise cümlesin ele götürüb üzerlerine (...) bulan mevadın suret-i sicilleri ile müşârün-ileyh çavuşuma koşub her sene umuma teslîm ittüresin.

504 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

İç-il Sancağbeği (...) hüküm ki:

Livâ'-i mezbûr sipâhilerinden birini seferden atıverdim deyu bedel-i akçesi aldığun i'lam olmağın her sipâhiden bedel deyu ne mikdar akçe almış isen gerü vermek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta her sipâhiden bedel deyu ne mikdar akçe almış isen mu'accele gerü sahiblerine verüb emr-i şerîfeme mugâyir uslanmadan hazer eyleyesin.

505 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı pir efendi

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ donanma-i Hümâyûnum gemileri dörder kat kürekçi ile donadub İskenderiye' de olan kâdırgaların dahi kürekçileri dörder kat olub ve cenkçileri dahi sipâhiden olmayub her kâdırgaya yüzer nefer yarar tüfeng-i endâz Mısır yeniçerilerinden olub İskenderi'ye Beği ve Yerkenek ve Dimyat beğleri gemilerinden gayri üç kıta' kâdırgaları dahi dörder kat kürekçi ile devkâtmak emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bir an ve bir sâ'at te'hîr ve terâhî eylemeyüb zikr olunan altı kıta' kâdırga emrim mûcebince dörder kat kürekçi ile devkâtub dahi her kâdırgaya (...) yarar Mısır yeniçerilerinin yüzer nefer yeniçeri müretteb ve mükemmel gemilere

koyub mu‘accele mahal-i mamureye irsâl eyleyüb avk ve te’hîrden beğâyet hazer eylesin.

[Sayfa: 257]

506 numaralı hüküm

Mora Beğine ve livâ‘-i mezbûrede vâki‘ olan kâdıllara hüküm ki:

Livâ-i mezbûr muhâfazasına ta‘yin olan üç bin ve üç binden aşağı tîmârları olanlardan senin ile vilâyet-i mezbûre muhâfazasına tayin olunmağın tîmârlarının yazılarına göre birer yıllık mahsulleri miri olmak suret-i defter ihraç ve irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta sen ki mirlivâsın ve tereke kâdıllarısız bu bâbda bi’z-zât mukayyed olub gönderilen defter mücebince üç bin ve üç binden aşağı tîmârı olanları yazularına göre birer yıllık mahsullerin sahiblerinden ve sahibleri (...) edenlerin tîmârları mahsullerinden bî-kusûr olub kabz idüb ve gaybet ettükleri için isimleri ve resimleri ve tîmârlarının baş karyeleri ile yazub arzeyelesin ki tîmârları alunub kendileri haklarından geleni husus-u mezbûr ehemmi umurdandır. Zikr olunan defter mücebince seferden el konulan iki yüz kırk beş nefer erbâb-ı tîmârın bir (...) mahsullerinin yazularına göre bî-kusûr müşârün-ileyh çavuşumla cem‘ ve tahsil ettürüb kimine zamanında bir akçe ve bir habbe yağ kodurmayasın.

[Sayfa: 258]

507 numaralı hüküm

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâliyâ donanma-i Hümâyûnum gemileri dörder kat kürekçi ile devkâtub İskenderiye’ de olan kâdırgaların dahi kürekçileri dörder kat olub ve cenkçileri dahi sipâhilerden olmayub her kâdırgaya yüzer nefer yarar tûfeng-i endâz Mısır yeniçerilerinden olan ve bunlardan ma‘ada İskenderiye Beği gemisi ve (...) ve Dimyad Beğleri gemilerinden üç kıta‘ kâdırgalar dahi vech-i meşrûh üzere devkâtub emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta fermân-ı şerîfem üzere İskenderiye Beğinin gemisi ve (...) ve Dimyad Beği gemisinden ma‘ada üç kıta‘ kâdırga (...) devkâtub ve içlerine vech-i meşrûh üzere dört (...) cenkçi tedârik idüb içlerine yüzer nefer tûfeng-i endâz Mısır

yeniçerilerinden cenkçi koyub müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla mu‘accele deryaya çıkartub düstûr-u mükerrerrem kağudanım Sinan Paşa âdemallahü Te‘âlâ iclalühuya mülaki ittüresin.

508 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Hakkından geline

Aksaray Sancağbeğine ve Aksaray ve (...)Çoban ve Karaman kâdılarına hüküm ki:

Siz ki kâdılarsız livâ‘-i mezbûr kâyım makamı Mehmed ile mektûb ve suret-i sicil gönderüb livâ‘-i mezbûrda Akçasarı Gözü nâm mezra‘dan üç bin akçe tîmârı olan Yosni nâm sipâhi kutta-ül tarîk olub yirmi nefer kimesne ile Muradlu nâm karyeyi basub Mustafa nâm efradı cebren çeküb semer ve atı alub gidüb bade gelürken yolda topuz ile döge döge kâtl eyleyüb şer‘le görülmek için hükm-ü şerîfem gönderilmekle husus-u mezbûr mahsus olundukta (...)Yosni mezkûru evladıyla kâtl eyledüğü sabit ve sicil olunub ve dahi fesâd ve şenâ‘at üzere iken ele getirülüb salib olunan Zeynel Alaaddin kethüdâsı nâmına olub nice kimesnelerin evlerini basub emvâl ve erzâkın gâret eyleyüb ve on pare karyenin perişan olmalarına bâ‘is olub a‘yan-ı vilayet gelüb. Şöyle ki mezbûrun hakkından gelinmesi cümlemüz terk-i diyar etmek mukarrerdir ahvalimiz arz olunmasın taleb ederüz dedüklerin arzeyledüğünüz ecilden hakkından geline deyu hhatt-ı Hümâyûnumla fermân-ı ‘âlî-şânımsâdır olunmağın mezkûruntîmârı alınıb ahâra verilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûru ele götürüb dahi hasımları ile beraber idüb dava‘-i hakk idüb ta‘yin-i madde edenleri bir defa şer‘le fasıl olumayub on beş yıl mürur etmiş değin husemaları muvacehesinde şer‘le hin-i teftiş idüb göresin. arzolunduğu üzere mezkûrunfesâd ve şenâ‘ati sabit ve kâffolur ise ba‘de’s subut âshab-ı hukuka şer‘le münevvec olan hakları eliverdikten sonra şer‘le hakkından gelesin. Amma hak üzere olub tezvir ve telbisden ve şühud-u zürdan ve ehl-i fesâd himâyet olunmaktan hazer eylesin.

[Sayfa: 259]

509 numaralı hüküm

Hatt-ı Hümayûn Efendi

İçel-ili Beğine hüküm ki:

Mamuriyye kâdısı südde-i sâ'adetime mektûb gönderüb mirlivâ kedhüdası ve sair subaşları zîyâde atlu ile dâimâ il üzerine subut-u salgun salub zulm ve te'addileri (...) olunmağla Mamûriyye kazâsına tâbi Bahşışler nâm karye halkı (...) emr-i şerîf varid olub mezbûr karye halkı Akköprü başında vâki'han (...) demekle maruf tarîk-i amme ta'mîr ve termîmi şartıyla mirlivâ kethüdâları ve subaşları ve sair âdemleri nesne tekalif etmeyüb hilaf-ı şer' ve kanun zulm ve te'addi ettirmeyesin deyu üç defa emr-i şerîfe varid olur. İnşallahu Te'âlâ tenbîh olunmağın tenbîh olmayub yine cânibinden âdemleriniz emr-i şerîfeme iştigal etmeyüb zulm ve te'addileri evvelinden dahi zîyâde olduğun i'lam eyledi. İmdi ne makule ol haklarından gelinmemek ittifakınız ile veyahud âdem-i mukayyed olunmağın bu bâbda tamamı mesul ve mua'tab olmuşundur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub anun gibi şer'-i şerîfe ve ahd-i Hümayûnuma iştigal etmeyüb fukaraya zulm ve te'addi eden âdemlerinin her kimlerse muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki mezbûrun hakkında sabıkâ varid olursa ol emr-i şerîfeye mugâyir bir ferde zulm ve te'addi etmeyeler. Ba'det tenbîh mütenbîh olmayan âdemlerin muhkem tedib idüb tekrar şikayet ettirmeyesün. Şöyle ki sonra âdemlerinfirmân-ı Hümayûnuma mugâyir vâzı' ettükleri istima' oluna. Neticesi sana raci' olur ana göre mukayyed olub âdemleride âhar-ı şerîfe ve kanuna ve fermân-ı Hümayûnuma mugâyir iş ettürmeyesin.

510 numaralı hüküm

Eflak voyvodasına hüküm ki:

Hâlâ Erdel voyvodasısn. Südde-i sa'adetime elçi nâmına olan âdemisi firâr idüb Eflak'tan Erdel'e gitmek ihtimali olmağın bu hususa bi'z-zât mukayyed olub geçit yerlerine âdemler koyub hüsn-ü tedbir ile ele götürüb emr idüb buyurdum ki:

Vardukta bi'z-zât gereği gibi mukayyed olub geçid yerlerine yarar ve mu'temedün-aleyh âdemler koyub mezbûru hüsn-ü tedbir ile ele götürüb müşârün-ileyh çavuş anda iken ele gelür ise mezbûr çavuşa mukayyed ve mahbus-u teslîm

eyleyüb yanına yarar âdemler koşub mu'accelen südde-i sa'âdetime gönderesin. Eğer çavuşu bu cânibe geldikten sonra dahi ele gelür ise gerü mukayyed ve mahbus yarar âdemlerinle mu'accelen südde-i sa'âdetime gönderesin. Şöyle ki mezbûr Eflak'ta geçüb Erdel'e gide dahi siz ele getürmekte ihmâl eylesin. Ol bâbda sizden olunacak özrün makbul olmayub muateb olursuz. Ana göre mukayyed olub sizin be-herhal inşallahüte'âlâ ele getürmek kasdınca olasin. Her ne tarikle olursa olsun ele getürmek arzusunda olasin.

Bir sureti: Niğbolu ve Selanik kâdılarına yazıla. Şöyle ki taht kazânuzdan

[Sayfa: 260]

511 numaralı hüküm

Karlı ili Sancağbeğine ve (...) kâdısına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime arz-ı hâl sunulub Ebuneharnâm karyede sâkin Yorgi nâm papası eşirradan olub defaatle meclis-i şer' de da'va olundukta itâ'at etmeyüb İpsitol ve Köstendire nâm zimmilerin berüce karz dört bin akçeleri alub celb eyledükleride 'inâd eyleyüb vermemekle şer'-i şerîfe davet olunub âdem gönderildikte yine itâ'at-i şer' etmedüğü i'lam olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûru bu defa dahi şer'-i şerîfe davet idüb da'vayı hakk eyleyüb dikkat ve ihtimâmla hak üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin. arzeyledüğü gib ise bade's subut âshab-ı hukuka şer'le ta'yin yada müteveccî olanlarsa haklarında elverdikten sonra bu defa itâ'at-i şer' etmez ise suret-i sicilleriyle yarar âdemler koşub südde-i sa'âdetime gönderesin ki küreğe konula. Amma gönderdiğin âdemlerin bir defa şer'le fasıl olunmayub on beş yıl murur aden hususların âdemlerin muhkem tenbîh be tâkid eylesin ki yolda ve izde gaybet ettirmek ihtimali olunmaya.

512 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Karlı İli ve İnebahtı sancağbeğlerine ve İsaklı Kasrı kâdısına hüküm ki:

Sen ki İsaklı Kasrı kâdısının südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb livâ-i Karlı İli sipâhilerinden Mehmed ve Ali ve Mustafa ve İneâbâd sancağı sipâhilerinden Durmuş ve Oruç nâm sipâhileri için nice kimesnelerle yekdil olub emr-i şerîfle 'avarız ve cizye ve arab-ı ağnâm ve sair mal-ı miri cem'ine varan kullaruma mal-ı miri cem' ettirmeğe mâni olub re'aya tâifelerini izlal etmekle beytü'l-mâle külli gadr idüb her biri

küffar-ı hâksâra sal be-sal ikişer ve üçer bin kile buğdayı verüb zikr olunan sipâhiler ehl-i fesâdlardır. Haklarından gelinmeleri lâzımdır deyu arzeyledüğün ecilden hatt-ı Hümâyûn sadaret-i makrunumla haklarından geline deyu fermân-ı ‘âlî-şânımsâdır olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta mezbûrları hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele getürüb davayı hakk idüb tayin-i mande eden husuyla beraber idüb bir defa şer‘le fasıl olmayub on beş yıl murur etmeyen hususları dikkat ve ihtimâmla hakk ve udul üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin. Vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ‘atleri şer‘ ile sabit ve zâhir olursa âshab-ı hukuka şer‘le müteveccih olan hakları hükm idüb elverdikten sonra şer‘le haklarından lâzım geleni icrâ idüb ehl-i fesâda aslâ ruhsat etmeyesin.

513 numaralı hüküm

Albak Sancağbeği İbrahim dâme izzûhuya hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb hâla Şirvan muhâfazasında olan düstûr-u mükerrem vezirim Cafer paşa âdemalahu Te‘âlâ iclalûhu sana mektûb ile munfasıl âdem gönderüb bu defa Demurkapu semtinde Rus menhusunun hareketi olmağla serhad umerası ekseri müşârûn-ileyh in yanına varan hıdmette bulunmak emr-i şerîfe varid olunmağda cümlesinden (...) gelmek lâzımdır deyu i‘lam etmekle sen dahi evahir-i Şaban’ da kalkub Şirvan tarafına azimet eyledüğün ecilden Şirvan’a varub müşârûn-ileyh vezirim ile sefer-i hidmette alâ idüb gelince Şirvan’a mâmur değil iken varduk deyu Van ve Tebriz Beğlerbeğisi câniblerinden sancağına dahil olunmamak bâbında emr-i şerîfem ricâ eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te’hîr etmeyüb müşârûn-ileyh vezirimle sefer-i mezbûra varub livâ‘-i hidmet eyleyesin ve sen Rus menhusu seferinde iken südde-i sa‘âdetimden ve Beğlerbeğiler tarafından sancağıda dahl olunmak ihtimali yoğdur. Ana göre devlet-i aliye müte‘allik umurda aşâyirinle bezl-i makdûr eyleyesin.

[Sayfa: 261]

514 numaralı hüküm

Yevmü’l İsna

Fî 27 şevval-ül mükerrem

Kostantiniyye

Sene isneyn ve elf

Avlonya sancağı muhâfazasında olan miri dâme izzûhuya ve Draç kâdısına hüküm ki:

Venedik Balyosu südde-i sa'âdetime arz-ı hâl verüb Karadeli demekle maruf Hamza nâm reis forsa kafirleriyle kalitasın devkâtub Trablusgarb yeniçerilerinden iki yüz seksen nefer cenkçi koşub şıkar için deryaya hukuk-u mezbûr kalitaya Hasan reis dahi kalitasıyla yanaşub yoldaş olub ve levend fırkatelerinden bir fırkateyi dahi yanlarına alub ve yeniçerileride kürek ile gelüb Venedik boğazına girib Venedik Beğlerinden birine üç oğlu ile Sonluk muhâfazası için tayin eyledükleri on üç pare kâdırgalarının birine girüb Espilte'de olan panayıra giderken mezkûr kalitalar rast geldükleri gibi çatub Venedik kâdırgaları içinde olan beğ ve oğullarıyla diğer âdemleriyle ve cümle kafirleriyle ve nice bin filorilik nukud ve metâ' ile olub kâdırgada olan Venedüklü bey ve beğzâde(...)kılınçtan geçürüb bu hususa kâdırgaları vakıf oldukları gibi bunları kovarak götürüb Draç Limanına düşürüb Draç limanına girdükleri gibi Venedik kâdırgasının derkar olub Draç Kâla'sının dibinde demür bırakub beğ ve iki oğlunu ve kâdırgasının reisi olan Beğzâdeyi ve Venedik Kâdırgasından aldıkları kâfirleri Draç kâla'sı kurbunda olan evlerde habs eyledüklerin bildürüb zikr olunan beğ ve oğulları ve ol Beğzâde asitâ-i sa'âdetime gönderilmesin ricâ etmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl bulduklarında bu hususa bi'z-zât gereği gibi mukayyed olub göresin. fi'l vâki' müşârün-ileyh beğ ve oğulları kâdırga ile kendü hallerinde olub panayıra giderler iken zikr olunan kalitalarda olan eşkıya Venediklü ile mabeynde olan ahd ü emana muhalif kâdırgalarına çatub alun vech-i meşrûh üzere te'addi ettikleri vâki' ise eğer bir 'azim harb-i kuvvetle ba'is olmadan mezkûrlar bir hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele getürmek kâbil ise

[Sayfa: 262]

515 numaralı hüküm

Bodun ve Belgrad kâdılarına hüküm ki:

Rum İlinin sağ kol muharriri olan Mehdiyi haydudlar basub kendünü ve âdemlerini kâtl etütüğü istima' olunub yanında olan defterler asitâne-i sa'âdetime irsâl olunub emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta ol cânibleri her biriniz tâbi‘‘ ve tahsis idüb göresin. Zikr olunan defterler mezbûrun kâtl olunduğunda yanındamıydı. Yoksa bir yerde amanda vazı‘ etmiş idi. Eğer bir yerde kâlalarda veyahud amanda vazı‘ etmişse alub cümlesi der kese idüb mühürleyüb Âsitâne-i sa‘âdetime gönderesin. Eğer kâtl olunduğu zamanda yanında ise kâtl olunduğu mahalde yoklattırub her kangı ise buldurub getürüb asitâne-i sa‘âdetime gönderüb avk ve te’hîrden hazer edesin.

Edirne’ ye varınca yol üzerinde vâki‘ olan kâdıllara hüküm ki Edirne’ den ihrac-ı fermân olunan kürekçiler henüz kangı kâdıllığa dahl olmuştur.

516 numaralı hüküm

Südde-i Sa‘âdetimden Draç kâ‘lasına varub gelince yol üzerinde olan beğlere ve kâdıllara hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân İbrahim çavuş zîde kadruhu bazı umur-u mühimme için ulağla irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Şer‘-i şerîfemle her kangınızın hükümetine dahl olursa mahuf ve muhatara olan yarar âdemlerinden koşub birbirinize emnü sâlim ulaştırub bir vechile avk ve te’hîrden zîyâde ihzar eylesin. Husus-u mezbûr ehemmi umurdandır zîyâde ihtimâm eylesin.

[Sayfa: 263]

517 numaralı hüküm

Hacı Hamza kâdısına hüküm ki:

Mektûb gönderüb Hacı Hamza livâ ahalisi meclis-i şer‘le gelüb Sarıbaşak nâm derbendin (...) tâifesinden bazı haramiler zuhûr idüb murur u ubud eden Müslümanların yollarına atub kendüleri kâtl ve emvâl ve erzâklarının gâret idüb sancakları mesafe-i baidden olmakla karyelerden gelmekle harami üzerlerine varduklarında sancağında olanlar sizin elinizden emriniz mi vardır deyu üzerlerine siz niçün verirsiniz deyu rencide eyledüklerin bildürüb ol bâbda emr-i Hümayûnum ricâ eyledüğün bildürdüğün ecilden **buyurdum ki:**

Hükm-ü şerîfimle varduklarında anun gibi zikr olunan mahalerden casus ve harami zuhûr idüb Müslümanlara te‘addi etmekle ele getirülmek lâzım gelündüğünde

ma' rifet-i şer'le üzerlerine varub eşkıya ele getürmek istediklerinde sancaklarına kazâ-i mezbûr halkına ol vechile rencide ve remide ettirmeyesin.

518 numaralı hüküm

Bergama ve Tırhâlâ ve Nevacı ve Kozak ve Ayazmend ve Kemer ve Gördek kâdılarına hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûblar gönderüb dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve sipâhileri ve oğlanları ve acemi oğlanları ve cebeci ve topcu ve sair kapu' kulları sefer-i Hümayûnuma mâmur olunmağla müteveccih olmuşlardır. Taht kazânuzda eşkiyadan bazı kimesneler yeniçeri ve sipâhi oğlanlarını ve acemi oğlanı ve sair kapu' kullarından değiller iken yeniçeri dolaması ve yakalı yağmurluk ve tûfeng ve (...) ile karye bi karye gezüb fukaranın ehl-i ıyâlleri ile sâkin oldukları evleri üzerlerine katub müft ü meccânen yem ve yemeklerini alub atları ve katırlarında çeküb alub ehl-i ıyâllarına tecâvüz idüb şer'-i şerîfeye da'vet eyledüklerinde yeniçeri ve sipâhioğlanı ve acemi oğlanı yoğ deyu itâ'at-i şer' etmeyüb şer'e muhalif nice akçeleride alub envâ'i zulm ve taâddi etmekle südde-i sa'âdetimde seksen baş olan iftiharül-emacid ve'l-ekabir Mehmed dâme izzûhu verilmekte ise şer'le ahvalleri görölmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda tama gereği gibi mukayyed olub mezbûrları şer'-i şerîfe ihzar idüb ve da'va-i hak idüb tayin-i mande edenler ile beraber idüb gaybet ederler ise şer'le bildirilmesi lâzım olan küfelasına buldurub getürdüb bir defa fasıl olmayub on beş yıl murur etmeyen hususların hakk-ı udul üzere teftiş idüb göresin. fi'l vâkı' mezbûrlar yeniçeri ve bölük halkından ise isim ve resimleri ile mufassal yazub arzeyeleyesin ki haklarında emr-i celil-ül mâkrunum bu vechile sâdır olurlar ise bu vechile ameyleyeyesin. Ama ehl-i fesâd tâife-i mezbûrdan değiller ise ehl-i fesâdlar aslâ ruhsat-ı mahal vermeyüb bir vechile haklarından gelesin ki sair ehl-i fesâd mucib-i garb ola.

[Sayfa: 264]

519 numaralı hüküm

Niğde sancağında vâki' kâdılara ve Darende kâdısına hüküm ki:

Niğde ve Bor ve Şecaattin ve Kayi ve Aydoğdı kâdılarından şikayet ve Hâcî Binali ve Muhyiddin Çelebi ve Mehmed ve Hâcî Musa ve hâcî Mehmed ve Ömer ve bazı kimesneler Hâlâ Niğde Sancağbeği olub sefer-i Hümâyûnumda olan Şişman beğden ve kethüdâsı ve subaşlarından tezallüm idüb mücerret celb ve ahz idüb her birimizi dikkati tutub kâtl-i nefis etmiştir deyu şer'le subut bulmadan otuz yük mikdarı akçeleri alub zulm eylemiştir deyu Derviş Ahmed nâm kimesneye dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından değil iken emr-i şerîfe ile kendüye mübâşeret ettürüb ol cânibe varub mir mumâ-ileyh ve subaşları hâzır değil iken mir mumâ-ileyhin ve subaşları Cafer dahil iken mir mumâ-ileyhanın ehl-i ıyâlli anda olunmağla atlardan ve sancak hakkına kalan âdemlerinden taleb idüb tezvir ve telbis eyleyüb sana emanet etmedikleri ila'm olunmağın mumâ-ileyhin ıyali tarafından bir mikdar ulufeye kimesne vekil nasb olunub hukuk-u mezbûrşer'le görülmek ümeraya **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mir müşarûlh ileyh hde sefer-i Hümâyûnumda olmayub hazır olan âdemlerin ve vekil nasb olan kimesneden da' va-i hakk idüb tayin-i madde edenlerin bir defa şer'le fasıl olmayan hususların seninle toprak kâdıları ile huseması hakk ve ' adl üzere evkât vechile teftiş idüb göresin. (...) eyledikleri gibi ise bu bâbda emr-i şer'-i şerîfe her ne ise ahval idüb tecessüs-ü şer ile (...) ve müteveccih olan hukuk-u âshabına alıveresin. Amma tezvir ve telbis idüb hüccet-i şirret ve şika ederlerse ol ahvaller kimi şart ettükleri üzerlerine sabit olduğunu habs adüb arzeyelesin ki küreğe verülüb haklarından geline. Hin-i teftişte hakk-ı sariha tâbi olub tezvirden ve şuhud-u zurdan ve arzve teveccühle veya ahz u celb sebebiyle hilaf-ı şer'-i şerîfem icra oldurub zîyâde hazer eyleyesin.

420 numaralı hüküm

Efendi

Aydın çavuş cümlesin kayd u bend ile getüre.

İznikmid kâdısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr mütemekkin levendden Maile nâm hatun südde-i sa'âdetime gelüb Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından olub kazâ-i mezbûrda sâkin olan Hacı Sina

çavuş âdemleri ile evin basub zevcin kâtl eyleyüb ve kendünü dahi mecruh idüb esbâb ve erzağın yağma ve gâret eyledüklerin bildürmeğın mezbûr çavuş ve âdemlerin kayd ü bend ile südde-i sa‘âdetime gönderilmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Aydın çavuş Vusûl buldukda bu bâbda bi’z-zât gereği gibi mukayyed olub mezkûr çavuş ve âdemlerin emrim üzere mukayyed ve mahbus mumâ-ileyhima çavuşumla ale’l teaccül Âsitâne-i sa‘âdetime gönderesin ve sen dahi mezbûr çavuşuma kifayet vezîriâzam tayin idüb bile gönderesin ki yolda ve izde gereği gibi hıfz ve hırsaset eden inâd ettirmekden ihzar eyleyeler

[Sayfa: 265]

421 numaralı hüküm

Niğde Sancağında vâki‘ olan kâdıllara hüküm ki:

Üzeri çizilmiş.

422 numaralı hüküm

Batum Beğlerbeğisine hüküm ki:

Bâzârsuyu kâdısı Mevlana Mustafa mektûb gönderüb Bâzârsuyu nâm karyede sâkin Himmet oğlu Mustafa şakî ve ehl-i fesâd olunub dâimâ ümanâ ve amâl ehl-i örf tâ’ifesiyle gezüb fukaradan nicesin na-hak yere gammad idüb akçe ve yolları alub ve aldurub rencide ettürmekle Halvet nâm mezburenin ve kazâ karyeleri halkı mezburenin şerrinden firâr etmek üzere oldukları i’lam etmeğın **buyurdum ki:**

Vardukta daday-ı hak idüb tayin-i mal eden husemasıyla yarar idüb şer‘le fasıl olmayub on beş yıl mürur etmeyen hususların evkât vechile teftiş ve tefahhus idüb göresin. arzolunduğu üzere mezbûrun taâddisi vâki‘ ise ol bâbdan emr-i şerifeye amel idüb âşhab-ı hukuka şer‘le müteveccih olan haklarında hüküm eden bit-tamam alıverdükden sonra mezbûru muhtaç-ı arz ile yazub arzeyleyüb değilse şer‘le hakkından lâzım geleni icra eyleyesin.

[Sayfa: 266]

523 numaralı hüküm

İç-il Beğine ve Hâksâr kâdısına hüküm ki:

Sen kâdısın sūdde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb kazâ-yı mezbûreden Ali bin Receb ehl-i fesâd olub Yusuf nâm kişinin alet-i harb ile evini basub koyunu yaralayub yirmi bin nakd akçe ve bazı esbâbların gâret idüb külli hakaret eyledüklerinin nice Müslümanlar şehadet idüb izaleleri lâzımdır deyu arzeyledüğün ecilden mezkûr kırala getürölüb şer‘le görölüb üzerlerine sâbit olduğu mukayyed ve mahbus sūdde-i sa‘âdetime götürölmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta tamam-ı mukayyed olub mezkûrları hüsn-ü tedârikle ele getürüb bu husus mudileri mevacebesinde bir defa şer‘le görölüb fasl olmuş olmasın ve on beş yıl murûr etmiş husussa hak üzere şer‘le teftiş idüb göresin. fi‘l vâki‘ i‘lam olduğu gibi olursa şer‘le basub evlerinde gâret ettükleri emvâl ve esbâbların hükm idüb bittamam alıverdikten sonra mezkûrun ehl-i fesâdların suret-i sicillerin ahaliden ihraç eyleyüb kendüleri dahi mukayyed ve mahbus [okunmuyor] suret-i sicilleri ile sūdde-i sa‘âdetime gönderesin küreğe verile. Amma hin-i teftişte hakk-ı sariha tâbi olub tezviriden ve şûhud-u zevrden ve garaz ve taassub veya ahz u celb sebebiyle hilaf-ı şer‘-i şerife iş olmaktan beğâyet hazer edesin.

524 numaralı hüküm

Mengen ve On İki Divân kâdılarına Çığa kâdısına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr ulema ve suleha ve ‘ayan ve fukarası sūdde-i sa‘âdetime muhızır gönderüb kazâ-yı (...) sâkinlerinden Divâne Hasan nâm şakî ve gammaz hakkında defaatle ahkam-ı şerîfe varid olub mezbûre muhkem tenbîh eylesin ki min ba‘d kendü halinde olub aharın umuruna karışmaya mütenbîh olmazsa arzeyleyesin deyu fermân olunmağla defaatle tenbîh olmayub fukaraya zulm ve taâddisi olandan dahi zîyâde olduğu i‘lam eyledükleri ecilden vâkı’ ise küreğe verilmeğin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûr hüsn-ü tedârikle ele getürüb fi‘l vâki‘ i‘lam olduğu gibi ise tamam-ı malum ve te’hîr olanları mukayyed ve mahbus sūdde-i sa‘âdetime gönderesin ki küreğe konula.

[Sayfa: 267]

525 numaralı hüküm

Lala'ya ve Karaağaç ve Tavas kâdılarına hüküm ki:

Sen ki Karaağaç kâdisısın. Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tâbi Korinthisar nâm karye sâkinlerinden iken mecruhen maktûl olan Hacı Yusuf oğlu Veli şer'-i şerîfe gelüb ıyalimizle yaylakta iken karye-i mezbûreden kılagoz Binali ve Tacir Bali ve Abdülfettah ve Ahmed ve Can Ağa ve Hüdaverdi ve Hacı İvaz ve Kara Üveys ve Tavas kazâsında Kumarlar nâm karyeden Kerim sûhte ve çam okçularından Katılmış ve Ömer ve sûhte Dursun ve Bucaklar nâm karyeden Mehmed ve eğer Nasuh nâm ehl-i fesâdlar gece ile evimiz basub bâbam mezbûr Hacı Yunusu kâtl eyledüklerinden sonra bin iki yüz yetmiş seksen filori ve yirmi bin akçe ve sair esbâb ve erzağımız yağma ve gâret ettiler deyu şekvayı etmeğin muhit-i caddeden varılıb mecruhen maktûl ettüğü görölüb ve katillerden Devran sûhte ve eğer Nasuh ele gelüb fesâdları şer'le sabit olmağın haklarından gelinüb sair yoldaşları firâr idüb lakin mezbûrlardan ahar-ı cürüm ile İstanbul'da mahbus olduğun arzetmeğin sair yoldaşları dahi mu'accelen hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele götürüb fesâdlarının suret-i sicilleriyle küreğe gönderilmeğin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda mukayyed olub mezbûrları hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele götürüb dahi Âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki küreğe gönderesin.

Bir sureti: (...)Hamid ve Teke sancakları Beğlerine bu bada lalama hükm-ü Hümâyûnum göderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda siz dahi mukayyed olub mezbûrları hüsn-ü tedbir ve tedârikle le götürüb südde-i sa'âdetime gönderesin ki küreğe koyula.

526 Numaralı hüküm

Kefe Beğlerbeğisi ve kâdisına hüküm ki:

Bundân akdem defaatle ahkam-ı şerîfe gönderölüb ve ahire-i mezbûrede ne mikdar sarı yağ bulunursa ve her kimlerde ise aslâ inâd ve muhalefet ettirmeyüb varan gemide tehnil idüb ve içüne yarar âdemler koyub ve her gemiye ne mikdar yağ konulub re' islerinin ismi ve iştiharları ne idükte ve ne zamanda çıktıkların defter idüb imzalayub ve mühürleyüb bir suretin re'isine teslîm idüb be bir suretin karadan Âsitâne-i sa'âdetime irsâl irsâl eylesin ki kalan gemiler ol defter mûcebince

yoklanub nesne ketm olunmak ve aher ve aherine yağ gitmek ihtimali olmaya deyu tenbîh ve te'kîd olunmuş iken husus-u mezbûrede tekayyüdünüz olmayub şimdiye değin hazine-i yağ gelüb ve gönderilen yağlar dahi ekser Anadolu yakalarına ve aher ve aherine gitmekle mahmiye-i İstanbulda yağ hususunda müzeyakadan hali olunmadığı ecilden gereği gibi mesûl ve mu'âteb belki envâ'-i 'ukubete müstehak olmuşsuzdur. **Buyurdum ki:**

Vardukta şöyleki mansıbınız ve ' arzınız gerek ise min ba'd yağ hususu ana göre mukayyed olub vilayet-i mezbûrede mevcut olan sarı yağ a' la ve ednadan her kimde olursa mukaddemâ gönderilen ahkam-ı şerîfe mûcebince yarar gemide tehmil idüb vech-i meşrûh üzere defter idüb ve gayri tarîkle hile ve hud'a karışub gönderileni yağ zâyi' ve telef olmaktan beğâyet ihtiyat ve ikrâr üzere olursuz.

[Sayfa: 268]

527 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı ser efendi

Her kangı bulunursa fukaranın hakların alıverdikten sonra

Cümle maddeleri ile arz olunmak buyrulmuştur.

Zeytun ve Gede kâdısına hüküm ki:

Sen ki Gedegara kâdısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb bundân akdem eşkıya ve ehl-i fesâd baş ve buğ olan Eğri Siyan ve Dıraz Ali ve Yörük Ali ve Karakaş nâm şâkiler ile bile gözüb te'hîr iş bu sene kasabata varub mezbûrun şâkilere yad ve yarak ve tûfeng ve sair esbâb alub götürüb ve zulmle Müslümanlardan ahz u celb ettükleri akçelerin altun ve guruşa tedib idüb ve niçe Müslümanların emvâl ve erzâkında aldurub getirüb dahi olduğunda gayri 'arzlarında payimal ettürüb ve evlerinde ve karyelerinde (...) varicâk kılagoz olmakla karyeden bir nice nüfusun katiline bâ'is olan Gedegara kazâsında Karılca ve Beran nâm karyeden Murad oğlu İbrahim nâm kimesne zikr olunan şâkilerin haklarından gelindikten sonra baki kalan mallarında miri tarafından cem' eden Mustafa mezbûr İbrahim'in zimmetinde olan guruşu ve altunu ve sair bulunan her neyse kabz idüb cemi'en tahsis eylemeden mezbûr İbrahim habisten firâr etmekle kendünde kalan mal-ı kuvveti ile hâliya yanına ehl-i fesâdlardan bazı kimesneler cem' idüb kazâ-i mezbûrda Divân başı olunagelmış değil iken mirlivâsına tâbi' Barakoğlu Mustafa nâm yaya ve kendüye ve Kara Osman

ve Mahaben nâm müfsidler mücerred celb u ahz için bila emr Divânbaşı nasb idüb ellerine suret-i sicilleri vermeğin mezbûr İbrahim ve Kara Osman ve Mahaben re'aya ve berâyanın üzerlerine havale olunub kazâ-i mezbûr halkına zulm ve cebren iki defa salgun salub han başına on beş akçe ve otuz akçe cem' ettüklerinden gayri köyden köye Müslümanların ulak gibi atlarına binüb ve mezbûr imamın arzettiği müslümanın 'aleyhisine müteallik mezbûrnâme-i sicil ettürüb iftira ve buhtan etmekle ehl-i örfe gammaz etmekle bi-gayri hak nice malları alınmağına sebep olduğundan ma'ada kendüler dahi alub ne makule zulm ve taâddilerinin nihayet yoktur deyu mezbûrun şakîler ele götürülüb şer'le teftiş olunmak için emr-i şerife veilmek ricâsına arzetmeğin. Mezbûrlar her kangı bulunurlar ise şe' le teftiş olunub hukuk-u fukara alıverilmesi emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları şer'-i şerîfeye davet idüb gaybet ederlerse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub getürtüb dahi dava-i hakk idüb tayin-i madde eden husemasıyla beraber idüb bir defa şer'le fasl olmuş olmayub on beş yıl mürur etmeyen hususları hak üzere teftiş idüb göresiz. arzolunduğu üzere mezbûrun fesâd ve şenâ' atları şer'le sabit olunduktan sonra âshab-ı hukukun şer'le müteveccih olan hakların hükm idüb alıverdikten sonra bölük halkı ve yeniçeri tâ'ifesinden hakları ise mezbûrların habs idüb üzerlerine sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile südde-i sa'âdetime arzyleyesin ki haklarından gelüb sair ehl-i fesâda mucib-i gayret ola. Amma hin-i teftişte tamam-ı hakk üzere olub tezvir ve telbisten ve şuhud-u zurdan hazer idüb arzve tevassul ile ehl-i fesâdlara himâyet olunmaktan ve celb u ahz sebebi ile ehl-i fesâda himâyet olunmaktan zîyâde ihtiyad idüb hakk-ı sarihaya tâbi' olasın.

[Sayfa: 269]

528 numaralı hüküm

Selami çavuşa Bali çavuşa verilmiştir.

Fî 23 Za sene isneyn

Erzurum Beğlerbeğisine ve kâdısına hüküm ki:

Sen ki Beğlerbeğisin Hâlâ kethüdâlığın hıdmetinde olan Mehmedin Erzurum fukarasına ve re'ayasına hilaf-ı şer' ve kanun zulm ve te'addi olunmak Erzurum ahalisinden nice kimesneler tezallüm etmeğin mezbûr Mehmed kethüdâ kayd ü bendle teftiş olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hîr ve teerağî etmeyüb mezbûr Mehmed kethüdâyı kayd ü bend idüb Erzurum ahalisinden da' vayı hakk eder var ise beraber idüb ahvalisi hakk üzere dikkat ve ihtimâmla şer'le teftiş ve tevahhus idüb göresin. Fi'l vâki' fukaraya hilaf-ı şer' ve kanun zulm ve te'addi ettüğü muhakkaksa ki sicil-üş şer-ül şerîfe sabit ve zahir ola. Âshab-ı hukuka şer'le müteveccih olan hakların bî-kusûr alıverdikten sonra mezbûru kâlâda habs idüb dahi üzerine sabit olan madenleri suret-i sicilleri ile Âsitâne-i sa'âdetime arzeyelesin ki hakkında emrim mücebince olursa suçu ile veya ' ehl oluna. Veya bilcümle mezbûrun teftiş olunub fukaranın hakları redd olunmak lâzımdır. Şöyle ki kethüdân olmağla himâyet idüb hukuk-u fukara redd olunmayub tekrar mezbûrdan şikayet oluna neticesi sana ' aid olur. Ana göre hakk ve udul üzere emrim mücebince mezbûru teftiş idüb hakk-ı fukara redd olunduktan sonra ahvalinden bir nesne ketm etmeyüb vuku' (...) üzere yazub arzeyelesin.

Bir sureti: Vilayet-i Erzurumda vâki' olan kâdılara

529 numaralı hüküm

Muhzır kâtibine verilmiştir.

Fî 6 Za sene isneyn

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Vech-i meşrûh üzere amel olunmaya deyu fermân-ı şerîfe sâdır olmuştur.

Anadolu Ağası Cefer'e hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb acemi oğlanları taşra hıdmete gittiklerinde burma sâruk sarulmakla bazı eşkıya dahi burmalı sâruk ile yanlarına cem' olub birbirine mu'avenet ve müzaherat ile yolda giden Müslümanlara ve 'avret ve oğlanlarına envâ'-i zulm ve tahditten hali olmayub min ba'd taşra hidmetine tayin olunan acemi oğlanları burmalı sâruk ile götürmeyüb uslub-u sabık üzere külâh ile gezmek için emr-i şerîfe verilmek ricâsına arzettüğün ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunması emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta acemi oğlanları taşra hidmetine tayin olunduklarında muhkem tenbîh ve yasak eyleyesin ki min ba'd burmalı sâruk ile gezmeyüb uslub-u sabık üzere külâh giyüb gezeler ki sair burma saruklar eşkiyaya malum olub haklarından geline. Şöyle ki bad'et-tenbîh emr-i şerîfeme muhalefet ettirüb giz-ü burma saruk ile gezenler anun gibilerin haklarından gelesin ki sair adet-i mucib-i gayret ola.

[Sayfa: 270]

530 numaralı hüküm

Bâ fermân

Erzurum Beğlerbeğisine ve defterdarına hüküm ki:

Hâlâ Gori Kâlası muhâfazasında ehem-i mühimmâttan olmağın Ahısğa'nın cânib-i yesar gönüllüleri ağaları ve kethüdâları ve kâtibleri ile Gori muhâfazasına tayin ve bunlardan maâda Gori kullarının mevacibi Erzurum hazinesinden verilmek lâzım olub hâlâ bir seneden zîyâde der-kîse Erzurumdan Âsitâne-i sa'âdetim bir akçe ve bir habbe iken zikr olunan kul mevacibine tayin olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta anun gibi hâlâ Gori beglerbegisi olan Hızır dâme ikbâluhû sana mektûb ve âdem gönderüb taleb eyledükde bir seneden zîyâde Âsitâne-i sa'âdete gönderilmeyen irsâl iyeden zikr olunan kul mevacibini bit-tamam teslîm idüb ve ne mikdar akçe teslîm eyledüğüne mumâ-ileyhden mühürlü temessük getürdesin.

531 numaralı hüküm

Bâ fermân

Çıldır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Emirûl-ümerâil-kirâm Gori Beğlerbeğisi Hızır dâme ikbalühü dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüb Gori Kalâsının muhâfazası mühimmattan olub hıfz ve hırsreti için zîyâde asker lâzımdır deyu Ahısğa kullarından âdem verilmek ricâsına arzetmeğın Ahısğa'nın cânib-i yesar gönüllüleri ağaları ve kethüdâları ve kayıtları ile defterleri ile Gori muhâfazasına irsâl olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bir an ve bir sa' at te'hîr etmeyüb fermân-ı şerîfem üzere Ahısğa'nın cânib-i yesar gönüllüleri ağaları ve kethüdâları ve kayıtları ve defterleri ile bir vech-i isti'cal Gori muhâfazasına irsâl eyleyesin ki varub Gori Beğlerbeğisi Hızır dâme ikbalühuya malum olub Gori Kalâ'sına eşkıya girüb kalâ' muhâfazasında olalar.

532 numaralı hüküm

Maliyeden

Erzurum Beglerbegisine ve defterdarına hüküm ki:

Hâlâ bir seneden zîyâde der-kîse Erzurum'dan Âsitâne-i sa'âdete bir akçe ve bir habbe hazineye gelmemenin Âsitâne-i sa'âdetime gönderilmeyen bir yıllık irsâl iye Gori kullarının mevacibine tayin olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta anun gibi Hâlâ Gori beglerbegisi olan Hızır dâme ikbâluhû sana mektûb ve âdem gönderüb Gori kullarının mevacibini taleb eyledükde te'hîr etmeyüb Âsitâne-i sa'âdetime irsâl olunmayan bir senelik irsâl iyeyi Gori kullarının mevacibini bî-kusûr verüb ve ne mikdar akçe teslîm eyledüğüne müşârün-ileyhiden temessük taleb eylesin.

[Sayfa: 271]

533 numaralı hüküm

Bursa'da Merhum ve mağfur leh Sultan Yıldırım Bayezid Han Tâbe serahu medresesi müderrisi olan Mevlana (boşluk) ve Kite kâdısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allam sipâhi oğlanlarından Mehmed dergâh-ı mu'allama ârzuhâl sunulub dergâh-ı mu'allam topçularından Abdurrahman bir defa yeniçerileri ihtidal idüb önlerine düşüb bölük kapusun basub cebren üç kuzuların aldıklarında çobanı feryad idüb karye halkı gelüb men' eyledikten sonra tobçu Abdurrahman yirmi nefer yeniçeri ile tekrar gelüb bunun evinde ehl ü 'iyali üzerine girüb külli emn-ü eman eyledüklerinden ma'ada iki hıdmetkarın bağlayub bağa koyub üzerlerine varub cümle doksan koyunu kuzusuyla alub sürüb sağaruz deyu karye bi-karye gezdürüb âhir-ül-emr üç bin yedi yüz akçesin ve atı ve evine girdüklerinde bazı esbâbların alub zîyâde te'addi eylediklerin bildirmeğin.

534 numaralı hüküm**Selanik kâdısına hüküm ki:**

Dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüb dergâh-ı mu'allam yeniçerileri çoğusa hidmetime **buyurdum ki:**

Vardukta göresin ki bu hususta bundân akdem bir defa şer'le fasl olunmuş olmayub on beş yıl mürur etmiş lâzım olanları ihzar idüb muktezay-ı şer'-i kavimle

(...) olub mahalinde şer‘le lâzım geleni icra idüb ehl-i fesâdlara aslâ ruhsat ve mecal vermeyesin.

[Sayfa: 272]

535 numaralı hüküm

Bâ hattı Pir Efendi

Lala'ma hüküm ki:

Nevahi-i Bergama ve etraf ve cevanibinde olan kâdırlıkların ahâlisinden biri fevt olub ve veresesinden sagir ve sagire ğayn ve ğayine olmayub cümle hazır ve kıyar olub atlar dahi kısmet taleb etmezler iken kâdıyı asıl ve nayıbları gelüb cebr ile kısmet idüb rusum-u kısmet binde on beş akçe iken hilâf-ı kanun binde otuz akçelerin alub ve varis ve ahz olduğu zamanda dahi gelüb kısmet idersin deyu zulmen akçelerin alub (...) hayrata vasiyet ettiği akçenin hams ve sülusu bizimdir deyu cebirle alub dahi dâimâ bir kaç atlu ile karye bi-karye gezüb Müslümanların ehl-i ıyâllarıyla sâkin oldukları evleri üzerine koyub makulatların alub mal-ı evkâf ve mal-ı inâmı altı ayda bir yoklatırız deyu yükte yirmi beşer akçeleri alunmağla ahval-i fukara muhtel ve müşevveş olduğu i‘lam olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta nevahi-i Bergama ve etraf ve cevanibinde anun gibi zulm eden kâdırlar her kimler ise muhkem tenbîh ve i‘lan eylesin ki il üzerine hukuk vech-i meşrûh üzere fukaraya zulm ve te‘addi etmeyeler ve müteveffa olanların verasesinden sagir ve sagire ve ğayn ve ğayine olmayub cümle hazır ve (...) olub kısmet taleb etmezlerken varisi ahz iken ol vechile kısmet ve rencide ettirmeyesin. Kısmet taleb olundukta ol vâki‘t ehl-i hayre yanında olan vâka’ olan metrukata zikr-i baha takdir eyleyüb rusum-u kısmet binde on beş akçe aldırub zîyâde bir hisse aldurmayasın. Bazı ahırata vasiyet ettiği akçenin dahi himmeti ve telbis-ı tezvirdir deyu bir akçe ve bir hisse aldurmayasın. ba’ det tenbîh olmayub şer‘le ve kanuna muhalif ve fermân-ı Hümâyûnuma mugâyir zulm ve te‘addi eden nevvab ta’ifesinin muhkem habs idüb ve kazândan tecâvüz edenleri isim ve resimleri ile yazub mufassal ve meşrûh arzeyesin ki azl olunub min ba‘d kâdırlık verilmeye deyu ruz nâmede kayd u işaret oluna.

[Sayfa: 273]

536 numaralı hüküm

Yevmü'l Sülase

Fî 29 N sene isneyn ve elf

Kostantiniyye

Bosna Beğlerbeğisine hüküm ki:

Bosna serhadinde olan alaybeğleri ve re'aya ve erbâb-ı tîmâr südde-i sa'âdetime muhızrlar gönderüb Bosna serhadinde olan ze'amet ve erbâb-ı tîmârların (...)leri dergâh-ı Ali çavuşları ve müteferrikaları ve kâtiblerde olmağla kılınıcı az kalub a'da-i mütevellî oldukta zikr olunan dergâhlara müteferrik olanları hidmete gelmekle a'dayı dinde galebe üzere olub Bosna askerine tamam-ı zaaf gelmiştir. Ve senin için berât ve şeca'at-ı şî'ar ve diyanet-i istigametle ne murad olmağla Hasan Paşa muharebesinde şehid olan zü'amâ ve erbâb-ı tîmârların ze'amet ve tîmârların oğulları olanların oğullarına ve olmayanların ocaklarında kalan karındaşlarına ve sair serhad gazilerine istihaklarına göre cümle muhallefat için isneyn ve elf Şevvalin dördüncü gününden cumaya tevcih idüb bu mukabelede kimesneden bir akçe ve bir habbe almayub dirliğe müstehaklara verilmekle bir biri uğûr-u Hümâyûnum nusret-i makrunda gayret u himâyet çeküb alub ve cenk ve cidal ve adavet-i harb ve kital-i tedârik eyleyüb dokuz kıta' toplarıyla iki hisar üzerine mütevellî olan azim düşman ile cenk idüb def'-i mazarrat a'dada bezl-i makdûr etmiştir. Bu mukabelede 'inâyet-i padişah ricâ ederken herkez cenk yüzü görmeyen serhadler ahvaline idüğü bilmeyen kimesnelere Hasan Paşa muharebesinde ve sonr vâki' olan cenklerde şehid olanların dirlikleri âsitâne-i sa'âdetime vech-i meşrûh üzere İç-el İlinde olanlara verililüb mervan-ı şerîfe ve evamir-i aliye irad idüb Mustafa Paşaya eyâlet-i Bosna seneyi isneyn ve elf Şevvalin dördüncü gününde cemien tevcih olmuştur. Mezbûrda tevcihen makbul değildir ve Beğlerbeğiler ze'amet vermeğe mâmur değillerdir. Bu mihval üzere ahkam-ı şerîfe varid olub mumâ-ileyh Mustafa Paşanın sene isneyn ve elf Şevvalin dördüncü günü tarihiyle olan cem'-i tevcihatı makbul olub ve min ba'd mahlul olan ze'amet ve erbâbı tîmârlar dahi serhad gazilerine tevcih olunmak için hatt-ı Hümâyûnum sa'daret-i makrun ile mükerrer emr-i şerîfe inâyet buyrulmasın ricâ eylemişler. İmdi bundân akdem Bosna ve Bodun ve Temeşvar Beğlerbeğilerine mükerrer ahkam-ı şerîfe gönderilüb dergâh-ı mu'allam müteveffaları ve âsitâne-i sa'âdetime çavuşların ve

Divân-ı Hümâyûnum ve defterhaneme ve maliye kâtiblerinin ve şakîrdlerinin ve çavuş oğullarının ve vüzera âdemlerinin bulunmayanlar cümlesinin ze'amet ve tîmârların alub dâimâ serhadlerde kayyim olan serhad gazilerine tevcih edesin deyu emrim olmuştur. Ol emr-i celil-ül kadrim kemâgân mukarrerdir. Bu sene eyâletinde Hasan Paşa muharebesinde ve sonra vâki' olan cenklerde şehid olanların ze'amet ve tîmârların asitene-i sa'âdetimden kimesneye verilmemiştir. Mükerrer serhadler zafer-i şî'arım tevcih olunmuşlarsa senin zikr olunan tarihte ve sonra vâki' olan cenklerde serhad gazilerine tevcih eylediğin cümle ze'amet ve tîmârlar makbul-u şerîfemidir rikâb-ı Hümâyûnuma sunulan muhızrlarının üzerlerine vech-i meşrûh üzere amel olunub mü'ekked hükm-ü şerîfe verilmesün deyu hatt-ı Hümâyûn sadaret-i mahrûsemle fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Ol tarihten ve sonradan serhad gazilerine tevcih eylediğün eğer ze'amettir ve eğer tîmârdır cümlesin sahiblerine berâtları tevcih zabt ve tasarruf ettürüb Beğlerbeğilerine ze'amet vermeğe mâmur değildir deyu bir tarikle asitâne-i sa'âdetime emr-i şerîfe alub ve erenlere aslâ ze'amet ve tîmâr zabt ettürmeyüb ellerinden hükümleri ve berâtlarıda imdi der-kîse idüb mühürleyüb südde-i sa'âdetime getirüb ve cümlesin tevcih ettiğün ze'amet ve tîmârları ibtida-i tarihten sahiblerine murur idüb berâtları muveccih zabt ve tasarruf ettüresin.

[Sayfa: 274]

537 numaralı hüküm

Rum Beğlerbeğisi ve Amasya kâdisına hüküm ki:

Sen ki kâdısın dergâh-ı mu'allama mektûb ve a'yan-ı vilayette muhızr gönderib kazâyı (...) sâkin Hamza bin Şaban ehl-i fesâd ve şakî olub re'aya ve berâyayı ehl-i örfe gammaz etmekle hilaf-ı şer'-i şerîfe akçeleri aldırub ve mukaddemâ niçe fesâd ve şenâ't-i sicilleri olunub habs olunmuşken bir tarikle Hâlâs ve firâr idüb Hâlâ kemâgân fesâd üzere olub evlerimüze girüb ve ehl-i 'iyalimiz hamama giderken taarruz idüb ve cebren koyun ve bağ ve bahçelerimiz alub taâddisi nihayetdir deyu bildürdüğün ecilden teftiş olunub üzerlerine sübut bulan hukuk-u âshabına elverdikten sonra mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderilmeğin emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûrı ihzar idüb dahi bu hususların bir defa şer'le fasl olmuş olmayub on beş yıl murur etmeyen hususların husemaları muvaceheleri şer'le teftiş

idüb üzerlerine sâbit olan hukuk-u âshabına ketm idüb alıverdükten sonra kethüdâ ve bölük halkından ise isim ve resimleri ile yazub arzeyeleyesin değilse vâki' olan zulm ve taâddisinin suret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin ki küreğe konula.

538 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Efendi

Erzurum Beğlerbeğisine hüküm ki:

Mukaddemâ serdâr-ı zafer-i şiarım asâkir-i mansure ile Şark seferinden avdetidüb Erzurum' da vazı' olan cebehane için alıkoyub bir nefer oda başısı ve on nefer cebeci kendü hallerinde olmayub nahiye-i Tavusker bizim kışlağımızdır deyu mahale çıkub müft ve meccanen koyun ve kuzu ve bal ve yağ ve sair makulatların alub ve evlad-ı ıyallerine ta'arruz idüb mezbûrların te'addi ve tecâvüzlerinden re'aya şikayet olmak üzere oldukları i'lam olunmağın zikr olunan cebehane-i mezbûr cebecileri ise Trabzon'a gönderülüb gemi yola koyulub südde-i sa'âdetime gömderilmesi emridüb **buyurdum ki:**

Vardukta te'hîr etmeyüb cebecilerin ve topçuların ol vilayetten alakalarının kıta' idüb dahi zikr olunan cebehane-i mezbûr cebecileri ise Trabzon'a göndermek ve gemiye koydurub südde-i sa'âdetime gönderesin. Şöyleki cebecilerden ve topçulardan bir defa asitâne-i sa'âdetime cebehaneye götürdüklerinden sonra evimiz ve barakamız ol cânibdedir deyu gerü Erzurum'a varalar. Ol ehilleri bölükleri ve ulufeleri ile ale'l-esami yazub arzeyeleyesin ki ulufeleri katı' olunub haklarından gelinmek için emr-i Hümâyûnum gönderile.

539 numaralı hüküm

Selanik kâdısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allama ârzuâh sunulub Selanik Yahudilerinden Aprugaz nâm Yahudi kendü halinde olmayub şer'-i şer' ve şakî olub ulufesi olmayan da'valara karışub ve ehl-i örf ile yek dil ve yek cihet olub hılaf-ı şer'-i şerîfe akçelerin aldırub şakî olunmağın içlerinden sürülmek üzere iken firâr idüb hâla kemâgân vech-i meşrûh üzere şikâ üzeredir deyu i'lam olunmağın küreğe gönderilmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta göresesin fi'l-vâki' Yahudiyi mezbûr arzulunduğu üzere kendi halinde olmayub şer'-i şer ve şakî olub re'aya ve berâya-ı mezbûrdan mütehaccir ve müteşekkir ise mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin ki küreğe konula.

[Sayfa: 275]

540 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Pir Halil

[] **Sancağbeği Mahmud Beğe hüküm ki:**

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb İznikmid'den matbah-ı amire için odun gelen nehr-i Sinan Boğazı dolub ve nice yerleri sıkılıb odun gelmesi mümkün olmayub ve ta'mîrine miriden külli akçe lâzım olmağla nehr-i mezbûru ta'mîr etmek üzere livâ-i mezbûr sana tevcih olunub lakin eyyam-ı şitadan (...) tuğyan üzere olmağın mütebahhir ve ta'mîri mümkün olmayub hâlâ zamanı olmağın tersâne-i amirem re'islerinden olub oğlan olan Mehmed esirlerin ve âdemlerinle donanma-i Hümâyûna gidib veresin. Sefere gitmeyüb nehr-i mezbûrun ta'mîri ve sair vâki' olan mühimmat-ı miride olmak bâbında hükm-ü Hümâyûnum ricâsına arzeyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukta arz eyledüğün üzere oğlanlar ve esirlerin ve âdemlerini donanma-i Hümâyûn sefere gönderüb ve sen şehir-i mezbûr ta'miri ve sair mühimmatı miride ikdam ve iktimam üzere olan.

541 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Şaban Efendi

Rum Beğlerbeğisine ve Çorum sancağında vâki' olan kâdırlara hüküm ki:

Dâima mezbûr ve kethüdâsı ve subaşılarını yerlûden bazı şerir ve şakîler önlerine düşüb kayalığa atlu ile il üzerine çeküb karye bi-karye gezüb fukaranın kâtl ve müft ve meccanen yem ve yemekleri ve sair makulatların aldıklarından ma'ada sâlgun salub her karyeden yüzer ve ikişer yüz gurusların ve altunların alub ve selamlık ve köy ağırlığı deyu zîyâde akçelerin alub zulm ve taâddiden hali olmadıkları i'lam olundu. İmdi min ba'd mirlivâ ve kethüdâsı ve subaşıları icab etmeden münfasıl il üzerlerine çekmedüklerine emrim yokdur. Ol vechile zulmen aldıkları akçeleri

fukaraya aliverilüb anun gibi yerluden yanlarına düşen müfsidleri mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderilmesin emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mirlivâ ve sair âdemlerine muhkem tenbîh eylesin ki min ba'd icab etmeden il üzerine çeküb vech-i meşrûh üzere salgun salub fukaranın ol vechile akçeleri virmedikleri ve gurusların ve altunların alub zulm ve te'addi etmeyeler. Badet-tenbîh ve mütenbîh olmayub ol vechile fukaranın şuruh ve kanuna muhalif olunan nesneleri ve da'vay-ı hakk idüb teftiş madde edenler mevacebesinde şer'le sabit olduğu aslâ te'âllül ve rusum isterseler hukuk-u âşahına hüküm idüb bit-tamam aliveresin. Dahi yerluden mirlivâ ve sair subaşları yanlarına düşüb müttasıl şirret ve şakî olan müfsidleri mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin ki hâssa-yı sefinede küreğe verilüb haklarından geline.

[Sayfa: 276]

542 numaralı hüküm

Üsküdar kâdısına ve Üsküdar subaşısına hüküm ki:

Üsküdar'da olan mencanecilerden ve buraya hacılardan mümkün olduğu mertebe kürekçi ihraç olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta zikr olunan mencanecilerden ve bozahanecilerden mümkün olduğu mertebe kürekçi ihraç tersâne-i amireme götürsin ve bunlardan ma' ada bi'l-fi'il zindanda mevcut olan ceman mücrimleri ve sair cürm-ü galizleri sabit olanları dahi yarar âdemlere mukayyed ve mahbus buldurasun ki küreğe konula.

543 numaralı hüküm

Muhacir kâtibine verilmiştir.

Fî 6 Ra sene isneyn

Bursa kâdısına hüküm ki:

Mahmiye-i Bursa kâdısına hüküm hâssa-ı Hümâyûnum için on eşeleyen 'acemi oğlanlarından Bağlu Yusuf ve Arnavud Mahmud ve Bekir ve Ferhad ve Hüseyin ve Mehmed nâm oğlanları südde-i sa'âdetimde huzurları lâzım olmağın husus-u mezbûr için irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları müşârün-ileyh mukayyed ve mahbus koşub ber vech-i isti'cal asitâne-i sa'âdetime irsâl eylesin.

544 numaralı hüküm**İç-il Sancağbeği ve kâdısına hüküm ki:**

Sâbıkâ İç-il Sancağbeği olan Sinan mektûb gönderüb İç-il ahalisi umumen re'aya varub kendülere yasakçı lâzım değil iken yeniçeri ta' ifesinden bazıları yasakçı olduk deyu müft ve meccanen yem ve yemekleri ve ev başına selamlık deyu otuzar ve kırkar akçelerin alub bunun efali zulm ve te'addi etmekle cümlemiz celay-ı vatan etmez şururdur deyu izhar-ı tezellüm eyledüklerin arzeylemeğin yasakçılar sair memalikden ref' olunmuştur. Livâ'-ı mezbûrdan dahi ref' olunduğuna südde-i sa'âdetimde sekbanbaşı olan Hüseyin zîde mecdühû mühürlü mektûb vermeğin ref' olunmasın emridüb **buyurdum ki:**

Hükm-ü şerîfem ve vacibü' l-insibağım vardukta anun gibi yasakçı nâmına varub zulm ve te'addi edenlerin müşârün-ileyhiha tarafından verilen mektûb mûcebince men' ve def' idüb re'aya ve berâyalı kimesneye rencide ve remide ettirmeyesin. Emrime muhalif re'aya ve berâyayı rencide edenleri isimleri ve resimleri ile yazub arzeyleyesin ki dirlikleri kıta' olunub haklarından geline şöyle bilesin.

[Sayfa: 277]

545 numaralı hüküm**Burusa kâdısına hüküm ki:**

Mahrûse-i Burusa'da hâssadan eşeleyen acemi oğlanları otuz beş nefer kimesne olub nice eşkıya ile muttasıl taşraya çıkub dâimâ fesâd ve şenâ'at üzere olub müslümanları

Üzeri çizilmiş ve yarım bırakılmış

546 numaralı hüküm**Kefe ve Yazacak kâdılarına hüküm ki:**

Dergâh-ı mu'allama ârzuhal sunulub Kefe sâkinlerinden Mir-Kurdu demekle meşhur Haydar oğlu Ahmed nâm kimesne şakî ve ehl-i fesâd olan vilayet kâdıları nâmına mühürlü kazdurub ve mezbûr ' ârzuhalleri yazdurub taht kazânuzda olan erbâb-ı vezayifin cihatlarını kimi elden ve bazılarda aldırub fesâd ve şenâ'atüzere olduğu i'lam olunmağın mezkûrun ahvali görülüb arzolasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrun ahvalimizdir. filvâki‘ kimesnenin ruhsat ve mazûl kadılar arzların ile müruru-u arz ile alduğu ve ahd ile verdiği vâki‘ midir? Tecâvûz ol yerde ne iledir? Reâyaya tecâvûz ve taâddi var mıdır? Bi-avnullâhi tamam ve ehak olub (...) hilaf-ı vâki‘ ise bildirmekten hazer eylesin.

547 numaralı hüküm

Livâ-i Niğbolu mukâtası müfettişi olan Geredelü Müslihiddin'e hüküm ki:

Livâ-i mezbûrda zevâyid ü yenugami mukatasına müfettişler karuşmayub vâki‘ olan hususların toprak kādılıkaları marifetleri ile nazırı olan Ahmed harb bâbıbdâ görüb hakkın olan akçeleri südde-i sa‘âdetimde mirahur-u kebir marifetiyle istabl-ı amirem mühimmatına tayin olunub bu bâbdâ südde-i sa‘âdetime maliye tarafından müekked hükm-ü Hümâyûnum verilmişken Hâlâ ol emr-i şerîfeme mugâyir sefer-i Hümâyûnuma gönderilmek için hüküm varid olub mukata’ ayı mezbûrenin akçesin sefere irsâl ettüm deyu te‘âllül eyledüğün mir ahorum tarafından arz olunmağın emr-i sâbıkâm mücebince mukata’yı mezbûrenin akçesine mutasarrıf olunmayub südde-i sa‘âdetime irsâl olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbdâ emr-i celîlü’l-kadrim mücebince amel idüb sefere irsâl ittüm deyu te‘âllül eylemeyesin. Şöyle ki min ba’d emr-i şerîfeme mugâyir te‘âllül eyledüğün arz olunursa müfettişliğin alınmağla konulmayub hakkundan gelünür. Şöyle bilesün an göre mukayyed olub bir defa bir an te’hîr olunub ber vech-i isti‘cal Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl etmekte dakika fevt etmeyesin.

[Sayfa: 278]

548 numaralı hüküm

Yevmü’l Sülâsa

Fî 13 Zil-ka‘de sene isneyn ve elf

Ankara Beğine ve Ayaş kâdısına hüküm ki:

Südde-i sa‘âdetimde çavuşbaşılık hıdmetinde olan kıdvetü’l emacid ve’l akran Süleyman dâme mecdühû tarafından dergâh-ı mu‘allama ârzuhâl sunulub âdemlerinden olub sipâhi oğlanlarından olan Rıdvan’ ı livâ-i mezbûrede vâki‘ olan arpalığı zabtı için irsâl eyleyüb kasabay-ı Bali dahl oldukta koca evlü çingânelerden bazı hırsuz Rıdvan’ın gece ile sebetini açub içünden zayı’ esbâbını sırka idüb bazı

zıkr olunan hırsuzlardan üç nefer hırsuz tutulub onların bârgir ve beş re's merkeblerin ahz etmeyenlerin sen ki Sancağbeğisin Ayaşda olan subaşın zıkr olunan hırsuzları davarları ile kuzuları çeküb hırsuz Rıdvan' ın elinden almakla hırsuzun zayı' esbâbı ve florisi sâyi' olduğun i'lam etmeğin hırsuz sipâhinin sırka olunan esbâb ve florisini tutub götürülüb ve hırsuzlardan ele gelen üç nefer hırsuz dergâh-ı mu'allam çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân zîde kadruhuya kayd u bend ile teslîm olunmak emridüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub sende zâyî' olan esbâb ve florisi hüsn-ü tedbirle zuhûra götürüb dahi bu fesâdı edenlerden ele geleniü üç hırsuzu ve subaşıyı müşârün-ileyh çavuşa kayd ü bend ile teslîm eyleyüb suret-i sicilleri ile südde-i sa'âdetime gönderüb avk ve te'hîrden zîyâde ihtiyad eylesin. Amma bu bahane ile kendü hallerinde olanlara dahl olunub ve bu fesâd edenlerin celb ü ahz olunmakla himâyet olmaktan zîyâde hazer edesin.

549 numaralı hüküm

Ankara Beğine ve Ankara müfettişine hüküm ki:

Südde-i sa'âdetimde çavuşbaşılık hidmetinde olan kıdvetül emacid vel Ekrem Süleyman dâme mecdühû tarafından dergâh-ı mu'allama ârzuhal sunulub âdemlerinden olub sipâhioğlanlarından olan Rıdvan'ı livâ-i mezbûrda vâki'olan arpalığı zabtı için irsâl eyleyüb kazâ-yı Mudurnu'ya dahil oldukta koca evlü çingânelerden bazı hırsuz Rıdvan'ın gece ile sebetini açub içünden hayli esbâbını sırka idüb bazı zıkr olunan hırsuzlardan üç nefer tutulub dokuz yüz gurus beş re's merkeblerden ahz etmişlerken Ayaş kâdisına tâbî' Yergöğü subaşısı ehl-i karye ile zıkr olunan hırsuzları davarları ile kuzulu çeküb mezbûr Rıdvan'ın elinden almakla hırsuzun hayli esbâb ve florisi zâyî olduğun i'lam etmeğin.

[Sayfa: 279]

550 numaralı hüküm

Bâ Hatt-I Hazret-İ Efendi

Eflak voyvodasına hüküm ki:

Hâliyâ uğûr-u Hümâyûn nusret-i makrunumda vâkı' olan hıdmet ve mühimmatta bezl-i makdûr ettüğünden gayri ahideki lâzım olan haracın dahi vakt u zamanı ile

serdâr-ı zafer-i şî' arıma bî-kusûr irsâl ettiğün ecilden hukuk-u mezbûr 'avatıf-ı ' aliye-i şâhanem zuhûra gönderüb hul-u fahiremden iki top hilat (...) inâyet olunmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukta ihsan olunan hilatları envâ''-i ağraz ve ikram ve esnaf ve tevatür ve ihtizam ile koyub dahi min ba'd kemal-i sadakat ve istikamet üzere devlet-i aliyeme müteallik hizmet ve mühimmattan bezl-i makdûr ve say'-i mâhsur zuhûra getüresin. İnşallahüte'âlâ uğûr-u Hümâyûn nusret-i makrunumda vücuda gelen hizmet-i mezbûrun muntazam vakt-i kâm-kârî müsta'cib 'atafet-i şehriyari vâki' olduğunda iştibah yoktur.

551 numaralı hüküm

Canik sancağında vâki' olan kâdılar ile (...)ve sûhte kâdılarına hüküm ki:

Hâla merdan ve mirlivâ âdemleri ve sipâhioğlanı ve yeniçeri ve 'acemioğlanları ve sair kapum kulları nâmına bazı eşkiya ziyade atlu ile karye bi-karye gezüb re'ayanın müft ve meccanen yem ve yemek ve inek ve koyun ve kuzu ve tavuk ve sair makulatların ve kendülere yarar müslümaların ve sair fukaranın emvâl ve esbâbların ve atların cebirle aldıkların ma' ada salgun salub her karyeden yirmişer ve otuzar gurusların ve altunların ve nice akçelerin zulmen alub fukaranın ehl-i iyallerine dahi tevavüz idüb muttasıl fesâd ve şenâ'at üzere oldukların ahaliy-i vilayet tahliyesi kazâ ve tevbâna mektûblar gönderesin. Dergâh-ı mu'allam kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Kavaklu Veli çavuş yarar emvâli ehl-i fesâd zuhûr ettükte (...)her vechile haklarından gelmeğe kadirdir. Çavuş mezbûr Serdâr kasabat ve kurâda ahâlî-i vilâyet ihbar ettikleri kimesne iken tayin olunmak ricâ eyledüğlerin i'lam eylediler. İmdi umumen yeniçeri ve sipâhioğlanları ve kapum kulları sefer-i Hümâyûna müteveccih olmuşlardır. Taht kazânuzda vâki' karye ve nevahide ahali ve (...) ihzar ettükleri kimesnelerinin ve çavuş-u mezbûr serdâr tayin olunmak emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda her biriniz gereği gibi mukayyed olub taht kazânuzda vâki' olan kasabat ve kurâda ahâlî-i vilâyet ihbar ettikleri kimesneleri Yeğeni Yani kâtl idüb dahi çavuş-u mezbûrfermân-ı Hümâyûnum mücebince serdâr olmuştur. Anun gibi sipâhioğlanı ve yeniçeri ve sair kapum kullarım olmayub kapum kullarından ve Beğlerbeği ve Sancağbeğiâdemlerinden kaçub taht kazânuzda fesâd ve şenâ' ate suruç eyledüklerin mezkûrun Yeğeni (...) ve çavuş-u nezbur mübâşeret iyle ola. şer'-i

şerîfeye davet eyleyüb götürüb da'vay-ı hakk idüb tayin madde edenleri ise beraber alub hakk ve udul üzere evkât-ı vechile ahvallerin teftiş idüb göresin. fi'l vâki' i'lam eyledükleri gibi ise şer'le subût bulan hukuk-u âşhabına bit tamam alıverdikten sonra ehl-i fesâd yeniçeri ve bölük halkından ise isim ve resimleri ile yazub arzeyleyesin. Değiller ise ehl-i fesâda aslâ ruhsat ve mecal verdürüb şer'le mahalinde lâzım geleni icra eyleyesin ki sayir ehl-i fesâd ve şenâ' ate mucib-i ibret ve tasmit ve recm ola. Amma bu bahane ile veya ahz ve celb sebebiyle ehl-i fesâd himâyet olunub kendü halinde olan Müslümanlara zulm ve te'addi ettürmekten beğâyet hazer eyleyesin.

[Sayfa: 280]

552 numaralı hüküm

Ray-ı sabitiniz üzere cümlesin hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele götürüb dahi Draç kalâsında muhkem habs idüb mumâ-ileyhi ve iki oğlunun ve kâdırganın re'isi olan beğzâdeye yarar âdemler koşub asitâne-i sa'âdetime gönderüb ve Venedik kâdırgasından ve zikr olunan eşkiyanın kalitalarından ne mikdar nakid florisi ve guruşu ve akçe ve metâ' ve Fransa kafirleri çıkarsa cümle müfredatıyla mevacibeleriyle defter ve miri içünden girüb idüb iki gözüyle defteri mühürleyüb südde-i sadaret-i mütelama irsâl idüb kalitalardan çıkan florisi ve guruşu ve sair metâ' ve gemilerin alat ve esbâbın cümlesin Draç Kalâ'sında bir muhtaffiz yerde muhkem hıfz ettürüb ale'l tavsil asitâne-i sa'âdetime arzeyleyesin. Sonra ol bâbda emrim ne vechile sâdır olursa mûcebince amel eyleyesin. Şöyle ki Venedüklünün nukud ve metâ' ından ve kâdırgalarının alat ve esbâbından bir habbe zâyî' ola. Size tazmin ettirülüb ana göre mukayyed olub hüsn-ü tedbir ve tedârikde kusûr yer komayasın ve forsaların dahi muhkem hıfz ve habs ettürüb gecede ve gündüzde yakalatub gafletle gaybet ve firâr etmelerinde zîyâde hazer edesin. Eğer itâ'at ve inkıyadları olmayub emr-i şerîfeme iştigal etmezlerse ol makule eşkiyayı her ne tarîkler olursa damları heder olmak üzere ele götürüb mukayyed ve mahbus yarar âdemler koşub südde-i sa'âdetime gönderesin.

[Sayfa: 281]

553 numaralı hüküm

(...) kâtibine verilmiştir.

Fî 25 Ra sene isneyn

Bâ hatt-ı Hümayûn efendi

Hükm-ü sabık mücebince

Üsküdar kâdısına hüküm ki:

Hâla hasırcılarbaşı olan İbrahim dâme mecdühû südde-i sa'âdetime tezkire gönderüb kadimden (...)doğanların tamâ-i baha anun vukuyyesi üç akçeye alunub gelüb bundân akdem kasablar et zîyâde bahaya çekmiştir deyu ta'allül eyledüklerin üsküdar da kasab olan Ahmed kendüsüne tâbi olan yoldaşları ile gelüb her kasab attırılmak üzere zikr olunan doğanların tamâ-i baha lâzım olunan anun vukuyyesi akçeye koyulmazdır dedikleri asitâne-i sa'âdetime arzolundukta ta'ahhüt ettüklerin üzerine emr-i şerîfem verilüb min val-i mezkûr üzere amel olunub hâla mezbûr kasablar şarta süluk idüb yokdur ne zamandan berü anun vukuyyesi akçe hesabı üzere mah be mah olur iken hâla olagelene muhalif anun vukuyyesi altışer akçe talebe dūn gırı doğanların doğması husundaki müzeyeka ve mezkûrların i'lam olunub ol bâbda emr-i şerîfem ricâ etmeğın. Emr-i sabık mücebince amel etmeyesın. Emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta hükm-ü sabık mücebince amel eyleyüb olagelene ve fermân-ı sâbıkâma mugâyir te'allül ve nizâ' ettirmeyesın.

554 numaralı hüküm

Mensuhaddan hüküm ki:

Bölük halkından olan 'ulufeleri hazineye kalmak üzere mensuhattan ze'amet ve tîmâr çıkanlar dergâh-ı mu'allama ârzuhâl sunulub kimi Divân-ı Hümayûndan kimi dergâh-ı mu'allam yeniçeri ocağından çıkub her biri emekdar ve ihityar iken mensuhattan verilen yirmi bin akçe ze'amet otuz bin akçe tutmayub fukaraü'l-hal olub ahvalleri mukarrer olduğun bildürüb ze'amet ve tîmârları tahmiline göre yazulub ber-vechi tekmiil ile emr-i şerîfem taleb eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bölük halkından olub mensuhatdan ze'amet ve tîmâr çıkanların ze'amet ve tîmârlarını sicillerine göre tekrar tahrir idüb noksanları düşenden tekmiil olunmak üzere her birine tezkirelerin veresin.

[Sayfa: 282]

555 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn

Efendi

Hamid Beği ve kâdılarına hüküm ki:

Livâ-i mezbûrda eşkiya ele getürmek il erlerine baş ve buğ tayin olunan Mehmed çavuş yetmiş seksen nefer eşkiya sekban nâmına yanına alub tûfeng ve sair âlât-ı harbiye karye bi-karye eşkiyaya baş etmek bahasiyle gezüb re'ayanın müft ve meccanen yem ve yemekleri ve arpa ve saman ve kuzu ve tavuk ve saire makulatların alub kendü hallerinde olan Müslümanlara sen sûhte eşkiyası yatağı eden sende emanet esbâb ve akçe komuşlar deyu na-hakk yere malları gâret ettürüb ve bazı fukaranın na-hakk yere başları kesüb sûhte eşkiyası başlarıdır deyu âsitâne-i sa'âdetime gönderüb ve fukarayı ahdidüb atların bağlatub ehl ü ıyallerine fi'il-i şeni' ettürüb dâimâ kâtl-i nufusu ve gâret-i emvâl eyledükleri i'lam olunmağla mezbûr Mehmed çavuş hıdmet-i mezbûreden ref' olunub kendüne ve sekban nâmına yanında olan eşkiya teftiş olunmak fermânım olmağın Anadolu Beğlerbeğisine ve Kütahya kâdısına hüküm-ü Hümâyûnum gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûr Mehmed çavuş min ba'd eşkiya teftişe müteallik hukuka dahil ettürmeyüb kendüsü ve yanında sekban nâmına re'ayaya te'addi ve tecâvüz idüb eşkiya her kangınız taht hükümetinde ele getürürse yarar âdemler koşub Anadolu Beğlerbeğisine gönderesin ki emr-i Hümâyûnum görüb şer'le haklarından gelüb şöyle ki ahz ve celb sebebi ile himâyet olunub zikr olunan eşkiya ele getürülmekde âdem-i taâddiniz arzoluna. Gereği gibi mesul-u muateb olursun.

Bir sureti: Anadolu Kâdısına

Bir sureti: Teke Beğine ve Antalya Beğine

[Sayfa: 283]

556 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı ser Efendi

Emr-i şerîfe mûcebince küreğe konulmak için Abdi çavuşa verildi.

Bolu kâdısına hüküm ki kazâ-i mezbûrede sâkin olan Abdülkadir nâm kimesne şerir ve şa'ki olduğundan gayri mukaddemâ Yergayın nâm kimesnenin bir cariyesi izlâl idüb ve Hamza nâm kimesnenin Hasan ve Abdurrahman nâm oğulları kâtl idüb 'avreti satub niçe fesâd ve şenâ' ati sâbit ve zâhir olmağın bundân akdem küreğe konulmak için emr-i şerîfe verilmiş iken yine bir tarikle helâs olub ve bazı kimesnelerin alisine 'arzlar yazub Müslümanlara dâimâ zulm ve taâddiden hali olmayub hakkından gelinmesi için mukaddemâ kazâ-i mezbûre kâdısı arzettükte tekrar küreğe konulmak için emr-i şerîfe verilmiş iken tekrar gaybet idüb ele götürülmedüğü i'lam olunmağın **buyurdum ki:**

Abdi çavuş Vusûl buldukta mezbûru baş tarîkagan ele getirüb dahi dava'-i hakk idüb tayin-i mande eden hısımları ile beraber idüb bir defa şer'le fasıl olmayan hususların hakk üzere teftiş idüb göresin.' arz olunduğu üzere mezbûrun fesâd ve şenâ' ati şer'le sabit olursa ashâb-ı hukukun şer'le müteveccih olan halkaların hüküm idüb alıverdükten sonra üzerlerine sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin ki müşârün-ileyh çavuşumla küreğe konula.

557 numaralı hüküm

Kapudan Paşaya tâbi'

Kapucu Hasan Ağaya verilmiştir.

Fî 9 L sene isneyn

Küreğe konulmak için kayd u bend ile Âsitâneye gönderülüb çavuşa teslim oluna.

Bâ hatt-ı pir efendi.

Küre Beğine ve Gördes ve Trabolice kâdısına hüküm ki:

Mezistre kâdısı Mevlana Şeyh ile Trabolice kâdısı naibi Muhaeddin dergâh-ı mu'allama mektûblar gönderüb kazâ-i mezbûre tâbi' Rota nâm karye sâkinlerinden Tevdora, Edikov, ve Yorgo Catevri ve İstimlatı, Layorigi ve karındaşı Endirye Yorigi ve Espiloni nâm zımmiler kıtâ'üt tarîk ve eşkiyadan olub ayande ve revande reâyayı

rencide idüb kâtl-i nüfusu ve gâret-i emvâl ettüklerinden gayri kasaba-i Atina'da sâkin olub dergâh-ı mu'allam müteferrikalarından cenkçi âdemlerinden Behram nâm kimesneye kazâ-i mezbûreden gelürken mezbûrun zimmiler yoluna çıkub yirmi bni akçesin ve atın alduklarından gayri mezbûru kâtl idüb mezbûrların şer'-i şerîfeme ihzârı için nice defa karye-i mezbûreye âdem irsâl olundukta itâ' at-i şer' etmeyüb ' isyan ve tuğyan üzere olduklarından gayri vech-i meşrûh üzere mezbûr Behramı kâtl idüb esbâb ve erzâkta tamâ ettükleride nice Müslümanlar haber verdükleride arzetmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûru ele getürüb dahi da'va-i hakk idüb tayin-i mande eden hısımlarıyla beraber idüb bundân akdem bir defa şer'le fasıl olunmuş olmayub on beş yıl murur etmeyen da'vaları hakk üzere teftiş idüb göresin. Arz olunduğu üzere mezbûrun fesâd ve şenâ'atleri şer'le sabit olursa ashâb-ı hukukun şer'le müteveccih olan haklarında hükm idüb alıverdükten sonra üzerlerine sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile küreğe konulmak için mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin ki kapudanım paşaya teslim olunub göreğe konula. Amma hin-i teftişte hakk üzere olub arzve muhızır ile kendü halinde olanlara taâddiden ve celb-i ahz sebebi ile ehl-i fesâda himâyet olmaktan zîyâde hazer edesin ve mezbûrları koşub gönderdiğün âdemlere tenbîh eylesin ki yolda gaflet ile gaybet ettirmek ihtimali olunmaya.

[Sayfa: 284]

558 numaralı hüküm

Kütahya kâdısına hüküm ki:

Anadolu Beğlerbeğisi Mehmed dâme ikbelehünün müsellemi olan Mehmed çavuş südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Kütahya sâkinlerinden beğ paşa oğlu demekle maruf Mustafa nâm kimesne Kütahya mahkemesinde kah kâtib ve kah nayib olub şer'-i şerîfeye mugâyir bazı ariza' sâdır olmağla niyabetten ve kitabedten emr-i şerîfesi kazâ-i sâbık zamanında ref' olunub Hâlâ gerü mahkeme-i mezbûrede hilaf-i emr-i kitabda hidmetle istihdam olunmakla Müslümanların kullarına mücevvez itaknâmeler yazub ol ecilden nice Müslümanların evladsız kulları itak idüb ve sair şer' e mugâyir nice evza'-ı etvarından Müslümanlar müşteki ve mütezarı olmuşlardır deyu emr-i sâbık mücebince mahkeme-i mezbûreden ref' olunmak ricâsına arzetmeğin

mezbûr Mustafa emr-i şerîfe-i sâbık mûcebince niyabetten ve kitabetden ref' olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emr-i celilül makrunum mûcebince mezbûru niyabetten ve kitabetden ref' idüb min ba'd istihdam etmeyesin. Şöyle ki min ba'd memnû'olunmayub alınması veya aher taraflıyla niyabetten ve kitabetden hizmetinde istihdam olunduğu i'lam oluna. Mukayyed ve mahbus asitâne-i sa'âdetime getürtülüb küreğe konulur ve sen dahi me' sul olursun ana göre mukayyed olasın .

559 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hümâyûn Efendi

Bu makule ahvalleri

Kayd u bend ile asitâneye gönderilmesi buyurulmuştur.

Karahisâr-ı Şarki' Beğine ve Karahisâr ve Satılmış ve (...) kâdılarına hüküm ki:

Ulubeğ kâdısı Mevlana Abdülkadir dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüb kazâyı mezbûre tâbi' Çukurgöze nâm karye sâkinlerinden olan eşkiyadan Danabaş Ramazan demekle maruf şâki nice ehl-i fesâda baş olub karındaşı Mustafa ve İsmail ve Halil ve Tahir ve Ahmed ve Musa ve Kör Kısmet ve hacı Musa ve kendü tevabi' nden Bitaklugöz Davud ve Yunuz ve diğer Yunus ve Kör Ali ve Rüstem ve kethüdâsı Musa vekil Veli ve diğer Veli ve Yakub ve Piri nâm haramiler kendülere tâbi olanlar ile kırk elli nefer eşkiya olub karye bi-karye gezüb Müslümanların evleri basub ve avret ve oğlanlarıda çeküb emvâl ve erzâkta tamâ ve talan ettüklerinden gayri Koscu nâmkaryede ben sâkin olurdum deyu sülehadan Şeyh Mehmed nâm kimesnenin evini basub kendüye ondan ihraç idüb ve dört bâb evin yakub ağaçlarıda alub aher yerde dört ev bina idüb kendüsü ve tevabi içinde sâkin olub ve bundân mâ'ada mezbûr sancağın yerlüsü bana lâzımdır deyu cebren eziyet ve tasarruf idüb ve karye-i mezbûreden Hacı Ali nâm kimesnenin evinde basub muhkem haber ettükten sonra habs idüb on iki bin akçesin alub ve Ahmed nâm kimesnenin evinde basub yüz aded koyunu ve bin altı yüz akçesin alub ve nice fukaraya envâ'i zulm idüb ve te'addi olduğu ecilden karye-i mezbûreden Hasan kızı ve Yusuf ve Mahmud ve Ramazan ve Ali ve Ramazan-ül müderris şakî' -i mezbûr kazâ-i mezbûreye gelüb sâkin olanlardan berü ve emlak ve erzağımızıda ve bağ ve bahçe-i miri tasarrufa kadir değiliz. Cümle

erzâkımızı atlar zabt ettüklerinden ma' ada sair karyelerden daha nice Müslümanları rencide idüb külli te'addi üzeredirler. Şöyle ki karye-i mezbûreden ref olunmazlar ise re'ayası celay-ı vatan itmek mukarrerdir deyu arzetmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrlarınbaşı tarîka-i gan elegetürüb inâd ederlerse şer'le buldurması lâzım olan kafilelere buldurması getürdüb dahi da' va-i hakk idüb tayin-i mande eden hısımları ile beraber idüb bir defa şer'le fasıl olunmayan da' vaların hakk üzere teftiş idüb göresin. Mezbûrların ne makule ahvalleri şer'le sabit ve zahir olursa âshab-ı hukukun şer'le müteveccih olan hakların hüküm idüb alıverdükten sonra mezbûrların bölük halkı ve yeniçeri tâ'ifesinden olanları isim ve resimleri ile arz edesin. Olmayanlardan âshab-ı hukukun hakların hüküm idüb alıverdükten sonra üzerlerine sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin. Amma düşüb gönderdüğün âdemlere muhkem tenbîh eylesin ki gaflet ile gaybet ettürmek ihtimali olmaya.

[Sayfa: 285]

560 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı ser Efendi

Sâbıkâ Karaman hizmetkarı olup Hâlâ bedel cemine mâmur olan Mustafa'ya hüküm ki:

Bundân akdem Tarsus Sancağında ze'amet ve tîmâra tasarruf olmayub donanmâ-yı Hümâyûna mâmur olanlardan bu sene bedel akçesi alınmağa fermânım olmağın livâ-i mezbûrda ze'amet ve tîmâra mutasarrıf olup ze'amet ve tîmâra mutasarrıf olanların her bin akçede bin akçe bedellerin ellerinde olan berâtların mûcebince bî-kusûr miri içün alub kabz eden bedelleri alınanların ellerine mühürlü temessük veresin.

561 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Efendi

Delvine Sancağbeği ile kâdısına hüküm ki:

Kıdvetül ümera-il kiram sâbıkâ AvlonyaSancağbeği olan Mustafa dâme izzûhu mektûb ile ' ayan-ı vilayetten dergâh-ı mu'allama muhzır gönderüb livâ-i mezbûrdan Erkürü Kasrı kâdısı olan Mehmed mağlub-u keyf olmağın icra-i ahkam şeri'yeye kadir

olmayub ve fermân olunan bedel nüzulü deyu hilaf-ı şer‘ ve kanun u defter yüzer akçelerin aldırub ve Kızozcu nâm re’ayanın ellerinde olan muafnâmelerine amel ettürüb ve zâbiti olan Musa ve Yusuf nâm kimesneleri hilaf’ -ı şer‘-i şerîfe muhkem darb u let idüb ve paşaların mecruh idüb zîyâde te’addi etmişler deyu bildirdikleri ecilden teftiş olunub sıhhat üzere arzolunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda evkât vechile mukayyed olub ehl-i vakıflı kimesnelerden teftiş ve tefahhus eyleyüb fi’ l vâki‘ re’ayaya vech-i meşrûh üzere zulm ve taâddisi olduğı zahir olursa şer‘-i şerîfe ve emir-i munife mugâyir her kimden ne mikdar nesne almış ise ba’ des subut hükm idüb âşhabına alıverdikten sonra vuku’ üzere mufassal ve meşrûh yazub arzeyelesin. Sonra emr-i şerîfeme ne vechile sadur bulursa mûcebince amel eyleyesin.

[Sayfa: 286]

563 numaralı hüküm

Bursa Kādısına ve subaşısına hüküm ki:

Cürm-ü galizleri sâbit olub bi’l-fi’il Bursa zindanında mevcud olan cemiyet-i mücrimler ve sâir cürm-ü galizleri sâbit olanlar mu’accele defter olunub defterleri ile küreğe konulmak için südde-i sa’âdetime gönderilmeğın emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda mukayyed olub bi’l-fi’il zindanda mevcud olan cemiyet-i mücrimleri ve sâir ol cenâblardan cürm-ü galizleri sabit olanları yarar âdemler bulub mukayyed ve mahbus südde-i sa’âdetime gönderesin ki küreğe konula.

564 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Nuğman Çelebi

Mimar paşaya hüküm ki:

Mukaddemâ vezîriâzam iken vefat eden merhum Ali Paşanın evkâfmütevellişi tarafından dergâh-ı mu‘allama ârzuğâl sunulub merhum müşârün-ileyhanın İstanbulda olan evkâfindan Han-ı Cedidleri içinde müstacirler sonradan odaları önlerine tahta puştalar ve binalar ihdas etmekle sâbıkâ vâki‘ olan ihrakta ol tahtadan puştalar ağaç ve tahtadan olmağla han-ı mezbûrun kargir binasına külli zarar olub alel-ade meremmet-i itmam olunmamışken Hâlâ gerü ihdas olunub el-iyâzen billâhi Te‘âlâ ihrak-ı vâki‘ olursa gerü külli harebesin olur deyu buldurmağın **buyurdum ki:**

Vardukta göresin ol tahta puştalar ve binalar puştalar ise ref' idüb men' ettüresin.

565 numaralı hüküm

Gori Beğlerbeğisi Mustafa Paşa'ya mektûb-u şerîfe ki:

Hâlâ Simon Han ile dergâh-ı mükerrermet-i envanıma mektûb gönderüb siz Tiflis'den kalkub Simon Han'a varub mülakat idüb ahidleşüb ve tarafına zarar ve gezendiristirmeyeceğine iman-ı galizle yemin idüb ve Simon Han, Gori Beğlerbeğisi Hızır Paşa'ya verildiğinden hıfz ettürüb sizünle kemal-i mertebe mevalat ve mesafat üzere olmağla gerü sizün Gori'ye Beğlerbeği olmanuzu ricâ etmeğin Simon Hanın ve sizün ' arzlarınız telhis olunub rikâb-ı Kemyab-ı Hüsrevaneme arz olundukta Simon Hanın sizün hakkınızda olan iltimas ve istidası cüz-ü kıval ve mahal-i irtizad vâki' olub Gori Beğlerbeğiliğe gerü size ve Çıldır Beğlerbeği dahi gerü Hızır Paşaya inâyet olunmuştur. İmdi Erzurum'un alunub Erzurum Beğlerbeğisine müteallik defterdar irsâl iyesi âsitâne-i sa'âdetime gelmemiştir. Ol hazine Gori kulunun mevacibine tayin olunub bu bâbda Erzurum defterdarına ve Hızır Paşaya ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuştur. Siz hemen âdemleriniz ile varub Gori Kala'sına dâhil olduktan sonra Erzurum Beğlerbeğisi ve defterdarına âdem gönderüb ol bir yıllık irsâl iyeyi Gori kulunun mevacibi için taleb idüb ve Hızır Paşa ile dahi söylenüb zikr olunan irsâl iye Erzurum'dan Ahısğa'ya vardukta siz Hızır Paşa ile müşavere ettükten sonra ol hazinenin Gori kala'sına ishali her ne vecihle münâsib ise ol vechile hazineyi Gori Kala'sına götürdüb Gori kalasının yoktur. Ne zamandan berü Beğlerbeğisini hıfz ve hırsaset eyleyen gazilere verüb ve her birine bizden selamlar ve dualar eyleyüb hallerin ve hatırların sorub her vechile istimalet veresin. İnşallahül azze eğer mevaciblerin ve eğer sair levazım ve mühimmatlarıdır cümlesi Erzurumdan ve Çıldırdan tedârik olunub alel-tevali gönderülüb bir nesneye muzayeka çektürülmez ana göre i'lam ve i'lan eyleyüb ve siz dahi Simon Hanla hüsn-ü sülûk idüb makeddema bu cânibe tayin olunan karyelerden gayri ahd ü amana muhalif ülkesine ve reâyasına dahl ve taarruz olunmayub bir vechile mevalat ve mesafat üzere olasın. Ve bi'l-cümle bir vechile hüsn-ü zindegânı itmek Çerkes köyü cânibinde âdemlerin Gori'ye ve Gori kulları Ahlat boğazından Ahısğa'ya varub geleler. Yollarda Simon Han'ın az davarlarından ve

re'ayasından bir ferd dahil ve nüfüz etmeye. Amma bunlar dahi kendü hallerinde olub gidişte ve gelişte

[Sayfa: 287]

Simon Hanın Karyeleri re'ayasına dahl ve tecâvüz etmeyüb her ne olurlar ise akçeleri ile narh-ı ruzi üzere olub ahd ü amana helal verecek evzâ' ından zîyâde hazer ideler ve Simon Han Dadyan-ı Mülük ile yarışmak üzere olduğu bu cânibde sâ' i oldu. Vâki' ile hayf Simon Hanlık nâmına (...) i'tamlar etmezse eğer biz bildüğümüz Simon Han ise Dadyan-ı Mülük ile yarışmak mahaldir. Hüdâ âlimdir ki Fâşa Kâla'sı hususu için Dadyanı bizim dahi gayz ve gazimiz on karye Simon Handan zîyâdedir. Bu hususu Simon Hanla bir düşünce söyleyüb eğer Dadyandan bir intikam almak maksadi ise Erzurum ve Kars ve Çıldır askerinden ve âhir ve müstevfîasker virelüm varub Dadyan-ı mülkünden inâyet-i hakla berüce dostgah-ı intikam alınsın. Bu bâbda Simon Hanın ve sizün rây ve tedbirünüz (...) olursa mufassalan arzeyeleyesin ki ana göre tedârik görüle.

[Sayfa: 288]

566 numaralı hüküm

Simon Hana mektûb-u şerîfe ki:

Hâlâ bu cânibde şöyle istima' olundu ki siz Dadyan-ı Mülk ile barışmak üzere imişsiz. İmdi eğer bu husus vâki' ise hayf Simon Han nâmına bazı kimesneler bu sözü sizden nakl eyledüklerinde eğer biz bildüğümüz Simon Han ise ol Dadyan-ı Mülk ile barışmak ihtimali yoktur deyu i'timal işittim ki mah-i fînefsi alam Dadyan-ı Mülk' e size ettüğü hakareti devr-i âleminden berü kimesneye etmemiştir hüdâ âlimdir ki Fâşa kal'ası belki ol Dadyan-ı Mülk'e Fâşa Kal'ası için bizüm 'adavetimiz sizden artuktur demek mübâlağa değildir. Eğer siz cibiliyetinizden mezkûr olan gayret ve himâyet muktezasınca Dadyan-ı Mülk üzerine varub intikam almak caiz ise bu cânibe işaret oluna ki Erzurum ve Kars ve Çıldır askerinden istediğünüz kadar yarar ve tufeng endâz-ı asker virelüm varub sizünle yekdil ve yekcihet olub hüsn-ü ittifak ve ittihad ile Dadyan üzerine teveccüh ve azimetidüb Abbas Hanla kendülerin tamâ-i şimşir ve memleket ve vilayetini feth ve teshir eyleyüz bu bâbda rey-i sabit ve fikr-i sakıb üzerine ne nük üzerine olursa maruz ve ve mersika-i muhalif Hüseyin çavuş zîde

kadruhu ile mu'accele bu cânibe mufassal ve meşrûh yazub arz eylesin ki ana göre tedârik görüle ve Hâlâ Gori Beğlerbeğisi alınmasız üzere gerü Mustafa Paşa hazretlerine inâyet sunulub ve Hızır Paşa gerü Çıldır'da ifa' olunmuştur. Mamuldur ki sarhoşça zîdeganı idüb hüsn-ü sülûk eylesin. Müşârün-ileyh ile yek dil ve yek cihet olub tarîka-i muhabbet ve dost-u mer'-i tutulub iki gözün hüsn-ü ittifak ile re'aya ve berâya âsudehâl olunmasına say'-i himâyet eylesin. Ve Çıldır ve Tomâni' s ve Lori ve Tiflis Beğlerbeğilerine ahkâm-ı şerîfe gönderülüb min ba'd Simon Hanın ülkesine Gori ve re'ayasına dahl ve taarruz etmeyesüz deyu tenbîh ve te'kîd olunmuştur. Ol hususda mesalih olmayub da'ima düstûr-u hal ve ferağ-ı bal ile asude olasız.

[Sayfa: 289]

565 numaralı hükmün devamı olup üzeri çizilmiştir.

[Sayfa: 290]

567 numaralı hüküm

Trablüşam Beğlerbeğisi ve Reisine hüküm ki:

Trablüşam halkı taraflarından dergâh-ı mu'allama arzu hal sunulub Trablüşam Kâlası mustahfizlarının bölüğü sipâhilerinden deli Ahmed ve Muharrem bin Abdülkerim ve Yusuf ibnü' l Şerîf nâm kimesneler kendü hallerinde olunmayub dâimâ bunları ehl-i örfe gamz etmekle hilaf-ı şer'-i şerîfe akçelerin alub ve aldurub bil-cümle mezbûrların vech-i meşrûh üzere fesâd ve gamaz edenlerinde nice kimesneler celay-ı vatan eylemişlerdir deyu bildirdükleri ecilden arzulunduğu gibi ise men' olunur memnû' olmazlar ise nef-i beled olunacak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûrları ketürdüb muhkem te' kid ve tenbîh eylesin ki kendü hallerinde olub alakaları olmayan hususlara karışmayub kimesneye hilaf-ı vâki' gamz etmekten hazer edeler. ba' del tenbîh eylemeyüb vech-i meşrûh üzere iftira ve gammazları sabit ve zahir olursa ol vilayetlerin alakaları idüb nef-i beled eylesin.

568 numaralı hüküm

Sâbıkâ Karaman mal defterdarı olan Mustafa dâme ulüvvuhuya hüküm ki:

Livâ-i 'Alâiye de deryada olmağla küffâr-ı hâksârdan avk ve zabt olduğundan ma' ada ehl-i fesâd sûhte tâifesinin dahi himayesi olub umumen vilayete zarar ve

gezendiriftirmekten hali olunmayub livâ-i mezbûrun umuma zu' ema ve erbâb-ı tîmârı muhafazaya konulub cümlesinin bedelleri alınmak fermânım olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukta fermân-ı şerîfem üzere livâ-i mezbûrun alaybeği ve ze'amet ve erbâb-ı tîmârının ve çeribaşı ve çeri sürücülerinin bedellerinin alub ahz-ı hazine eylesin.

569 numaralı hüküm

Selanik ve Yenice-i Vardar kâdılarına hüküm ki:

Karaferya nâibi olan Mehmed südde-i sa'âdetime suret-i sicil gönderülüb düstur-u mükerrem müşir-i mufahham alel-ahir vezirim İbrahim Paşa edâme'llahu te'âlâ iclâlehûnun Karaferye'de olan haslârı voyvodası olan Yusuf veledi Osman bin Abdullah nâm kimesneye şer'-i şerîfe götürüb mumâ-ileyh vezirimizin kazâ-i Vardar Yenicesinde olan haslârından Yakalar nâm karyede mumâ-ileyhanın Hızır nâm voyvodası kâtl olunmuştur. Mezbûr Osmandan sual olunsun demeğin sual olundukta mezkûr Osman'ı karye-i mezbûr ahalişi olan Sefer davacı ve Timur ve karındaşı Ali ve avret ve oğlu Hasan ve Derviş subaşı ve Boğuk Yusuf ve karındaşı Hasan ve ser oğlanı ve Ahmed ve Pekmezci İsa' nın ser oğlanı ve çobanı merkum Sefer hacenin marifeti ile gece ile varub ve Buğuk biraderi olan Hasan ve avret ve oğlu ahur kapusunda durub ve Sefer hacenin ve Demür ve karındaşı Ali ve Derviş subaşı ve Boğuk Yusuf ve karındaşı Hasan ve Ahmed ve diğer Hasan'ın ter oğlanı ve çobanı içerüye girüb mezkûr Hızır voyvodayı kâtl idüb bade muktezasınca esbâb ve nukud ve etfalın çıkarub mezkûr Sefer hacenin ve Timur ve Ali evlerine alub kendüler deyu bi't-tav' ikrâr eyledüğü bildürmeğin mezkûrlar dergâh-ı mu'allam çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa çavuş zîde kadruhu mübâşeret iyle ele getirüb mukayyed ve mahbus gemi ile südde-i sa'âdetime gönderilmek emridüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu hususta evkât-ı vechile mukayyed olub sairlerine kıyas etmeyüb mu'accelen mezbûrları müşârün-ileyh çavuşum mübâşeret iyle ele getirüb mukayyed ve mahbus gemi ile südde-i sa'âdetime gönderüb bu husus müdahaleleri olanları dahi ele getürmeğin ikdam ve ihtimâm eylesin.

[Sayfa: 291]

570 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı ser Efendi

Ele götürüb mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderile

Edirne kâdısına hüküm ki:

Geyikler nâm karye halkı südde-i sa'âdetime arzu hal sunulub eşkiyadan İslam ve celladı Mehmed ve kethüdâsı Süleyman nâm kimesneler ehl-i fesâd olub Müslümanların evlerini basub esbâb ve erzağını yağma ve talan idüb ve ' avret ve oğlanlarını cebren çeküb ve gece ile yola atub buldukları at ve koyun ve sair davarların alub ve yakub çinganenin ' avret ve surnacının oğlanı tasarruf idüb ve ahorunda konak olan dolandırıcıları basdurub ve oğlan ve kız ayardub ve ahara kızlarını verdürmeyüb ve Hüseyin nâm kimesnenin hatununu kâtl-i şeni' idüb karındaşı olan Müren nâm kimesne mezbûr-u İslami gece ile karındaşı evinde bulub orağla urub ayağında mecruh etmekle arzidüb bir gece mezbûr Müren' i kâtl idüb dışarı fukaraya çektirüb mukaddemâ Osman nâm kimesnenin kul Hidayet nâm kimesneyi kâtl idüb dâimâ fesâd ve şena' atten hali olmayub bir defa mezbûr Mehmed ve Süleyman şer' e davet olundukta mezbûr Müren' ı kâtl idüb Nasuh nâm kimesnenin evinde bastuk deyu ikrâr ettükleri sicil olunduğun bildürüb şer'le haklarından gelinmek bâbında emr-i şerîfe ricâ ettükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları her kangı ise hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele götürüb dahi da' vayı hak idüb tayin-i mande eden hısımları ile beraber idüb bir defa şer'le fasıl olunmuş olmayub on beş yıl mürur etmeyen hususları hak ve udul üzere dikkat ve ihtimâmla teftiş idüb göresin. Vech-i meşrûh üzere fesâd ve şena' at ettikleri şer'le sabit ve zahir olursa âshab-ı hukukun şer'le müteveccih olan hakların hükm idüb bi kusûr alıverdikten sonra mezbûr bölük halkı ve yeniçeri ta' ifesinden ise isimleri ve resimleri ile yazub südde-i sa'âdetime arzeyelesin ki dirlikleri alınub haklarından geline. Değiller ise üzerlerine sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime irsâl eyleyesin ve ama koşub gönderdüğün âdemlere muhkem tenbîh eyleyesin ki gaflet ile yolda gaybet ettirmek ihtimali olmaya. arzve tefsil ile kendü halinde olanlara taâddiden ve celb u ahzisine ehl-i fesâdlara himâyet olunmaktan zîyâde hazer idüb hakk-ı harime tâbî' olasın.

571 numaralı hüküm

Malatya Beğine

Üzeri çizilmiş.

[Sayfa: 292]

572 numaralı hüküm**Manisa ve Bergama kâdısına hüküm ki:**

Nevahi-i Bergama kâdısı olan İbrahim fukaraya zulm ve te'addi idüb ' avarız hanelerini defterden olandan zîyâde idüb ve akçeyi dahi zîyâde olub ve koyunu olanlardan akçesiz koyun ve kuzularını alub ve kovanlarında beğendüğünü cebren alub ve sağıri olan fukaradan (...) alub ve re'ayanın kiminden dokuz ve kiminden beş latı kile buğday ve arpa alub ve dağdan kereste götürüb bir akçe vermeyüb ve tahta ve odunu re'ayaya cebren götürdüb ve köy imamları küreğe yazmağla mescid muattıl kalub bu vechile fukaraya zulm ve taâddisinin nihayeti olmadığı i'lam olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûru şer'-i şerîfeye davet idüb da' va' -i hakk idüb tayii mande edenler ile beraber idüb bir defa şer'le fasıl olmayan hususlarıda müşârün-ileyh mübâşeret iyle hak ve udul üzere teftiş ve tefahhus idüb göresin. Vech-i meşrûh üzere fukaraya te'addi ettüğü şer'le sabit olursa âshab-ı hukukun şer'le müteveccih olan hakların hükm idüb alıverdükten sonra mezbûrun zulm ve taâddiye müte' allık olan mevaddan mufassal ve meşrûh yazub südde-i sa'âdetime arzeyeleyesin. Amma hin-i teftişden tamam-ı hakk üzere olub fukaraya hayf ve ' özür olmakdan zîyâde hazer edesin.

Bir sureti: Lala Paşa'ya yazıla

573 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı ser Efendi

Şer'le hükm-ü şerîfe buyruldu.

Merzifon sâkinlerinden Eşmeyen çavuşa verilmiştir.

Fî 22 N sene isneyn

Karahisar-ı Şarki ve Koyluhisar kâdılarına hüküm ki:

Karahisâr-ı Şarkiye tâbi‘ olan zimmiler sūdde-i sa‘âdetime arzu hal sunulub arpanın somarı kırk beş akçeye iken bunların üzerine on bin beş yüz seksen yedi somarı arpayı salub cem‘ idüb bir akçe ve bir habbe vermeyüb ve arpası olmayan fukaradan buğday alub buğdayı olamayandan akçe alub akçesi dahi olmayanların evlerin basub esbâb ve erzâklarının alub ve bundân ma’ada (...) nâm karyenin fukarasına bin (...) salub (...) on ikişer akçeye iken bir akçe ve bir habbe vermeyüb tekrar on iki bin (...) ve yüz otuz iki vukiyye demür salub ve bir senede iki defa istica idüb emr idüb ve bundân ma’ada zulm ve taâddisinin nihayeti yoktur deyu arzve i’lam ettükleri ecilden mezbûrdan hukuk-u fukara şer‘le alıverilmesini emr idüb buyurdum ki dergâh-ı mu‘allam çavuşlarından kıdvetü’l-emasil ve’l-akran çavuş zîde kadruhu Vusûl buldukta mezbûru şer‘-i şerîfeye da’vet idüb ve da’vayı hakk idüb tayin-i mande eden hasamesiyle beraber idüb bir defa şer‘le fasıl olmayan da’valarında hakk ve udul üzere dikkat ve ihtimâmla teftiş idüb göresin. Vech-i meşrûh üzere mezbûr zimmilere arpa ve sair (...) salub akçeleride vermeyüb te’addi ettüğü şer‘le sabit ve zahir olursa âshab-ı hükümet şer‘le müteveccih olan Hâlârında müşârün-ileyh çavuşum marifeti ile hükm idüb bî-kusûr alıverüb ayam-ı ‘ adalet encamında bir ferde zulm ve te’addi olmak ihtimali olmaya. Ve müşârün-ileyhanın üzerine sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile ahvalinde mufassal ve meşrûh yazub sūdde-i sa‘âdetime arzyleyesin. Hakk üzere olub tezvir ve telbisten ve şuhud-u zurdan hazer idüb celb ve ahz ile zalime himâyet olub fukaraya te’addi olmakdan zîyâde ihtiyad idüb hakk-ı harime tâbi‘ olasin.

[Sayfa: 293]

574 numaralı hüküm

Diyarbakir Beğlerbeğisine ve kâdısına hüküm ki:

Diyarbakir'de ve nevahisinde bölük halkından bazı kimesneler rea'yaya ve yasakçı hilaf-ı şer‘-i şerîfe taâddiden hali olmadıklarından gayri Diyarbakirde Kurd ve Sinan nâm kimesneler yasakçı nâmına gezüb zahire getüren rea'yadan yük başına üçer dörder akçe alub ve koyun başına ikişer akçe alub fukaraya envâ‘i taâddiden hali olmadıkları i’lam olundu. İmdi ol cânibde yasakçı hidmetinde ref’ olunduğundan maâda cümle bölük halkı ve yeniçeri kullarım nice sefere emr olunmağla fermân-ı şerîfeme inşallah cümlesi gelüb sefere gitmişlerdir. Ol cânibde bölük halkı ve yeniçeri

kalmamıştır. Eğer siz bölük halkı ve yeniçerisiyüz ve bir kimesne var ise isimleri ve resimleri ile arz olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub anun gibi bölük halkından ve yeniçeri tâ'ifesinden ol cânibde henüz kimesne kalmış ise bir emr ile istidâme kaldık. Şöyle ki memnû'olmayub rea'yaya zulm ve te'addi ederlerse isim ve resimleri ile yazub Âsitâne-i sa'asetime arzeyleyesiz ki dirlikleri kıta' oluna ve ol câniblerde yasakçılık hidmette ref' olunmuştur ve südde-i sa'âdetimde yeniçerilerim ağasının kaimmakama mektûb vermiştir. Mûcebince amel idüb min ba'd hilafına cevaz göstermeyesin.

575 numaralı hüküm

Kıbrıs Beğlerbeğisine ve Magosa kâdısına hüküm ki:

Magosa Sancağında vâki' olan nevahinin kâdıları fukaranın haraçları cem' olundukta on beş akçelerin alub niçe atlu ile karye be karye gezüb müft ve meccanen yem ve yemekleri ve arpa ve saman ve kuzularıda aldıklarından ma'ada bir bir karyeden on beş yirmişer altun alub fukaraya bu vechile zulm ve te'addi ettükleri i'lam olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta anun gibi zulm ve te'addi ettikleri rea' ya ile beraber idüb bir defa şer'le vasıl olunmayan hususlarıda hak üzere teftiş idüb göresin ki vech-i meşrûh üzere rea'yaya te'addi idüb akçeleri aldıkları şer'le sabit olursa âshab-ı hukukun şer'le teveccüh olan hakları hükm idüb alıverdikten sonra üzerlerine zulm ve taâddiden sabit olan mevadın suret-i sicilleri ile yazub südde-i sa'âdetime arzeyleyesin. Celb u ahzı ile fukaraya zulm ve te'addi ettikleri himâyet etmekten hazer idüb hakk-ı sariha tâbi olasin.

[Sayfa: 294]

576 numaralı hüküm

Yevmü'l Erba

Fî 17 N sene isneyn ve elf

Bâ hattı hazret efendi

Rakka Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ hıfz ve hırasette memlekete müteallik bazı mühimmat zuhûr ederse Beğlerbeğiliğine tâbi olan umera-i nâmdar ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve asakir-i ekrad ve bazı tûfeng-i endâz ile olagelenden adet ve kanun üzere münâsib mahalde dernek ve cemiyet eylemek emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta evkât-ı mukayyed olan vilayet-i mezbûrenin hıfz ve hırasetine ve rea' ya ve berâyanın zabt ve siyanetinde ve sair uğûr-u Hümâyûnuma müteallik cumhur-u umurdan bezl-i makdûr edesin ve eğer dernek etmek icab ederse mühimmat-ı vâki' olursa fermân-ı celilül makrunum mecebince Beğlerbeğiliğe tâbi' olan ümera ve Alaybeğiler ve zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve çeribaşlar ve sair Arab ve ekrad ile ve bazı kılâ' neferatı ile bir münâsib mahalde olageldüğü üzere dernek ve cemiyet eyleyesin.

577 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hazret Efendi

Rakka Beğlerbeğiliğinde vâki' olan ümera-il akran ve ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Türkman kethüdâlarına hüküm ki:

Hâliyâ ol taraflarda olan urban eşkiyasının defi' mazarrat ve fesâdları için üzerlerine varılmak lâzım geldikte siz dahi cümle aşiret ağaları ile ve sair zavayif ve aşayirinüz ile Rakka Beğlerbeğisinin yanına varub vech-i münâsib gördüğü üzere hidmette ve yoldaşlıkta bulunmanız emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta her birünüz bi'z-zât mukayyed olub anun gibi bir cemiyet ve dernek lazum gelüb eşkiyayı arabin mazarrat ve fesâdları defi' için Rakka Beğlerbeğisi tarafından size haber gelüb davet olunduğundan aslâ te'hîr ve terâhî etmeyüb aşayirinüz ile kadimden olageldüğü alet ve kanun üzere müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla müşârün-ileyhimanın yanına varub vech-i münâsib gördüğü üzere hidmette ve yoldaşlıkta bulunub uğûr-u Hümâyûnumda envâ'-ı yüz aklıkları tahsilinde bezl-i makdûr vesa'y meşkur zuhûra getüresin.

578 numaralı hüküm

Manyas kâdısına hüküm ki:

Naibin Ahmed südde-i sa'âdetime suret-i sicil gönderüb okçular cemaatinden Bali bin Hüseyün nâm kimesne Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Abdülkerim

çavuşun âdemlerinden Kebvas Abdi bıçakla urub mecruh eyledüğü bi't-tav'-i ikrâr idüb üzerine sicil olunduğu arz eyledüğü ecilden mezbûr Bali mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime getirülmesin emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûr Bali'yi hüsn-ü tedbir tedârikle ele götürüb dahi mukayyed ve mahbus çavuş mezbûra teslim idüb suret-i sicil ile süde-i sa'âdetime getüresin ki küreğe verilüb hakkından geline.

[Sayfa: 295]

579 numaralı hüküm

Trablusşam Beğlerbeğisi ve kādısına ve defterdarlarına Hema kādısına hüküm ki:

Bundân akdem (...) Sancağbeği olub fevt olan Oruç oğlu Mahmud'un oğulları olub Selimiye Beği olan Hasan dâme izzûhu Trablusşam Beği ve defter kethüdâsı Ahmet ve dergâh-ı mu' allam çavuşlarından Hüseyin Çavuşa ve sair varisleri dergâh-ı mu'allama arzu hal sunub müteveffa-i mezkûr için şikayet olmağın deyu Trablusşam defterdarı Mehmed mücerred celb u ahz için kendü cânibden Baki çavuşa olan Perviz çavuşu ve Şam Yeniçerileri bölükbaşısı Toy Ahmed nâm kimesneyi evi üzerine gönderüb otuz kırk nefer levendat ile hilaf-ı şer'-i şerîf evin basdurub iki üç bin altunlıkerzâklağıda yağma idüb mal-ı miri (...) bir vechile alakalı yoğiken bundân zîyâde zulm ve hayf eyledüklerin bildirmeğın **buyurdum ki:**

Vardukta husemayı beraber ve hakk üzere teftiş idüb göresüz. Arz eyledükleri üzere bunların babaları rızkında hilaf-ı şer'-i şerîfe malları alub zulm ve te'addi eylemişler ise bade's sübut hükm idüb bi kusûr alıverüb anun gibi zimmetinde mal-ı miri vardır deyu dahl olunursa maliye tarafından verilen ikrâr-ı hakk mûcebince amel eyleyesin. Anun gibi mal-ı miriye alakası yoğiken Mahmud kendüsü için etmiş ise şer'le müteveccih olan dahl bî-kusûr hükm idüb alıveresin.

580 numaralı hüküm

Üzeri çizilmiş.

[Sayfa: 296]

581 numaralı hüküm

Şikayeçilerden birine verilmiştir.

Fî 13 Z sene isneyn ve elf

Kayseriyye Beğine ve livâ-i mezbûrda vâki‘ olan kâdırlara hüküm ki:

Bundân akdem Ağırnas sancağında olub mütevaffa Hacı Paşanın Meri oğlu olan Mustafa'nın ehl-i fesâd olub her müheyyen sancak verilen sancağına varub gelürken yollarda rast geldüğü bezirganlar ve sair ebnâ-i sebîl kâtl ve emvâl ve erzâkların gâret idüb yanında iki yüz mikdarı muhalefî harab ve ehl-i fesâd olursa köyler ve kasabalar basub Müslümanların ehl-i ıyalleri çeküb bi'l-fi‘il Kayseriyye'de dedesi vakfı olan Tomarzan nâm karye sâkin olub ol diyarı harâb ve yebâb idüb bu mikdar eşkıya olmağla Beğlerbeğiler ele getürmekte aciz kalub bunun emnanı fesâd ve şenâ'atten nihayet olmaduğu ilâm olunmağın müşârün-ileyh ele getürölüb hakk-ı fukara bî-kusûr alıverimesini emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûru hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele getürüb dahi dava-i hak idüb tayin-i madde eden husemaları muvacebesinde kendünün ve âdemlerinin bir defa şerle fasl olunmayub üzerinden on beş yıl murur etmeyen hususlarını dikkat ve ihtimâm ile hakk üzere teftiş ve tefahhus idüb bad'es subut âshab-ı hukuk şer'le müteveccih olan haklarına hüküm idüb bî-kusûr alıverdikten sonra kendünün ve âdemlerinin üzerlerine sabit olan fesâd ve şenâ'ati sicil ettirdükden sonra aslâ mecal vermeyüb müktezâ-yı şerle kuvvetin üzere bir vechile haklarından gelesin ki sair ehl-i fesâd mucib-i ibret vâki‘ ola. Ve bu hususu bize münha olduğunu mufassal yazub südde-i sâ' adetime arzeyleyesin ve suret-i sicillerini gönderesin.

Bir sureti: Dulkadiyye Beğlerbeğisi kâ'im-i makamına ve vilayet-i mezbûrda olan kâdırlara

[297. Sayfa]

582 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı pir Efendi

Vech-i meşrûh üzerine

Edirne kâdısına hüküm ki:

Sefer-i nusret-i asarımda olan kullarım mevacibi için mezid-i avatıf-ı aliyei hüsrevanemden Mısır hazinesine ihraç olunub sol ulufecilerim ağası olan kıdvet' ül amacid vel ikram Ahmed dâme' mecdühûya teslîm olunub arabalar ile serdâr-ı zafer şıkarıma irsâl olunmuştur. Buyurdum ki hükmü şerîfemle Vusûl buldukta anun gibi arabalar semen-i matık olub veyahud davarları zebun olursa güçlü ve kuvvetlü ve besülü yarar bârgirler ve müstahkem arabalar tedârik idüb vesair levazım ve mühimmatını görüb berüye isti'cal irsâl eylemeğe sa'y ve ihtimâm eyleyesin. Husus-u mezbûr ehemmi umurdandır ihmâl ve müsahele ve avk u te'hîrden zîyâde hazer eyleyesin. Zikr olunan hazineye aid ser madenmukaddem ser hirar zafer-i şîâ'rıma Vusûl olması ehemmi mühimmattandır. Ana göre mukayyed olub bSafevî ve bir saat avk u te'hîr ettirmeye.

Bir sureti: Filibe kâdısına

Bir sureti: Sofya kâdısına

Bir sureti: Südde-i sa'âdetimden Belgrad'a varınca yol üzerinde olan kâdılara yazıla **buyurdum ki** zikr olunan hazine her kangınızın taht-ı kazâsına dahil olursa deyu tasarruf ile yazıla.

583 numaralı hüküm

Sol ulufeciler ağası olan Ahmed Ağa'ya hüküm ki:

Hâlâ seninle irsâl olunan hazine-i amire ile gider gibi Nemçe seferine mâmur olanlardan yollarda rast geldiğün eğer sancağını ve eğer dergâh-ı muallâm(...)eri ve çavuşları ve kapum kulları vesair zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr ve gayridir veya cümle sefer-i mezbûra mâmur olanlar her kimler ise südde-i sa'âdetimden emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda evkât vechile bubâbda bir ferde te'alül ve bahane ettirmeyüb yollarda ve menazil ve merahilde çadır ile oturub isti'calüzere gitmeyenlerin çadırlarının başlarına tutub cümlesin sefere sürüb inâd ve muhalif edenleri isimleri ve resimleri ile yazub arzeyeleyesin ki dirlikleri ahire verilüb kendülerinin haklarından geline.

[Sayfa: 298]

584 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı hazret efendi

Kırım Hâna nâme-i hümayun yazıla ki:

(...) kazâsına nâm karye sâkinlerinden olup (...) beğlerinden Tatarşah dergâh-ı mu'allama arzu hal sunulub mâ-takaddümden bazı akrabaları karye-i mezbûreden kendüler ile sâkin olup miriye ayid olan hukuk ve rusumlarını bittamam verdikten sonra itâ'at-i hayr. Bunlardan gayri dahl ede. Kalmamışlar ise yine karye-i mezbûreden sâkin olan (...) beğlerinden bazusunun zikr olunan akrabalarına olagelene muhalif dahl idüb hayli davarlarını alup zulm ve te'âddiden hâli olmadıkların bildürüb ol bâbda fermân-ı Hümayûnum taleb etmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda kadimden ne vechile olagelmişse olageldiği üzere miriye müteveccih olan kanun ve rusumlarını salma virdüklerinden sonra müşârün-ileyhinanın akrabasına olagelen gayret ve kanuna muhalif hariçden bir ferde dahl ve tevcih ettirmeyesin ve şimdiye değin şer'le ve kanunla kadimden olagelene muhalif olan nesneleri derhal hükm idüb ba' de's subud salma alıveresin.

585 numaralı hüküm

Şam Beğlerbeğisine ve kâdısına ve defterdarına hüküm ki:

Şamda vâki' olan câmi'sini İne Beğ harem-i şerife harebe-i müşrik olup mermerleri tahta bulunursa ta'mîre muhtaç olup ve vakıfın müşahedesi olmağla tahmin olunduğu üzere miriden iki bin seksen filori ile ta'mîr olunmak için maliye tarafından emr-i şerife verilmeğin **buyurdum ki:**

Maliye tarafından vverilem emr-i şerife mûcebince zikr olunan câmi' -i şerîf haremının ta'mîre muhtaç olan yerlerini ta'mîr ve termîmi idüb maliye tarafından verilen emr-i şerîfin hilafına cevaz getürmeyesin.

[Sayfa: 299]

586 numaralı hüküm

Mekke-i mükerreme kâdısına hüküm ki:

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Şam Beğlerbeğisi dâme ikbâlûhu ve akza-ı kuzzatül müslimin Şam kâdısını damet-fazluhu dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb Şam-ı

şârki sâkinlerinden Darende-i fermân-ı Hümâyûn kâtibzâde hâce Ebu'l-Esâd için imam muharrirleri Kuds-u sırrahunun hüccac evladından olub ticaret tarîki ile Şam'dan kayde-i şerîfe gelüb gidüb evvel emakin-i mütebarede nice mal ve meta' olmağın Ganber nâm Abd-i memlûkünü işgali üzerine koyub ve Mısırlulardan Hatip oğlu Mansur nâm âdemin mükaddeman vekil idüb bazı meta ile diyarına göndermekle Hâlâ hâce-i mezbûr isneyn ve elf tarihinde Mekke-i Münevvereden avdeteyledikten sonra mezbûr Mensur vekâletten mazul olmuş iken hile ve hud'aya zahib olub hevâce-i mezbûrun gaybet-i hısm yoğken metruke-i hücceti senin huzurunda ibraz idüb Abd-i mezbûr yedinde olan mal ve metâ' vekil-i hüccacıdır deyu kıyâs ile kalb ve kesr-i mal ve metâ' ını çeküb hâin mezbûre teslîm mezkûr hevâcenin mal ve işgaline külli hasârat ve telef eriştürüb zulm ve hayf eylemiştir. Kabz ettirdiği mal ve metâ' eda eylemek için kayd u bend eyleye. Şam-ı şerîfe gönderilmek ricâsına arzeyledükleri ecilden mezbûr-u mensurun zımmetinde şer'le sabit ve zahir olan mal tahsis ve sahibine teslîm olunmak fermânım olunmağın bu bâbda Mekke-i Mükerreme şerîfine nâme-i Hümâyûnum irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukta mezbûr mensuru meclis-i şer' e ihzâr ve hevâce-i mezbûr ile murâfaa idüb kabz ettiğü maldan zımmetinde ne mikdar mal ve metâ' sabit-i zahir olur ise hükm idüb bi kusûr alıverüb zımmetinde bir akçe ve bir habbe sâkin baki kodurmayasın(...) zımmetinde zuhûr eden hakkını kudretim yoktur deyu te' allül ve bahane eder ise emlak ve erzağını fûruht ettürüb şer'le hevâce-i mezbûre müteveccih olan hakkını bi kusûr tahsis ittüresin.

[Sayfa: 300]

587 numaralı hüküm

Beyşehir kâdısına hüküm ki:

Üzeri çizilmiş

588 numaralı hüküm

Kıbrıs Beğlerbeğisine hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allama arzu hal sunulub sâbıkâ Kıbrıs çavuşlar kethüdâsı kılınıcı kendü halinde olmayub ulufesi olmayan hususlara karışıp fesâd ve ifsaddan hali olmamağı re'âyâ ve berâyâ-ı mezbûrdan rencide ve remidedir. Cezire-i mezbûre sefer

olunmasın lâzımdır deyu i'lam olunmağın arzulunduğu gibi ise nefer olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta göresin fi'l vâkî' mezbûr kılınıcı kendü halinde olmayub vech-i meşrûh üzere re'âya ve berâyaya zararı vâkî' ise ulufesin kat' idüb cezire-i mezbûre sefer idüb Cezayir-i garbe eyleyesin.

589 numaralı hüküm

Rum Beğlerbeğisine hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allama arzu hal sunulub Faruk oğlu kâtib İbrahim nâm kimesne kendü halinde olmayub Divân kâtibi ve tîmâr defterdarlarına varub re'âya ve berâyaya ve sipâhileri hilaf-ı vâkî' gammaz etmekle hilaf-ı şer'-i şerîfe akçelerin aldırub re'aya-ı mezbûrdan mütekahhirlerdir deyu olmağın men' olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûru getürdüb muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin ki min ba'd ulufesi olunmayan umura karışmayub kendü halinde olan ba'de't-tenbîh ü mütenebbih olmayub re'âya vech-i meşrûh üzere mezbûrdan şikavet ederlerse şer'le muhkem tedib eyleyesin.

590 numaralı hüküm

Kavak kâdısına hüküm ki:

Südde-i sâ'adetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûre tâbi Batak nâm karyeden Kara Ahmed nâm kimesne kendü halinde olmayub şakî olub re'âya berâyayı ehl-i örfe gammaz etmekle hilaf-ı şer'-i şerîfe akçelerin aldırub ve fesâd peyda idüb telbis arzverdöğü zahir olmuştur deyu bildirdüğün ecilden şer'le hakkından gelmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta mezbûru ihzar idüb hâkk üzere bazı kimesnelerden teftiş ve tefahhus idüb fi'l vâkî' arzulunduğu üzere tezvîr ve telbisi zahir olursa mukayyed ve mahbus Âsitâne-i sa'adetime gönderesin ki küreğe konula.

[Sayfa: 301]

591 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı ser efendi

Emr-i sabık mûcebince şer‘le hakkıdan gelinmek buyruldu.

Karahisâr-ı şarki’ Beğine ve Satılmış ve Milas kâdılarına hüküm ki:

Sen ki Satılmış kâdısı südde-i sâ’ adetime mektûb gönderüb Karahisâr-ı şarki’ sancağında üç bin akçe tîmârı olan Kor Ali demekle maruf kimesne eşkiyadan olub ehl-i örf tâifesine fukaraya gammaz idüb emvâl ve erzâkların aldurub nice Müslümanları rencide idüb zulm ve taâddiden hali değildir deyu Karahisâr-ı şarki’ Sancağbeği ve Bayramlı nası arzettüklerinden tîmârı alınub ahara verilüb mezbûrun hakkında geline deyu hatt-ı Hümâyûnumla fermân-ı ‘âlî-şânımsâdır olmağla mezbûr Ali ele getirülüb habs olundukda hısımlarından Süleyman ve Ali ve Sinan ve Ömer ve Rıdvan vesairleri meclis-i şer‘le gelüb mezbûrun yoldaşlarından Danabaş demekle maruf kimesne ve Kôr Davud ve âdemleri o Türk üzerine gelüb bazımızı muhkem darb ve bazumuzu şartlayub şöyle ki varub mezkûr kôr Aliden şekavet ederseniz vilayette durmanız deyu cevap idüb Bayramlı kâdısı kendü minvallerine tâbi olunmağla mezbûrları hapisden ıtlak idüb fukaraya zîyâde te’addi olunduğu arz olunmuşsa **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları hüsn-ü tedârikle ele getirüb gaybet ederlerse şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurub getirüb daha da’va-ı hakk eden husemasıyla beraber idüb bir defa şer‘le fasl etmeyen davalarında hakk üzere teftiş idüb göresin. Arz olduğu üzere mezbûrunfesâd ve şenâ’ati şer‘le sabit ve zahir olursa âshab-ı hukukun şer‘le müteveccih olan hakların hükm idüb alıverdikten sonra emr-i sabık mûcebince mezbûrun şer‘le hakkından gelesin ki ehl-i fesâd mucib-i gayret vâkı’ ola. Amma hin-i teftişte hakk üzere olub celb ü ihdas ile ehl-i fesâd himâyet olunmaktan zîyâde hazer idüb hakk-ı sariha tâbi olasın.

592 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Nu‘man efendi

Rodoscuk'tan Eflak'a ve Filipe'ye varınca yol üzerinde vâkı’ olan kâdılara hüküm ki:

Nefs-i Rodoscukda vâkı’ Rüstem Paşa imâret evkâf mütevellisi südde-i sâ’adetime mektûb gönderüb imâret-i mezbûre mühimmatı için vukuf akçe ile her sene imâretin kazâyı gezülüb iki bin mikdarı koyun alunub imâret-i mezbûreye gelürken menazilde ve merahilde ve Kuzçağır’da emin olan çavuş ve dergâh-ı

mu'allama gelüb dahi koyunları sürücüleri imâret için alınan koyunları dahi mücerred celb ü ahz idüb asitâne-i sa'âdete alub getürür deyu rencide idüb imâret-i mezbûreye ve kazâyâ müzeyeka verüb te'addi eyledüklerin arzeyledüğü ecilden ola geldüğü üzere amel olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta evvelden olageldüğü üzere imâret-i mezbûre için alınan koyunlarına menazil ve merahilde ve Kuzçağız emini vesair südde-i sa'âdetime gelüb celeb koyunları sürücüleri ve gayri aslâ ol vechile dahl-u taarruz eştirmeyesin. Amma bu bahane ile kadimden zıkr olunan ' imârete olagelenden zîyâde noksan verilmekten zîyâde hazer edesin.

[Sayfa: 302]

593 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı ser efendi

Kayd u bend ile Âsitâneye gönderile. Arz mûcebince buyrulmuştur.

Karahisar-ı Şarki Beğine Satılmış ve Milas kâdılarına hüküm ki:

Sen ki Milas kâdisısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Ulubeğ kazâsına tâbi Hisarcık nâm karye sâkinlerinden Kôr Ali demekle maruf şakînin tîmârı alınıb ahara tevcih olunub kendüsü yine fesâd ve şika' atten hali olmayub Bayramlı kazâsında vâki' olan ümena ve amalin vesair ehl-i örf tâ'ifesinin yanlarından hali olmayub Müslümanları gamz idüb bazılarının evlerin basub ve bazıların emvâl ve erzâkda aldırub ve ' avret ve oğlanlarıda çektürüb itâ' at-i şer' etmeyüb ve nice fukaranın celay-ı vatan etmelerine sebep olub vesair fukara dahi bunun zulm ve taâddisinden terk-i diyar etmek üzere olub Müslümanların te'addisinin nihayeti yoktur deyu arzetmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûru hüsn-ü tedârikle ele getürüb dahi mukayyed ve mahbus yarar âdemler südde-i sâ' adetime getürürsün. Amma böyle koşub getürttüğün âdemlere muhkem ternbih eyleyesin ki ahz u celb veya ihmâl ve müsahele sebebi ile yolda gaybet ettirmekten zîyâde hazer edesin.

594 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Nu'man Çelebi

Kâlâcık kâdisına hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allama arzu hal sunulub kazâ-i mezbûrdan bazı kazâ karyelerde ayak cabisi olan Memi ve oğulları ehl-i fesâd olub ve ehl-i fesâd ve eşkiyaya yatak olub re‘âya ve berâyânın atların ve katırların ve sığırların sirka etmekten hâli olmayub ve ehl-i ıyâlde nâmahremden sâkinmayub nâmahremleri üzerlerine götürüb ve sipâhi oğlanı nâmında olan Ahmed nâm ehl-i fesâdlarıyla re‘âya ve berâyâyâ salgınluk idüb ve yollar ve sebiller kesüb ve mezbûr Memi kallâb olan Çingeneler ile kalabalık idüb cebren re‘âya ve berâyânın ehl-i ıyâlde alub ahare verüb bi’l-cümle vech-i meşrûh üzere fesâd ve te‘addileri hadden berüdü deyu i‘lam olunmağın şer‘le teftiş olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Hükm-ü şerîfemle dergâh-ı mu‘allam çavuşlarından Derviş çavuş vardukta mezbûrları şer‘-i şerîfeye ihzar idüb dahi tayin-i mal idüb da’vayı hakk edenlerin bir defa şer‘le fasıl olmayub on beş yıl mürur etmeyen hususların şer‘le teftiş ve tefahhus idüb üzerlerine sabit olan hukuk-u ba‘de’s subud hükm idüb âshabına alıverdikden sonra ehl-i fesâddan sipâhi ve yeniçeri olanları isimleri ve resimleri ile yazub arzeyeleyesin. Olmayanların haklarında şer‘le lâzım geleni icra idüb ehl-i fesâda aslâ ruhsat vermeyesin.

595 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Süleyman Çelebi

Burusa kâdısına hüküm ki:

Dergâh-ı mu‘allama arzu hal sunulub mahrûse-i Burusa ivra-i hakk olan ehl-i fesâdları ele vermek için şartlanub zîyâde ihtimâm olunmağın niçe ehl-i fesâd karyelerden firâr idüb mahrûse-i Burusa muhallefâtına girüb leyl-i nehar şehirde ve taşrasında kâtl-i nüfus ve gâret emvâl etmekten hali değillerdir deyu bu makuleler teftiş olunmak bâbında hükm-ü hümayunum ricâ olunmağın şer‘le teftiş olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Etraftan gelüb muhellefattan olmayub ehl-i fesâdları suret-i sicilleri ile mukayyed ve mahbus südde-i sa‘âdetime getirdesin ki küreğe konula. Husus-umezbûr ehemmi umurdansır. Bu bâbda hüsn-ü ihtimâm eyleyüb ehl-i fesâdları alel tevali küreğe konulmakdan hali olmayasun. Lâzım geleni icra eyleyesin.

[Sayfa: 303]

596 numaralı hüküm

Selanik kâdısı Mevlana Abdürrahim zîde fazluhûya ve Hâlâ Karatut kâdısı olan Caferzade Mevlana Ahmed zîde fazluhûya ve südde-i sa'âdetimde sol ulufecilerim ağası Ahmed dâme mecdühûya hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Mustafa çavuş ba'zı hitam ile Selanik'e gönderildi. Selanik çarşusunda râiç olan akçeye kalb ve mağşuş müşahede etmekle ehl-i vukuftan bu akçe ne makule darbhaneden kat' olunur deyu sual eyledükte Üsküb ve Karadağ darbhanelerinde kat' olunur deyu haber vermekle mezkûr Mustafa çavuş zikr olunan akçeden numune için bir mikdarın südde-i sa'âdetime götürüb ve senki Selanik kâdisısın bu diyarda sikke ahvali muhtell ve müşevvez olmuştur deyu arzve 'ilâm eyledüğün ecilden zikr olunan akçe Divân-ı Hümâyûnumda tablonub kalb ve mağşuş olduğu zâhir olmağın Karatut kâdısı olub müfettiş-i emvâl olan Kınalızade Mevlana Hüseyin hatt-ı Hümâyûnumla 'azl olunub Karadağ kazâsı caferzade müşârün-ileyh Mehmed'e inâyet olunduktan sonra Karatut darbhaneşi ale'l gafle basulub mevcud bulunan akçe mühürlenüb südde-i sa'âdetime gönderilmek ve kalb ve mağşuş akçe kat' edenler ele getirülüb haklarından gelmek için müşârün-ileyh Câferzade ve İştib kâdısı na'metallahuya hitaben emr-i şerîfe yazulub dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Şaban çavuş ve âsitâne-i sa'âdetim süvarilerinden Hasan kapucu ile irsâl olmuş idi. Müşârün-ileyhima çavuş ve kapucu evvela İşrib kâdısı olan müşârün-ileyh Na'metullahuya mülaki olduklarında mezbûr Na'metullah Kınalızade ve darbhane halkı ile yek dil ve yek cihet olmağla kınalızade ve darbhane ahalisine hafiyeten mektûb yazub darbhaneye basulmak için âsitâne-i sa'âdetten çavuş ve kapucu gelmiştir. Min ba'd çavuş ve kapucuya avk ve te'hîr ede. **Buyurdum ki:**

Biz varumuzdan (...) darphaneyi silüb süpürüb kalb ve mağşuş akçeden nâm ve nişân bulmayasuz deyu sipâriş idüb yazduğu mektûbu [] nâm âdemiyle gönderdükte mumâ-ileyh Kınalızade mektûbu okuduktan sonra ale'l gufur darbhane de olan beş altı yük mikdarı kalb akçeye eğer makine nakl ettürüb sahib-i ayarları ve isimleri min ba'd mezbûr Na'metullahu yolda her kangınız çavuş ve kapucu ile giderken bir köye uğrayub yol yakaladuk deyu sabaha değin aşağı yukarı bunları gezdürüb (...) kübrada darbhaneye alub varub mezbûr na' metallah kınalızadenin emrine girüb bunlar varuncaya değin mezkûrlar darbhane silüb süpürüb kalb ve mağşuş akçeyi saklayub ve

darbhane halkı himaye firâr etmekle darbhanede nesne bulunmayub ancak mezbûr Şaban çavuşun Hüseyin nâm hizmetkarı darbhane içinde Kamuran demekle ma'ruf (...) hanesinde(...) içinde iki yüz elli dersim mikdarı meskuk ve gayr-i meskuk akçe bulub ol vechile kalb ve kem-ayâr olduğundan ma' ada bir dersim kumaştan sekiz akçe kat' olunmak fermân olunmuşken on iki on üç alub akçe bir dirhem aynı ile keselenüb ve mühürlenüb âsitâne-i sa'âdetime irsâl olunduğu müşarinileyh Caferzade arz idüb vech-i meşrûh üzere suret-i sicil gönderdükten ma' ada bir hüccetinde dahi darbhane basulub sahib-i ayar olan Rıdvân pirinci işçileri ile gezüb olunub habs olunmuş iken kınalızade ve Nimetallahu (...) olanları bize irsâl eylenüz kefilleri alub itlâk edelum ve her kaçan taleb olunursa ihzar edelum demekle teslîm olunub.

[Sayfa: 304]

596 numaralı hükmün devamı

Zaman nazarında miriye üç yük akçe mikdarı zararları olmuştur. Eğer şimdiden sonra dahi bu diyardan kâdı ve müfettiş olursa mal-ı miriye gele. Gadr olmak mukarrerdir deyu vech-i meşrûh üzere beş yük akçeye tağşışleri kendüye verilüb zîyâde zuhûr idüb mal-ı miri için tahsis olunmak ricâsına arzve i'lam eyledüğünden gayri Köstendib Sancağbeği Mustafa dâme izzûhu dahi südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb livâ'-ı Köstendib' te bazı kuttâ' üt-tarîk haramiler ele götürülüb ahvalleri görüldüğü şer'le üzerlerine sabit ve sicil olunduktan sonra mezbûr haramilerin bazıları bir fesâd ve şenâ'ate mübaşere ettüğümüzden mezbûr Kasım çavuşun alaka ve tahrike ile ederiz deyu mukarrer ve mu'teref olub ve zikr olunan şakîler ele getürdüğü gibi mezbûr Kasım çavuş havfindan firâr idüb Belgrad'a var idüb ve ahâlî-i vilayete gelüb mezbûr Kasım çavuş için haddizatında hırsuz şeriki ve kuttâ'üt-tarîk yatağıdır deyu elegetürülüb hakkından gelinmesi lâzımdır deyu haber verdüklerin i'lam idüb ve müşarinileyhima Şaban çavuş ve Hasan kapucu ile Caferzadenin der kese idüb mühürleyüb südde-i sa'âdetime irsâl eyledükleri akçe Divân-ı Hümâyûnumda görüldükte kalb ve mağşuş olduğundan maâda dirhem gümüşten sekiz akçe kesilmek emrim olmuşken fermân-ı Hümâyûnuma mugâyir on iki on üç derhem üzerine kat' olunmuş olmağın cümle ahvalleri tekzib üzere pâye-i serîr-i sa'âdet-i mesireme arz olunduktan mezkûr nimetallahu hile ve hıyanet eyleyüb emr-i şerîfemin icrasına te'kîd gösterib Kınalızadenin havâsına tâbi olduğu için 'azl ve Kasım çavuş dahi

nezaretinden ref' olunub nezaret gerü Hüseyin çavuşa inâyet olunmuştur. İmdi senki husus-u ehemî mühimmat saltanattandan iken mezkûrlar kalb akçeler kestürüb sikke hususun ihlal ve Halil bey' ve şırası darağına verdükleri ecilden Kınalızade ve nimetallah ve Kasım teftiş olunmaların emr idüb buyurdum ki hükm-ü şürütumla mezkûrun Şaban çavuş ve kapucu Hüseyin Vusûl buldukta bafevî ve bir saat te'hîr ve terâhî etmeyüb evvela zıkr olunan sahib-i ayarları ve işçileri Kınalızade'ye vekillerine buldurub getürdükten sonra ol vilayetin eşraf ve 'ayan ve bâzirganların vesair ehl-i vukufta cem' idüb bilfi'l ol câniblerde zai ve harâb e olan akçeden numune ve çaşni için erbâb sevkinden üçer dörder akçe alub Müslümanlar huzurunda tablayub ve vezin idüb mağşuş ve kalb ise zıkr olunan akçe ile südde-i sa'âdetimden gönderilen akçe kangı müfettişin zamanında ve kimin marifeti ile kesilmiştir dikkat ve ihtimâm ile hakk üzere teftiş ve tefahhus ettükten sonra bu akçeler vesair ol cânibler ra'ic olan kalb ve mağşuş akçe sahih darbhanelerde kesilmiş ise bu makule kalb akçe kestürüb sikke-i Hümâyûnum hususuna ihtilal veren sahib-i ayarları ve işçileri ba'de's subud muhkem habs idüb ala'l esâmi yazub arzeyeleyesüzki ol cânibde siyaset olunmak için mezkûr emr-i Hümâyûnum gönderile ve zıkr olunan kalb akçe sahih Kınalızade'nin ma'arifeti ile kesilmiş ise ve kazıyye-i ne'metellâh dahi Kınalızade'nin havadarı olub vech-i meşrûh üzere hıyanet eylemiş ise Kasım çavuş dahi hırsuz ve haramî şeriki ve yatağı ise bunların dahi haklarında a'yan-ı vilayet ne vechile şöhrat ederlerse ve (...) üzere arzeyeleyesin ki atların dahi haraları verile.

[Sayfa: 305]

596 numaralı hükmün devamı

Darbhaneye Emini olan Seyfi'yi müfettiş-i mezbûr himâyeten yanına alub istikametine şehadet idüb sonra kalabalıkları zuhûr etmekle firâr eyledükleride kefillerine buldurmak için kabail-i şer'-i den âdem taleb eyledüklerinde Kınalızade çavuşa ve kapucuya ne bahane şetm idüb döğmek kasd eyleyüb ve elinizde olan emr-i şerîfem Âsitâne-i sa'adetten gelmiş emr-i şerîfe değildir. Tezvirde deyu nice (...) eyledüğü sicil olunub ve bir sureti sicilinde dahi Köstendib mukatası nazırı olan Hüseyin çavuşa bu kalb akçeye kat' eden kimlerdir deyu sual eyledükte darbhaneye halkıdır Hâlâ cümlesi gaybet eylemişlerdir. Kalb akçe kat' olunduğuna benim rızam yoktur ve darbhaneye benim elimde değildir. Kınalızade elinedir. Hatta darbhaneye

mukata yere dahi basub ellerinde kalb akçe ve çaşni bulmuş idim. Alan dahi hafızamdadır Âsitâne-i sa'âdete göndermek istirdam ve kat' eyleyenleri habs eylemiş iken müfettiş-i mezbûr âdem gönderüb itlaf ettürüb ve bu husus ifşa eyledüğüm için nezareti üzerimden kaldırıp Kasım çavuş nâm kimesneye arzeyledü deyu cevap verüb bulduğu çaşından sikkeli ve sikkersiz bir mikdar akçe (...) teslim idüb kalb ve mağşuş olmağın ol dahi keselenüb ve mühürlenüb Âsitâne-i sa'âdetime irsâl olunduğun sicil idüb ve nazar-ı mezbûr Hüseyin çavuş dahi südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Karaton nazarına yedi yük akçe zîyâde idüb ve on dört yük akçe peşin vermekle tevcih olunub Karaton'ya dahl olduğumda madenleri terkide bulub kendü malından bir çok yük akçe harç etmekle dört kuyu açılıb günden güne terki üzere iken müfettiş olan mezbûr Hüseyin muvafakat etmeyüb hilaf-ı vâki' nice mevad arzidüb isnad idüb nezarete bir yük akçe zîyâde ve dört yük akçe peşin vermek üzere mezbûr Kasım çavuşa arzidüb peşinen ve kefilen verdükten sonra zabt ettürmek fermân olunmuşken hilaf-ı emr nefsi Karadon'ya zabt ettürüb ve darphanede olan kese benim marifetim yoğiken hazineden alub kalb akçe kestürüb peşinine hetm idüb ve bir nefer yarar kefil yoğiken havadan kefilnâme verüb ve eyledüğüm zîyâdesiyle yirmi yük akçe mikdarı küsürleride yirleştürmüş iken hırsuz ve harami yatağı ve şeriki olmağla nice tahmin-i sicil olunan mezbûr Kasım çavuşa mukataları zabt ettürüb irsâl iye olacak akçeyi peşinine hetm idüb Âsitâne-i sa'âdetime göndermüştür. Nezaret-i mezbûreye külli sa'y hidmetim sıbketa idüb zayi eder olmağda mezbûr Kasım çavuşun eyledüğü zîyâdeye kabul idüb ve müfettiş-i mezbûr Hüseyin ile merkum Kasımın (...) bir yük akçesi sonra verilmek üzere beş yük akçeye alırım ederim. Şol şartla ki beş yük zuhûr etmezse kendü malından bit-tamam ada edeyim. Beş yükten zîyâde zuhûr eden mal-ı miri için tahsil olunub mezbûr müfettiş-i mezbûr Kınalızade haddizatında Ettalah-u halgullah olub bu diyarda külliden berü nuzulden ve emnadan ve cizyeden ve adet-i ağnâmdan ve gayriden ekl be bey' otuz otuz yük akçeden zîyâde olur ve dâimâ gece ile mezbûr Kasım çavuş ile şûrb ü hamr idüb ve gündüz mahkemesi kırk hane olub mezbûr Kasım çavuşun yerinde iderüz.

[Sayfa: 306]

598 numaralı hüküm

Tebriz ve Van Beğlerbeğilerine hüküm ki:

Cenâb-ı emaretme‘âb Hakkari hâkimi Zekariyya dâme ulüvvuhu bâb-ı sa‘âdetime mektûb gönderüb emr-i şerîfe bazı hüdemağ-ı miri vâki‘ olan kendu aşiretinden bazı ekrâd tâifesine hüdemağ ettikte emr-i şerîfeme itaat etmeyüb ihmâl ve kifayet etmeğe hüdemağ-ı mirinin ‘avk ve te’hîrine sebep olurlar deyu ol makule emr-i şerîfe itaat etmeyüb ihmâl ve müsâhale edenlerin haklarından gelinmek ricâsına arzettiğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu hususa gereği gibi mukayyed olub göresin anun gibi mir müşârün-ileyh emr-i şerîfle bir hıdmete fermân olunub müşârün-ileyh dahi kendü aşiretinden olan ekrada tenbîh ve kefillik ettikte fermân olunan hıdmetin itmamıyla mukayyed olmayub emr-i şerîfe itaat etmeyüb gaybet ve muhalefet ederlerse müşârün-ileyh ma‘rifetiyle haklarından gelüb hüdemağ-ı miriye fermân olunduğu imâret etmeme eriştüresin. Amma bu bahane ile itâ‘at ve ihmâl üzere olanlara dahl ve taarruz olunmaktan ihtiyad eylesin.

599 numaralı hüküm

Hakkari hâkimi Zekariyya Beğ hüküm ki südde-i sâ‘ adetime mektûb gönderüb Tebriz feth olunduktan beru Tebriz’e aşub ve Hâlâ Tebriz Beğlerbeğisi olan Hızır dâme ikbâluhûya arzetmekle Tebriz’e aşmak için emr-i şerîf varid olmuşken mukaddemâ Van Beğlerbeğisi olan Sinan dâme ikbâluhû Van üzerine aşmak için arzetmiştir deyu mukaddemâ varid olan emr-i şerîf mücebince kemâkân Tebriz üzerine aşmak ricâsına arzettiğün ecilden Tebriz’e aşmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta emr-i şerîf-i sabık mücebince aşayir ve kabail Tebriz üzerine aşub Tebriz’ e müteallik vâki‘ olan hüdemağ-ı Hümâyûnda Tebriz Beğlerbeğisi vech-i münâsib gördüğü üzere bezl-i makdûr ve sa’y-ı na-mâhsur eyleyüb emr-i şerîfe muhalif Van üzerine aşmıyasın.

600 numaralı hüküm**Tebriz Beğlerbeğisine hüküm ki:**

Cenâb-ı imaret me‘âb Hakkari Hâkimi Zekerîyya dâme ulüvvuhu südde-i sâ’ adetime mektûb gönderüb Tebriz feth olandan berü Tebriz üzerine aşup ve Tebriz Beğlerbeğisi olan Sinan dâme ikbâluhû Van üzerine aşmak için arzeylemüştür deyu inâyet ricâsına arzetmeğin gerü Tebriz üzerine aşmak emr idüb bu bâbda müşârün-ileyh ve Van Beğlerbeğisine ahkam-ı şerîfe gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta anun gibi Tebriz'e müteallik bir hıdmet vâkı’ oldukta müşârün-ileyhe mektûb ve âdem gönderüb taleb eylesün ki aşayir ve kabail ile varub vech-i münâsib bulduğun üzere uğûr-u Hümâyûnumda bezl-i makdûr ve sa’y-i na-mâhsur eylesin ve müşârün-ileyhin âdemlerinden olub zeamet ve tîmâra ve küreğe mutasarrıf olanların ve Tebriz'e Van Beğlerbeğisinden taleb idüb alasun ki anun gibi âdemlerine müteallik bir husus vâkı’ oldukta sana müracat eyleye.

[Sayfa: 307]

601 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Nu‘man Çelebi

Roduscuk kâdısına ve ol cânibde İstanbul zehâyiri için tayin olunan Mustafa çavuşa hüküm ki:

Sen ki çavuşumsun dergâh-ı mu‘allama arzu hal gönderüb mukaddemâ buğday ve ulaf ve ‘ ulaf ve kapluca ve bal ve yağ ve peynir ve sahtiyan ve bal mumu ve demur vesair memnû‘olan metâ‘ İstanbul’dangayri vilayetlere gitmeyüb ve Mısır ve ahâr vilayetlerden İstanbul zehâyiri ile gelen gemiler ahâr yerlerde yanaşamayub zahiri İstanbul’a gönderile deyu müvekked hükm-ü Hümâyûn verilmişken Hâlâ emr-i şerîfeme mugâyir ahâr yerlerde gemiler yanaşub ve memnû‘olan metâ‘ ve zahair ahâr diyara verildiği mesmu’ olmayan bu bâbda tekrar müvekked hükm-ü Hümâyûnum ricâsına arzetmişsin. İmdi bu bâbda emr-i şerîfeme mugâyir ve hâssa suduru sizin tamâ-i hâm ve ihmâliniz sebebi ile dir, ikiniz dahi mesûl ve mu‘âteb olmuşsuzdur.

Buyurdum ki:

Vardukta bu bâbda tamam basiret ve intibah üzere olub emr-i şerîfeme mugâyir memnû‘olan metâ‘ ve zahair İstanbul’dangayri vilayetlere gitmekten ve İstanbul zahairi ile İstanbul’a gelen gemiler ahâr yerlerde yanaşub zahair ihracından zîyâde

hazer eyleyesin ve İstanbul'a götürülen buğdayı çuvallara komağla çuvalı ile ahar vilayete vermeğe esbâb olmağın çuvalcılar ref' olunmuştur. Min ba'd zahair buğdayından aş için olan buğdaydan gayri bir çuvala kodurmayub zahair bu vechile noksan olmamadan zîyâde hazer eylesin.

602 numaralı hüküm

Gelibolu ve Kavak ve Malkara ve Keşan ve İpsala ve İne kâdılarına hüküm ki:

Mukaddemâ defaatle ahkâm-ı şerîfem irsâl olunub buğday ve arpa ve 'ulaf ve kabluca ve bal ve yağ ve peynir ve sahtiyan ve bal mumu ve samur vesair memnû'olan metâ' İstanbul'dan gayri vilayetlere gitmeyüb zahire İstanbul'a gönderile deyu tenbîh ve te'kîd olunmuşken emr-i şerîfeme mugâyir tamâ-i hâminız sebebi ile bu bâbda ihmâliniz arz olunmağın cümleñüz muhkem me'sul ve mua'tab olmuşsuzdur. Emr-i şerîfeme muhalefet edenler dergâh-ı mu'allam çavuşlarından kıdvetü'l-emasil ve'l-akran Mustafa çavuş zîde kadruhu mübâşeret iyle teftiş olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda her birinizin mukayyed olub taht-ı kazâlarunuzda emr-i şerîfeme mugâyir memnû'olan metâ' ve zahairi ahar vilayete verenleri müşârün-ileyh çavuşum mübâşeret iyle teftiş ve tefahhus eyleyüb bu bâbda emr-i şerîfeme mugâyir vaz' edenleri isim ve resimleriyle yazub arzeylesin.

603 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Nu'man Çelebi

Mağosa Sancağbeği Ali Beğe hüküm ki:

Hâssa'-i kâdırgalardan bir kıta' kâdırga ol cânibde deryaya gark olunduktan sonra zikr olunan kâdırga deryadan çıkarulduğı i'lam olunmağın yerlü yerinden yoklayub zuhûra getirüldükten sonra mu'accele tersane-i amireme irsâl olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda evkât-ı mukayyed olub zikr olunan kâdırganın cemien esbâb ve alatin yerlü yerinde zuhûra getürdükten sonra mu'accele tersane-i amireme gönderesin.

[Sayfa: 308]

604 numaralı hüküm

Fî 9 ramazanü'l mübarek

Sadrazam hazretlerinin kedhüdaları Yusuf ağaya verilmiştir.

Fîl Tarihü'l-mezbûr

Serdâr-ı ali mikdar hazretlerine mektûb şerîfe ki

Devletlu ve sa'âdetlu sultanım hazretlerinin hakpay-ı Şerîfelerine ma'ruz-u

(...) iştibah oldur ki:

Hâlâ dergâh-ı Ali yeniçerileri yayabaşlarından Abbas yayabaşı ve ustasıyla mah ramazanü'l mübareğin dokuzuncu gününde şerefnâme-i izzet sicilleri vardığın Küffâr-ı hâksârın hücum ve istilas ve Estergon ve Tatvan kâlâlarını muhasara üzere oldukları ve 'asâkirin gece varmasını bu cânibin gafletine ve âdem-i ihtimâmına amel buyurulduğu ve hazine hususu işa'r buyurulmuş. Benim izzetlü sultanım hüda alemdir ki aslâ sefer-i nusret-i işara meteallik hususlarda zerre kadar ihmâl ve müsahale vâki' olmamıştır. Nihayet hikmet-i hakkındır bu seney-i mübareke zîyâde yağmurlar yağub aslâ göz açtırmadı. Yoğsa ne an ki ihmâl oluna. Asakir-i mansurenin ale'l tacil kalkub sefere gitmeleri için güz faslından bu ana gelince Yirmi defa Beğlerbeğilere vekillere müekked ahkam-ı şerîfe yazdurulub mukaddem çavuşlar ile ulaklar ile gönderülüb tenbîh ve te'kîd ve tahavvuf ve tehiddiden kusûr yed konulmamıştır hatta şu mertebe ihtimâm olunmuştur. Bir iki defa dahi envâ'-ı tenbîhat ve te'kîdatı meşa' evamir-i aliye yazdurulub ve ihtiyaten (...) ve sa'adettü padişah alipenah hazretlerine gönderülüb ale'l tacil çıkub sefere gidesüz deyu mübarek hatt-ı Hümâyûnlarıyla tuğray-ı şerîfin üzerine yazdurulub kapucular ile gönderilmiştir ve Han hazretlerine dahi on defa dan zîyâde müekked nâme-i Hümâyûn irsâl olunub ve üzere suyunda mürur ve guburları için kâdırğa ve kalitalar tedârik olunub cebeciler vesair askerlü ile doldurulub hemen Karadenizin mevsimi ve zamanı geldüğü gibi kâdırğa ve kalitaları bila-tevkif göndermiştir. Her kim ki bu sefer-i nusret-i işar hususundan ihmâl ederse huzur-u hakka imansız varsun benim izzetlü sultanım inna bazı ez-zan etemdir ihsan sürüb bu mahal sonra su'-i zan buyurulmanuz elhamdülillahi te'âlâ sa'adettü padşahımızın eyyam-ı sa'âdetlerinde ve bir izzet ve bir şeref kalmamıştır ki görmemiş olavuz sizin ve bizim ahir ömrümüzdür. Münâsib midir ki mü'min olanın kalbinde arz ve ta'assub ola. Ba vücüd ki Beyza-i tavus-u islama iyaze billahi Te'âlâ senin

taassubundân erişe. Haşa ki Müslüman olan bu ma'nayı ihtiyar eyleye ve Allahü'l azim din-i mübin uğrunda ve devlet-i aliyeye müteallik cumhur-u umurda gazatlu sultanumla yekdil ve yek cihet olduğumuz (...) hatt-ı buyrula ve Hâlâ devletlü ve sa'âdetlü padişah reb'-i meskun ibadullahu te'âlâ hazretleri mezîd-i avatıf-ı aliyeye-i hüsrevanemden

[Sayfa: 309]

604 numaralı hükmün devamı

Kul tâ'ifesinin mevacibleri için Mısır hazinesine inâyet buyurdıkları ecilden miri katırları amel olunub sol ulufeciler ağası Ahmed ağa ile ber vech-i isti'cal ol cânibe irsâl olunmuştur. İnşallahute'âlâ Gazze-i şerîfe değin varub erişmeleri mukerrerdir ve yeniçeri ağasına vesair bölük ağalarına kendü hanemizden mektûblar yazulub irsâl olunmuştur. Ol mektûblara nazar fûruhtunda esirinüz müte'allik oldukta fevhalleri ma'lum şerîfenin olur. İnşallahu rahman min ba'd dahi sefer-i Hümâyûna müte'allik umurda Han ve paşaya bezl-i makdûr olunur. Heman 'asakir-i mansure dahi müta'akiben varub erişmek üzerelerdir. Küçük mirahor Ahmed ağa iki aydan zîyâdedir ki Gelibolu'ya gönderilmiştir. Mansure-i asakiri Anadolu'dan berü yakaya geçürüb isti'calüzere gönderiyor. Ve kapucu paşa Hasan ağa dahi ale'l tacil asakiri sürüb yetiştirmek için irsâl olunmuştur ve kapucu Paşa Veli ağa dahi kapucularıyla Üsküdar'a konulub durmayub asakiri berü yakaya geçürüb göndermek üzeredir ve bi'l-cümle asakirin tiz erişmesine müte'allik tedbir ve tedârikte dahi kusûr yed konulmamıştır. Hemen inşallahu Te'âlâ uğûrunuz haber eyleyüb emindir ki kemal-i atıfe ve 'inâyetinden bu inkisarin akıbetini envâ'-ı feth ve nusrete mübeddel kalıverüb ağda-i bedray-ı kesir ve hezimet müyesser etmiş ola.

605 numaralı hüküm

Benim izzetlü sultanım Ahmed inşallahu te'âlâya bu hidmet ile ikimiz bile mâmur olub asakirin halin bilmiş ve anlamışuzdur ve zehrelere kat kat nevş etmişizdir. Bunların kışlaya icazet verilüb kendü vekillerinden sonra isti'cal üzere gelmeleri için her ne kadar ihtimâm oluna. Kendü bildiklerinden şaşmayub cak davarın ağzı ota yapışmayınca yerlerinden hareket etmezler. Nice edelüm böyle olagelmiş sabru tahammülünden gayri çare yoktur.

[Sayfa: 310]

606 numaralı hüküm

Halep Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ serdâr-ı zafer şiarım tarafından ulaklar gelüb küffâr-ı hâksârın hücum ve istilasın ve kalâlar muhasara ettükte ve askerin mu‘accelen erişmek lâzım olduğun arzve i’lam etmeğin ale’l te’acil erişmek emr idüb buyurdum ki bu hükm-ü şerîfimle dergâh-ı muallâmçavuşlarından kıdvetü’l emasil vel-akran [] çavuş zîde kadruhu sana her kangı menzilde vasıl olursa bir an ve bir sa’ at te’hîr ve terâhî etmeyüb iki menzili bir idüb sefere mâmur olan Haleb askeri ile ber vech-i isti‘calvarub serdâr-ı zafer şia’ rıma erişmek ardınca olasın. Şöyle ki vakti ile varub erişmeyesin. Hidmet-i mezbûr ve sa’yın olmayub envâ‘-ı ibare ve ‘ıkabe mazhar olursun. Ana göre mukayyed olasın.

Bir sureti: Tekrar yazulub Rüstem kethüdâya verilmiştir.

Fî 13 Ramazan sene isneyn

Bir sureti: Dulkadiriyye Beğlerbeğliğine

607 numaralı hüküm

Bursa kâdısına hüküm ki:

Anadolu ve Karaman ve Sivas ve Zülkadiriye ve Haleb askerinden sefere mâmur olan ümera ve alaybeğleri ve Âsitâne-i sa‘âdetim müteferrikaları ve dergâh-ı muallâmçavuşları vesair kapum kullarından bazuları Bursa’ya gelüb oturub sefere gitmeyüb kendü heva ve havâslârında oldukları i’lam olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bir an ve bir sa’at te’hîr ve terâhî etmeyüb muhkem tenbîh ve te’kîd ittüresin ki cümlesi koşub mu‘accelen sefer-i Hümâyûnuma kapucu olub serdâr-ı zafer-i şî’ arıma mülaki olub vech-i münâsib gördüğü üzere hidmette ve yoldaşlıkta bulunalar. Şöyle ki min ba’d alel tenbîh sefere mâmur olan ulema ve alaybeğlerinden ve dergâh-ı muallâmmüteferrikalarından ve Âsitâne-i sa‘âdetim çavuşlarından vesair kapum kullarından bir ferd gerü Bursa’da oturub heva ve havâslârında olalar iken bunların isimleri ve resimleri ile yazub arzyleyesin ki dirlikleri kat‘ olunub ve kendülerin muhkem haklarından geline.

[Sayfa: 311]

608 numaralı hüküm

Van Beğlerbeğisine hüküm ki:

Cenâb-ı imâret me‘âb Hakkari hâkimi Zekerîyya dâme ulüvvuhuya sa‘âdet me‘âbıma mektûb gönderüb kendüsü Tebriz feth olandan berü Tebriz’ i aşub ve Hâlâ Tebriz Beğlerbeğisi olan emirü’l-ümarail kiram Ekrem Hızır dâme ikbâluhûnun ‘ arzı mücebince Tebriz’ e erişmek için emr-i şerîf varid olmuşken mukaddemâ Van Beğlerbeğisi olan Sinan dâme ikbâluhû Van üzerine erişmek için arzeylemiştir deyu varid olan emr-i şerîfe mücebince Tebriz üzerine erişmek ricâsına arzetmeğin kemâgân Tebriz üzerine erişmek emrim olup bu bâbda Tebriz Beğlerbeğisine ve müşârün-ileyh Zekerîyya Beğe ahkam-ı şerîfe gönderilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta min ba‘d emri-i şerîf sâbıkâ muhalif müşârün-ileyh Van üzerine erişmek teklif etmeyüb ve müşârün-ileyhin ‘ışarından zeamet ve tîmâra mutasarrıf olanların defterin dahi Tebriz Beğlerbeğisine gönderesin ki vâki‘ olan hususlarında Tebriz Beğlerbeğisine müracaat eyleye. Bîlcümle Van iç-il olup Tebriz, Van'a tayin-i serdâr olmakla müşârün-ileyh Tebriz üzerine erişmek münâsib olmağın Tebriz üzerine erişmek bâbında emr-i şerîf gönderilmiştir. Ol emr-i şerîfe muhalif müşarinileyh h Van’ a müte’ allik hidmet-i tekalif eylemeyesin.

609 numaralı hüküm

Rum Beğlerbeğisine ve Yeni-il ve [] kâdısına hüküm ki:

[] sâkinlerinden Ferruh nâm kimesne fesâd ve şenâ‘at üzere olup kuta‘üt-ı târikden olan ehl-i fesâdları yanına alub re‘âya üzerine çeküb niçe fesâd ve şenâ‘ateyledüğünden mâ‘ada bazı zü‘amâ ve erbâb-ı tîmârın karyelerine varub aslâ methal yoğ iken zeamet ve tîmâr sahiblerine bu zeamet ve tîmâr sizin değildir deyu cebren ve kehren zeamet ve tîmârları mahsulde fuzuli zabt idüb ahali ve fukara ve reâyaya kuvvetü’ l had zulm ve taâddi üzere olduğu i‘lam olmağın mezbûr Ferruh ve yanında bu makule zulm ve fesâda mübâşeret eden eşkıyalarda gönderülüb ahvalleri şer‘le fasl olunmasın emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mezbûrları bi’l-fi‘il (okunmuyor)(...) hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele götürüb ele getirülmesi mümkün olanlarsa şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurub getürdüb davay-ı hakk idüb tayin mande idüb hısımları mevacicelerinde bir

defa şer‘le fasl olunmayub on beş yıl mürur etmeyen hususların hakk ve udul üzere teftiş ve mufahhas idüb göresin. Vech-i meşrûh üzere fesâd ve taâddileri üzerlerine sabit olursa erbâb-ı hukuka ba‘de’s-sübût şer‘le müteveccih olan hakların alıverdikten sonra ehl-i fesâdın muhtaç-ı arzolanlar muhkem habs idüb üzerlerine sabit olan mevadın suret-i sicilleriye ahvalların mufasssal ve mesruh yazub südde-i sa‘âdetime arzeyleyesin. Muhtaç-ı arz olmayanlar hakkında emr-i şerîfe kaviyyen her neyse edâ idüb yerine koyub ehl-i fesâda aslâ ruhsat vermeyesin. Amma hin-i teftişte hakk-ı sarihe tâbi olup

[Sayfa: 312]

610 numaralı hüküm

Yevmü’l isneyn

Fî 2 Ramazan sene isneyn

Kostantiniyye

Bâ hatt-ı pir efendi

Mısır Beğlerbeğisi Ahmed dâme ikbâluhûya ve Mısır cânibi defterdarı Sinan dâme ulüvvuhuya hüküm ki:

Hâlâ Habeş Beğlerbeğisi inâyet olunan emirü’l-ümerai’l-kiram Ali dâme ikbalühu vilayet-i Habeş’e müteveccih olmağın **buyurdum ki:**

Hükm-ü şerîfimle müşârün-ileyh vilayet-i Mısır’a varub size mülaki oldukta te’hîr etmeyüb kadimden hazine-yi Mısır’dan verildiği üzere müşârün-ileyh dahi hazine-yi mezbûreden ber vechi kırık on bin sikke altun teslîm idüb ve zikr olunan altunu müşârün-ileyhe teslîm ettiğün mühürlü temessük olub hıfz eyleyesiz ki müşârün-ileyh ol miktar altunu vilayet-i Habeş’den tedârik ve irsâl eyledüğün bittamam alub kabz ettiğünüzden sonra temessük aynı ile kendüye irsâl eyleyesin. Husus-u mezbûr ehemî umurundur ihmâl ve müsaleha etmekle müşârün-ileyhe avk u te’hîr olunub serhad hali kalmakla el‘ıyâzen billahite‘âlâ vilayet-i Habeş’ ten bir mahale zarar ve gezendirıştirmekden zîyâde ihtiyat eyleyesin.

611 numaralı hüküm

Bu dahi

Müşârün-ileyhimaya hüküm ki:

Hâlâ Habeş Beğlerbeğisi Âsitâne-i sa‘âdetimde emîrû’l-ümerâi’l-kirâm Ali dâme ikbalühunun iki günden mîr-i mîrân sâbıkâ mutasarrıf olduğu saliyane ile teveccüh ve inâyet olunmağın bir anda ihraç edilinceye değin müstehak olduğu salıyanesi bit-tamam teslîm olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta mîr-i mîrân sabık zıkr olunan Beğlerbeğiliğe ne mikdar saliyane ile mutasarrıfısa müşârün-ileyhanın mühürlü mektubuyla ademine dahi ol mikdar salıyaneye mah be mah teslîm idüb muhasebe defterine kayd ve işaret ettüresin. İhmâl ve müselehadan ihtiyad eylesin.

612 numaralı hüküm

Ser efendi

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Habeş Beğlerbeğisi inâyet olunan emîrû’l-ümerâi’l-kirâm Ali dâme ikbalühu vilayet-i Habeş’ e müteveccih olmağla **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te’hîr etmeyüb kadimden Habeş Beğlerbeğilerine verildüğü üzere müşârün-ileyh aya dahi söyledim. Bir kâdırga ve bir kalyon verüb mu’accelen Habeş’e revane eylesin. Husus-u mezbûr ehem-i umurdandır. İhmâl ve müsaleha ve ‘avk u te’hîrden hazer edesin.

613 numaralı hüküm

Ser Efendi hattıyla

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ Habeş Beğlerbeğisi inâyet olunan emirü’l-ümerai’l-kiram Ali dâme ikbalühu vilayet-i Habeş’ e müteveccih olmağla **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta kadimden ola geldüğü üzere müşârün-ileyhaya kul yazmakta gereği gibi mu’avenet u muzaheret idüb kendünün ve vilayet-i Habeş’e bile giden kullarımın ale’l kadime üzere hevayiç ve mühimmatların tedârik idüb ve Mısır serhadinden çıkıncaya değin istihdam için Mısır çavuşlarından üç nefer çavuş koşub mu’accelen Habeş’e revane eylesin.

[Sayfa: 313]

614 numaralı hüküm

Pir Efendi hattıyla

Vezaretle kapudanum olan Sinan Paşa âdemallahüte‘âlâ iclalühuya hüküm ki:

Hâlâ Habeş Beglerbeğisi inâyet olunan emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Ali dâme ikbâluhû vilayet-i Habeş'e müteveccih olmağın İskenderiye'ye varıncaya değin bir kâdırga tayin olunmasını emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta müşârûn-ileyhaya İskenderiye'ye varıncaya değin hâssa kâdırgalarından bir kâdırga tayin idüb mu‘accelen Habeş'e irsâl eylemeğe sefer ve ihtimâm eylesin.

615 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı ser efendi

Yemen muhâfazasında olan vezir Hasan Paşa edâme'llahu te‘âlâ iclâlehûya hüküm ki:

Hâlâ Habeş Beglerbeğisi emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Ali dâme ikbâluhûya inâyet olunub vilayet-i mezbûre tevcih ve azimet eylemiştir. İmdi vilayet-i Habeş Yemen eyâletinde muttasıl olmağın müşârûn-ileyhe kul yazmakta ve at tedarîğinde olageldiği üzere mu‘âvenet eylemek emridüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta müşarinileyhe hıfz ve hırsat memleket için kul yazmak lazım gelüb kifayet mikdarı at vesair mühimmat taleb ettüğün akçesiyle tedârik edüverüb eğer kul yazdurmak ve eğer at vesair mühimmatın tedarîğinde gereği gibi mu‘âvenet ve müzaheret eyleyüb mühimmat-ı serhad-ı ittimama iriştürmeğe say‘-ı himâyet ve hüsn-ü ihtimâm eylesin.

Ba hattı pir efendi

Bir sureti

Mekke-i mükerrerme-i şerîfi Hasan (...) nâme-i Hümayûn ki: dâme sadehu [] eli [] teveccüh ve azimet eylemiştir. İmdi vilayet-i Habeş Mekke-i mükerrerme kariya olmağla müşârûn-ileyhe kul yazmakta ve at tedarîğinde olageldüğü üzere mu‘âvenet eylemeniz bâbında fermân-ı celîlü'l-kadrim sâdır olmağın **gereği gibi:**

Vusûl buldukta kadimü'l-eyyamdan ali mikdar olan asitane-i sa'âdet isyan ve dudyân-ı hilâlet yenbağı olan vufur-u sadakat ve ihlasınız müktesasınca müşârün-ileyhe kul yazmakta ve akçesiyle at vesair mühimmatı tedarîğinde mu'âvenet olunub mühimmat-ı serhad-ı ittimama iriştirmeğe say'-ı himâyet ve hüsn-ü ihtimâm oluna.

616 numaralı hüküm

Habeş Beğlerbeğisi Ali dâme ikbâluhûya hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb vilayet-i Habeş Mekke-i mükerreme şerefallahu te'âlâya üç günlük mesafe olub hacc-ı şerîfe etmek murad ettüğünde muhâfaza-ı vilayet için kethüdâsı ve yarar âdemlerin alıkoyub sen hacc-ı şerîfe eda etmek bâbında emr-i Hümayûnum ricâ eyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta arzeyledüğün üzere sen hacc-ı şerîfe teveccüh olduğunda kethüdâsı ve yarar âdemlerin hıfz ve hırsedde memleket için alı koyub vilayeti eşkiyayı urbandan ve gayriden gereği gibi hıfz ve hırsat ettürüb iyâzen billâhi te'âlâ Beğlerbeğiliğinde a'da tarafından bir mahale zarar ve gezend iriştirmekten zîyâde hazer edesin.

[Sayfa: 314]

617 numaralı hüküm

Hatt-ı Hümayûnu (...) için kîsedar Battal mühürlenmiştir.

Verilmiştir.

Hızır Paşa hazretlerinin kethüdâsına verilmiştir.

Fî 6 ramazan sene isneyn

Bağdat'tan Hızır Paşa'ya hüküm ki:

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Dergâh-ı mu'allâm sipâhi oğlanlarından yevmi on üç akçe ulufesi olan Hasan'a hükm-ü Hümayûn ile istihdâme gelüb lakin mâmur olduğu hıdmete gelmedüğünden gayri eşkıya ile yollara ve sebillere atub ebnâ-i sebîle geret ve hasaret etmekten hali olmayub ve ümerail Bağdat'tan Mehmet dâme izzûhu tahsis eyledüğü mal-ı miriyi yolda gâret idüb külli fesâd etmeğin nasihat için davet olunduğunda gelmeyüb ve atalet eyledüğünü arzeyledüğün ecilden mezbûrun ulufesi kat' olunub hakkından gelinmek bâbında hatt-ı Hümayûnum sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vardukta tahir etmeyüb mezbûru her ne tarîkle olursa ele getürdüb dahi âshab-ı hukuka şer‘le müteveccih olan hakların hükm idüb alıverdikten sonra mecal vermeyüb hakkından gelesin.

618 numaralı hüküm

Dergâh-ı Ali çavuşlarından matrakçi Mehmet çavuşa verilmiştir.

Fî 9 Ramazan sene isneyn

Bender Sancağbeğine hüküm ki:

Hâliyâ Leh keferesinden bazuları ve umumen Kazâk eşkiyası münafık olub vafir-i şayikalar yayub fesâda mübâşeret ten hali olmadukları istima‘ olunmağın Silistre ve Niğbolu sancaklarında umumen muhâfazaya kalan sipâhileri yanınıza getürdüb deyu bir vechi vilayetlerinden gazadan safalu on bin mikdarı yarar yekteler ihraç idüb lâzım olan mahalden dernek ve cemiyet üzere olub Kazâk eşkiyasından vilayet ve memleketi hıfz ve hırsat etmek emrim olub ve Özi ve Akkerman ve Bender vesair ol câniblerin muhâfazası içün Âsitâne-i sa‘âdetimden kâdırgalar ve kalitalar gönderülüb ve Boğdan voyvodasına dahi bu bâbda müekked emr-i Hümâyûnum irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda gereği gibi mukayyed olub dâimâ müretteb ve mükemmel düşman yarağıyla ve a‘da taraflarına müterekkib ve nazır olub anun gibi a‘da tarafından bir hareket ve hücum olursa müşârün-ileyhima Akkerman Beği ile ve Boğdan voyvodası ile haberleşüb dahi hüsn-ü ittifak ve ittihad ile üzerlerine varub def‘-i mazeretleri bâbında envâ‘-ı ikdam ve hüsn-ü ihtimâmın vücüdda getüresin.

Bu dahi: Bir sureti Akkerman Sancağbeğine

[Sayfa: 315]

619 numaralı hüküm

Bursa kâdısına hüküm ki:

İftihârü’l-havâs ve’l-mu‘arrabîn Dârü’s-sa‘âdetim ağası olan Mustafa dâme ulüvvuhu Dergâh-ı mu‘allâma mektûb gönderüb Bursa’da merhum ve mağfurun Sultan Orhan evkâfının mahsulu mesarifiçün kifayet eder iken zevayidden ulufeye tasarruf olanlar dahi mah be mah sair ehl-i hâcegan gibi ulufelerini almayub zîyâde müzayeka lazum gelüb min ba‘d hidâmenin ulufeleri ve ‘ imâretin mesarifişart u vakıf

üzere virilüb zevayid heva olanlara sene ahirinde verilmesi ricâsına arz etmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta evkâf-ı mezbûre hüddamının ve imâret-i arz mesarifinin şart ü vakıf üzere (...) verüb zevayid kul olanlara sene ahirinde verüb hilaf-ı emr-i şerîf kimesneye te‘âllül ve bahane ettürmeyesin.

620 numaralı hüküm

Sâbıkâ Yalakabad kâdısı olan Mevlana Ali'ye hüküm ki:

Mukaddemâ devlet-i âliyye müteallik bazı umur-u mühimme içün kaftan ve kılıncı ile Dergâh-ı mu‘allâm çavuşları kıdvetü‘l-emâsil ve‘l-akrân Mahmud çavuş zîde kadruhu ulağım la görölüb ve (...) giderken üzerine bazı eşkıya gelüb çavuş-u mezbûru ve yanında olan âdemleri mecruh ve yanında olan kaftan ve kılıncı ve gönderilen o emr-i Ali'ye gâret hasaret idüb taâddi ettükleri i‘lam olunub ve senin hüsn-ü tedbir ve tedârikle umur-u Hümâyûnum olmağın zikr olunan eşkiyayı ele getürölmek içün dergâh-ı mu‘allâm çavuşlarından mağfurun emasil vel akran Himmet çavuş Ruhsar çavuş zîde kadruhu mübaşir tayin olunub irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Hükm-ü şerîfimle vusûl bulduklarında husus-u mezbûru toprak kâdıları marifetleri ile ve müşârün-ileyha mübâşeretiyile müretteb olan kasabat ve kaziye ol semtler halkı menzilcileri ihsar idüb sırren ve alaniyyen tettebbu‘ ve tecessüs eyleyüb bubabda fitne ve müttehim olanları hüsn-ü tedbir ve tedârikle elegetürüb dahi toprak kadıları marifetiyle hak üzere teftiş ve tevahhus idüb çavuş mezbûrun yolun basub mecruh idüb ve âdemlerini kâtl ve gönderilen kaftan ve kılıncı ve o emr-i şerîfeye gâret edenleri bi-eyy-i tarîk-i kân zuhûra getürüb gâret eyledükleri kılıncı ve kaftanı ve ahkam-ı şerîfe mucebince buldurub ve kendülerin kayd u bend ile müşârün-ileyh çavuşlara koşub Âsitâne-i sa‘âdetime gönderesin ve bilcümle zikr olunan eşkiyanın ele getürölmeleri mühimmattandır. Ehl-i fesâd celb ve ahz sebebi ile himâyet olunmaktan ve bu bâbda bi-günah olanlar rencide ve remide olunmaktan hazer edesin.

[Sayfa: 316]

621 numaralı hüküm

Mısır Beğlerbeğisi ve defterdarına hüküm ki Hâlâ Habeş Beğlerbeğisi iş bu sene isneyn ve elf Recebin ikinci gününden emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Ali dâme ikbâluhûya Hüdavirdi Paşa'ya verildiği üzere on iki kere iki yüz bin akçe saliyane ile inâyet olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta müşârün-ileyhin on iki kere yüz bin akçe salianeyesini mühürlü temessük ile teslîm idüb avk ve te'hir ettürmeyesin.

622 numaralı hüküm

Bâ hattı-ı Nu'man efendi

Niğbolu ve Vidin Sancakları Beğlerinden ve kâimmakâmına hüküm ki:

Ol câniblerden a'yan ve eşraf-ı vilayet dergâh-ı mu'allâma muhızır gönderüb Vidin'den Ruscuk'a varınca Tuna üzerinde ve karada Eflak'dan ve sair beradan ehl-i fesâd zuhûr idüb bazuları Tuna üzerinden gemiler ile ve bazuları karadan gelüb gemiler ve evler basub kâtl-i nüfus ve gâret-i emvâl idüb yevmen fîyevmen ezdiyadları bulub alay alay gezüb hususen Hâlâ zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr ve kapum kulları sefere gitmekle vilayet hali bulmuştur deyu iki defa Eflak tarafından gemiler ile gelüb Niğbolu çarşusunu basub nice dükkanlara girüb içlerinde olan emvâl ve esbâbların gâret ve nice nüfus kâtl etmişlerdir deyu bildirdikleri ecilden siz ki vilayet zabitlerisiz bu makule fesâdlar olmak sizin bâb-ı muhâfazada âdem-i ihtimâmınızdandır. Muhkem mesul ve muatabolmuşuzdur. **Buyurdum ki:**

Vardukta evkât-ı mütenebbîh ve mütebahhiz olub bu makule ehl-i fesâdları elbette elbette hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele getürmek haklarından gelüb ol vechile zarar u güzend eriştürölmekten beğâyet ihzar eylesesin. Şöyle ki min ba'd vech-i meşrûh üzere ehl-i fesâd gelüb memâlik-i mahrûsemde reâya ve berâyaya zarar eyledikleri mesmuh-u şerîfem olursa sancağınız alınmağla konulmayub gereği gibi muakıb olursuz. Ana göre bâb-ı muhâfaza ve vilayet-i ittimam eylesesin.

[Sayfa: 317]

623 numaralı hüküm

Ankara ve Karinabad, Ayaş ve Bâcı ve (...) kâdılarına yazıla hüküm ki:

Karinabad kazâsına tâbi Rezpın ve Safevî nâm karyeden Haydar oğlu Kal'ander nâm şakî' nice eşkıya ile yolları eşüb ve evleri basub emvâl ve erzâk gâret ve kâtl-i nüfus idüb ehl-i fesâd olduğu mukaddemâ arzolandukda ele getirölüb üzerlerine sabit olan hukuk âshabına hükm olunub alıverildikten sonra girüye sürgün olmak için hükm-ü Hümâyûnum verilmeğın firâr idüb kemâkân fesâd üzere olduğu tekrar arzolanmağın hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele getürmek için tekrar hükm-ü Hümâyûnum verilmişken mezbûr itaat-i şer'-i şerîfe etmeyüb kemâkân vechi meşrûh üzere fesâd üzere olduğu i'lam olunmağın vakıysa kayd ü bend ile südde-i sa'âdetime gönderilmeğın emr idüb **buyurdum ki:**

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hasan çavuş vardukta mezbûru bu defa elbette hüsn-ü tedabir ve tadarikle ele getürüb dahi fi'l vâki' vech-i meşrûh üzere ehl-i fesâd olub itaat-i şer'-i şerîfe eylemekde vakaysa kayd ü bend ile südde-i sa'âdetime gönderesin ki küreğе konula.

624 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı pir Çelebi

Malatya Sancakbeğine ve Şure kâdısına hüküm ki:

Sen ki kâdısın südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûreye tâbi Pirsefa nâm karyeden Ali bin Kibir İlyas nâm kimesne kıtâ'u't-tarîkden ve bundân akdem siyaset olunan kendi kızı ve oğlunun yoldaşlarından olub ve mukaddemâ Malatya kâdısı olub kâtl eyledükleri Abdullah nâm kâdının elini kat' ettüm deyu ikrâr eyledüğü sicil olunub ve sâbıkâ Malatya'da Celali şeklinde baş kaldurub Türkman Halep Sancağbeğî olan Ferruh beğle ve Yusuf beğle evlerin basub eşkiyaya serdâr olduğu zahir olmayub hakkından gelinmek için hükm-ü Hümâyûnum varid olmuştur. Ale'l-suret hakkından gelinmeyüb kemâkân fesâd üzere olmayub hakkından gelinmezse perakende oluruz deyu reâya ve berâya çeküb eyledüklerin arzeyledüğün ecilden arıza olunduğu gibiye ele getirölüb şer'le haklarından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta göresin fi'l-vaka'-ı mezbûr arz olunduğu üzere ehl-i fesâd ettüğü şer'le sabit ve zahir olursa üzerlerine sabit olan hukuka ba'de's-sübut hükm idüb âshabına alıverdikten sonra mahal vermeyüb şer'le haklarından gelesin. Vech-i meşrûh

üzere ehl-i fesâd ettüğü sabit ve zahir olursa kayd u bend ile südde-i sa'âdetime gönderesin.

[Sayfa: 318]

625 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Nu'man Çelebi

Karamürsel ve Samanlı ve İznik ve Görle ve Gemlik kâdılarına hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâma arzu hal sunulub ol câniblerde ehl-i fesâd ve harami küsret üzere olub tüccar ve zavar vesair ebnâ-i sebîl yollarında yatub kâtl-i nüfus ve gâret-i emvâl eyledükleri i'lam olunmağın bu makule Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetül emasil ve'l akran Mehmed çavuş ve Hüseyin çavuş mübâşeret iyle teftiş olunub ele getirülmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu bâbda bir birünüz mustakillen mukayyed olub taht kazânuzda anun gibi fesâd ile maruf olub ehl-i fesâd olanları müşârün-ileyh çavuşlarım mübâşeret iyle hüsn-ü tedbir ve tedârikle ele getirüb dahi bir defa şer'le fasl olmuş olmayub üzerinden on beş yıl murur etmeyen hususların husemaları mevacebeleri şer'le teftiş ve tefahhus eyleyüb üzerlerine sabit olan hukuku ba'de's-sübut hükm idüb âshabına alıverdikten sonra ehl-i fesâddan sipâhi ve yeniçeri olanları isim ve resimleriyle yazub arz eylesin. Olmayanların haklarında mecal vermeyüb şer'le lâzım geleni icra eylesin. Amma bu bahane ile kendü hallerinde olanlara taarruz olunmaktan ve hilaf-ı şer'-i şerîfe kimesneye zulm ve taâddi olunmaktan hazer eyeleyesin.

626 numaralı hüküm

Karamürsel ve Samanlı ve İznikmid kâdılarına hüküm ki:

Ol câniblerde değirmenlerde olan un ve buğdaydan etraf ve eknafa gidüb zay'ı ve telef olduğı i'lam olunmağın sizin âdem-i ihtimâmında amel olunub bu bâbda mesul ve mübaşir olmuştur deyu **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta bu bâbda her birünüz bi'z-zât mukayyed olub müşârün-ileyh çavuşum mübâşeret iyle zikr olunan değirmenlerde ne mikdar hazır un ve arpa ol câniblerde rencber gemilerine tahammül idüb doğru mahrûse-i İstanbul'a gönderesin. Şöyle ki etraf ve eknafa İstanbul zahiresinden un ve buğday gittüğü istima' oluna. Kâdılıklarınız alınmağla konulmayub envâ'-ı itab ile muakıb olmanız mukarrerdir ve

sen ki çavuşumsun senin dahi çavuşluğun alınmakla konulmayub hakkından gelünür. Ana göre mukayyed olasın.

627 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı Hızır Efendi

Sâbıkâ Karaman'da hazine-i amirem defterdarı olan dâme ulüvvuhuya hüküm ki:

Sefer-i nusret işarıma mâmur olmayan erbâb-ı tîmârdan bir yıllık bedel akçesi alınmak fermân olunmayub ol bâbda cümle ahkam-ı şerîfe âdemler gönderilmiştir. Lakin vilayet-i Karaman' da eşkunlu emlak sahiblerinin berâtları mûcebince bazuları bin beşyüz akçeden noksan olan bedeli alınub bin beş yüz ve bin beş yüzden tamamı bin beş yüz akçe alınmak fermân-ı 'âli-şânımsâdır olunmağın tâ'ife-i mezbûreden Âsitâne-i sa'âdetimde bulunanlardan bedel akçesi bu minval üzere alınmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta anun gibi vilayet-i mezbûrede berât ile eşkunlu emlakı mutasarrıf olanlardan Âsitâne-i sa'âdetimde ne mikdar kimesneler var ise berâtları getürdüb göresin. Şöyle ki bazuları bin beş yüz ve dahi zîyâde ola. Anun gibiler bin beş yüz akçe alunub bin beş yüzden aşağı olanlardan emr-i celîlü'l-kadrim mûcebince beradların alub miri içün kabz idüb ve her birinin ellerine yahud baş karyeler ve bazuları ve alınan akçeleri ne mikdardır mühürlü kese veresin. Nemçe seferine varmadılar deyu emlaklarına dahil olunmamak bâbında ellerine münfasıl ahkam-ı şerîfe verile.

[Sayfa: 319]

628 numaralı hüküm

Zaruşad Sancağbeğine hüküm ki:

Hâlâ Gori Sancağbeği olan emirü'l ümerai'l ekrem Hızır dâme ikbâluhû Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb Zaruşad Sancağı Gori Beğlerbeğiliğine tâbi kalunub kendü ile teslîm itmekeşmek bâbında emr-i Hümâyûnum verilmek ricâsına arzetmeğın livâ-i mezbûr Gori'ye tâbi kalınmıştır. **Buyurdum ki:**

Min ba'd livâ-i mezbûr Gori Beğlerbeğiliğine tâbi bulunub ve vâki' olunan hüdemat-ı aliyyeden Gori Beğlerbeğisi üzerine atub ve livâ-i mezbûrun zü'emâ ve sipahileri tenbîh eylesin ki zeamet ve tîmârlarına müteallik-i umurda Gori Beğlerbeğine müracaat eyleyeler.

Bir sureti: Çıldır Sancağbeğisine

Bir sureti: Ahılkelek Sancağbeğine

Bir sureti: Tıryalte Beğine

629 numaralı hüküm

Kars Beğlerbeğisi Hasan dâme ikballuhuya hüküm ki:

Gori Beğlerbeği olan ümerail emasil vel Ekrem Hızır dâme ikbâluhû dergâh-u mu'allama mektûb gönderüb Kars Kâla'sı Tıryalte (...) İç-il meşayasında olun Tıryalte'nin hıfz ve hırsreti lâzımdır deyu Kars gönüllülerinden üç yüz neferi Tıryalte kal'asına ihraç olunmak ricâsına arzetmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hîr etmeyüb tâ'ife-i mezbûrdan üç yüz nefer kul defter idüb içlerinde bir nefer emekdar ve ihtiyarı ağa ve birisini kethüdâ birisi dahi kâtib tayin eyleyüb defteri mühürleyüb zikr olunan üç yüz neferi defterleri ile Kars' dan ihraç ve Tıryalte'ye irsâl eylesin ki varub kala-i mezbûrede temekkün idüb Gori Beğlerbeğisi marifetiyle hıfz ve hırsretinde dakika fevt etmeyeler. Husus-u mezbûr ehem mi umurdandır ihmâl ve müselehadan hazer edesin.

Bir sureti: Çıldır Beğlerbeğisi Ali dâme ikbâluhûya hüküm ki Gori Beğlerbeğisi Hızır dâme ikbâluhûya mektûb gönderüb Tıryalte kal'asının hıfz ve hırsreti lâzım olmağın Ahısğa'nın iki yüz bin nefer olan cânib-i yesâr gönüllülerine ihraç olunmak lâzımdır deyu arz itmeğin ihraç olunmak emr idüb **buyurdum ki:**

Vusûl buldukta te'hîr etmeyüb emr-i celilü'l mâkrunum mucibince tayife-i mezburenin(...) ağalarına teslim idüb ber-vech-i isti'cal Ahısğa'dan ihraç ve kala-i Tıryalte'ye irsâl eylesin kivarub Tıryalte'de temekkün idüb hıfz ve hırsretinde olan husus-u mezbûr ehem-i umurdandır ihmâl ve müsahaleden zîyâde ihtiyad eylesin.

[Sayfa: 320]

630 numaralı hüküm

Bâ hatt-ı pir efendi

Keke Beğlerbeğisine hüküm ki:

Ticaret tarîkiyle ayan-ı vilayete (...) varub gemi bulunmamakla ol canibde kışlayan Müslümanları götürmek için Mahmud Reis gemisiyle irsâl olunmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukta mezbur Mahmud reis ayan-ı vilayete varub ol Müslümanları İstanbul'a götürünceye değin kendüye ve gemisinde olanlara hilaf-ı şer'-i şerîfe haricden kimesne dahl ve taarruz etmeyüb mâni' (...) olmayalar. Amma bu bir bahane ile küffar vilayetine yad u yarak vesair memnu' olan metâ' alub gitmemek babında gereği gibi tenbih ve tekid eyleyüb ahar bir (...) muhalif kimesneye iş ettirmeyesin.

631 numaralı hüküm

Vilayet-i Rum ilinde vâki' olan Beğliklere ve kadılara hüküm ki:

Hâliyâ sefer-i Hümâyûnuma memur olan asker tâ'ifesi sûrat üzere gitmeyüb yollarda eğlendikleri i'lam olunmağın mu'accelen kaldurub göndermek için dergâh-ı muallâm bevvalarından irsâl olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Hüküm-ü şerfimle her kangınızın taht-ı hükümetine dâhil olursa sefere memur asakir tâ'ifesinden her kangısı olursa bir an ve bir saat dahi te'hîr ettürmeyüb oturmayub mu'accelen kaldurub (...) irsâl eyleyüb bir ferde himâyet ve kimesneye riayet eylemeyeler. Şöyle ki bir ferde emr-i şerîfime muhalif te'âllül ve inâd eyleye. Aslâ mecal vermeyüb siyaset olunur. Ana göre muhkem tenbih ve tekid eyleyüb asakirin sûratle irsâl ine say' ve ikbal eyleyesin ve askerden bazuları dahi tereke ve darı ve hasılat için atlarını salub iki üç gün oturub envâ'-ı taâddi iderlermiş ol makuleleri her kimler ise mukayyed ve mahbus südde-i sa'âdetime gönderesin ki dirlikleri kesüb kendüleri (...) küreğe konula ve cümlesine muhkem tenbih ve tekid eyleyesin ki iki mühürlü bir idüb serdârı zafer-i şiarıma irişmek ardınca olalar. ba'de't-tenbîh eslemeyenlerin mahal vermeyüb haklarından gelesin.

[Sayfa: 321]

632 numaralı hüküm

Mısır Beğlerbeğisine hüküm ki:

Büyük Safevîoğlu demekle maruf Cafer nâm kimesne bundân akdem (...) Gürcü hâkimi iken reâya ve berâyaya zulm üzere olduğundan maâda zimmetinde üç yüz bin

flori mikdarı mal-ı miri varken bir tarîkle rikâb-ı Hümâyûnuma 'arz u hal sunulub zikr olunan hükümet elimden bila sebep alınmıştır deyu mukarrer olmak rica eylediğinde eğer zabt ettirmediyse zabt ettirile deyu hatt-ı Hümâyûnu sa'âdet-i makrunumla fermân-ı şerîfem sadır olub vech-i meşrûh üzere sana hitaben hükm-ü Hümâyûnum verilmişti. Lakin mezburun zimmetinde ol mikdarda mal-ı miri olduğu menafi'-i aliye-i hüsvanem olunmağın emanet-i mezburu zinhar verülmeyüb ve zimmetinde olan mal-ı miri tahsil oluna ve Mısır'a müteallik münâsib 'arz olunca verilmeye ve mezburun ademini Mısır'dan kovasın gitmediyse küreğe verile deyu hatt-ı Hümâyûn sa'âdet-i makrunumla fermân-ı şerîfem sadır olmuştur. İmdi ol diyar Halebü'l-iğtiyârın cumhur umurisinin ray'-ı isabet karinine tevfiz olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl bulduğunda anun gibi müşârün-ileyh emanet-i mezbureye dahil etmek isterse min ba'd dahil ettirmeyüb ve zimmetinde olan mal-ı miriye bi kusûr tahsil eylesin ve Mısır'a müteallik bu makule münasebeden senin arzın ile verilmeyüb bir tarîkle asitane-i sa'âdetimden hükm-ü şerîfe ve berad-ı Hümâyûnum irad eyleyenler mal-ı miriye sa'i olmayub zarar ve gazezleri olacağına sana tamam-ı tayin-i hasıl olursa aslâ dahil ettürmeyüb oldukları münasebeye müstehak olanları 'arz eylesin ki fermân-ı celîlü'l-kadrim mücebince arz eylediğün kimesneye teveccüh oluna ve mezbur Cafer'in âdemisi badel tenbih mısır'dan gitmeyüb yine emanete dahl ederse emr-i şerîfime imtîsâl itmedüğü için küreğe verüb ve ihzâr emr-i şerîfeme muğayir bir ferde iş ettürmeyesin.

633 numaralı hüküm

Haslâr kadısına ve kapucubaşısı Veli Ağa'ya hüküm ki:

Çatalca naibi dergâh-ı muallâma suret-i sicilleri ve mektûb gönderüb Eflak keferesinden İvan veledi Nikola ve Kurud veledi Nalo nâm zimmiler nefsi-i Çatalcada bir nefer yoldaşların kâtl eyledükleri ikrârları ile sabit olduğu ve Çatalca caniblerinde Eflak keferesinin cemiyetleri olub kurbunda olan İşcekir nâm karyede gâret kasdı üzere oldukların bildirmeğın kâtib olan iki nefer dahi celb olunub sairlerinin dahi cemiyetleri üzerine varulub isyan üzere olanların haklarından gelinmek emr idüb **buyurdum ki:**

Vardukta bu babda evkat vechile űikâyet olub lâzım gelürse il eri ile dahi ittifak idüb ol vechile cemiyet üzere olan kefere-i mücerrenin cemiyetlerin dađutub inâd ve muhalefet edenleri ele getürüb mecal vermeyüb űer‘le haklarından gelesin.

4.3. HÜKÜMLERİN GÖNDERİLDİĞİ MAKAMLAR

Vezir	357, 381, 385, 417, 427, 444
Kadı	303, 304, 318, 321, 321, 322, 324, 326, 327, 333, 334, 335, 339, 350, 351, 357, 366, 371, 372, 376, 377, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 387, 389, 393, 394, 402, 403, 404, 405, 406, 409, 412, 414, 415, 417, 418, 419, 421, 424, 425, 430, 431, 432, 433, 434, 442, 443, 446, 447, 447, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 456, 457, 460, 461, 462, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 475, 478, 484, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 499, 506, 508, 511, 512, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 533, 534, 537, 539, 541, 542, 543, 544, 546, 548, 551, 555, 557, 558, 559, 560, 563, 568, 570, 572, 573, 574, 575, 578, 579, 581, 585, 586, 590, 591, 592, 593, 594, 596, 601, 602, 607, 609, 619, 620, 624, 625, 626, 631,
Sancağbeği	307, 314, 353, 355, 356, 361, 364, 368, 386, 395, 407, 420, 441, 465, 480, 482, 487, 499, 500, 501, 504, 508, 511, 512, 513, 540, 544, 553, 560, 618, 620, 624, 633,
Beğlerbeği	308, 311, 312, 313, 316, 319, 321, 328, 330, 331, 338, 342, 343, 344, 347, 349, 360, 361, 365, 374, 376, 379, 390, 392, 393, 394, 398, 399, 400, 401, 408, 409, 410, 411, 412, 414, 423, 424, 425, 433, 436, 438, 442, 444, 452, 453, 458, 461, 463, 474, 476, 485, 486, 488, 489, 492, 493, 498, 505, 507, 522, 526, 528, 530, 531, 532, 536, 537, 538, 541, 567, 574, 575, 576, 577, 579, 585, 588, 589, 598, 600, 608, 609, 610, 611, 612, 621, 629, 630,
Voyvodası	332, 367, 391, 396, 404, 422, 466, 479, 510, 550,
Tatar Han'a	337,
Kırım Han'a	584,
Koyun Emni	339
Beğ'e	341, 370, 373, 413, 450, 455, 460, 467, 469, 481, 494, 502, 506, 509, 516, 523, 548, 549, 555, 557, 559, 571, 581, 591, 593, 631,
Reise	567,
Sol kol efendileri	345,
Kapudan Paşa	348, 471, 483, 614,
Mutasarrıfa	369,
Bostancıbaşıya	496,
Çavuşa	352, 421, 445
Mekke-i Mükerrreme Şerîfine	459,
Dizdâra	388,
Mütevelliye	387

Muhafıza	514, 615,
Muhzıra	397
Mutasarrıf	420
Müfettişe	547, 549,
Mensuhaddan	554,
Mimar Paşa	563,
Yeniçeri Ağası	437, 529,
Mir-i Ahur	439
Derne Hâkimi	440,
Katip	445, 448,
Kaytak Hâkimi	464,
Lala	490, 525, 535,
Defterdara	492, 530, 532, 579, 585, 610, 611, 621, 627,
Müderrise	494, 533,
Han'a	497,
Haslâr kadısı	503,
Subaşı	542, 563,
Hizmetkara	560,
Sol ulufeciler ağası	583, 596,
Kâimmakâmı	622,
Kapucubaşı	633
İskele Emni	378

4.4. ÜZERİ ÇİZİLMİŞ İPTAL EDİLMİŞ HÜKÜMLER

207	399	Kıbrıs Beğlerbeğisine
221	429	Rum Beğlerbeğisine
265	521	Niğde Sancağında vâki' olan kadılara
277	545	Burusa kâdısına
289	566	Simon Han'a
291	571	Malatya Beğine
295	580	Devrek Sancağıbeğine
300	587	Beyşehir kâdısına

SONUÇ

Bu incelemeye konu olan 72 Numaralı Mühimme Defteri'nin 160-321 sayfaları arasında yer alan 330 adet hüküm, III. Murat döneminin 1594-1595 yıllarını ihtiva etmektedir. Defterdeki hükümler dönemin atmosferini, devletin içinde bulunduğu durumu, komşularıyla ve Avrupa devletleri ile olan ilişkisini, sınır meselelerini, sefer sırasında kara ve deniz ordusunun ne şekilde hazır hale getirildiğini, vakıflara ne derece önem verildiğini ortaya koymaktadır.

Transkribi yapılan kısımda hükümlerin büyük çoğunluğunun eşkıyalık ile ilgili karardan oluştuğu görülmektedir. Defterde eşkıyalıkla alakalı hükümlerin çok fazla olması Osmanlı Devleti'nde kurumların ve özellikle de otoritesinin bozulduğunu, bu bozulmaya bağlı olarak da Anadolu ve diğer eyaletlerde çok fazla eşkıyalık hareketlerinin vuku bulduğu görülmektedir. Eşkıyalık olaylarının çoğunluğu küçük gruplar halinde teşkil etmiştir. Bu grupların faaliyetleri yol kesme, tecavüz, yağma gibi faaliyetlerdir. Bu türlü eşkıyalık olayları karşısında asayişin temin etmekte zorlanan Osmanlı yönetimi, Divân-ı Hümayûn'dan bölge yöneticilerine talimatlar göndererek suçluların cezalandırılmasını sağlamıştır.

72 Numaralı Mühimme Defteri'nde yer alan hükümlerde tımarlı sipahilerin halka yaptıkları baskı, bazı kadı ve nâiblerin kendi bölgeleri veya bölgelerinin dışına çıkarak farklı yollardan değişik adlar altında zorla akçe aldıkları, bazı yöneticilerin ise eşkıyalar ile bir olup savunmasız ve zayıf gördükleri kişilerin mal ve mülklerini gasp ettikleri görülmektedir. Defterde yer alan hükümlerde bu tarz olaylara yönelik devletin aldığı sert tedbirlere rastlamak mümkündür. Ayrıca defterde tımar tevcihleri, tımar sahiblerinin sorumlulukları ve sorumluluklarını yerine getirmey uygulanan yaptırımlara yer verilmiştir.

72 Numaralı Mühimme Defteri'nde sefer hazırlığı esnasında gerek kara ordusu gerekse donanma için gerekli olan asker ve mühimmat tedariği ile ilgili kararlarda yer almaktadır. Bu hükümlerde ilgili beylerbeyilerine verilen talimatlar doğrultusunda hazırlık yapılması ve ilgili kişilerin belirtilen zamanda ve yerde istenen mühimmatlar ile hazır olmaları gerektiği belirtilmektedir. Defterde, sınır ihlallerinin yaşanması sebebi ile hudud bölgelerindeki şehir, kale ve derbendlerin tamiri ve buraların muhafazasına dair hükümlere de yer verilmiştir.

Yapılan bu çalışma ile III. Murad döneminin 1594-1595 yılları arasındaki yaklaşık bir yıllık tarihi olayların ayrıntılı seyri verilmiştir. Böylece Osmanlı Devleti'nin diğer devletlerle olan ilişkisi ve özellikle III. Murad dönemi hakkında araştırma yapanlar için önemli bir arşiv kaynağının transkripsiyonu yapılarak araştırmacıların hizmetine sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Akdes, Nimet Kurat, *Türk İngiliz Münasebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi (1553–1610)*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara 1953.
- Alanoğlu, Murat, *86 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010.
- Ahıskalı, Recep, “Divânı-ı Hümâyûn Teşkilatı”, *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1988, IV, 24-33.
- Akarsu, Fatih, *213 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs 2006.
- Aşıkpaşazade (Ahmed Âşıkî), *Tevârihi-i Âl-i Osman*, (Düzenleyen: N. Atsız Çiftçiöğlu) İstanbul 1949.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, DAGM. Yay. (Yayına Haz.: Yusuf İhsan Genç ve Diğerleri), İstanbul 2000.
- Cesar, Mustafa, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, Cilt: III, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2011.
- Durhan, İbrahim, “Divân-ı Hümâyûn’un Yargı Yetkisi”, *Atatürk Üniversitesi Erzinan Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: IV(1), Erzinan 2000, 56-65.
- Emecen, Feridun, “Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâmı Şikâyet”, *Osmanlı Klasik Çağında Hanedan, Devlet ve Toplum*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011, 107-137.
- , “Haçova Savaşı”, *Osmanlı Klasik Çağında Savaş*, (2. Baskı), Timaş Yayınları, İstanbul 2011, 225-236.
- , “Ali’nin Ayn’ı: XVII. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Bürokrasisinde Kâtip Rumuzları”, *Osmanlı Klasik Çağında Hanedan, Devlet ve Toplum*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011, 33–135.
- Gökbilgin, Mehmet Tayyib, “Kara Üveys Paşa’nın Budin Beylerbeyliği (1578-1580)”, *Tarih Dergisi*, Cilt: II(3-4), İstanbul 1952, 72-105.
- , *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*, Enderun Kitapevi, İstanbul 1992.

- Hâlâçoğlu, Yusuf, “Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilâtı”, *Türkler*, Ankara 2002, IX, 795-838.
- , *XIV-XVII. Yüzyıllarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2007.
- İlgürel, Mücteba, “Zirveden Dönüş II. Selim'den III. Mehmed'e”, *Genel Türk Tarihi*, Yeni Türkiye Yay., Cilt: VI, Ankara 2002, 643-667.
- Jorga, Nicoloe, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, Cilt: III, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2009,
- Kantemir, Dimitri, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi-I*, (Çev. Özdemir Çobanoğlu) Cumhuriyet Kitap Kulübü, İstanbul 1998.
- Karanfil, Mustafa, *Harîmi'nin Zafernâme ve Gonca'sına Göre Özdemiroğlu Osman Paşa*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- Karataş, Osman, *3 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi/Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2010.
- Kütükoğlu, Bekir, “Şah Tahmasb'ın III. Murad'a Cülûs Tebriki”, *Tarih Dergisi*, *İÜEFB*, Cilt: XI(15), İstanbul 1960, 1-24.
- , “Murad III”, *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yay., Cilt: VIII, İstanbul 1979, 129-169.
- Kütükoğlu, Mübühat S., *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Neş., Yay., İstanbul 1994.
- , “Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine”, *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri*, 30 Nisan-2 Mayıs 1986, *Bildiriler*, İstanbul 1988, 95-112.
- Mansuroğlu, Mecdud, “Dîvân”, *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1979, III, 595-598.
- Mumcu, Ahmet, *Divân-ı Hümayûn*, Birey ve Toplum Yay., Ankara 1986.
- , “Dîvân-ı Hümayûn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: IX, İstanbul 2010, 430-432.
- , *Osmanlı Devleti'nde Siyaseten Kâtl*, (2.Baskı), Birey ve Toplum Yay., Ankara 1985.

- Orhonlu, Cengiz, “Osmanlı-Bornu Münasebetlerine Ait Belgeler”, *Tarih Dergisi*, İstanbul 1969, 351-354.
- Ortaylı, İlber, *Türkiye Teşkilat ve İdari Tarihi*, Cedit Neşriyat, İstanbul 2008.
- Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, (2. Baskı), (Editör: Tufan Gürbüz), Grafiker Yayınları, Ankara 2013.
- Özkan, Selim Hilmi, “II. Viyana Kuşatması Sonrası Türk-İngiliz İlişkileri”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 18, Ağustos 2007, 145-187.
- Öztuna, Yılmaz, *Büyük Türkiye Tarihi*, cilt: IV, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1983.
- Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, Cilt: II, (Haz: Bekir Sıtkı Baykal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1982.
- Taneri, Aydın, “Divân”, *DİA*, Cilt: IX, İstanbul 1994, 383-385.
- Selaniki Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-i*, Cilt: II, (Haz. Mehmet İpşirli), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1999.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, TTK Yay., Ankara 1988.
- , *Osmanlı Tarihi*, Cilt: III, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1998.
- Ünal, Mehmet Ali, *44 Numaralı Mühimme Defteri*, Akâdemi Yayınları, İzmir 1995.
- Zeyrek, Yunus, *Târîh-i Osman Paşa*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2011.

EKLER

EK 1. NEŞREDİLEN VE TEZ OLARAK HAZIRLANAN MÜHİMME DEFTERLERİ

MÜHİMME DEFTERLERİ

1.Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tarafından Yayımlanan Mühimme Defterleri

- 3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968/1558-1560, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993.
- 3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968/1558-1560, *Özet ve Transkripsiyon*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993.
- 5 Numaralı Mühimme Defteri 973/1565-1566, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994.
- 5 Numaralı Mühimme Defteri 973/1565-1566, *Özet ve İndeks*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994.
- 6 Numaralı Mühimme Defteri 972/1564-1565, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1995.
- 6 Numaralı Mühimme Defteri 972/1564-1565, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks, cilt: I*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1995.
- 6 Numaralı Mühimme Defteri 972/1564-1565, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks, cilt: II*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1995.
- 7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Tıpkıbasım, cilt: I*, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1997.
- 7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Tıpkıbasım, cilt: II*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1997.

- 7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, cilt: I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1999.
- 7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, cilt: I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1999.
- 12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979/1570-1572, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1996.
- 12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979/1570-1572, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, cilt: I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1996.
- 12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979/1570-1572, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, cilt: II, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1996.
- 82 Numaralı Mühimme Defteri 1026-1027/1617-1618, *Özet, Transkripsiyon, İndeks ve Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2000.
- 83 Numaralı Mühimme Defteri 1036-1037/1626-1628, *Özet, Transkripsiyon, indeks ve Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2001.
- 85 Numaralı Mühimme Defteri, *Özet, Transkripsiyon, İndeks ve Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2002.

2. Başbakanlık Arşivi Dışında Yayımlananlar

- H.951-952 Tarihli ve E-12321 Numaralı Mühimme Defteri, Topkapı Sarayı Arşivi, Hrz. Halil Sahillioğlu, İstanbul 2002.
- 44 Numaralı Mühimme Defteri, Hrz. M.Ali Ünal, İzmir 1995.
- 51 Numaralı Mühimme Defteri (Sultan'ın Emir Defteri), Hrz. Hikmet Ülker, İstanbul 2003.
- 90 Numaralı Mühimme Defteri, Hrz. Nezih Aykut vd., İstanbul 1993.

3. Yüksek Lisans Tezi Olarak Hazırlanmış Mühimme Defterleri

- Ayşegül Özer, *113 Numaralı Mühimme Defterinin (H. 1112-1115/M. 1701-1703) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.
- Aziz Altı, *22 numaralı Mühimme Defteri'nin (H.981/ M.1573) transkripsiyon ve değerlendirilmesi (s. 215-351)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.
- Azize Gelir Çelebi, *93 Numaralı Mühimme Defteri (1069-1071/1658-1660), Tahlil, Transkripsiyonu ve Özet*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2008.
- Özlem TAŞ, *3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560) Tasnif ve Analiz*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004.
- Şuayib İzgi, *986 (1578) Tarihli 32 Numaralı Mühimme Defteri: (s. 201-400) Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2006.
- Zülfiye Kaygusuz, *10 Numaralı Mühimme Defteri'nin (s.1-178) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.
- İbrahim Etem Çakır, *10 Numaralı Mühimme Defteri'nin (s.179-356) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.
- Kazım Kürşat Yücel, *18 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Muharrem Bostancı, *19 Numaralı Mühimme Defteri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2002.
- Muzaffer Fehmi Şakar, *1101-1102 (1690-1691)Tarihli 100 Numaralı Mühimme Defteri Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Sıtkı Çelik, *21 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

- Gülay Kahveci, *29 Numaralı Mühimme Defteri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- Hasan Karaman, *38 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.
- Mustafa Özata, *38 Numaralı Mühimme Defteri, (101-322 Sayfaları Arası Tahlil ve Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.
- Hasan Yıldız, *49 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Orhan Paşazâde, *9 Numaralı Mühimme Defteri (977-978/1569, Özet ve Transkripsiyon)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2006.
- Meltem Karababa, *50 Numaralı Mühimme Defteri, (991-993/1583-1585)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004.
- Halime Çukuryurt, *50 Numaralı Mühimme Defteri (993-1585) Değerlendirme Transkripsiyon (s. 84-166)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005.
- Hikmet Ülker, *51 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Fatime Yazıcı, *54 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (1-154)*, Yüksek Lisans Tezi Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010.
- Musa Günay, *55 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 1996.
- Leyla Toraman, *128 Numaralı ve 1717-1718 Tarihli Mühimme Defteri (Değerlendirme-Transkripsiyon-Dizin)*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2005.
- Oğuzhan YÜCE, *59 Numaralı Mühimme Defterinin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2007.
- Recep Burhan Ertaş, *60 Numaralı Mühimme Defteri (s. 105-208, hüküm 258- 491, tarih 993-94/1585-86)*, Tahlil-Metin, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

- Cevat Yıldız, *60 Numaralı Mühimme Defteri*, (s. 209-314, hüküm 492-942, tarih 993-94/1585-86), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- M. Ali Atıcı, *61 Numaralı Mühimme Defteri*, (Tahlil-Metin), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.
- Serdâr Kar, *63 Numaralı Mühimine Defteri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2002.
- Mustafa Karaca, *68 Numaralı Mühimme Defteri (Tasnif-Transkripsiyon)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000.
- Selçuk Demir, *75 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008.
- Cevat Yıldız, *80 Numaralı Mühimme Defteri (s.209~314, hüküm 492-942, tarih 993-94/1585-86)*, İstanbul Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- Neşat Süt, *83 Numaralı Mühimme Defteri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2000.
- Durmuş Kandıra, *84 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995.
- Murat Alanoğlu, *86 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010.
- Fatma Kaytaz, *88 Numaralı Mühimme Defteri (Transkripsiyon-Özet)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006.
- Murat Ateş, *88 Numaralı Mühimme Defteri Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2008.
- İlhan Gök, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi 168 Numaralı Mühimme Defteri (1183-1185-1769-1771), Transkripsiyon, Değerlendirme (s. 200-376)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Eren Bahri Gök, *89 Numaralı Mühimme Defteri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2003.
- Selçuk Osmanoglu, *92 Numaralı Mühimme Defteri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004.

- Müjge Karaca, *94 Numaralı Mühimme Defterinin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008.
- Bekir Gökbnar, *105 Numaralı Mühimme Defteri (Özet-Transkripsiyon)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 1996.
- Mustafa Kılıç, *107 Numaralı Mühimme Defteri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Necati Gültepe, *H. 1106-1107 Tarihli Mühimme Defterine (107 Numaralı) Göre Devlet Kararları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1992.
- M. Hanefî Demirsoy, *109 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001
- Yusuf İhsan Genç, *113 Numaralı ve 1113-1115/1701 -1703, Tarihli Mühimme Defteri*, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Uzmanlık Tezi, İstanbul 1987.
- Ömer Bıyık, *124 Numaralı Mühimme Defteri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001.
- İlker Külbilge, *141 numaralı Mühimme Defteri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2002.
- Tuğba Kara, *170 No'lu Mühimme Defteri (H 1185-1188 / M 1771-1774)'nin Transkribi ve Değerlendirmesi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2007.
- Ulviyenur Pakize Eskin, *97 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil, Transkripsiyon, Özet)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.
- Abdolvahit Çelik, *97 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu (hicri 1090–1092/miladi 1679–1681)*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2008.
- Ercan Alan, *95 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil, Transkripsiyonu ve Özeti)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2008.
- Vedat Turgut, *208 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Tahlili 1798-1800 (H 1213-1215)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2006.

- Fatih Akarsu, *213 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (1801-1802/H 1215-1217)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2006.
- Abid Yaşaroğlu, *888 Numaralı Mühimme Defteri (la-260a), Tahlil ve Transkripsiyon*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Koğuşlar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995.
- Kadir Özbay, *177 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Tahlili, Yüksek Lisans Tezi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2008.
- Tuba Meryem Yıldız Karacan, *101 no'lu Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2010.
- Hülya Yüksel, *86 Numaralı Mühimme Defteri (Transkripsiyon, özet ve değerlendirme)*, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2010.
- Yunus Eren, *34 numaralı ve H. 986/1578 tarihli Mühimme Defteri [s. 1-164] İnceleme-Metin*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2011.
- Süleyman Nacak, *34 numaralı mühimme defteri (h.986/m.1578) transkripti ve değerlendirilmesi (s.164-326 arası)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2011.
- Kadir Güney, *190 numaralı Mühimme Defteri'nin özetli transkripsiyonu ve değerlendirilmesi: H. 1203-1204, M. 1789-1790; sayfa 1-97*, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2012.
- Erbuğ Erçelebi, *190 numaralı Mühimme Defteri'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi, s. 98-198*, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2012.
- Hatice Çetin Durgun, *197 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2009
- Cihat Taşkesenlioğlu, *74 numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (I-117)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.
- Adem Keleş, *75 numaralı Mühimme Defteri'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (s. 172-331)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2011.

- Fatih Çiçek, *69 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (s. 169-336), Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2011.
- Yahya Koç, *149 numaralı Mühimme Defteri (1155-1156/1742-1743) inceleme-çeviriyazı-dizin*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011.
- Ersin Kırca, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi 168 Numaralı Mühimme Defteri (1183-1185-1769-1771), Transkripsiyon, Değerlendirme (s. 1-200)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Murat Yıldız, *92 Numaralı ve 1657-1658 Tarihli Mühimme Defteri*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2004.
- Murat Yazıcı, *39 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, (s. 119-240), Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.
- Özgür Sevilmiş, *54 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (153-220)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.
- Bayram Karabıyık, *54 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.

4. Hazırlanmış Mühimme Zeyilleri

- Dilek Şahin, *XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Anadolu'da Celali Hareketleri (8 Numaralı Mühimme Zeyli'ne Göre)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003. (1016-1607 tarihli).
- Harun Bingöl, *Mühimme Zeyli Kataloğu'ndaki 5 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2002. (999-1591 tarihli)
- Mehmet Şahin, *Kuyucu Murad Paşa'nın Celali Defteri Mühimmesi (8 Numaralı 1-480 hkm)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Osman Karataş, *3 Numaralı ve Rebiülevvel-Cemâziyelevvel 984 (Haziran-Ağustos 1576) Tarihli Mühimme Zeyli* (s. 176-351), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2010.

Osman Okumuş, *Hicrî 1000(1591/1592) Tarihli 6 Numaralı Mühimme Zeyli Defteri*, *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2012.

Zeynep Kurt, *13 Numaralı ve 1727-1730 Tarihli Mühimme Zeyli Defteri*(Değerlendirme, Transkripsiyon ve Dizin), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2005.

5. Arşiv Dışı

1734-1735 Osmanlı-İran Savaşı, Mühimme Defteri (Ramazan 1146-Zilhicce 1147), haz. Kemal Erkan, İstanbul 2011 (Köprülüzade Abdullah Paşa'nın Şark seferi Seraskerliği Esnasında Tutulan Sefer Mühimmesidir-Köprülü Kütüphanesi, II, 0364 numarada kayıtlıdır).

Erhan Akçelik, *39 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, (s. 1-118), Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.

Özdemir Yılmaz, *72 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, (s. 1-159), Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.

İbrahim Canpolat, *72 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, (s. 160-320), Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.

6. Mühimme Tasnifi Dışı

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mesut Demir, 1686-1687 (H. 1097-1098), *Tarihli Atık Şikâyet Defteri'nin Transkripsiyon Ve Değerlendirilmesi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2010.

EK 2. 72 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNDEN ÖRNEKLER

İNDEKS

A

acemi oğlanlarından 53, 137, 218
 Afrika 24
 Ağırnas 241
 Ahılkelek 87, 88, 269
 Ahısğa 88, 231, 270
 Ahmed el-Mansur 25
 akçe ... 41, 48, 52, 53, 58, 60, 61, 62, 63,
 64, 66, 71, 72, 73, 74, 77, 88, 90, 92,
 96, 101, 103, 108, 110, 115, 126, 127,
 131, 134, 140, 143, 144, 145, 146,
 147, 155, 161, 165, 166, 171, 173,
 178, 184, 187, 188, 189, 190, 191,
 195, 196, 197, 205, 206, 207, 209,
 211, 212, 213, 214, 217, 223, 224,
 225, 229, 236, 237, 244, 246, 249,
 250, 251, 263, 265, 268, 269
 Akkerman 43, 49, 50, 54, 59, 61, 63, 94,
 115, 119, 122, 146, 148, 174, 175,
 183, 194, 264
 Aksaray ... 49, 50, 59, 64, 111, 117, 118,
 176, 177, 197
 Alâiye . 46, 48, 63, 84, 85, 107, 195, 233
 Alaybeği 148
 alaybeğisi 116, 148
 alaybeğleri . 57, 75, 85, 95, 98, 107, 111,
 148, 161, 164, 214, 258
 Aleksandra 104
 Amasiyye 62, 189
 Amasra 46, 90
 Amasya 20, 41, 57, 68, 165, 215
 Anabolu 63, 193
 Anadolu 8, 11, 20, 39, 47, 50, 52, 53, 58,
 67, 75, 86, 91, 95, 122, 135, 137, 139,
 166, 192, 208, 210, 225, 227, 257,
 258, 301
 Ane 132, 137
 Ani 52, 55, 150, 151
 Ankara ... 8, 9, 10, 13, 14, 18, 19, 20, 21,
 25, 28, 39, 46, 69, 77, 91, 92, 169,
 220, 221, 266, 277, 278, 279, 280,
 281, 282, 284
 Arapça 8, 35, 38, 39

Âsitâne... 75, 79, 86, 88, 89, 90, 95, 101,
 104, 106, 109, 112, 115, 116, 117,
 128, 135, 139, 147, 154, 155, 156,
 163, 174, 176, 202, 205, 207, 208,
 210, 211, 212, 220, 238, 245, 251,
 258, 260, 264, 265, 269
 Âsitâneye 91, 93, 226, 247
 Askefor 62, 189
 avarız 58, 64, 71, 105, 106, 167, 168,
 174, 193, 200, 236
 Avlonya 51, 65, 128, 129, 201
 ayan-ı vilayet 108
 Ayaş.... 46, 69, 77, 91, 92, 220, 221, 266
 Ayazmend 65, 131, 203
 Aydın 8, 48, 106, 188, 205, 279

B

Bacı 46, 91, 92
 Bâcı 266
 Bağdad 33, 42, 50, 77, 81, 116, 132,
 150, 263
 Bağdat 45, 52, 56, 81, 150, 151, 157,
 263
 Batum 31, 33, 47, 53, 56, 66, 99, 138,
 154, 155, 205
 Beğlerbeği 11, 13, 26, 27, 45, 46, 49, 66,
 82, 102, 121, 140, 156, 185, 193, 223,
 231, 269, 273
 Beğpazarı 46, 91
 Belgrad' 98
 Belvine 54, 146
 Bender ... 54, 63, 77, 146, 148, 153, 174,
 175, 194, 263, 264
 Bergama 65, 67, 71, 203, 213, 236
 Beypazarı 55, 152
 Beyşehir 73, 244, 274
 Bodun 60, 65, 182, 202, 215
 Boğdan 18, 51, 54, 59, 115, 130, 143,
 147, 175, 264
 Bor 204
 Bornu Devleti 25
 Bornu Hâkimi 25
 Bosna 26, 31, 67, 129, 214
 Bostancıbaşı 82
 bozahanecilerden 218

Bozok 158
 Burusa ... 60, 67, 68, 70, 74, 75, 77, 178,
 212, 218, 219, 230, 248, 258, 264,
 274

C

Canik 69, 222
 carehor 54, 143, 144
 cebeci... 45, 46, 61, 65, 84, 85, 142, 186,
 203, 216
 cebehane 216
 cenkçibaşı 165
 Cezayir 24, 48, 49, 56, 104, 112, 113,
 114, 158, 245
 cülus 18, 139

Ç

Çardak 143
 Çatalca 272
 Çerkes 58, 170, 171, 231
 Çıldır . 22, 33, 45, 46, 67, 82, 84, 85, 87,
 88, 211, 231, 232, 269, 270
 Çorlu 48, 58, 103, 155, 168, 179
 Çorum 40, 68, 217

D

Dağıstan 22, 24, 43, 86, 173
 Darende 65, 164, 184, 189, 204, 243
 defter-i hakaniye 140
 Delvine 70, 229
 Dergâh-ı mu‘allâm 33, 48, 49, 57, 72,
 77, 79, 84, 99, 101, 103, 106, 112,
 115, 120, 132, 135, 137, 142, 147,
 152, 154, 155, 156, 161, 162, 163,
 166, 172, 202, 205, 239, 263, 265,
 266, 267
 Dimyad 52, 81, 133, 197
 Diyarbekir . 23, 51, 52, 55, 72, 110, 129,
 132, 134, 150, 151, 237
 Don Sebastian 24
 Draç 65, 69, 201, 202, 223
 Dulkadiriye 58, 167
 Dulkadiriyye 104, 241, 258
 Dulkadriye 101, 111, 161

E

Ebu Reyş 55, 92, 132, 150, 151
 Edincik 46, 49, 86, 104, 113
 Edirne 42, 46, 47, 51, 56, 63, 71, 73, 90,
 97, 125, 143, 154, 155, 194, 202, 235,
 241
 Eflak .. 18, 27, 47, 49, 51, 52, 64, 69, 74,
 77, 78, 96, 104, 115, 126, 132, 199,
 222, 246, 266, 272
 Eflâk 95
 Eğirdir 53, 139
 Eğriboz 54, 142
 ehl-i fesâd 40, 58, 61, 62, 66, 71, 74, 77,
 78, 84, 85, 91, 92, 115, 125, 131, 138,
 141, 142, 159, 167, 170, 171, 175,
 177, 180, 186, 189, 190, 191, 198,
 204, 205, 206, 208, 215, 220, 222,
 223, 233, 235, 241, 246, 247, 248,
 266, 267, 268
 elçilik 25
 erbâb-ı tûmâr 86, 95, 102, 103, 107, 133,
 141, 146, 148, 184, 195, 214, 239,
 242, 266
 Erdel ... 27, 29, 33, 48, 61, 103, 182, 199
 Ereğli 58, 168
 Erzurum ... 11, 12, 21, 22, 23, 45, 46, 53,
 55, 56, 57, 66, 67, 68, 84, 86, 88, 142,
 149, 155, 164, 210, 211, 212, 216,
 231, 232, 277, 282, 283, 284, 301
 esbâb 83, 92, 97, 103, 109, 125, 135,
 152, 205, 207, 208, 221, 225, 227,
 234, 235, 237, 254, 255
 eşkıya . 47, 50, 57, 58, 61, 63, 67, 69, 77,
 86, 87, 91, 123, 124, 130, 142, 149,
 151, 170, 176, 184, 193, 202, 203,
 208, 210, 212, 219, 225, 241, 263,
 265, 266
 Eşkiyayı 170
 evkâf .. 74, 121, 139, 140, 190, 213, 246,
 264

F

Fas 24
 Fatih Kanunnâmesi 18
 Filibe 172, 242
 Fransa 24

G

Galata	47, 48, 50, 94, 95, 104, 121
Gazze.....	58, 170, 257
Gedagara	105
Gedegara	106, 208
Gelibolu.....	42, 52, 75, 134, 255, 257
Gemlik.....	57, 78, 163, 267
Gence.....	23, 57, 160
Giresun	33, 47, 99
Gori ...	42, 45, 46, 54, 67, 71, 78, 82, 84, 85, 87, 88, 145, 180, 211, 212, 231, 233, 269, 270
Gönen	46, 52, 86, 135
Gördek.....	65, 203
Gördes	70, 226
Gürcistan	22, 56, 154

H

habbe .	88, 115, 143, 165, 181, 191, 197, 211, 212, 214, 223, 237, 244
Habeş.....	76, 77, 260, 261, 262, 265
Hacı Hamza.....	65, 203
Haleb ...	63, 75, 110, 132, 151, 192, 193, 258
Halep	34, 48, 52, 55, 56, 75, 76, 101, 106, 150, 151, 156, 157, 158, 160, 257, 267
Hamid.....	53, 69, 139, 140, 207, 225
harameyn-i şerîfeyn.....	52, 53, 133, 140
Haremeyn-i şerîfeyn.....	140
haseki.....	142
Haslâr kadısına	63, 78, 272
Hayrabolu	155
Hazergrad	144
Hızır Paşa	33, 45, 50, 77, 81, 82, 116, 138, 150, 151, 231, 233, 263
Hoşab	160

I

II. Philip	24
II. Selim.....	18
III. Murad	18, 24
III. Murad Devri.....	24

İ

İç-il	63, 68, 98, 195, 206, 219, 269
İdris Alavma	25
il erlerine.....	225
İne.....	42, 75, 243, 255
İngiltere	6, 28, 94, 96
İpsala	42, 75, 255
İskenderi	196
İskenderiye	47, 63, 76, 81, 100, 101, 185, 196, 197, 261, 262
İspanya.....	24
İspanyollar	24
İstanbul	2, 4, 8, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 35, 41, 42, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 56, 62, 67, 68, 69, 71, 75, 78, 79, 98, 100, 103, 123, 128, 143, 153, 154, 155, 162, 172, 181, 190, 207, 254, 255, 268, 277, 278, 279, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287
İznikmid.....	65, 78, 205, 217, 268

K

kâimmakâmına	77, 266
Kâlâcık.....	74, 247
kapudan paşa	144
Kapudan Paşa	32, 60, 61, 104, 114, 178, 184, 273
Karaağaç	66, 207
Karahisar ...	47, 58, 71, 74, 93, 166, 236, 247
Karahisar-ı Sahib	47, 93, 166
Karahisâr-ı Şarki.....	62, 70, 189, 228
Karalar taifesi	25
Karaman	18, 53, 59, 64, 70, 75, 78, 111, 136, 137, 166, 171, 176, 184, 192, 194, 197, 229, 233, 258, 268
Karamürsel	78, 184, 267, 268
Karinabad	266
Karlı ili	64, 199
Kars ...	42, 45, 46, 48, 56, 78, 84, 86, 87, 88, 95, 102, 155, 232, 269, 270
Karskulu	88
Kastamonu.....	46, 50, 88, 89, 119
kâtib	32, 49, 57, 108, 114, 161, 227, 245, 270, 272

kâtl-i nüfus 55, 63, 77, 91, 92, 131, 141, 150, 151, 193, 248, 266, 267
 Kavak 42, 73, 75, 245, 255
 Kavala 62, 188
 Kayseriyye..... 241
 Kaytak Hâkimi 43, 59, 173, 273
 Kefe ... 43, 47, 50, 57, 61, 66, 69, 78, 94, 120, 163, 183, 184, 186, 208, 219, 220, 270
 Kemer..... 65, 203
 Kengiri..... 52, 58, 131, 170, 171
 Keskin 169
 Keşan..... 33, 42, 47, 75, 99, 255
 kethüdâ . 68, 76, 109, 143, 210, 216, 270
 kethüdâsı 12, 32, 40, 64, 66, 71, 95, 102, 110, 111, 138, 173, 197, 204, 217, 228, 235, 240, 244, 263
 Kevker 169
 Kıbrıs..... 47, 48, 52, 59, 73, 82, 98, 105, 106, 172, 173, 238, 244, 274
 Kırım ... 19, 22, 23, 43, 50, 73, 119, 120, 122, 138, 242, 273
 Kırşehir..... 58, 61, 169, 186
 kışlak 43, 46, 84, 85
 Kilid-ül bahir..... 56, 157
 Kilikya..... 55, 149
 Kilis 58, 99, 148, 167
 Kine 153
 Kisud 46, 86
 Kocaili 68
 Kolnor 54, 142
 Komasin 46, 86
 Korfu 46, 86
 Kostantiniyye 32, 112, 143, 153, 201, 214
 Kozak 65, 203
 Kösterye 55, 152
 kurâ..... 108, 109, 133, 145
 Kurd 46, 58, 86, 113, 136, 166, 168, 237
 Küdüs 60, 178
 küffâr-ı hâksâra 114, 142, 190
 Küre..... 70, 226
 kürekçi... 48, 63, 68, 105, 106, 185, 194, 195, 196, 197, 218
 Kütahya 18, 50, 70, 122, 225, 227

L

Lala.... 22, 23, 62, 66, 67, 121, 187, 207, 213, 236, 273
 Livâ-i Karadağ..... 180
 Lori 57, 160, 233

M

Magosa 72, 238
 Mahrûse-i İstanbul..... 97
 Malatya..... 71, 77, 236, 267, 274
 Malkara..... 42, 75, 255
 Manisa 18, 236
 Manyas 46, 72, 86, 239
 matrabaz 98
 Medine-i Münevvere . 58, 121, 138, 167, 170
 Mekke-i mükerreme 73, 243, 262
 Mekke-i Mükerreme..... 47, 58, 94, 138, 170, 244, 273
 mencanecilerdan 218
 Mengen 66, 206
 Merzifon 236
 metâ . 119, 128, 172, 201, 223, 244, 254, 255, 270
 Mevlay Muhammed Mütevekkil 24
 mezara' 108, 109, 133
 Mezistre 226
 Mısır .. 10, 12, 43, 45, 49, 52, 53, 55, 58, 61, 63, 64, 76, 77, 78, 81, 112, 133, 134, 138, 149, 169, 170, 185, 196, 197, 254, 257, 260, 261, 265, 271, 272
 Mihaliç..... 46, 86
 Mir-i ahur 56, 157
 mirlivâ 85, 125, 133, 179, 198, 218, 222
 Mora . 60, 61, 63, 64, 181, 182, 193, 196
 muhzır 89, 108, 132, 159, 194, 206, 215, 227, 229, 266
 muhzırına..... 52, 133
 Musul..... 151
 mutasarıf. 33, 50, 81, 98, 109, 116, 124, 129, 144, 145, 146, 148, 160, 162, 173, 220, 229, 254, 259, 260, 269
 Mutazaabad 46, 91
 müşârün-ileyh 79, 80, 82, 86, 87, 97, 98, 100, 101, 104, 105, 108, 111, 113,

114, 118, 120, 122, 124, 129, 130,
132, 133, 144, 147, 149, 150, 151,
156, 160, 161, 164, 166, 170, 173,
174, 178, 180, 182, 184, 190, 195,
197, 199, 200, 201, 202, 219, 221,
226, 234, 236, 237, 241, 249, 253,
254, 255, 259, 260, 261, 265, 268,
271
Müşârün-ileyh 32, 95, 108, 182, 184,
233
müteferrika 109, 154
müteferrikaları..... 56, 75, 120, 154, 155,
156, 214, 258
Mütevekkil 24

N

nâme-i Hümâyûn 30, 168, 170, 192, 256,
262
narh..... 56, 60, 105, 119, 123, 143, 154,
155, 179, 232
nefer... 54, 56, 58, 64, 68, 69, 83, 86, 88,
91, 102, 115, 118, 125, 128, 134, 139,
143, 156, 168, 169, 185, 191, 195,
196, 197, 201, 212, 216, 219, 221,
225, 228, 240, 244, 252, 261, 270,
272
Nemçe 44, 48, 49, 50, 51, 57, 59, 73, 87,
95, 107, 110, 120, 130, 161, 164, 174,
186, 242, 269
Niğbolu..... 34, 54, 59, 69, 77, 144, 146,
148, 174, 175, 199, 220, 264, 266
Niğde 48, 50, 65, 66, 107, 118, 177, 204,
205, 274
Nihavend 116, 157
Nizam-ı âlem 18
Nu‘man.... 93, 94, 95, 97, 100, 119, 124,
246, 247, 254, 255, 267
Nu‘man..... 88, 91, 133, 136, 171, 265

O

Ohri 56, 159
Osmâni 58, 167
Osmanlı Devleti 24, 25
Osmanlı kuvvetleri 24
Osmanlı-Bornu ticari ilişkileri 25

Ö

Özi .43, 54, 59, 143, 144, 146, 148, 175,
183, 194, 264

P

Papalık 24
Pervane 153
Pınarhisarı..... 154
Pirevedi..... 143
Pirizrin 141
Portekiz..... 24
Prevadi..... 54, 145

R

Rakka..... 72, 238, 239
Revan 23, 48, 49, 57, 101, 108, 109, 160
Rıdvan ... 32, 49, 69, 108, 132, 134, 221,
246
Rodos..... 33, 45, 58, 80, 168
Rodoscuk 59, 60, 155, 172, 179, 246
Roduscuk 75, 254
Rum ... 45, 48, 49, 53, 55, 56, 62, 65, 68,
73, 76, 78, 83, 101, 103, 105, 110,
111, 126, 136, 140, 151, 158, 162,
189, 202, 215, 217, 245, 259, 270,
274
Rum Beğlerbeğisi .. 53, 62, 68, 105, 140,
189, 215
Ruscuk..... 33, 77, 103, 266

S

Safevî..... 6, 8, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 42,
44, 50, 55, 83, 149
Samanlu 78, 267, 268
Samsun 46, 90, 283, 285
Sefer-i Hisar 47, 93
Selanik 18, 31, 34, 50, 62, 67, 68, 71,
74, 124, 175, 190, 199, 212, 216, 234,
249, 279
Silistre..... 54, 143, 264
Simavna 82
Simon..... 71, 88, 231, 232, 274
Simon Han 71, 231, 232, 274
Sinan Paşa..... 25

Sinop 46, 90
 sipâhi oğlanları 166
 sipahileri 269
 Sofya 242
 Sokullu Mehmed Paşa 18
 Sonluk 33, 45, 59, 79, 174, 201
 Su 153
 subaşı 39, 53, 130, 137, 139, 142, 234
 südde-i sa'âdetim 104
 Süzebolu 46, 89

Ş

Şah 19, 20, 21, 23, 24, 30, 31, 45, 52,
 62, 81, 116, 120, 160, 190, 278
 şakî 73, 77, 83, 125, 129, 130, 137, 150,
 205, 206, 215, 216, 217, 218, 220,
 228, 245, 266
 Şam 48, 52, 53, 55, 56, 58, 73, 102, 121,
 132, 133, 139, 140, 150, 151, 156,
 170, 192, 240, 243
 Şehrîzor 148
 Şeyhü'l haram 167
 Şimhal 43, 59, 86, 173
 Şirvan 22, 23, 24, 42, 46, 51, 57, 64, 86,
 154, 160, 173, 174, 200
 Şöregel 48, 101

T

Tanca 24
 Tatarhana 33, 99
 Tavas 66, 207
 Tebriz .. 23, 42, 51, 57, 75, 76, 116, 130,
 160, 201, 252, 253, 254, 258, 259
 Teke 49, 53, 116, 139, 207, 225
 temessükleri 132
 tereke ... 54, 56, 142, 153, 162, 181, 190,
 196, 271
 tezkire 110, 144, 162, 166, 224
 Tırhâlâ 203
 Tıryalte 87, 88, 269, 270
 Tiflis 22, 82, 231, 233
 tîmâr .. 13, 41, 46, 47, 48, 52, 53, 54, 56,
 57, 61, 62, 72, 73, 76, 78, 98, 101,
 108, 109, 110, 111, 155, 156, 161,
 162, 165, 183, 184, 189, 215, 224,
 225, 245, 259

topçu 61, 85, 92, 142, 186
 toprak kâdıları 141, 191, 204, 265
 Trablus 24, 55, 113, 150
 Trablusgarb 61, 113, 114, 185, 201
 Trablusgarp 25
 Trablusşam 55, 71, 72, 150, 151, 233,
 240
 Trablüşam 71, 233
 Trabolice 226
 Trabzon 136, 216
 tuğyan 55, 141, 150, 151, 162, 181, 217,
 227
 Tuna 54, 60, 77, 124, 144, 147, 182, 266
 Tunaseran 174
 Tunus 24, 60, 113, 114, 179, 180
 Turgut Reis 25
 tüccar . 54, 55, 56, 78, 81, 132, 142, 143,
 144, 149, 150, 151, 157, 158, 178,
 267
 tüccar tâ'ifesi 55, 132, 149
 Türkler 25

U

Umurfakı 143
 Uşak 60, 91, 166, 177

Ü

Üsküdar 22, 68, 69, 218, 224, 257

V

Vadi's-Sebil 24
 Van .. 21, 62, 75, 76, 161, 187, 201, 252,
 253, 254, 258, 259, 284, 285, 286
 Varna 46, 54, 90, 143, 144, 145
 Venedik 18, 20, 28, 61, 65, 182, 201,
 223
 Venedik Balyosu 201
 Vidin 77, 148, 266
 Vilayet-i Rum 111
 Vize 45, 79
 voyvoda 39, 104, 124, 142

Y

Yahudi 216

Yalakabad..... 264
 yasakçı..... 68, 72, 121, 142, 219, 237
 Yaş 56, 159
 Yedikule 96
 Yemen 25, 43, 76, 112, 262
 Yeni il..... 47, 83, 97
 Yenice-i Vardar 71, 234
 yeniçeri.... 11, 33, 39, 45, 53, 54, 57, 65,
 68, 69, 83, 84, 90, 92, 97, 99, 102,
 112, 113, 130, 137, 142, 147, 156,
 163, 169, 176, 186, 190, 191, 192,
 193, 196, 203, 204, 209, 212, 219,
 222, 223, 224, 229, 235, 237, 238,
 248, 257, 268

Z

Zaroşad..... 87, 88

Zaruşad 78, 269
 ze‘amet 184
 zeamet 13, 47, 48, 56, 63, 67, 69, 70, 72,
 73, 76, 84, 98, 101, 103, 108, 110,
 146, 148, 155, 156, 162, 195, 254,
 259, 269
 Zeytun..... 66, 208
 Zihne..... 62, 188
 Zir 60, 182
 Zulkadiriyye 47, 95
 zü‘amâ ... 39, 54, 85, 107, 111, 112, 146,
 148, 214, 239, 242, 259
 zü‘emâ 48, 59, 83, 84, 85, 86, 95, 98,
 102, 103, 107, 113, 116, 174, 195,
 266, 269
 Zülkadriye 153

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	İbrahim CANPOLAT
Doğum yeri ve Tarihi	Erzurum- 15.03.1981
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilgiler Enstitüsü Orta Öğretim Alan Öğretmenliği Tarih Öğretmenliği Anabilim Dalı
	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı
Yabancı Dil	İngilizce
Çalıştığı Kurumlar	2007-2013-Erzurum-Oltu, Anadolu İmam Hatip Lisesi 2013- Erzurum-Aziziye, Emel Çatal Anadolu Lisesi
İletişim	i.canpolat_25@hotmail.com
Tarih	13.11.2013